

E

7

TOT

V

Onla

ME

12 T 38

J. J. Weyers Bekkink

ELISABETH WAST.

ZOET EN BITTER, LICHT EN DUISTERNIS,

OP DEN

WEG NA DEN HEMEL,

TOT HAAR EIGE EN ANDERE BESTIERING OPGETEKENT
IN DEN LOOP VAN HAAR

VERBORGEN LEVEN MET GODT.

Onlangs in de Schotse Taal uitgekomen, en nu in
het Nederduitsch overgezet.

MET EEN VOORBERIGT OP DEN INHOUD PASSENDE

Door een Dienaar in J. C. Kerke.

(Onveranderde Uitgave volgens 1743.)

UTRECHT,
A. FISSCHER.

1873.

12 5 38

BIBLIOTHEEK
NED. HERV. KERK

17.407.
Psalm XXXI : 8, 9. en 20.

Ik zal my verheugen en verblyden in uwe goedertierentheit, om dat gy myne elende hebt aangezien [ende] myne ziele in benautheden gekent.

Ende en hebt my niet overgelevert in de hand des vyands: gy hebt mijne voeten doen staan in de ruimte.

O hoe groot is u goet, dat gy weggeleit hebt voor de geene die u vreezen! [dat] gy gewrocht hebt voor de gene die op u betrouwen in de tegenwoordigheid der menschen kinderen.

Uitgegeven na voorgaande Visitatie en Approbatie
des Eerwaarden Classis van Schieland.

VOORBERIGT

Aan de Getrouwe in den Lande.

BY het uitgeven van dit Boekje in onze taal, wierd ik verzogt iets te schryven tot waarschouwinge tegens de velerley misvattingen, en tot bestier aangaande het verborge leven met Christus: het gelezen hebbende, vond ik'er verscheide zaken in, die in dees tyd noodig zyn indagtig te maken; en my opgewekt, om van, en tegen het quaad te be-
tuigen: Neemt nu maar deze:

Ik dagte met smerte aan de dagen onzer Vaders; wanneer de waarheit en godvrugt bloeiden, en allerley geleertheit, byzonder *de wetenschap der Heiligen vermeerderd* wierd door het oeffenen van gemeenschap met onse Broeders over zee (de Engelsche) doe men de Schriften van *Perkins, Hildersham, Owen, Goodwyn*, enz. hoog schattede, en gebruikte tot opbouw van *Sions muuren*, onder ons; daar wy nu, t'zedert veele jaren *als kinderen door de vloed beweegt en omgevoert zyn geworden; met alle wind van Leere, door de bedriegerye der menschen, door arglistigheit om listelyk tot dwalinge te brengen*, Eph. IV: 14. en door het twisten, en stooten tegen malkanderen, zo vervreemd zyn geworden van de *kennisse der waarheit, die na de Godzaligheit is*; dat, die'er van spreekt als in de voorige tyden, een *verkondiger* schynt van
1* vreemde

vreemde dingen, en men hem naauwlyks kan verdragen? Ja gemeen is het veragtelijk van die dagen te spreken, en laag te vallen op de Boeken en Bestierschriften van dien tyd, doe egter van zo veel nut: Kinderen veragten dog uit onkunde en door hoogmoet het werk van Mannen; als men *de waarheit niet aanneemt en geloofst, maar een welbehagen in de ongerechtigheit heeft, zent God een kragt der dwalinge, dat men de leugen geloofst*, 2 Thess. II : 10, 11, 12.

In 't byzonder zag ik, aangaande de bedieninge des Woords in Schotland, dat'er in sommige Leeraars aldaar nog iets van dien geest gevonden wierd, die eertyds in zo ryken mate rustede op Mr. *Knox, Rhetorfort, Durham, Brown*, enz. en daar een bedieninge in den geest, en de geest daar onder en by was; en daar de Jesus lievende en zoekende *van de Wagters gevonden werden, en na zy een weinig van hem wechgegaan waren, dan hem vonden*, enz. Cant. III : 2, 3.

Gelukkig volk, dien 't also gaat, in tegenstelling van die, welke wonen, daar *de wagters haar slaan wilden*, enz. Cant. V : 7. het verborge leven in de gemeenschap Christi, voor Phantasyen, Dweeperyen, enz. uitmaken, en dus *de handen der godloozen sterken*, dog *die bedroeven die de Heere niet bedroeft wil hebben*; Daar men een geschilderd geloof en liefde (dood en kout) voorstelt, en daar op het volk *van vrede spreekt*, en al den aandrang op

woor-

woordenkennis, uiterlyke Godsdienstigheid, en burgerlyke regtveerdigheid uitkomt, maar *God in geest en in waarheid te dienen*, men geveinstheid, quakerye, of erger noemt; zulke, *die na den geest zyn, worden dog vervolgt van die, die na den vleesche geboren zyn.* Gal. IV : 29.

Hoort de Godegeleerde Owen in zyn *χρισολόγια* (of Christus God en Mensch) pag. 243. eens nadrukkelyk daar van spreken: »Zy die van de liefde »Christi niet *gevoelig* en zyn, hebben geen kennisse »van *het leven en de kragt des Euangeliums*, geene »van *de waarheit of dadelykheit der genade Gods*, »en gelooven niet *eenen artykel des Christelyken »Geloofs*, gelyk het behoort; en die zyn van Christi »liefde niet gevoelig, welker genegendheden door »die liefde niet tot hem getrokken en worden. Ik »zegge, dat die, welker herten door *de liefde Christi »in de aanneming en uitvoering van het Middelaarschap* zo niet bewogen worden, datze ware, en »geestelyke gevoelige genegendheden tot hem hebben, maken van *de Religie een Schouwspel, een »fabel voor het Tooneel der wereld*, en een werk »en bezigheid van onze phantasye en inbeelding. »De menschen kunnen van deze dingen *spreken*, »gelyk ze die van buiten *geleert* hebben, maar die »haar zelve inbeelden, dat *de hoogste genegendheit onzer zielen* op Christus te stellen, hem, om »dat hy ons heeft lief gehad, *met ons gansche »herte lief te hebben*, door die liefde overwonnen

»te worden, *van liefde krank te zyn*, en onze
 »zielen gestadig met vermaak tot hem te neigen
 »en hem aan te kleven, niet anders als phantasye
 »en inbeeldingen is, hebben niet de regte kennis
 »van de Christelykheit. *Ik verzake die Religie*,
 »'t zy welke het wil, die zulke grouwelen leert,
 »inboezemt of toestemt. Die leere, welke den men-
 »schen inprent een veragtinge van deze vierigste
 »*liefde tot Christus*, of afkeert van *de wederliefde*
 »*tot Hem*, verschilt zo veel van het Euangelium
 »als *den Alcoran*, en strijd zo zeer tegen de be-
 »vindingen der geloovigen, als 't gene in en door
 »de duivelen gewrocht word. Liever had ik voor
 »altoos myn lot met *de minste geloovige*, die krag-
 »telyk gevoelig zynde van de liefde Christi, zyn
 »dagen toebrengt in *beklagings zynes zelfs*, dat hy
 »hem niet meer lief heeft, als hy in de uiterste
 »poging, om dezelve te betoonen, in hem bevindt;
 »als met *de beste van deze*, welken ydele specu-
 »latien, en een valsch voorgeven van reden op-
 »blaast, tot een veragtinge dezer dingen."

En wat verschilt ook zoo een bediening in den
 geest, van die, in welke *het Woord Gods vervalst*,
te koop gestelt, en dus *verderffelyke ketteryen be-*
dektelyk worden ingevoert; daar men hoogmoedige
 Orateurs, als op een Toneel ziet verschynen, af-
 gerigt door haar meesters, om *ketelagtige ooren* te
 streelen, met een zwier van hoogdravende woor-
 den, gesten en stembuigingen (van Comedianten
 ont-

ontleent;) en men hoort, *door een Ongodlyk ydel roepen met woorden, zonder wetenschap den raad Gods verduisteren*; daar de Oprekten zugten onder den last van zulke *dryvers* over die grouwelen in het heiligdom; en de onwetenden met verwondering van daar gaan zo vergenoegt (als van een aanzienlyk man na de weereld verhaald word) of zy in een Comedie geweest waren, immers sprekers en hoorders dragen'er dat uit, (Loftuiting en ydele herten) verre van die der *Emmausgangers*, of der *toehoorders van Petrus*, Act. II: 37.

Dus ziet men *de aardsche en natuurlyke wysheit*, die in 't oude suffende Pausdom is, als herleven, (die voorstanders van de Reformatie zyn dog henen gegaan, en verbasterde kinderen hebben haar plaats ingenomen) gelyk aldaar, om het volke devoot te houden, Jesus en de Heiligen opgepronkt worden; en die blinden meest loopen, daar het keurlykste Muzyk is, de cierlykste Altaren, enz. zyn.

Zoo onder ons, daar onder een deksel van gemaakte woorden, Jesus voorgesteld en het Euangelium met Heidense welsprekentheit of zotte allegorien, Perioden enz. opgesmukt word, daar is den toeloop; *dat zyn de Propheten dezes volks*, zo hebben zy 't geern, Jer. V: 31. byzonder als 'er by is (gelyk doorgaans *de beweeglyke woorden van menschelyke wysheit* zulks doen) de kunst van affecten te raken, de zinnen te verrukken, als of men wat groots was, die *duivelsche wysheit*, (onder Heidenen en

Papisten gemeen;) zo een opgeschikte letter, schaduwe gedaante, verkoopt men voor de waarheit des Euangeliums; en daar vergaapt zig groot en klein aan, dog blyven dezelfde, of worden erger, en Atheïsten; als dien opschik nu niet en is in Boeken of Predication, is het te eenvoudig, en men walgt als de zieke van de gezonde Leere; het moet voor kinderen met bloemtjes en figuren al wel verciert zyn, of zy willen'er niet aan; die verstant hebben zoeken wat anders, en beklagen de zulken. Hoe verschilt ook die geestelyke bediening in dit Boekje gemelt, van die daar men meest gaaven zoekt, en pryst, dog de liefde verzuimt: »Daar is waarlyk, (zegt de voornoemde »Owen in zyn doodinge der zonden Pag. 27.) een »groot ligt gevallen op de menschen van deze tyd, »en 't is met vele geestelyke gaven vergezelschapt, »'t geen dan ook beneffens eenige andere beden- »kingen, de palen van de *Belyderen* en de *Belydenisse* wonderlyk hebben uitgezet; zo dat ze beide »uitnemend vermenigvuldigt, en toegenomen zyn.

»Hier van daan, wert'er zo een geluit van Gods- »dienst, en Godsdienstige pligten in yder boek »gehoort; Preeken in overvloed; en dat niet op zo »een holle, slegte en gemeene wyze, als wel voor »deze, maar na eene goede maate van geestelyke »gaven; zo dat, indien ge 't getal der gelovigen, »wilt meeten by *ligt*, *gaaven* en *belydenis*, zoo »zoud de Kerk reden hebben om te mogen zeg-
»gen?

»gen? *Wie heeft my alle deze gebaart?* maar in-
»dien je nu eens van haar de maat wilt nemen,
»by *deze* groote en onderscheidende genade des
»Christens [namelyk, de doodinge der zonden]
»mogelyk zulje haar getal zo niet vermenigvuldigt
»zien. Waar vind men byna een belyder, die zyn
»Bekeeringe schikt na deze dagen van zo veel ligt,
»en die spreekt en belyt in zulk een mate van
»geestelykheit als waar aan sommige weinige in
»vorige dagen, eeniger mate gewent waren: (Ik
»wil haar niet oordeelen maar mogelyk roemen,
»t'geen de Heere aan haar gedaan heeft:) En die
»geen bewyzen geeft, van een elendig en onge-
»doodet herte? Zo een ydel *verquisten* van de *tyd*,
»te leven zonder nut te doen in zyn plaatse, zo
»nyt, twist, oneenigheit, afgunst, toorn, hovaar-
»dye, wereldsheit, zelfsheit (1 Cor. 1.) 't levrey
»van een Christen is, zo hebben wy ze by, en
»onder ons in overvloed.... De goede God zend
»eens een geest van *Doodinge* onder ons uit, om
»deze ongestalte te genezen, of wy zyn in een
»droevige staat!"

Zoo staat het ook onder ons, na dat door de
Philosophie van een heilloose Papist (gelyk eertyds
door die, van een heidensche Aristoteles) vele *als*
een roof weggevoert waren, en de gemeente Gods
beroert was: Ook door (daar op en uit gevolgde)
aanstotelyke nieuwigheden, wy *Ezechiels dat vol*
doodsbeenderen, gelyk gevonden waren; zo is'er

een geluit en ontroeringe, sedert eenige jaren gekomen, 't een been by 't ander en met vleesch en vel overtogen; dog daar staat dat gestel, missende den Geest Christi; die den eersten tempel niet gezien hebben, juichen 'er over, maar geoeffenden van zinnen, die 't quaad van 't goed onderscheiden kunnen; zitten'er treurig by neder?

Ik wil zeggen na de Arminiaansche troebelen begon de Waarheit en Godzaligheid met kragt door te breken; daar ging een licht op in onze kerke; dog de opkomende ketteryen, en dwalingen, als een nevel, verdonkerde dat; de tyden van onweentheit keerden weder, 't werelds wezen overstroomde de kerk, de godlozen quamen op, de regtveerdige moest zig verbergen, en het regt geestelyk verstandig prediken en schryven, raakte verre weg, en wierd onbekent.

En nu sommige in een duistere tyd, het in veel zwakheit beginnen op te vatten, daar 't onze vaders lieten, tot gedagten komende dat *'t doe beter was, als nu*, en een stuksken der zaken (doe zo heerlyk uitgewerkt) noemen, om 't volk weder te brengen op die oude paden, zo schandelyk verlaten;

Zo staat'er een geslagte op Jud. 2:10. arm en hovaardig; dat waarheids woorden, en des leugens leven heeft; die opgeblazen door een gedaante van kennis, malkanderen prysen, of *zig verwonderen over de Personen om des voordeels wille*; en om de Party te sterken, die trotse bynamen gebruiken

by

by de menschen (gelyk in de loode Eeuw, doe men van Angelische, Seraphynische enz. Leeraren sprak, zo nu, van Helligtende, Weergaloze enz.) Ook in Approbatien, Voorredens, Lofdigten, Lyk-predicationen enz. als op Triumph wagens malkanderen omvoeren, (canonizeren) om slegte waar, die't pryzen nodig heeft, op de markt gangbaar te houden; die een historisch, of tyd-geloof met een couleur van het zaligmakend bestreken (dat opgepronkte schynwerk) voor *beproeft goud* uitgeven; en van de bedekte huichelarye en het onderscheit tussen woordenkennis en regte Godgeleertheit, en van de *verborgene dingen des Koningryke Gods* onkundig zynde; hebbende als Rhetorfort ergens zegt, nooit een zieke nagt gehad over haar zonden,) *uit der hoogte*, met uitgezogte woorden na de kunst van de wegen Gods met zyn volk *spreken*; *op het onzeker als de lugt staande*, niet wetende wat zy zeggen of bevestigen; *De bedriegeryen schouwen*, *zagte dingen spreken en met looze kalk plaasteren*, *haastelyk iemand de handen opleggen* enz. die zig van de *nagt* bedienen, en by de onervarene in het woord der gerechtigheid zulke, *die het getuigenisse van alle, en van de waarheit zelve hebben*, verdagt maken; het regte Gode leven, geestdryverye noemen; haar eigene gronden niet verstaande; de gereformeerde kerk dryft dog sterk tegen Partyen het werk des Geestes; ziet Lodensteins beschouwinge Sions in de 2de Samenspraak, die de werelds

relds gelykformigheit *voor spel agten*, en als't op de practyk aankomt de Goddelyke Waarheden weten te buigen, en te drajen na de gewoonte, en het humeur der menschen; dus door haar gedrag afbreken, dat zy met woorden schenen te bouwen; en onder een naam met een gemaakte party zig sterken, *en als vele meesters heerschappy voeren over het Erfdeel des Heeren, vele de zinnen bederven, en afstrekken van d' eenvoudigheid, die in Christo Jesu is.*

Hier van daan, dat het verborgen Leven met Christus, (genadige bezoeken Gods, of de vertroostingen des H. Geestes, op Avondmaals-tijden, onder Predicatie, of in de Binnekameren, en die velerleie ontmoetingen op den weg des Levens) in ons land zo onbekend word, en men 'er opentlyk; vry uit in publyke schriften, in vergaderingen, in gezelschappen mede spot, als strydende tegen zogenaamde regtschape geleertheit en mannelyke Godzaligheid; stout durft men de beproefde gronden van de gereformeerde leere tegenspreken, en de oeffening van die waarheden ten toon stellen, onder de hatelyke namen van Mistyken, duitsche Theologie enz. ziet Lodenstein daar over in de 2de Samenspr.

Voor deze wierden Professoren en andere Leeraars in onze kerke geroemt, wegens haar *wandel met God*, ende *haar naam blyft in gedagtenisse* bij de opregten; ziet van verscheide bij Onder-ryk in zyn dwazen Atheist ontdekt cap 7. En men vond particuliere

ticuliere Christenen, die *als ligten in 't midden van een krom en verdraait geslagte schenen*, dus door woord en wandel tot overtuiging, en inwinnige van andere dienden; zulke wierden doe geëert, en gezogt tot ampten in Kerk en Politie, en onder hun bestier had *de gemeente vrede, ende werd gestigt*.

Maar nu is 't genoeg om *een veragte fakkel ten spreekwoord*, ja *uit de Synagoge geworpen te worden*, als men maar de naam heeft van vroom, *de wereld niet gelykvormig*, en een voorstander van de nauwe Godzaligheid, of van 't verborge leven met God is; Wat heeft dat voorgeven, misvatten, en misbruiken van de Christelyke Vryheit een deur geopend [zegt D. Owen in zyn Tract. van de Verzoekingén Pag. 64.] »Waar door veele zyn uitgegaan tot vleeslykheit en afval; welke zyn aanvang nam met »losse wandel, en van daar voortging tot versuim »van de Sabbath, openbare en verborge pligten, »en eindigde in onbandigheid en onheiligheid, enz. En hoor hem nog eens nadrukkelyk spreken pag. 62. »Zoude iemand het wel mogelyk gedacht hebben, »dat zulke en zulke belyders van onze tyd, zo »vleeslyk, zo aards, zo zelfs gezint konden worden? spelen met kaart en dobbelsteen, frequenter herbergen en dansscholen? Huis- en binnenkamers oeffeningen verzuimende, zynde hoveerdig, »laatdunkend, eerzugtig, wereldsgierig, verdrukende? of dat zy zouden weggesleept worden tot
»dwaze

»dwaze ydle, onredelyke gevoelens; verkeerende
 »het Euangelium Christi? enz. Ja zelfs is dat ver-
 borge leven zo vervallen, in die nog het heilige
 zaad, 't steunsel van het Land zouden zyn dat men
 ze nauwlyks kend op de straten; hoor de zelfde
 Owen (op dat gy zyn schriften leert kennen, en
 gebruiken) in zyn Tract. van d'inwoonende zonde
 pag. 360. 361. enz. »Zyn zy wel zo ernstig als
 »te vooren? zyn zy niet moede geworden en zelf-
 »agtig in haar Godsdienst en zo de dingen t'huis
 »middelmatic wel staan, zyn zy niet zeer weinig
 »bekommert, hoe zy buiten in de wereld verkee-
 »ren? of stellen zy niet ten minsten haar gemak,
 »aanzien, en eigen voordeel, boven deze dingen?
 »dit is een gestalte die Christus versmaat, ja hy
 »verklaart van de gene, in welke het zelve de over-
 »hand heeft, dat ze de zyne niet en zyn! Sommige
 »schynen waarlyk een goeden yver voor de waar-
 »heit te hebben, maar daar zy het schoonste in
 »voordoen; zullen zy de grouwelykste in bevonden
 »worden. Zy verfoejen de dwalingen, niet om der
 »waarheit wille, maar om haar Party en interest.
 »Laat iemand van haar kant zyn, en haar belang
 »bevorderen, ja laat hem nog zoo verdorven in
 »zyn Oordeel wezen, zy zullen hem omhelzen, en
 »misschien haar over hem verwonderen. Dit is
 »geen yver voor God, maar voor ons verdorven
 »zelf. 't Is niet, *den yver van u Huis heeft my*
 »verteert, maar meester verbied hem om dat hy
 »niet

niet met ons en is; 't was zeker beter, nooit eenige yver voor te wenden, dan zulks een eenzadige zelfsheit in de plaats te stellen. En dit wordt zo gemeen, dat, die *de menigte niet en volgt*, voor een verdorve mistyk, of misleide geestdryver gehouden wordt; want nu *de waarheit, zo als die in Jesu is, in eenvoudigheid des herten* te belyden, en te beleeven, dog zich buiten de Partyschappen te houden, is oorzaak genoeg, om ymand verdagt te maken, en voor onregtzinnig aan en van hem, als voor de Kerke schadelyk, af te zien.

Daar de duyvel zyn voordeel mede weet te doen, sommige (als in Labadie's tyd) worden daar door afgeschrikt, en *van haar bedrogen hert ter zyden afgeleid* zynde, scheiden zich van de Kerke af; en worden door menschen van een verdorve verstand met schynredenen van verlochening, enz. vervoert, en dus van de waarheit vervreemt; *met wysheit, en zachtmoedigheid* moest men die *te recht brengen*, door smaden, en verdrukken zullen zy verder van de weg raken.

Maar om iets te zeggen ter waarschouwing en bestier, aangaande het verborge leven; laat ik u erinneren, de beproefde gronden van de *leere der waarheit* omtrent dit stuk.

1. Houd in gedagtenis, dat van den beginnen af in Gods Kerke een verborge leven of wandelen met God bekend geweest, en altyd beleden is, behalven de uitwendige en *inwendige leering*, of zalving

ving des H. Geest, een licht by de waarheit, Ps. XLIII en XXXVI. een verborge mensch des herten, 1 Pet. III: 4. Hier van daan 't onderscheit tussen de zichtbare en onzichtbare Kerke, tussen tyd- en ware gelovige: Dit hadde Adam, Abel en Henoch, en anderen niet; dit was by de getrouwe Propheten, en by alle die in Sion geboren waren; dog de gemeene belyders onder Israël en d'ongeheligde Priesters en Leviten misten dat: Dit bezaten d'Apostelen, en alle die van Jesus geleerd waren; Dog Pharizeen en Schriftgeleerden kenden 't niet: En dat hebben nog Gods Kinderen: Dog *voor de werelt is 't verborgen*: Willens is dit den Gereformeerden onbekend, en een schande, dat het onder haar tegengesproken word: daar zy in haar Catechismus, en Confessie zeggen; *dat zy God door zyn Geest in't herte laten werken, en dat de H. Geest getuigenisse geeft in hare herten*: Dit verborge leven, (wat ook de duyvel en de weereld woelt en raast) zal'er blyven, zo lang' er een Kerk op aarde is, Jes. LIX: 21.

2. Dat het ter zaligheid zo noodzakelijk is, dat niemand, zonder dit *verborge onderwys des Geests, het Koninkryke Gods zien kan*; of niet regt verstaan kan de H. Schrift; niet regt oordeelen van, nog onderscheiden de leerstukken des geloofs, die het niet en heeft is en blyft *blind*; een *dwaas*; een *vyand van God*, de waarheit, en zyn volk; is nog onder de verblindende, en verleidende magt des satans

satans; want daar is geen derde, die niet van God *inwendig word geleerd*, is nog in't *Ryke* of in de *school der duisternisse*.

3. Dat'er doorgaans in de zichtbare Kerke onder *de veele geroepene weinige zyn*, die het hebben; Een groote menigte hoorde Jesus en d' Apostelen, dog 't wierd haar *niet gegeven te verstaan de verborgene dingen van het Koninkryke Gods*; En zo nog; *De Uitverkorenen verkrygen 't en d'andere worden verhard*; uiterlyke middelen kunnen den mensch dat niet geven; 't is *een gave, wysheit van boven*, den wedergeborene, Jesus kinderen alleen eige; die wy leeren, dat *een klein kuddeke zyn*, en zulke *getrouwen weinige in den Lande*.

4. Dat dit leven voor God niet altyd, en meest gevonden word by die veel uitwendige geleerdheit hebben; ymand kan een Leeraar zyn, de verborgentheden weten, veel gaven hebben, en dat missen, 1 Cor. XIII : 2. *Voor schrift- en Wetgeleerden die wyze en Verstandige* blyft het meest *verborgen*, dat is *des Vaders welbehagen*, dat het *geopenbaard werd aan zulke*, die van de weereld voor *dwazen*, kinderen, eene *onwetende schaare* aangezien worden: En zal een die niet lezen kan door dit verborge onderwys overtreffen den genen, die veel gaven heeft, en de liefde mist: Gelyk een ongestudeert man die een vreemd land gezien, en de vrugten gesmaakt heeft, een Professor, die al zyn leven maar in Boek en Kaart bezig is geweest;

Ook kan ymand *de wortel der zake hebben*; dog groot van hooft en klein van voeten zyn, of een voornaam Ampt in de Kerke Gods bekleeden; een man zyn in gaven; dog *een kind* in genade (dat is) min geoeffend in de wegen Gods, Hebr. V : 13, 14.

5. Dat'er niemand regte bevassing van heeft, of maken kan, als *die 't van den Vader gehoord*, of by bevindinge *geleert heeft*, *die uit God niet en is*, *hoort of verstaat ons niet*, 1 Joh. IV : 6. Gelyk die nooit een spys gegeten heeft, mag'er na raden en gissen, als de blinden na de coleuren, of een welsprekent Professor na de Moederliefde; maar de zaak zelfs (die in gevoel en liefde bestaat) heeft hy, nog en kend hy niet: hy mag wat *gedaante van kennis* krygen, veel woorden'er van maken, maar niemand weet wat 'tis, als die geestelyk met Jesus *ondertrouwt* is, en zo *gemeenschap met hem* oeffent.

6. Dat dit verborgen leven alleen ten Regel heeft, Gods II. Woord; Daarna wordt 't geoeffent; dat Jesus door zyn geest spreekt tot het herte, leert hy uitwendig in zyn woort; alle die bevindingen komen overeen met de gestaltens der Heiligen, in Gods Boek beschreven; Jesus woord is geen *ja en neen*, 2 Cor. I : 19. En daar van daan, dat zulke het woord zo liefhebben, en zig daar aan houden, nog door voorgewend woord of geest, 2 Thess. II : 2. *zig'er van laten afrekken*;

zy houden haar *arglistig hert* steeds verdagt, *beproeven* aan den toetsteen *de geesten*, of zy uit *God zyn*, en *geven agt op het Prophetisch woord*, door den *geest ingegeven*; 't is dog daar door, en langs, dat *de H. Geest haar leert en leid*; zy zyn 't verste af van de genaamde Geestdryvers, *welkers zinnen door de arglistigheid des Satans bedorven worden*; gelyk ook, van die de reden boven 't woord verheffen, *hare herten bedriegerjen voor Gods woord opgeven*, Jer. XXIII. Daarom zy ook de sterkste tegenstanders zyn van Rationalisten en Formalisten, die vyanden van 't woord en Geest, want die *naby God leven en in 't licht wandelen*, kunnen *geen gemeenschap houden met de duisternis*, zyn met haar hert afgescheiden van alle, *die niet uit de waarheit zyn*, wat naam zy ook dragen mogen (gelyk men nu na der menschen namen zig noemt) hebben een afkeer van *Farrizeen en Zadduzeen*: zyn voorstanders van alle *de waarheden*, zo als ze *in Jesu zyn*, en vereenigen zig in den geest, voornamentlyk *met die den Heere getrouw zyn*; zy verfoejen alle, en de minste dwalingen, schikken niet in om der party's wil; en zyn immers zo wel tegen vayndige belyders van de woorden der waarheit (die 't in de woorden met haar eens, dog in de zaak party~~z~~zyn) die Kas- en Buik dienende Afgodisten, die den sleurdienst boven het werk des Geestes verheffen, en in de Kerke voortzetten, zo wel, zeg ik, zetten zy haar tegen die, als tegen

alle Nieuwsdryvers, *die door verkeerde dingen te spreken, de Discipulen aftrekken*, Act. XX. die door eygene uitleggingen (redeneeringen van haren geest) de H. Schrift verkeeren, en uit dezelve gronden, als Quakers en Socinianen werken; die dog door *Gods Geest niet geleerd en geleid word*, is in de grond een met die, en word van *de geest der wereld* geleid; wat hy ook in de woorden van de partyen mag verschillen; gelyk ook die op den weg wandelt, dog ter zyden afgeleid, het dan in zo verre ook met haar houd, en dier vyanden taal spreekt) een waar *Levyt draagt d'Urim en Thummim, en kend geen Broeders na den vleesche*, is der waarheids vrind, en aller leugenen vyand.

7. Nog eens, dit verborgen leven is alle Gods kinderen gemein, zy hebben *een geloof, geest*, enz. Discipelen van eenen meester zynde, hebben zy dezelfde leering, en leiding, zo onder 't O. als N. Testament; daar mag eenig onderscheit in de wyze doe of nu; in de trappen, onder *kinderen, jongelingen en vaders* zyn, maar 't is een *Geest waar door een woord* langs welke zy *alle geleyd worden*; En daar van daan die naauwe gemeenschap onder haar, zo dat zy (als kinderen van een Vader) aan taal en wandel malkander *kennende*, (hoewel maar, gelyk in alles, *ten deele*) hertelyk d'een d'ander liefhebben, van haar verborge leven met Godt t'samen spreken, *tot opscherping der liefde en goede werken, en op malkander agt nemen*; Dog haar
niet

niet vereenigen met *die* nog *verdruystert* *zyn* in't *verstand*, en *vervreemd* van 't *leven* Gods, die *praters* van het *doen*, de *vyanden* van d'oeffening der woorden; Ook *zig onttrekken* van een ygelyk Broeder, zo wel van die ergerlyk in leer, als in leven is, en dikwils vermaent zynde, niet afslaat *verkeerde dingen te spreken* of te doen, hoewel zy ze *blyven vermaanen en voor hun bidden*, dat ze tot *verstand* mogen komen: Maar hee *lieflyk* is't haar, met Broeders in den geest, die de waarheit en de vrede liefhebben, te mogen spreken van de zaken des Koningryks, *t' samen te stemmen na de wille haars Vaders*, en door onderlinge bevindingen bevestigt en gesterkt te worden in de tegenwoordige waarheit; tegen de afdwalingen van binnen, en die stroom van verleidingen en verzoekingén na buiten, te mogen *treuren over de breuke Sions*, de *verwerring en boozen handel* in't huys Gods, over d' oneenigheit en verdeeltheit der Broederen, terwyl *de vyanden als Ploegers*, op de rug van Gods volk ploegen.

8. Met een woord nog dit: Het verborge leven is altyd en word nog (uit *onwetentheit* en *vyandschap*, die in't herte des natuurlyken mensche daar tegen is) bespot en tegengelopen: Gelyk *de vader der leugenén*, zo doen *zyn kinderen*, zy haten die uit de waarheit *zyn*, en als de Meester, (dien zy *Beelzebul* noemden) die *een teken was dat wedersproken wierd*; zo gaat het *zyn Discipelen*;
het

het werk des Geestes in haar, word voor *dwaasheit*, geveinstheit, ja *Satans werk* uitgemaakt, en zy voor dwaalgeesten, *Pesten*, *Beroerders* (als *Elias en Paulus*) aangezien, of gelyk *Abel van Cain*, *Joseph en David van haar broeders* om haar bevindingen, en 't spreken daar van, gesmaat en vervolgt; niet maar van Papisten, enz. maar van *de kinderen harer moeder*, van de ontrouwe *Dienstknechten*, welke eten, drinken, enz. en haar mededienaars staan, Matth. XXIV: 49. En wat is dat onverantwoordelyk onder Gereformeerden, die in Confessie en Catechismus voorstaan het *leven en wandelen door den geest*, welkers vaders daar zo veel om geleden hebben: Is 't niet, als of een blinde bespottede een ziende, welke by ooggezigte van de coleure spreekt als of een Orateur tegenvalt een moeder, die van de liefde tot haar kinderen spreekt? nogtans is die dwaasheit zo gemeen en groot, dat niemant meer te lyden heeft, als het volk dat 't verborge leven oeffent; overal in Familien, t'samenkomsten, enz. die hebben 't gedaan (gelyk eertyds onder de Heidenen) die Christenen; worden van alle gehaat om *Jesu wille*; Hattemisten, Pietisten enz. mogen om de *gedaante*, maar zy worden om de *waarheit* vervolgt; alle ongeheiligde zo Leeraars als andere, zyn dog in de grond (zynde een in opzigte van staat) digter by, en kunnen beter nog dragen de dwaalgeesten als wel dat volk, 't welk *de waarheit in liefde betragt*, of met haar herten

herten geheel 't leven op de naauwe weg gezet heeft ; zo bestaat dog de mensch in de natuur, hoewel hy een voorstander schynt van de woorden en eenige uiterlyke pligten, hy kent niet eene waarheit, gelyk men die behoort te kennen, is'er in de grond een vyand van, wat zyn mond ook voor geeft ; en daar *dien blinden* d'oorzaak is, dat veele *in de gragt vallen* (zynde een *samenknooping van alle ongerechtigheit* en dwalingen) verdenkt en beschuldigt hy de geene, die door den Geest in de waarheit geleid, en by dezelve bewaard worden, van 't geen, *daar hy aan verkogt is*. En gelyk *de duyvel groote toorn heeft op 't Vrouwezaat*, zo is 't *addergebroedsel* meest verbittert op die, *welkers werken regtveerdig zyn*, 1 Joh. III: 12. *vyandschap* is'er dog al van den beginne gezet, blyft'er en ver toont zig dagelyks.

Laat ik hier nog byvoegen eenige dingen, die volkomene zekerheit onder ons hebben, en die men vooronderstelt omtrent de oeffening van het verborge Leven; welke met een de Merkteekenen zyn van den verborgen mensch des herten.

1. Dat een, *die met God wandelt* van hert en staat veranderd, of *van boven geboren* is, *opgewekt en levendig gemaakt met Christus*, *in die woont de Geest Christi*, namelyk (boven het algemeene schemer- en dwalend licht der nature) heeft hy by (onder) de woorden der waarheit ontfangen het zaligmakent licht des Geestes; Godt heeft

in

in zyn herte geschenen enz. 2 Cor. IV: 6. heeft een nieuw hert, enz. gekreegen; is uit de duisternisse geroepen tot het wonderbare Ligt; heeft boven 't menschelyk onderwys, de waarheit gelyk die in Jesu is van den Vader gehoort en geleert; hy word door de Geest in de waarheid geleid; met de woorden word de zaak zelfs hem ingestort, te verstaan, ondervinden, te proeven en smaken, gegeven, 1 Pet. II: 2, 3. Omtrent als met een blindgeboorne, die van de Zon by gerugt iets gehoort en geleert had er van te spreken, en wiens oogen geopend worden, en zo die ziet.

2. In die worden alle overleggingen, de hoogtens en sterktens, dat boos bedenken des vleesch, die vyandschap tegen God, ter neder geworpen, en zyne gedagten gevangen genomen, enz. 2 Cor. X: 5. de vooroordeelen en misvattingen, die in hem zyn omtrent 't werk des Geestes, en tegen de Vroomen, vallen als *schellen van zyn oogen*; Gelyk het eens Paulus ging in zyn bekeering, hy dagt te voren, dat zyn weg goed, en zyn yver regt was, maar dan ziet en betreurt hy zyn dwaasheit: Die aan-geboorene ketterye van iets te zyn, en te kunnen doen, word in haar kragt gebroken; dan gelooft en gevoelt hy, dat hy *arm, elendig, blind, en naakt* is; dat de weg zo naauw is, en'er weinige zyn, die ze vinden: Dat woordenkennis, en uiterlyke pligten voor God te ligt zyn; omtrent als een die maar van een Land iets gehoort of gelezen had,

had, maar'er zelfs inkomende, de zaken met een ander oog ziet.

3. Dat zo een, door die inwendige Leering des Geestes, zulken klaarheit en vastigheit krygt van de zaken, die onder de woorden der waarheit leggen, als of hy die met zyn lichamelyke oogen zag: Deze worden *door Gods vinger zo diep geschreven in zyn hert*, dat de duyvel of de weereld die'er nooit uit kunnen wisschen; zyn hert word als een Cotype van den Bybel; dat daar staat, vind hy in hem; 't is zo, en waarheit in hem; andere mogen zeggen, 't is inbeelding en dweeperye; maar hy weet het te wel, zy zullen't hem niet ontneme; *hy heeft de Koning gezien in zyn schoonheit*, hy is in 't Land geweest, verkeert'er dagelyks, en ondervind de kragt van de waarheit aan zyn hert, gelyk de Samaritanen, Joh. IV : 39—42.

4. Dat de woorden Gods 'therte van zo een raken, zy zyn dan (*door de hand van den eenigen Herder*) *als prikkelen en nagelen*, ziet ook Act. II : 37. Zy worden dan gehoord met toepassing op zig zelfs; neemt, dat God *Heilig, Regtveerdig* is, 't is voor hem, die daar zo *schuldig verdoemelyk* staat: Dat de mensch is *onmagtig, boos, verdorven*; 't is dan, *Ik elendig mensche, dat Jesus doorsteken is*; hy weent dan over zyne zonden: dat men met Jesus vereenigt moet zyn, zyn geest hebben, daardoor de zonde dooden enz.; dat doet hem *roepen, klagen, hongeren, dorsten, loopen,*

pen, jagen, stryden om in te gaan: Omtrent als een ter dood verwezene, die zyn Rigter om genade bidt, en tot een voorspraak gaat: Het onderscheid is groot, van die dingen gehoord, of maar bevattingen te hebben, dan of men zelfs in 't geval, en die man is; 't een is de woorden, 't ander de zaak kennen.

5. Dat zo een zo veel nootzakelykheit, en dierbaarheid ziet in de dingen van Gods Koningryk, dat hy'er alles aan waagt, vrinden, goed, eer, aanzien, ja 't leven, hy keert de weereld den rug toe, *neemt* gewillig *het Kruys op, verkiest liever smaadheit*, met de dwaze veragte in d'oogen der geleerde weereld (*als Moses*) *dan voor een tyd genieting der zonde; ja agt dat meerder rykdom, als al*, wat hem de wereld kan geven, Hebr. XI: 25, 26.

6. Zoo een is ook zo gezet op verborgen omgang met God, dat hem niet, buiten dat, kan vergenoegen; hy *begeert dat eene ding*, Ps. XXVII. *de Heere moet zelfs van vrede tot hem spreken; de pligt en der menschen woorden kunnen 't hem niet doen, hy moet onder het hooren of lezen, Jesus stem aan zyn hert 'er by hebben, of zyn ziel is niet te vreden: Een kind kan't zonder zyn moeder, een vrouw zonder haar man niet stellen, haar ziel kleeft den Heere agter aan*, Ps. LXIII.

7. En dat het deze gevolgen heeft, met een woord; *Zy hooren na geen vreemde, maar vlieden*

'er van, zy mogen in 't duister, in verval raken, doodig worden, *gezift van de Satan, betovert door het schoonspreken van verleyders*, andere mogen *te rug gaan*, maar zy verlaten nooit de waarheid: *het zaat Gods blyft in hen*, die indrukken van Gods regtveerigheid, van haar verdoemelykheit en onmagt, van de nootzakelykheit der vereeniging met de Middelaar, en *dat zy zonder hem niet bestaan*, nog iets *doen kunnen*, verliezen zy nooit, en wyken nooit van die gronden af; zy kunnen geen veragters van 't woord (Fanatyken) geen Rationalisten, Hattemisten, of diergelyke worden; 't zyn *ranken die in Jesus blyven*; zy zyn en blyven vereenigt met d'opregten in den Lande, en *eeren die den Heere vreezen*, Huurlingen en Bywoonders mogen zy agten, en beminnen (gelyk Jesus die jongeling), om haar geven; maar *haar lust is tot de heilige en heerlyke*, en zy *legeren zig by de wooninge der Herders*, die haar *Vaders en Broeders in Christo zyn*: zy zyn steeds bezig in 't dooden van de werken des vleesch, het kruicigen van den ouden mensch met zyn begeerlykheden, haar klagten zyn meest over *de plage van haar hert*, haar ontrouw, afwykingen, enz. haar bidden, roepen is om licht, kragt tegen zonden en verzoekingén, om hert en mondt dat zy voor den Heere uitkomen, en met woorden en daaden hem verheerlyken mogen.

Hoe nu dit verborgen leven geoeffend word, zult

gy vinden in dit Tractaatje, 't is nu voor my niet nodig, dit by de stukken uit te breiden: Ik denke, dat in deze spiegel, die haar gedaante zullen lezen, welke min of meer bevinding daar van hebben; wilt gy'er meer van? leest de Trappen des geestelyken Levens van Theodorus à Brakel, en de hinderpalen waar voor men zig te wagten heeft, neffens de hulpmiddelen zyn daar, en ook hy Owen (d'inwonende zonde van Pag. 386. tot 421. enz.) uitgebreid te vinden, beter als ik ze u zou opgeven: Maak van die Boeken, gelyk ook van Brouwn over Joh. XIV: 6. (dien regtzinnigen en verstandigen uitlegger) u gebruik; zy zyn zoo noodig in dees dagen van verleidinge: De Heere beware u by de waarheit, en doe u wandelen en werken by zyn ligt, en zegene ook daar toe deze geringe woorden.

UE. Broeder in den Heere Jesu Christo

CHRISTOPH. PARRHESIUS.

VOOR-

VOORREDEN

Van een Godvrugtig Leeraar in Schotland.

*A*ngezien de zaligheid van onze kostelyke en onsterfelyke zielen van zulk een groote aangelegenheit is, zo kan het gene, het welke tot de bevorderinge daar van strekkende is, niet anders dan aangenaam zyn aan die gene, die met ernst denken op het oneindig gewigt van een toekomende staat. Met dit oogmerk is het, dat ik deze volgende bladeren gemeen gemaakt hebbe, die in zig behelzen de Geestelyke oeffeningen van die godvrugtige en devote Christin, Elisabeth Wast; zynde een boek, hetwelk naar myn oordeel geen brief van voorschryvinge vrn noden heeft; en daer om onthoude ik my om iets tot deszelfs lof te spreken. Alleenlyk moet ik hier aanmerken.

Eerstelyk, Dat deze onder andere, een overtuigend bewys is van de waarheit der werkinge des H. Geestes op de herten der menschen, en die gene die met deze heilige waerheden den spot dryven, mogen komen ende zien wat God aan de ziele van deze uitverkorene gedaan heeft. Kan iemand, die deze bladeren ernstelyk leest, zeggen, dat het alles bedrog en verbeelding van een geestdryfster is? Kunt gy denken, dat enkel verbeeldinge zulke een wezentlyke blydschap kan voortbrengen? of dat het beste gedeelte van haer leven een aangeschakelde droom zoude zyn, van de ontdekkingen en verbergingen van Gods aangezichte? Blykt het niet klaar, dat de H. Geest der waarheit in haar herte woont, en dat God in der daat somtyds het ligt van zyn
aan-

VOORREDEN.

aangezigt over haar dede opgaan, en op andere tyden zyn heilige tegenwoordigheid onttrok? Dog laat de godlooze en onwetende werelt zeggen het geen zy willen, deze kunnem niet meer oordeelen van de natuur van dit inwendig gevoelen, dan een doove van 't geluid, of een blinde van de coleuren: zo is het evenwel waaragtig, dat dit van de heilige gevoelt en ondervonden word.

Ten tweeden, moet ik insgelyks in aanmerkinge nemen, dat, schoon zy ongelettert zynde, het niet verwacht kan worden, dat haer styl ten eenemaal zo net en effen zoude zyn, als men wenschen mogte; evenwel oordeel ik, dat een zoete en natuurlyke eenvoudigheid door het geheele werk doorstraalt, het welke na myn gevoelen genoegzaam die fout, indien ik het een fout noemen mag, boeten kan. En evenwel behooren wy meer met ernst te beschouwen deze Geestelijke gevallen, dewelke zy verhaalt, dan met een Critizerend oog fouten na te vorschen, die zelfs in veele net beschaafde schriften, niet moeijelyk gevonden kunnen worden.

Dit boek is naauwkeuriglyk afgeschreven na het oorspronkelyke handschrift. Het is begeert geweest van veele Godvruchtige en verstandige Christenen, die het zelve doorlezen hebben, en het is meenigmaal uitgeschreven; het welke my ook dede hoopen, dat de gemeenmaking daar van niet onaangenaam zoude zyn.

Nu, dat het lezen van deze bladeren met een zegen mag agtervolgt worden, op dat alzo de heilige in haar allerheiligste geloof opgebouwt, en zondaren tot Christus bekeert mogen worden, is de hertelyke bede van eenen die is,

I E Z E R,

Uwe ziels welwenscher.

BIBLIOTHEEK

NED. LEREN

OP

OP DE PRACTYK

DER

GODSGELEERTHEID, ENZ.

Stem: O! *grootheit van Gods liefde, enz.*

1. Een *Mayer* in de koelt, een *Visscher* by den
(haart,
Een *Stuurman* in 't studoor met gloob, en boog,
(en kaart:
Een *Docter* in zyn hof, een *Pleiter* in zyn regten:
Een *Schermer* in zyn perk, die noit bestond
(te vegten:
2. Een *Prater* van het doen, *gelettert Predikant*,
Zyn, my zo waardig, als een Huis of Schip op
('t Zant.
Een Schipper op het land, wat weet die niet
(al streken.
Ver boven viermaal agt? wat weet hy al te
(spreken?
3. 'k Zeg wind te breken, 't schynt hy van de wys-
heid raakt:
Hier toont hy de *Mouson*, daar waarde naalde
(wraakt,
Wat droogt, wat diepten zyn, waar zulk een
(land te vinden,
Hoe aan te doen met wat gety, en met wat
(winden?
4. Kort om daar 's niet hem onbekend, zelf Oost
(en West,
Dat meet hy op een myl; maar komt hy uit
(het nest,
En steekt van land, wie zal hem 't minste schip
(vertrouwen?
Straks schynt zyn kaart hem . . . meent met Oost
(aan te houwen:
5. Dat

5. Dat land moet *Java* zyn, en 't arm verbysterd
 (schip
 Komt aan de *Kaap*, is't slegts aan land, en op
 (geen klip,
Baixos de Indie of gevaarlyker zanden,
 Daar 't onzagt raakt en kraakt door t'onvoor-
 (ziene landen.
6. Het schip, en goed, en volk, en al, kost, aan
 (den Staat.
 Dat's dan geleertheid; dat is wyzen *Kamer-raad*;
 Dat's verr' zien; ja dat is *verzien*, en zig *ver-*
(kyken,
 Zo stuurt men vast het schip in spyt van zo
 (veel Ryken.
7. Door enkel Hemelmagt der dwinglandy ontstuurt,
 Van *Romen en Madrid*, van meenig Vorst be-
 (zuurt,
 Of in haar bloed gegrond, of door haar zorg
 (behouden;
 Alleen om dat men 't dees geletterde betrouwden.
8. Zyn schipbreuk in 't gemoed; daar ziet gy nu
 (de plaat,
 Daar 't schip op stoten zal, verderf van Kerk
 (en staat,
 Dat heet verstandigheid: dat heet nu Godsge-
 (leertheid;
 Dat's praten zonder doen, dat's enkele ver-
 (keerdheid.
9. Stuurlui, leest hier; en denkt, nog zyt gy
 (maar aan landt,
 Want, doet gy 't niet, gy bouwt, en stuurt u
 Schip op 't zand.

J. V. Lodenstein.

12 J 28

ELISABETH WAST

ZOET EN BITTER, LICHT EN DUISTERNIS,

OP DEN

WEG NA DEN HEMEL.

BIBLIOTHEEK
NED. HERV. KERK

Ps. 66 : 16. Komt, hoort toe, ô alle gij die God vreest,
en ik sal vertellen wat hy aan myne ziel gedaen heeft.

Althoewel ik de tyd en plaatse niet kan noemen/ wanneer en waar de Heere my 't allereerste goet dede/ nogtans dit weet ik/ dat hy zeer vroeg met my begon/ wanneer ik nog jong in jaren was/ om myn herte te buigen tot het zoeken van den Heere. Het ontbreekt my niet aan een goede opvoedinge van myn Moeder/ en ingelyk van mijn moeije/ dewelke een goede goddzuchtige vrouwe was/ en zich grotelyk aan my liet gelegen zyn: wanneer ik met myne speelgenoten verkeerde/ zoo verhaalde ik haar 't gene myn moeder tegens my gewoon was te zeggen/ dat indien ik goed was, ik in den Hemel zoude komen. Nu/ dacht ik/ den Hemel is zulke een plaatse/ alwaar ik syne klederen zoude bekomen/ en alles wat fraaf en mooy was.

Dit lokte my zo aan/ dat ik konde te vreden zyn alles te doen om den Hemel te bekomen: ik nam voos/ om niet te zweren nog te liegen/ of iets te doen het welk kwaat was; maar ik wilde bid-

den en den Heere zoeken/ als zussende dan zekerlyk in den Hemel komen; nogtans bond ik in myn herte een sterke neiginge om alle myne booznemen te bzyken; want de eerste verzoekinge/ dewelke my tot zondigen in den weg quam/ omhelsde ik blymoedelyk. Ik was ongemeen aan allerlei slag van spelen overgegeven/ het welke myn herte t' eenemaal wegnam; zo dat ik het een bozevige zaak oordeelde Godsdienslig te zyn: maar als ik ter bedde gegaan was/ zo dacht ik meermalen/ o indien ik na de helle zoude gaen/ waer uit ik nooit zoude komen! dat woord nooit wrogt kragtig op my/ maar het geneesmiddel het welke ik nam om myn geweten te stillen/ was; dat ik myn gebeden zoude opzeggen/ dewelke ik in de school leerde/ en dan zou ik 'er wel gelukkig aan zyn. Ik kan geen onderscheidentlyk verhaal geven hoe ik myn tyd doorbragt. Ik vergenoegde my zelven eenige jaren met een Pharizeusche Godsdienslig/ dat ik zoo quaat niet was als andere. Maar in des Heeren eigene tyd/ wanneer het hem behaagde ten tyde van de * Revolutie/ het Evangelium onder ons te zenden/ zo begon ik den Heere ernstiger te zoeken. Ik liet baren myn gedaante van bidden/ en begaf my tot een andere weg/ dewelke ik dagte dat God beter behagen zoude. Ik was booz een geruime tyd onder de bedieninge van Mr. William Erskine: Al dat ik kan opmerken/ gedurende de tyd dewelke hy onder ons pzedikte/ was/ dat ik geraakte tot een groote lust om Gods Woord te hooren/ het welke op myne genegentheden zo wrogt/ dat ik het verhooren bidden niet dooste nalaten. En wanneer ik somtyds zeer teder was/

* Zynde die gelukkige ommekeer van zaken, zedert de komste van Koning William tot den troon.

was/ en sommige tranen stortede/ dan dagt ik/
 daar was geen twyfel aan of ik was bekeert. Het
 behaagde den Heere deze getrouwe Dienstknecht
 door de dood weg te nemen.

Toen hoorde ik dikwils den grooten Mr. Jaco-
 bus Kirton, met een groot vermaak; want zyne
 leezredenen waren zeer innemende/ en goed door
 de geheugenis; en wanneer ik het aan andere ver-
 haalde zoo prezen zy my. En aldus kreeg ik een
 groote toejuichinge onder deze/ waar mede ik ver-
 keerde. Dit stond my wonder wel aan/ schoon ik
 nooit wist wat het was een toepassing van iets te
 maken het geen ik hoorde. O hoe groote reden heb
 ik niet om my te verwonderen en verbaast te staan
 over des Heeren goedheit/ dewelke my niet na de
 helle zond in deze zelfzoekende toestand! zoekende
 de regtvaardigmakinge door de werken/ en nooit
 denkende wat ik was van nature. In deze toe-
 stand bleef ik/ tot dat het de Heere behaegde te zen-
 den Mr. George Meldrum, om onzen Leeraar te
 zyn/ in plaats van Mr. William Erskin, dewelke
 door my in der waarheid des Heeren Gode was.
 De eerste reis wanneer ik hem hoorde/ dagt ik
 dat ik iets boelde/ hetwelke ik noit te horen geboelt
 hadde/ maar wist niet wat het was. Dat woord
 wierd aan my goed gemaakt/ Hos. II: 1—3. Hy
 predikte over deze woorden/ Jos. XXIV: 15. Kiest
 u heden wien gy dienen zult. Alwaar hy ons
 ernstelyk met tranen smeekte/ dat wy terstont
 zouden verkiezen wien wy wilden dienen. Hy zei-
 de: „Vele zullen zeggen/ ik zal dat namaels doen/
 „maar weinige zullen zeggen/ ik zal terstont een
 „keuze doen. Hy betuigde dat hy van de stoel
 „niet wilde gaan/ tot dat wy terstond zonder
 „uitstel onze toestemminge aan het verbodag ge-

„geven hadden.” Indien ik ’t ten regte gedenke/
dit was de eerste reis/ dat ik ooit konde opmerken
dat de Heere tot my in ’t openbaar spzakt. Op deze
tyd dagt ik dat de Heere my gewillig maakte ten
dage van zyn heilkragt/ om te verkiezen en toe
te stemmen den Heere te dienen. O! dat ik nooit
dezen dag mogte hergeten.

Hier na zo quamen daer eenige breezen op myn
geest/ dat de Heere geen agt gaf op iets het welke
ik dede: ik dagte dat myne gebeden verloren wa-
ren/ want ik konde geen antwoord gewaar wor-
den. Toen quam dat woord tot my/ Hebr. XIII: 5.
Ik en sal u niet begeven, nog ik sal u niet verlaten.
Dag ik niet wetende dat ’er zulk een woord in den
Bybel was/ zoo gaf het my een kleine troost; dit
was de eerste reis dat ooit myne ooren geopent
waren om Christus te hooren prediken op zulk een
wyze als nu/ terwyl God hem by uitnemenheid
hielp om te prediken/ en my om te hooren. Op deze
tyd zeide hy ons: „Dat alle onze gebeden by God
„verworpen waren/ ten ware zy eerst in de han-
„den van Iesus Christus gestelt wierden/ en dat
„indien wy niet hadden een zaligmakende opne-
„minge van Christus in zyne naturen/ als God-
„Mensch/ en in zyn Aankomen/ als Propheet/
„Priester en Koning in elke plicht/ zo konde het
„by God niet aangenomen worden.” Ik was
toen met verbaestheit geslagen/ want ik was oer-
redet dat nooit een plicht/ dewelke ik gedaen had-
de/ aangenomen was/ vermits ik Christus niet
tot een eenige gebzuikte. Nu het was niet in eene
of twee Predikationen/ dat hy deze waarheden over-
leeverde/ maar hy predikte onderscheidentlyk
over elk van dezelve/ uit verscheide texten van de
Schryftuur/ zulkte als Gal. IV: 4, 5. Maar wan-
neer

nee
zyn
Vro
gen
end
kry
Nar
ma
Hee
uit
in
sch
sal
vol
zal
VII
de
van
wo
he
ze
hy
Je
O
Ch
Sla
mo
Op
ver
der
ge
spz
do
aa

neer de volheit des tyds gekomen is, heeft God zynen Zoon uitgezonden, geworden uit een Vrouwe, geworden onder de Wet; op dat hy de gene die onder de Wet waren verlossen zoude, ende op dat wy de aenneminge tot kinderen verkrygen zouden. Matt. I: 21. Ende gy zult zynen Name heten Jesus. Want hy sal zyn volk zalig maken van hare sonden. Hand. III: 22, 23. De Heere uwe God sal u eenen Propheet verwekken uit uwe Broederen gelyk my: dien sult gy hooren in alles wat hy tot u spreken sal. Ende het sal geschieden, dat alle ziele die desen Propheet niet en sal gehoord hebben, uitgeroeit sal worden uit den volke. Ps. II: 6. Ik dog hebbe mynen Koning gezalfd over Sion den berg myner heiligheid. Hebr. VII: 26. Want zodanig een Hoogepriester betaamde ons, heilig, onnosel, onbesmet, afgescheiden van de sondaren, en hooger dan de Hemelen geworden. **O** wat liefde en verlangen was in myn herte na Christus gewoogt/ ten tyde wanneer deze woorden geopenst wierden! als ik hoorde wat hy gedaan en geleden had voor arme zondaren; ja/ Jesus won myn herte voor hem zeiven door liefde. Onzen Leeraar verkondigde ook het Lyden van Christus/ uit Joh. III: 14, 15. Gelyk Moses de Slang in de Woestyne verhoogt heeft, alzoo moet de Zoon des menschen verhoogt worden. Op dat een iegelyk die in hem gelooft, niet en verderve, maer het eeuwige leven hebbe.

Hy predikte aan ons niet alleenlyk over het Lyden van Christus/ waar van ik nooit diergelyke gehoozt hadde te voren/ (want ik dacht dat elke spreek was een wonder/ en wiert aangedrongen door de kragt van God/) maar hy maakte ook aanbiedingen van dezelfde Christus/ aan alle de-
welke

welke hem wilden aannemen. Dit was het zaligste nieuws/ dat ik ooit hoorde. Angelyk stelde hy voor oogen het kruis/ met alle desselfs omstandigheden/ aan een iegelyk dewelke Christus aangenomen hadde: waar aan myn herte toestemminge gaf/ om Christus met kruis en allerlei soorten van verlies te nemen/ en dat blymoedelyk/ zonder eenige hunkeringe in myn hert.

Na deze bond ik de verdozventheit in my gaande te worden; maar wat my ook ontrustede/ ik kreeg het op den Rustdag/ het welke my met verwonderinge sloeg. Ik begaf my menigmaalen tot Mr. Meldrum, en verhaalde hem myn geval/ (schoon zeer verwardelyk) zyn ommegang was/ beide zagtmoedig en troostelyk voor my; maar byzonderlyk vermaande hy my/ een aanteikeninge te houden van alle des Heeren handelingen met myne ziele, indien ik schryven konde. Ik dagte dit een byzond' bevel te zyn/ maar ik hoorde dezelfde vermaninge van Mr. Jan Flint over deze woorden/ Jes. XLIV : 5. Dese sal zeggen: Ik ben des Heeren, ende die sal sig noemen met den name Jacobs, ende gene sal met zyne hand schryven, Ik ben des Heeren. Dit zynde op een Avondmaals Rustdag/ zo vermaande hy alle/ met hare handen te schryven, om des Heeren te zyn. Ik woude gaern deze vermaninge in p'actyk gestelt hebben/ maar wiste niet hoe te beginnen; zynde het een weinige voor het Sacrament in Edenburg, dewelke de eerste was na de Revolutie/ en de eerste dien ik ooit deelagtig was geworden. Edenburg den 9 Augustus 1694. op den Vastendag.

Ik ben/ o Heere/ hier op dezen dag om een groot werk te doen/ waar toe ik niet in staat ben/ ik verzoeken derhalven uwe hulpe. De zaak dewel-

Ik ik ga beginnen/ is/ om een verbond met u in te gaan/ en ik bidde o Heere/ van het verdrag te willen toestemmen. Zeg niet tegens my/ als in Ps. L: 16. Wat hebt gy myne inzettingen te vertellen, ende neemt myn verbond in uwen monde? Maar schoon gy dat zelve tegens my zoud zeggen/ gy zyt regtveerdig. Nog ik wil pleiten op uw eige woord/ Matt. XI: 28. Komt herwaarts tot my alle die vermoeit en belast zyt, ende ik sal u ruste geven. O Heere/ ik wete niets/ dat my zo drukt als uwe afwezentheit/ niet wetende de reden daarvan/ en de zonde dewelke u te rugge houd/ om met my een verbond te maken. Ik zal met Job begeren te zeggen/ Kap. XXXIV: 32. Behalven dat ik zie, leert gy my: heb ik onregt gewrogt, ik en zal 't niet meer doen.

O Heere ik heb uwe belofte/ en ik wil komen in uwe gunste en pleiten/ dat myne zonden om Christi wille mogen uitgewist worden; en laat my naderen tot uwe H. Tafel/ om myne sterke begeertens verbult te krygen. Ik neme hemel en aarde tot getuige/ dat ik liefde begeere boven alle de rykdommen in de wereld: help mi dezen dag tot een voorbereiding door een verbond tuschen my en u; want van my zelven ben ik onbeguaam/ om dit groote werk te doen. Gy hebt gezegt in uw woord/ dat gy aannemen wilt/ alle dewelke willig zyn om tot u te komen. Nu/ o Heere/ ik bidde/ dat gy in uwe goedertierentheit my genadig wilt zyn/ en laat dit niet een vergeefsche Vastendag zyn; maar neem de eere aan u zelven/ en wil hier over niet toornig zyn dat ik dit schrybe/ vermits het is om myn gewilligheid tot het verdrag te kennen te geven. O Heere/ ik smeek u/ dat gy tot my aan uwen Tafel niet in

in toozne wilt naderen; maar bestaat in gunste
 uwe genade aan my: ebenwel denkt ik/ dat/
 eer dat gy op zulkten een tyd afwezig zoudet zyn/
 gy lieber tot my met bestraffingen/ (indien 't
 maar niet is in grimmigheid) wildet komen;
 want ik verlange om in uw gezelschap te zyn.
 Ik kan niet nitdzukken myn onbequaamheit
 om tot uw Tafel te komen/ maar ik wil my zel-
 ven op uwe barmhertigheid werpen/ als de Ko-
 ninginne Esther, wanneer ze tot den Koning
 zoude gaan: Ik zal gaan, en indien ik omkome,
 het zal aan uwe voeten zyn. Esther IV: 16.

De Saturdag daar op/ was een dag van
 voozberedinge vooz het Sacrament/ wanneer
 myne gelosten gedaan waren/ ende myne besof-
 ten aan den Heere: O Allerheiligste en genadig-
 ste Heere/ wien alle lof toekomt/ ik geve my zel-
 ven hier dezen dag aan u over/ op de voozwaar-
 den van het Verbond. Hier/ o Heere/ neem ik
 vooz in uwe sterkte/ alle de dagen van myn lehen
 ootmoedelyk te wandelen; gelyk gy in alle din-
 gen nedzig geweest zyt/ zo in uw geboozte/ als
 gedurende uw verblyf in deze werelt/ also neem
 ik vooz te doen; en gelyk gy bespot/ verbyzfelt
 en vooz myne zonden gekruicigt wiert/ en het
 ebenwel geduldelyk verdoegt/ also belyde ik dat
 ik in alle dingen ydszaam zal zyn/ dewelke gy in
 mynen weg werp:/ laat het zyn wat het wil; en
 gelyk gy niet veroornt waart op die dewelke u
 veragteden/ maar had vooz haar/ also helpt my
 noit over iets tooznig te zyn/ schoon het my nog
 zo een gzoote ergernisse mogte zyn/ in bespottin-
 gen en vergyzingen/ om uwent wille/ uitgeno-
 men dat gy er aan geërgert zyt. En gelyk gy alle
 uwe dagen in armoede wandeldet/ en niet in
 pzych

ppacht en eere/ dewelke menigmaal niet en wist
 waar te herbergen of uw haast neer te leggen/
 alzo help my met myn lot in deze werelt te be-
 den te zyn/ laat het noch zo gering zyn: indien
 gy myn deel zyt/ zo heb ik genoeg. Ik beloobe
 hier dezen dag/ om alle lusten en afgoden te ver-
 zaken/ en u myn herte te geven/ al het welcke ik
 moezgen aan uw Casel zal verzegeelen.

Edenburg, den 11 August 1694.

Ik hebbe dezen dag uw Sacrament genomen/
 en my zelven verbonden om des Heeren te zyn/
 aan de Casel dewelke M. Anderson bediende. O
 Heere/ maak my tot een getrouwe dienstmaagt/
 en houd de Satan te rugge om my tot zonde te
 lokken; want gy zyt myn God/ en ik ben uw
 dienstmaagt plegtiglyk aan u verbonden. O stel
 iets van uw werk in myn hand/ om hoor u te
 doen in mynen tyd en geslachte. Heere/ help my
 alles te doen in de sterkte van Christus. Dit is al
 de begeerte van uwe gezwore Dienstmaagt.

E. WAST.

Ma dit kan ik niets doen/ dan my te verwon-
 deren en verbaast te staan over de liefde van God
 in Christus Jesus; want myn aandeel aan
 Christus was aan my zo opgeklaart/ dat 'er tot
 het tegendeel geen twyffel in myn herte overbleef.
 O myn herte was zo vol van blydschap/ dat ik
 het noch niet met de tonge/ noch met de penne kan uit-
 drukken. Daar waren gezangen van lof in my-
 nen mond gelegd op de aanmerkinge van het recht
 dat ik aan God hadde/ door de koopinge van
 Christi dood en lyden/ het welcke my dede gaan
 op myn weg blyde en zegenzalende. Alle dingen
 waren hoor my licht gemaakt/ schoon andersints
 moejelyk/ hoornameentlyk het kruis van Chri-
 stus.

stus. Ik dachtte dat ik hertelyk konde een galge omhelzen/ een staak om 'er aan verbrand te worden was niets in myne oogen. Ik dachtte/ niets konde my ontrusten/ wanneer ik dachtte wat Christus voor my geworden was. O! wat kan de weg van een Christen moeyelyk maken? al was het schoon/ dat de Duivel my aanpoorde om ongeloovig te zyn/ ik kan hem met de beloften antwoorden; al was het schoon dat ik verdukkingen ontmoete/ een kroone van heerlijkheit zal alles goet maken. Wanneer ik by myne gemeensame bzienden geweest was/ en zy geklaagt hadden/ zo verwonderde ik my over haar/ en wilde haar bestraffen; wat scheelt u dat ge klaagt/ dewelke van Christus gehoozt hebt? zyt gy onwetende? hy is een Propheet. Zyt gy schuldig? hy is een Priester. Zyt gy overwonnen door uwte vyanden? hy is een Koning. Hy is alles aan zyn volk/ trouwens/ ik dacht dat 'er geen zwaarigheit was in al den weg na den Hemel. Ik verwonderde my wat zy meenden/ dewelke zeggen dat de Godsdienst een droefgeestige zaak is/ ik konde niets dan vzeugde zien. Ik was met David zingende: Myn berg staat vast, ik zal nimmermeer wankelen. In deze aangename toestand volhardede ik voor een wyle; nooit dromende/ welcke verzoeken den Satan bedagte in mynen weg te leggen/ om my te doen struikelen. Ik roemde grootelyk/ en zong blymoedelyk zander vzeze. Den 25 December 1694.

Gelyk als alle de wegen des Heeren met my geweest zyn/ als zo vele wonderen; zo denkt ik het myn plicht te zyn/ eene beschikkinge van de Voorzienigheyt aan te teikenen/ dewelke ik deze nacht ontmoetede; en och of ik in zo te doen als een

een bakke ware opgezet/ op dat andere zich mochten wachten door deze klippen/ waar op ik byna was omgekomen/ indien het God niet doorgehoorden had. Deze nacht als ik alleen was zittende/ dacht ik op een Leerreden dewelke ik gehooft hadde/ en van drie gedenkwaardige aanmerkingen uit Matth. VIII : 31 , 32.

De eerste was/ De duivel zal weinig nemen, of hy ontbeert alles; verliest hy de mensch, zo is hy met het zwyn te vreden. Het tweede was/ zy loopen hart dewelke de duivel voortdrijft. Het derde was/ De duivel brengt alle zyne verkens tot een quade markt; zy liepen geweldelyk en quamen in de wateren om. Middelerwyle/ wanneer ik op deze aanmerkingen dachte/ zo vergat ik reene van dezelve; ik begeerde/ dat ze God my weder wilde te binnen brengen/ het welke my terstonts niet vergunt wierd. Strafs wierd ik tot Godverloochening verzogt/ en dat krachtiglyk: de verzoeking was deze/ daar is geen God/ het is te vergeefs in Christus te geloven. En dit wiert op my aangedrongen door bewysredenen van zulk een aart/ dat se niet voegsaam mogen aanteleken worden. Deze verzoeking bracht my in een vzeemde ontsteltenis/ niet wetende wat te doen: zo 'er geen God is/ van waar komt dan myn bestaan? in deze wanhopige toestand ging ik tot het gebed/ roepende/ wat zal ik doen? wat zal ik doen/ o Maker van Hemel en Aarde! ik ben in een groote engte omtrent uw wezen. Eenmaal dagt ik/ dat gy waart de God van myn heil! maar nu schynt het dat alles te vergeefs geweest is. Doch terwyle ik op myne knien was/ mynerende gellyk iemand die by zyne zinnen niet is/ en verzonken in de dieptens van ongelooft!

Zo stapte de Heere in om my te helpen/ en had medelyden met my/ als hy my zag zinken; ja/ hy nam geen voozdeel van myne zwakhheit/ om my te verderben/ maar hy liet zijn magt bliken met my te ondersteunen. Hy bracht de aanmerkinge in myn geheugen/ dewelke ik vergeten hadde/ en toen overtuigde hy my van mijn zonde/ het welcke my met verwonderinge verbulde! mogte de Heere my niet in de helle werpen/ wegens het boeden van zulke helsche gedagten. Toen begaf ik my zelven tot God dooz den gebede/ dat om Chzisti wille hy mochte vergeben myne zonde/ herbergende zulke een snoode verzoeking. En ô de Heere daalde neder vooz my; want hy bepraste my met zyne tegenwoozdigheit/ als wanneer ik verkreeg een nieuwe bevestiging van myn aandeel aan Chzistus/ en wierd bekrachtigt om te pleiten met de belofte/ dat hy was myn God en myn Koning, en myn Verlosser. Ik durfde het zeggen/ als in zyne tegenwoozdigheit/ nooit onderbond ik een zoeter tyd als deze was. Het past my wel dit aan te tekenen/ zo vooz mijn eige vertroosting/ als ten nutte van andere. O dat ik den Heere in mijne ommegang konde prizen/ en dat ik van deze tijd af mochte alleen gezet worden om den Heere vooz altoos te dienen! deze was de sterkste aanberhtinge/ dewelke ik ooit ontmoetede; doch eere/ eere zy God de Vader (de vertooznde)/ God de Zoon/ (dewelke in plaatse van den misdadige was)/ God de H. Geest/ (dewelke my met kracht versterkte/ zo dat de Satan deze nacht zijn wille niet ober my kreeg)/ schoon het my in der daat het beginsel van smerten was; (want deze stryd van Gods verlochening begon deze nacht/) nachtang scheen ik

ik 'er eenige overwinninge over te bekomen; doch ik vond de overblijffelen stil in mijnen boesem leggen/ gereed om op elke verzoeking voozt te bezien. Hierna viel ik in een ongewone doodigheid des geestes. Ik was handtastelyk verlaten/ ik wiste niet wat te doen/ ik konde niemand mijn gebal verhalen/ zo ongewoon was het; ik had sommige Chzystelyke Medgezellinnen/ met wien ik dikwils verkeerde tot myn groot genoegen; maar konde niemand van haar in mijn gebal binden/ het welke my te meer dede treuren.

Den 1 January 1695 was ik met haar in de morgenstond/ wanneer zy handelden nopens de liefde van Chzystus: dit woocht weder in my een sterke begeerte/ om meer te kennen van deze Jesus. Helaas! Ik was ten eenemaal onwetende: ik quam t'huyg/ maar o ik woude gaarn in Chzisti selhoole/ de eerste lesse van de Godsdienst leeren; want ik dacht/ ik was niets dan een gebeingsde/ en dat alle de beloften dewelke ik verkregen hadde/ maar op conditie waren/ dat ik de ontfangene weldaden waerdiglyk zoude bewandelen; en zoo bezre ik hier in te hoort quam/ dat de beloften aan my niet zouden goet gemaakt worden: toen quam my dat woort te binnen/ alwaar Moses bestrafte de twist van de kinderen Israels/ hy zegt haar van wegens den Heere/ Dat vermits zy in des Heeren wegen niet gewandelt hadden, zy daarom de breuke van zyn belofte gewaar zouden worden. Toen dacht ik deze booschapp raakt my uytdukkelyk/ het welke myne ongerustheit vermeerderde; denkende/ nu is God myn vyand/ en alle de beloften gaan my niet aan: in deze toestand bleef ik tot den 12 dag/ zunde Saturdag; 's nachts ging ik na het
ge.

gebed/ maar beklaagde zeer droeviglyk myne toestand/ en roepende om een andere aanbiedinge van een verzoenende God in Christus/ o dan woude ik de gantsche werelt geben! de morgen daar aan/ zynde Rustdag/ verkooft onzen Leeraar M. George Meldrum dien Cert/ Koloss. 1: 21. Ende hy heeft u, die eertyds vervreemt waart, ende vyanden door het verstand, in de booze werken, nu ook verzoent. Alwaar ik in der daad hadde eenen Christus my byzelyk en zond' der eenig beding aangeboden/ en hy zeide ons/ dat God hem met deze booscheyt gezonden hadde: Zo zyn wy dan Gezanten van Christi wege, als of God door ons bade: wy bidden van Christi wege, laat u met God verzoenen. Ik moet bekennen/ deze Leeraar was my meenigmaal een goede van God: maar booznamelyk dezen dag; het was myn plicht hem te beminnen en booz hem te bidden/ dat zyn Meesters booscheyt mocht boozspoedig zyn in alle plaatsen/ alwaar hy zal gezonden worden. Hy vermaakte zich nergens in/ dan in Christus te prediken! ende dien gekruicigt. Indien myn herte my niet bedriegt/ zo dacht ik dat ik deze nacht by God gunste verkreeg/ en dat zeer vertroostelyk: maar helaas/ het was maar een zonneshyn booz een stortregen. De verzoeker quam my dan wederom aan boort/ om my ongeloobig te maken/ en dat ik/ nopens de gunste by God/ in een misvattinge was/ vermits alles wat ik ontmoet hadde/ maar enkele begoochelingen waren; want ik bleef steets onwetende: en het welke my aan 't herte gong/ myne zonde was/ dat ik leefde onder zulk een klare Euangelidienst. O myne onwetentheit van God en Christus stond my zo in

in het aangezichte/ dat het my dede uitroepen/ ik ben verlooren! ik ben geboren/ om een gedenkteeken te zyn van zyn misnoegen. O wat zal ik doen! God heeft my verlaten. Och was ik nimmermeer geboren geweest! want ik wierde niet toegelaten om tot God in den gebede te komen/ gelyk te hooren. Doe begon ik dooz vele bewysredenen die niet hoegsaam zyn te noemen/ my zelve te ontdekken dat ik niet in Christus was/ maar booznamelyk/ dat ik maar was een uitwendig Christen; want ik had niets dan een enkele belydenisse: in der daad ik hadde vertooninge genoeg/ en naams genoeg/ en tong genoeg/ maar het ontbreekt my aan het inwendige van de Godsdienst; ik was gelyk een lichchaam zonder een ziel. Ik zag my zelve verlooren en verdozen: maar/ het welke het ergste van allen was/ het ging my niet ter herten/ gelyk het een ander zoud gedaan hebben; sommige zonden geen gezonde slaap nog rust hebben/ maar my aangaande/ het had nooit dat uitwerksel op my. Niet tegenstaande dit alles/ zo zag ik veel van Gods liefde en zorg booz my/ hier in booznamentlyk/ dat wat my ook ontruftede de week dooz/ M. Meldrum daar mede tot my booz den dag quam op den Rustdag/ het welke my met verwonderinge aandeerd; want indien ik hem of een ander myn gebal verhaalt hadde/ zo zoude ik gedacht hebben/ dat hy eenigermaten van my kennisse gekregen hadde. Maar ik ontdekke aan niemand myn gemoed/ zo dat ik zag/ dat het de Geest van God was die booz hem tot my spreek. O hoe zoet en verquikkelyk vond ik de Rustdagen!

Somtyds woude de Satan beginnen om my on-

ongeloobig te maken; ja/ hy stelde alle zyne macht te werk/ om my op den weg tot het verderf te brengen; ja hy bracht zulke Godsasterlyke en Godverloochenende gedachten my te binnen/ dat ik byna wanhopende was geworden: want ik dachte/ dat'er niemand my gelyk in de werelt was in het zondigen: maar ter eere Gods mag ik het nu verhalen/ nu en dan gaf hy my eenige hertsterkinge om my te ondersteunen/ andersints had ik ten eenemaal het opgegeven; voornamentlyk/ dat in 1 Kor. 1: 30. Christus is ons geworden wysheit van Gode, ende rechtveerdigheid, ende heiligmakinge, ende verlossinge. Dit woord Verlossinge was my meer dan eens of tweemaal zoet geworden; en dan dacht ik/ dat ik nooit wederom ongeloobig zoude worden. Maar helaas/ myn herte bedroog my ras/ zo ongestadig was het; want na de grootste genotene weldaden wierd ik bespongen met de grootste verzoeking: zy waren gedurig sterker/ en dit maakte mijne beproebinge te zwaarder. Zo dat ik wel dacht/ noit wiert iemant van Gods volk met zulke verzoeking bespongen/ gelyk als ik was; ja ik dacht nauwlyks omtrent de verzoeking/ of zy overwon my steeds. Op deze tyd was ik zeer veel in myn verborge gebeden met sluimer bevangen/ zodanig dat ik dacht/ daar is niemant gelyk ik: deze dingen wrochten zo op my/ dat ik tot een beklaaglike toestand gebacht wierd. Ik dachte/ daar was geen hoope voor my/ en dat het voor my te vergeefs was te bidden of te lezen; want God zoude geen genade willen bewyzen aan zulk een Huichelaar/ gelyk als ik was. Aan deze verzoeking gaf ik my zelven over/ en verviel tot wan-

wanhopende besluitingen/ dewelke ik my scha-
me te verhalen. Daar was geen heilsche ver-
zoekinge/ of ik wierd'er toe aangehitst. Wan-
neer de bezoeker zag/ dat alle zijne verzoeken
ingewilligt werden/ zo verzocht hy my wederom
tot Godverloochening/ op zodanig een wijze als
geen tong of pen het verklaren kan; en ik kon-
de het aan niemand ontdekken/ want niemand
in de werelt (dagt ik) wierd hier ooit toe ver-
zocht/ ik was het alleen. Wanneer ik na het
gebed gong/ zo wierd ik kragtelyk besprongen:
Daar is geen God; daar is geen Christus;
daar is geen H. Geest; den Bybel is maar een
verbeelding/ het is Gods Woort niet; het is
maar een uitvindzel van menschen; de Leeraars
zyn niet Gods Dienstknechten/ maar verleiders
van het volk: Alle uwe godsdienstige pligten
is maar verlooren arbeid. De Heidenen zyn 'er
beter aan dan gy; want zy aanbidden een God
dien zy kennen/ maar gy aanbid een God dien
gy niet en kent. Den duivel bedienende zig van
meer andere bewysredenen/ dewelke niet voeg-
zaam zyn/ om op 't papier te stellen.

In deze toestand wierd ik tot zulk een droevi-
ge ongesteltheit gebracht/ als iemand begrypen
kan; en evenwel durfde ik ze aan niemand open-
leggen; en al het geen ik konde doen/ was dat
ik uitriep/ of gelukkig zyn zy/ de welke gelooven
dat 'er een God is! Wanneer ik door de straten
ging/ en iemand ontmoetede/ zo zeide ik by myn
zelven/ o mogte ik maar zo een mensch zyn;
want zy worden met ongeloof niet gequelt gelijk
ik. Als ik iemand hoorde vloeken of zweeren
by de name Gods; o dagt ik/ mogt ik maar
eene van dit volk zyn! want zy gelooven dat 'er

een God is; evenwel dagt ik/ indien ik geloofde/ dat 'er een God is/ zo zoude ik van hem niet derven spreken als zu doen. Ik dagte alle menschen geloven het/ behalven ik: Ik wiste niet wat te doen. Ik wilde alles geven om te weten/ of oit iemand met zulke gedagten gequelt wierd. Ik las op een zekere dag een boek genaamt Franciscus Spira, het welke my meer nadeel toezagt dan alle de boeken dewelke ik oit zag. O had ik het ooit gezien! want ik zoude het zelfde einde hebben als hy. Maar het welke my het slimste was/ daar waren sommige Atheïsten/ dewelke aan hem brieven schreeven om hem in zyn God-verloochening te bevestigen/ welke woorden ik niet vergeten konde: en dit dede my beklagen dat ik oit Franciscus Spira las. Ik had verscheide andere boeken dewelke ik las/ aangaande Gods wezen; maar konde uit geen een van dezelfde licht bekomen/ tot dat ik op een zekere dag las een boek genaamt/ genade uitgebreid tot de voornaamste der zondaren; alwaar den Maker van dat boek/ Jan Bunjan, een verhaal dede van des Heeren weg met hem/ dewelke na dat hy gzoote tekenen van Gods liefde ontfangen hadde/ een weinige daar op aangetast wierd met deze ziekte van God-verloochening; dit stelde my een weinige gerust; maar ik bleef steeds twyfelende/ en wilde niet gelooven/ tot dat een wonderwerk aan myne uitwendige zinnen gewrogt wierd. Ik geloofte niet dat 'er oit iemand hier in zo schuldig was als ik; want myne zonde had veel verzwaringen. O wat een wonder was het/ dat God my niet in de hel wierp/ alwaar ik/ tot myn droevige onderbinding/ een geboelige kennisse zoude

zoude gekregen hebben/ dat 'er een God in wezen was/ terwyle ik eeuwiglyk in de blammen van zyn toorn gepynigt zoude worden. Maar o hoe zal ik kunnen verhalen de wonderlyke goetheit van God 't mywaards/ in deze geslingerde toestand/ als niet willende toelaten dat ik boven myn vermogen zoude verzogt worden, maar hy zond met de verzoeking een uitkomste, op den 12. April 1695.

Ik als een arm verzogte en geslingert schepfel door alle winden van verzoeking/ niet in staat zijnde om iets tot myn eige hulpe te weeg te brengen/ en niemand hebbende om het voor my te doen/ rekende my zelven aldus verloren en bedurven. In deze erbarmelyke toestand/ stapte Christus in/ (dewelke altoos een ziend in nood is) met een roeringe van zyn Geest/ dewelke my overrede/ dat 'er nog hoope voor my was; en dat indien ik komen zoude/ ik zulken byzje toegang tot den throon der genade bekomen zoude als ooit. De gedagten zelfs hier van bezukten my zo/ dat ik in een oogenblik een tastelyke verandering onderbond. Zo ras als het mogelyk was/ ging ik alleen; en toen ik de deur opende/ quam dat woord tot my met kracht/ meent gy dat ik 'teenmaal zodanig een ben (Ec. Ps. L. Ja/ de Heere als het ware/ bepleitede tegens my het stuk in vriendelykheit/ overtuigende my van myne zonde; maar alles in liefde. Denkt gy niet dat gy zelven ongelyk hebt, met daar aan te twyfelen, waar van gy te voren zo menigmaal op een plegtinge wyze bevestigd zyt geweest; en evenwel geeft gy de verzoeking plaats, om dat gy niet verkrygt teekenen en wonderen, dewelke genoeg zouden ge-

weest zyn om u krankzinnig te maken? was het niet uwe pligt, onderworpen geweest te zyn aan myn wille, om my zelven te openbaren zo als het my behaagde? Aldus hebt gy in deze zaak zeer gezondigt; dog ik zal de belofte dewelke ik dede, aan u goed maken, te weten, dat ik u niet begeben/ noch u verlaten zal/ schoon gy my zo dikwils verlaten hebt. Hier op verwonderde ik my waarlyk/ dat de groote en heerlyke God zulke gedachten aan zo een suoad schepsel als ik hen zoude inboezemen! Het sloeg my met verwonderinge en verbaastheit/ dat zyn toorn en gramschap tegens my niet ontbreekt; en dat hy niet dreigde om my wegens myne zonde ter helle neder te zenden: maar die Schijftuur-plaats wiert aan my verbult/ Jes. LV: 8. Myne gedagten en zyn niet u-lieder gedagten, ende uwe wegen en zyn niet myne wegen, spreekt de Heere. O dit was een zoete tyd voor my! waar in ik byzheit verkreeg om myn herte voor den Heere in 't verborzen uit te storten/ als wanneer ik verkreeg een nieuwe ontdekking van een Drieheit van Persoonen/ en nochtans een Eenheit in wezen/ het welke alle de Leeraren/ noch alle de boeken in de werelt niet doen konden/ zo hardnekkig was ik in myn ongelooft; en nochtans wrocht hy door zyn Geest het Geloof in my/ op zodanig een wyze/ dat ik het met myn bloed zoude hebben kunnen verzegelen. O hoe was ik toen met verwondering en lof/ en zelfs-walging verbult/ wanneer ik dachte op de liefde van God in Christus Jesus! Ik twyfelde niet of veel zullen het beemten achten/ dat ooit zulke God-verlochenende gedachten by my onthaal kregen; want het is een zaak aan alle bekend/ dat 'er een God

is. Voorwaar ik moet belijden/ dat het een
grootte waarheit is/ en van een iegelyk behoort ge-
looft te worden: Maar helaas! tot myn schaam-
te en droefvige erbarentheit/ bevind ik dat het iets
anders is te gelooven: dat 'er een God is; en
iets anders te zeggen: daar is een God. Ik ben
verzekert dat wy dit geloof met ons in de wee-
relt niet brengen; het is een werk van Gods
Geest.

's Morgens daar op/ was zelfs myn gelaat
verandert; met betrekkinge tot de dingen van de
weereelt/ was alles my aangenaam; daar was
zo een bloed van brengen/ dewelke myn herte
verbuide/ wanneer ik dachtte wat een grootte
barmhertigheid ik ontfangen hadde: Ja het
is my onmogelyk om uit te drukken/ wat
een groot vermaak ik in myn geest hadde. Ik
nam voor om den volgenden dag (zynde Rust-
dag) tot vasten en vernedering af te zonderen.
Maar wat zal ik zeggen? Barmhertigheid en
liefde volgde my op de hielen; want hy veran-
derde myne dag van voorgenoome droefheit/ in
een dag van blydtschap en verheuging/ en gaf
een nieuw lied in mynen mond, eenen Lozang
onzen Gode. En indien de Heere my zal helpen
zal ik verhalen/ wat ik van des Heeren goeder-
tierentheit op dezen dag onderbond. O dat ik het
zo konde doen/ dat een iegelyk die 'er van hoort/
mochte verlieven op den lieffelyke en zoete Jhesus!

*Edenburg, den 14 April 1695, zynde
Rust-dag.*

Ik mag aan deze dag gedenken met verwonde-
ring aangaande de liefde van God in Christus Je-
sus.

zug. **I**n **M**orgens wanneer ik in myn verborge gebed was/ kreeg ik toegang tot den thoon der genade/ alwaar ik mijn herte voor den Heere uitstortede met een groote zoetigheid en kalmte des geestes: **C**oen wierd dat woord my te binnen gebracht/ Deut. XVI: 1, Neemt waar de maant Abib, dat gy den Heere uwen God Paasschen houdt, want in den maant Abib heeft u de Heere, uwe God uit Egypten uitgevoert. **D**it woord was zeer gepast op myne tegenwoordige omstandigheid; en ik wierd geholpen om **C**oepas singe te maken.

Na dit quam ik tot de openbare plaats van de Godsdiens/ alwaer Christi dienstknecht Mr. Georgius Meldrum predikte over Openb. III: 20. Ziet, ik sta aan de deure, ende ik kloppe: indien iemand myne stemme zal hooren, ende de deure open doen, ik zal tot hem inkomen, ende ik zal met hem Avondmaal houden, en hy met my. **H**y merkte over die woorden deze vier dingen aan.

Eerstelijck/ dat wy alle van nature Christi aan de deure houden, en hem niet willen inlaten. **T**en tweeden/ dat het Christi werk was, te staan en te kloppen, schoon wy hartekkelig zyn, met de deure toe te houden. **T**en derden/ dat wy hem meenigmaal een onvriendelyk antwoord geven, en dat hy nogtans niet ten eersten Neen zegt. **T**en vierden/ dat hy evenwel gewillig is om een nieuwe aanbiedinge te doen, aan alle dewelke hem aannemen willen, op zyn eigene voorwaarden; en dat zy met hem zelfs een zoe- te gemeenschap zullen hebben. **I**k kan my niet te binnen brengen/ om elk woord/ het welk hy sprak/ onderscheidentlijk ten neder te stellen.

Maar

Maar hier van ben ik zeker/ ik meende dat hy my alles zeide het welke ik ooit dede of dagte; hoe ik Christus aan de deure gehouden hadde door myn onheilig gedrag. Ik dagte niets/ dan dat ik van binnen zoude bersten/ ten tyde wanneer ik het hoorde/ zoo na raakte het myne toestand. Dit was voor my in der daat een dag van kragt/ zo als ik het nooit voelde; want ik merkte/ dat het was des Heeren Geest sprekende door zyn Dienstknecht/ dewelke ook met zig mede bragt een kragt om my gewillig te maken.

Van het einde van zyn Leer-reden/ bragt hy voort een van de ruimste aanbiedingen van Christus/ dewelke ik ooit hoorde. Hy zeide tegen ons/ dat Christus gewillig was, en dat de schuld aan onze eigene deur zoude leggen/ indien wy onze toestemminge niet wilden geven. En hy/ als een getrouwe Booschapper/ nam getuigenis tegen ons indien wy de aanbiedinge niet wilden aanneemen; en dat hy wilde tegen ons getuigen in dien grooten dag, dat hy zo een goed nieuws tot ons bragt; waarom het tot ons verderf zoude strekken, indien wy niet toestemden. Op welke zelve plaats daar ik was! ik hemel en aarde tot getuigen nam/ dat ik gewillig geworden was/ en te treden om Christus aan te nemen op zyne eigene voorwaarden/ zo als hy aangeboden wiert in zyne Naturen en Ampten/ als een Priester/ om my met God te verzoenen/ en als een Koning om my te regeeren en te beschermen. Wanneer de Leer-reden geeindigt was/ ging ik na huis tot myn verhoogde plicht/ alwaar ik den Heere ontmoetede; en daar maakten wy met malikanderen een verbond/ alwaar ik wederom

derom vernieuwde myne toestemminge aan het verdrag; zo dat ik te vreden was/ het kruys op te nemen, en hem te volgen, op wat wyze het ook hem beliefsde met my te schikken/ kruys/ verlies en vervolging/ niets zoude my wederom van Christus scheiden. Op dezen tyd had ik zulk een gevoel van de liefde Christi/ en van zyne schoonheit/ en van myn eigene snootheit en walgelykheit/ dat ik niet in staat ben om uit te drukken/ in wat bezukkinge ik was; dezen dag was voor my in der daat een wonderlyke dag; want Christus verscheen my ten eenemaal in liefde/ als of ik hem nooit een quade dienst gedaan hadde. O hoe zoet was dat woort aan my Ezech. XVI: 6, 8. Als ik by u voorby ging, zo zag ik u vertreden zynde in uwen bloede, en de ik zeide tot u in uwen bloede, leeft; ja ik zeide tot u in uwen bloede, leeft. En ik quam met u in een verbond, ende gy wiert myne. O hoe was ik toen verbult met verwondering en verbaastheit! En ik nam wederom my zelven/ en alle dingen dewelke rontom of benevens my waren tot getuigen/ dat ik wilde openen de deure myns herte voor den dierbaren Christus/ en wenschen hem hertelyk welkom. Daar is een ding/ hetwelke ik zonder opmerkinge niet kan voor by gaan. Ik was op deze tyd in een zeer vleeschelyk huisgezin/ welke niets wiste van myn tegenwoordige toestand; want ik tragtede alles zo bedekt als mogelyk is te houden/ uit vrees om tot geen voorwerp van bespottinge gemaakt te worden. Middelerwyle terwyle ik aldus bezig was/ quam tot my iemand aan de deure alwaar ik was/ om my tot het middagmaal te roepen: maar ik weigerde te komen.

Een

Een weinige daar op quamen zy wederom/ en riepen my dat ik komen zoude en leezen/ gelyk haar gewoonte was na het middagmaal; en op dat zy my niet zouden verdenken/ quam ik/ en las den 18. Psalm, alwaar het woordeske MYN zo dikwils hoorzkomt/ dat het my byna onmogelyk was te verbergen het gene op myn geest lag. Daar zyn negen myn woordeskens/ elst een van deze zoeter dan de andere. MYNE Sterkte, MYN Steenrotse, MYN Borgt, MYN Uithelper, MYN God, MYNE Rotse, MYN Schilt, MYN Heil, MYN Hoog vertrek. O hoe zoet waren deze myn woordeskens hoorz my! Doch wat zal ik zeggen/ elst gedeelte en plicht van den dag waren zoeter dan d'andere; zo dat ik dien dag eindigde met gezangen van lof en dankzegging/ en verwondering ober de liefde van God in Christus Jesus/ aan zulke eene als ik ben. In deze toestand bleef ik eenige dagen. Ik was gelyk een veerdig en kloek Reiziger; ik liep ober Muuren en Bergen van zwaarigheden/ niets konde my op den weg hinderen; want ik dachtte dat ik geen andere verzoeking te ontmoeten had/ als die van God-verloochening/ dewelke my overwonnen had. O hoe aange-naam was 't leven/ het welk ik een wyltje genoot! Maar helaas! deze dagen waren maar weinige in getal. Ik zong met David: Myn berg staat vast; maar hy verbergde zyn aangezichte, en ik wierd verschrikt. De verzoeker en vyand van onze zaligheid ziende dat ik zo wakker hoorspoedig op myne reize/ poogde niet ten eersten my uit den weg te stoeten; maar allengskens stiet hy my op een zeer behendige wyze uit den weg/ dooz nu en van steenen van zwaarigheden

den na my te werpen/ zo dat ik mat en moede wierd/ en zat aldus stille/ terwyl ik in de pligten verslapten; maar dit stil zitten quam my duur te staan; want ik viel in slaap/ en daar op kreeg ik zulke doodigheid op myn geest/ dat ik niet met allen konde doen: op deze tyt lag ik grootelyks onder de macht van badzigheit in myn verhoorze gebed/ het welcke ik dachte dat niemant die tot den Heere behoorde zo onderwoopen was dan ik zelve. Ik kan niet zeggen wat deze verdoornentheit van badzigheit van my zelve denke. Maar zekerlyk ik dachte/ dat ik niets was dan een gebeinsde. Maar van my beele bewyzen scheenen vooz te komen. Alle de verdoornentheden van de natuure quamen in my tot zulk een hooge trap op/ dat ik dachte een van de snootste schepselen te zyn dewelke ooit geboren waren/ en hierom zoude my God zekerlyk uitwerpen. O ik wierd toen van de verzoeking sterckelyk aangevallen/ om ongeloobig te zyn! zo dat ik niet in staat was om'er vooz te kunnen staan/ terwyl ik myne sterkte verlooren had/ zynde het gevoelen van Gods liefde en gunste t'mywaarts; verloor ook gevolgelyk myn hreugde en troost/ en vergat haast de magtige werken des Heeren, dewelke zo onlangs aan my opengelegt waren.

Daar is een ding/ het welcke ik behoor te verhalen/ en dat is dit. Gelyk daar waren beele verdoornentheden in myn natuure/ dewelke my snoot en afschuwelyk maakten; evenwel kan ik zeggen/ zy verkregen geen geruste huisvesting by my; maar ik tragtede die steeds tegen te staan, gebuykende middelen om die uit myn herte te bannen. Maar ten laatsten quam 'er een/ (tot myn

myn smerte en droefheit moet ik het zeggen) dewelke meer dan eenige van de overige/ met myn natuur over een quam het welke ik mag noemen myn boezem-zonde/ zijnde het hoest en de schouderſ langer dan de overige; en wanneer de verzoeker my met deze boezem-zonde quam aanballen/ zijnde het zeer Godsdienslyk in alle dezels omſtandigheden opgeſchikt/ wiert myn herte van Chriſtus afgetrokken: En geſyk ik middelen gebuikte/ om het overige van myne verdoorntheden weg te doen/ zo nam ik moeite om deze zonde aan te moedigen/ en om ze in myn herte te bewaren; met welbehagen en vermaakt nam ik/ als het ware dezelfde in myne armen/ en omhelſde/ zu blymoedelyk. En niet tegenſtaande alle de verbintenissen en geloſten/ dewelke ik gedaan hadde om myn herte aan Chriſtus over te geven; nochtanſ brak ik ras die alle/ en gaf myn herte aan den afgod van argwaan/ en Chriſtus had maar den buiten voor-hof.

Dog wat zal ik zeggen? Dit was maar voor my het beginſel van smerte: want ik omhelſde geredelyk deze ſlange in myn boezem/ dewelke my op een wreede wijze beet/ geliſt ik verklaren zal. Omtrent deze tyd ſtont'er Abondmaal gehouden te worden/ het welke voor my een blyde tydinge was. Maar zoo ras begon ik daar op niet te denken/ of de verzoeker quam my aan boort/ om my daar van af te raden/ voor my voor te ſtellen/ wat voor een ik was: Hoe zal zulk een snood ſchepsel als gy, aan des Heeren Tafel ontfangen worden, dewelke in vorige tyden zo trouwlooslyk gehandelt heeft, en zo meenige verbonden verbroken! Het is
maar

maar verwaantheit voor u daar aan te gaan. Het is beter voor u, daar af te blijven. Nog evenwel ik werd geholpen om te gaan in de sterkte des Heeren/ met alle myne vuiligheid int de fontein/ om gewasschen te worden. Maar evenwel het quam my te binnen/ dat de Heere op my vertoont was: en zo zoud het vermetelheit zyn. Toen werden alle myne zonden my voor oogen gestelt zulk als ongelooft en Godverloochening/ myn gebrek van liefde tot Christus/ myne natuurlijke en geestelyke hovaardy/ myn geveinstheit/ myne te rugwyking/ myne boezem-zonde. Toen zeide de verzoeker/ wat kan zulk eene, als gy zyt, daar verwagten, dewelke zo schuldig en snoode zyt? Ik antwoorde daar op/ het is zulk een als ik/ dewelke moet gaan; want daar is geen genezinge voor eenige van deze zonden te bekomen/ dan in Christus. Maar ô, zeide de verzoeker/ Gy zyt niet bereit om te gaan; want u ontbreekt het Braylostkleed. Toen zeide ik/ het gene ik niet hebbe/ heeft Christus; ik kan het alleenlyk hebben van hem/ en niets van myn eigen: Ik zal tot hem gaan in myne gescheurde kleederen/ in hoope om koninglyke kleederen te verkrijgen/ doch de slingeringe daar ik voor een tyd in was/ dede my somtyds denken/ ik wil niet gaan/ op andere tyden nam ik voor te doen als Esther dede/ namelyk myn selven neder te werpen aan de voeten van Godts barmhertigheid, en indien ik omquam, het zoude maar myn verdiende loon zyn. Ik dacht/ myn zonde zoude my nooit verlaten/ tot dat Christus wilde zeggen/ gaat uit van haar gy Satan. Na veel tegenstredingen beide tydelijke en geestelyke/ quam ik Saterdag ter plaatse/ waar

Mr.

Mr. Williham Wiseheart: in de inleiding zeide/ Ik vreesde dat heden hier vele zyn, dewelke staan te beginnen haar voorbereiding-werk, dat woort trefte my zeer na aan 't herte. Zyn Text was/ Jes. XXXIII : 17. Uwe oogen zullen den Koning zien in zyne schoonheit. Hy zeide ons/ De Koning der Heerlykheit zoude daar op morgen zyn: maar hy vreesde, dat veele zouden zyn gelyk dien mensche dewelke veele uren verquam om een wedloop te zien: en als hy quam, lag hy neer en viel in slaap, terwyl de tyd vast henen liep.

Daar op predikte **Mr.** Jakobus Kirton over Ezech. XX:31. Ende zoude ik van u gevraagd worden, o huis Israels? zo waaragtig als ik leve, spreekt de Heere, Heere, zo ik van u gevraagd worde! Hy sprak tot verscheide soorten van menschen/ door welke de Heere niet wilde gevraagd worden: maar byzonderlyk/ sprak hy tot een zeker soort van menschen/ dewelke waren van een ongeloovige geest, en gaven plaatse aan God-verlochening, en trokken in twyfel de waarheit van Gods H. Woort, en waren beschaamt om het open te leggen aan een ander, dewelke hare twyfelingen zouden oplossen. Serkerlyk wil de Heere van haar niet gevraagd worden. Waarlyk ik dacht/ dat hy van God gezonden was om my te bestraffen wegens myn vorige en tegenwoordige ongerechtigheit/ het welk my niet weinig ontrustede: maar aan het slot van zyne leerreden/ had hy een zeer zoet en verquikkelyk woort/ en het was dit: Is 'er iemand hier nedergebogen, onder het gevoelen van haar zonde gaat henen, besteed deze nagt wel, en schoon gy een Manasses, een Maria Mag-

Magdalena, een Saul waart, nogtans zult gy morgen aan des Heeren Tafel welkom zyn. Dit was my tot een groote bemoediging/ alhoewel het een hart werk was een nacht wel te besteden.

'Smorggens/ dewelke was den 2 Junij 1695. scheen ik een zeer zoete morgenstond te hebben/ en was vol van verwagting/ Dat ik de Koning in zyne schoonheit zoude zien aan zynen Tafel. Maar ik was zoo ras de Kerst-deur niet ingegaan/ of ik verloor myn hoope/ en myn herte viel aan 't afswerben; zo dat ik nog met de tonge nog met de pen verhaalen kan/ in wat toestand ik gebzagt was. Ik dagte dat ik in 't zondigen boven andere uitstak. Ik was 'er zo slegt aan/ dat ik niet in staat was om het woort te hooren/ zo als men moest om 'er voordeel by te doen. Een laastten wanneer Mr. Flint de Tafelen bediende/ was 'er geen eene zonde/ of ik kon 'er my eenigermate mede betigten; want deze dewelke ik niet dadelijk als voor het oog van de werelt: begaan hadde/ nogtans vond ik de zaken daar van leggende in myn herte/ gereed om op de eerste gelegentheit uit te breekken. Toen wist ik niet wat te doen. Ik dagte dat indien de Leeraren my gekent hadden/ zy komen zouden/ en in 't byzonder my de Tafel ontzeggen. Evenwel niet tegenstaande dit/ zo had ik een sterke neiging om aen des Heeren Tafel te zyn; en zo ging ik tot des Heeren Tafel/ dewelke voor Jakobus Kirton; zynde de vierde Tafel/ bedient wierd. Maar wanneer ik nedergezeten was/ konde ik niets zeggen. Ik vergat de verzoeken/ dewelke ik dachtte aan de Koning voor te stellen. De doodigheit tastede my

my aan; my ontzakken de werkingen des geloofs op den Zone Gods; en zynde in een zeer troosteloze toestand/ riep myn herte uit/ Ik ben d'uwe, Heere, ik ben d'uwe. Indien ik niet meer konde doen/ dacht ik/ ik wilde my zelven op nieuw aan den Heere overgeven. Ik quam van de Casel zeer ongetroost/ zonder den Koning in zyne schoonheit te zien. O hoe was ik toen ontroert! Ik was vol misnoegen by myn zelven/ wegens myn zondigen; doch ik rechtvaardigde den Heere in al het gene hy my aan deed en was dankbaar/ dat ik niet gemaakt was tot een gedenkteeken van zyn toorn aan zyn Casel. Ik moet bekennen/ het was een dag van kracht aan menige arme ziele; en dat vermeerderde myn smerte; een iegelyk kreeg iets goeds behalven ik. Ik kan niet uitdrukken de moeite daar ik in was/ gedurende al den overigen tyd van den openbaren Godsdienst; maar als alles over was/ dacht ik by myn zelven/ het mag zyn dat ik niet vol genoeg my zelven aan Christus overgegeven hebbe; daarom/ eer ik in een gezelschap ga/ zal ik onder de boomen gaan/ en daar myn Verbond met den Heere vernieuwen/ en geven my zelven geheellyk aan hem over. Wanneer ik quam ter plaatse dewelke ik beoogde/ zat ik neder/ en nam myn Bybel/ dewelke in myn hand was tot een getuige/ en alle de boomen rontom Laswade tot een getuige: maar voornamentlyk de boom daar ik by zat tot een getuige/ dat ik geheellyk aan den Heere overgegeven was, zonder agterhouding. Alwaar ik myn herte voor hem uitstoztede. Wanneer ik van de Plaats quam/ wist ik niet wat te denken/ of de Heere daar was geweest of niet. Ik bleef

bleef steeds in twyfel daar omtrent; en 's nagts als ik in den gebede was/ wierd ik juist met myn oude quaal van suimer wederom bevangen. Toen dacht ik/ Ach! Ik heb gantschelyk ongeluk; de Heere heeft my dezen dag niet gehoopt/ om my met myn verzoeken aan te nemen; nochtans bemoedigde ik my zelven/ om den Heere te ontmoeten/ het mochte de laatsten dag van 't Avontmaal zyn/ doch het mislukte my; want ik quam van het Avondtmaal ongetroost van daan; evenwel bleef 'er eenige hoop in my overig; want ik dachte/ schoon de Heere zich zelven onttrokken heeft/ in opzicht tot myn geboelike onderbinding/ nochtans zal ik in twee of drie dagen weten/ of hy met my in waarheid is/ indien myne verdorventheden niet wederom my aan hoopt komen; maar helaas/ zy quamen wederom/ en dat op een schrikkelike wyze/ sterker en heftiger dan te voren/ het welke my dede besluiten dat ik Christus te Laswade niet ontmoet hadde.

Ik begon daar op na de oorzaak daar van te onderzoeken/ en ik zag/ dat het myne onwetentheit van God was/ dewelke de zonde was/ waarom hy met my twistede. Daar quamen op deze tyd my twee Schzistuurplaatsen te binnen/ Hand. XXVII: 23. De stadt doorgaande, ende aanschouwende uwe Heiligdommen, hebbe ik ook eenen altaar gevonden, op welken een opschrift stond, den onbekenden God. Dezen dan dien gy niet kennende dient, verkondige ik ulieden. 1 Kor. XV: 34. Sommige en hebben de kennisse Gods niet. Ik zegge 't u tot schaamte. Ik begon by my zelven te overpeinzen/ wat ik van deze kennisse hadde: Maer ik zag dat

dat ik ten eenemaal onwetende van God was. Och! och! het is iets anders te zeggen en te gelooven dat 'er een God is/ en iets anders te gelooven/ dat hy zulk een God is/ als zyn Woort hem voorstelt te zyn. De duisternis daar ik onder was/ was groot; want nog Zon nog Maenlicht scheenen my voór vele dagen bequaam om myn plicht my aen te toonen; geen dreigementen of beloften konden my aandoen. In deze droevige toestand zwerfde ik op en neder/ tot dat ik ten laetsten my zelven op een wanhoopende klip verliet. Ik besloot/ dat Christus my niet meer lief had dan de overige van de werelt. Alle myne vorige onderbindingen deden my geen nut/ want ik was buiten hope. Terwyle ik in deze wanhopende toestand was/ denk ik 't niet gehoeglyk te verhalen wat ik ontmoetede: maar al wat ik aangaande de wanhoop zal zeggen/ is dit/ dat het is gelyk een begonne hel in het geweten; vloeken en lasteren zyn deszelfs metgezellen.

Niet tegenstaande dit alles verscheen my evenwel op een wonderlyke wyze de liefde Gods; zo dat 'er nauwlyks een Rustdag voórby ging/ of ik ontfing eenige hertsterkinge om my te ondersteunen/ 't zy in het verborghen/ 't zy in 't openbaar; andersints zoude ik het geheel opgegeven hebben. Wat zal ik zeggen? zels in deze Rustdagen/ wanneer ik/ als het ware/ eenige hope ontfing/ dat deze verzoekingén zoude overmeestert worden; zels toen had myn afgod van jalousie/ myn boezemzonde/ zodanige kracht over my/ dat ze my dikwils na huis zond al huzellende en roepende tot den Heere/ om doch zyn Koninklyke macht over my te oefenen. Want

nu zag ik in der daat/ dat ik Christus als een koning van noden had.

Het behaagde den Heere my een gelegentheit aan de hand te geven/ om myn verbond met hem te vernieuwen/ aan het Abondmaal in de Troonse gemeente/ den 27 October 1595. alwaar ik alle myne verbintenissen vernieuwde/ en my zelven op nieuw aan den Heere over gaf. Hoe het met my daar was/ kan ik niet onderscheidentlyk verhalen: alleenlyk had ik op deze tyd een sterke begeerte om te sterben. Niets dan de dood konde my behagen: niet dat eenige uitwendige moeite of quetsinge in de werelt/ of de ontbeeringe van eenig aarts plasier/ my zo begeerig maakte om te sterben: maar de zonde dewelke in my woonde en over my heerschte/ deze deed my het leven tot een last zyn/ zo dat ik niets/ wat het ook was/ machtig scheen my van deze keuze te doen afscheiden. Ik zag dat de zonde myne beste plichten aankleefden; gelyk als in het Woord te lezen/ enz. O wat afzweringe had ik daar in/ als mede in myn hooren! zoo ook in myne ommeegang met andere/ geveinstheit en zelsbedrog. Met een woord/ ik zag dat de zonde in myn allerbeste plichten/ als bidden en Abondmaal gaan/ als het ware/ ingemengt was: Ik konde niets doen dan zondigen. Dit ontstelde my niet weinig.

Omtrent deze zelve tyd was'er een uitwendige beschikkinge van de voorzienigheit/ daar ik veel mede te doen had/ en ze was deze: Ik stond te verlaten de Troonse Parochiikerk/ en te gaan tot die van Colledge; en de gedachten om Mr. Mildrum, van wien ik zo veel nuttigheit ontvangen hadde/ te verlaten/ waren my gelyk een

tweede

tweede dood: ik ging hoor een tyd/ altoos na de Troonse Kerk/ en wilde niet gaan tot die van Colledge, schoon dien eerwaardige Dienstknecht van Christus/ Mr. Johannes Moncrief haar Leeraar was. Een iegelyk was op my gestoot/ waarom ik niet in myn Parochiekerk ging. Dog niets konde op my vermogen om Mr. Meldrum te verlaten/ tot dat ten laatsten een woort op mijn herte viel: Is de Geest van God aan eene plaats of aan eene persoon gebonden? Dit wiert met zo een kracht aangedrongen/ dat ik het aanzag hoor een bestraffinge van den Heere/ wegens dat ik den eenen Leeraar boven d'andere agtede. Hier na ging ik na de Kerk van Colledge; en de eerste pzedikatie van Mr. Moncrief dewelke ik daar hoorde/ was uit 2 Sam. XXIII: 5. Hoe- wel myn huis alzo niet en is by God, nogtans heeft hy my een eeuwig verbont gestelt, dat in alles wel geordonneert ende bewaart is. Doch daar hy opstond/ was/ de vastigheid van het verbond; en hy gebzuikte dit troostelyke woort; Aile dewelke met den Heere in 't verbont zyn, zyn in dit verbont wel bewaart, het kan niet gebroken worden; God zal het aan zyne kant niet breken, want hy heeft dat gezegt, hy heeft het geschreven en opentlyk verkondigt, ja hy heeft het gezworen; en wat woud gy meer hebben voor deszels vastigheid? maar, zegt het arme schepsel, ik heb het helaas aan myne kant gebroken door myn zondigen. Neen, zegt hy, de zonde zal aan uwe kant het verbond niet breken. Dit was hoor my in der daat een troostelyke leere/ zijnde dit een van mijne grootste breezen: En na dezen dag durfde ik niet na te laten in mijn Parochiekerk niet te gaan.

Een ding behoor ik nootwendig aan te merken. Mr. Meldrum predikte over het zelve onderwerp/ wanneer ik hem verliet; zo dat het hoor my maar een veranderinge van plaats was/ en niet van onderwerp. Ik durfde niet anders zeggen/ of hy was my een gezant van God/ dewelke dat bevestigde/ het geen ik te horen in twyfel trok. Toen wierd my des Heeren weg zoet en vermakelyk/ en het was mijn blydschap den Heere te dienen. O hoe was ik in mijn schik/ wanneer ik een gelegenheit vond om sommige van mijne vrienden te verhalen/ hoe genadiglyk de Heere met my gehandeld hadde/ het welke haar somtijds zo wel als my zelven verquikte. Doch niet tegenstaande al het gene ik genadiglyk van zijne goedertierenheit ontfangen hadde/ was het evenwel vermengt met eenige bittere innengselen/ voornamelyk dit; de toestand van mijn ouders was niet als ik wel wenste; want de dienst van God was niet in het huisgezin: en dit was my tot een groote smerte. Belangende mijn Vader/ hy was enkellyk een bozgerlyk man/ geenints ingenomen met de plichten van de godsdienst/ nog op deze nog op gene wijze. Mijn moeder was ernstiger besig/ beide in openbare en verborge plichten: zy vermaande my meenigmaal om den Heere te zoeken/ en te bidden. Het heugt my dat ik haar op een zekere dag hoorde verhalen/ dat/ wanneer ze van my bezugt was/ zy op een wonderlyke wijze geholpen wiert/ om te bidden om Zaligmakende genade voor my/ wanneer het den Heere behagen zoude my ter werelt te brengen; het welke my tot groote blydschap was als ik het hoorde; evenwel was ik niet geheel zonder kom-

kommer omtrent haar. Het behaagde den Heere op deze tijt/ mijne ouders met uiterlijke wederwaardigheden te bezoeken. De voorzienigheid werkte zo tegen haar/ dat het my smertede/ mijne ouders in zodanige ongelegenheit te zien; ja meenigmaal deed het my vooz haar bidden/ en ook/ dat de Heere myn herte van my wilde nemen/ en het vooz altoos bewaren. Ik mag zeggen/ dat hare wederwaardigheden onder de vooznaamste dingen waren/ dewelke my aanzettede om den Heere in ernst te zoeken.

Wanneer ik nu zag/ dat het waarschiynlijk was/ dat gene van deze wederwaardigheden eenige verbeteringe van het huisgezin zouden te weeg brengen/ zo wierd my dit in der daat een stoffe van oeffening. Het quam sterkt op mijn herte/ dat ik/ aengaende mijne Ouders mijn geboelen aan haar zelven zoude openbaren/ het welcke eindelijk na lange redenkabelingen met my zelven/ hoe het te doen gelukte; ik stond op een Rustdag avond/ wanneer wy Avondmaal hielden/ op. Ik stelde mijn Vader deze zonde vooz dat hy den dienst van God niet opregtede in zijn huisgezin; en ik verzogt hem het te willen doen/ dog dit was te vergeefs; want ik op hem niet vermogt: Toen wist ik niet wat te denken/ of wat te doen; evenwel wiert ik grootelijks ondersteunt in het verborge gebed/ om te pleiten vooz zijn bekeeringe/ alhoewel ik maar een kleine hoope hadde. Op deze tijt was het Evangelium my zeer zoet: Mr. Moncriel handelde over de bekeeringe van Zacheus, Luc. XIX. voozhoudende de natuur van de bekeeringe/ en de middelen/ waar van de Heere ten dien einde/ zig bedient. My dagt/ dat ik noit verquikte-
lijker

lijker Aezreden en gehoozt hadde/ dan deze waren. En die meerder met kragt op mijn herte aengedrongen wierde/ byzonderlyk als hy over deze woorden handelde: Ende hy haastede hem ende quam af, ende ontfing hem met blydschap, Luc. XIX: 6. Welken dag wederom hoor my was een dag van hoorzominge/ makende my gewillig om Christus aan te nemen: En met welk eene blydschap ik verbult wierd/ kan ik aan niemant uitzukken.

Hier na overviel my wederom mijn lichaam der zonde en des doots/ het welke my grootelyk onderzakte/ en my somtyds overwon; zo dat ik besloot/ dat myne smerten niet waren gelyk die van Gods kinderen. En dat/ hoe verre ik ook in de Godsdienst gekomen was/ ik niet beter wist of een geveinsde kon zo verre komen; want ik verorde in de Godsdienst niet meer dan dat ik de gewoone plichten op zijn tijd waarnam/ en myzelven afhieide van groote uitzeeken. Met een woort/ my docht/ dat ik niet meer hadde/ dan een gedaante van godzaligheid, en dat ik niets van de kragt daar van kende; zo als vereischt wordt om te dooden de plagen van mijn herte. De wind der verzoeking waaide sterk op my/ datze mijn hoore weg blaasde: ik verloor het gezigte van een aandeel aan Christus/ ik haalde de grond om verre/ en verzekerde my/ dat ik niets was dan een witgeplaestert graf, en een gewillte wandt: Ik geleek iets na buiten/ maar van binnen was ik een nest van Duivelen. Toen wierd my die Schryftuurplaat voor oogen gestelt aangaande de twee menschen/ dewelke een huis bouwden/ Matth. VII: 24. &c. De eene bouwde op een steenrots/ de andere op

op het zand/ het huis dat op een steenrotsge-
boubit was/ stond de winden en stormen uit/
schoon zy 'er tegen aen sloegen/ evenwel zy waer-
den het niet om bezre/ daar het huis op het
zand/ wanneer het onweer opstont/ het niet kon-
de uitstaan: maar wiert omber gewaait tot een
puinloop. Ik maakte een naeuwe toepassin-
ge/ dat ik het zelve einde zoude hebben: want
ik hadde zulk een gewigte van verdorvenheit/
dewelke my nederzakte/ dat ik niet konde ge-
looven/ dat een kindt van God zo gepiaagt kon-
de worden/ het welke my menigmaal die bede
tot den Heere dede opzenden: Of neem my weg
uit deze werelt, of bewaar my van het quade.
O hoe ernstelyk verlangde ik toen/ om Chri-
stus als Koning over my te hebben/ om ander-
te brengen deze mijne ongedoedige verdorven-
heden/ het welke ik van my zelve niet bequaam
nog gewillig was te doen. Ik vond tastelyk twee
partijen binnen my; de eene was om mijne Afg-
goden met genoegen en vermaakt te hoesteren.
O deze party was sterk: De andere party was
om mijne Afgoden ter deur uit te werpen: maar
deze was gelijk een nieuwegebooren kind/ heb-
bende gants geen sterkte. O! ik bevond het een
zwaar werk een Christen te zijn.

In deze toestand sukkelde ik/ tot dat het Abond-
maal in de Kerk van Colledge wierd uitgedeeft/
alwaar ik het zelve zo verquikkelyk genoot als
ik oit in mijn leven dede. Op den vastendag
moet ik erkennen/ dat ik eenigermate geholpen
wierd tot een treurige gestalte des geests/ beide
voor mijn eige zonden/ en die van andere; alle
welke zeer wigtig op my lagen. Dezen dag
wierd ik ook geholpen tot de plicht van smeekin-
ge

ge/ om alle deze redenen; ten einde geene van dezelve mogten hinderen onze Abondmaal-zege-ningen. Ik eindigde dezen dag in een gevoelen van de nalatigheid van veel pligten/ en het bezijf van veel zonden. Dag ik wierp my zelven en mijne pligten over de verdiensten van de Heere Jesus Christus/ verwagtede alleenlijk om in hem en om zijnent wille aangenomen te worden.

Op Saterdag/ de dag der voorbereidinge/ moet ik erkennen/ dat de Heere op een zichtbare wyze onder ons was. Mr. Moncrief Predikte over Joh. XI: 40. Hebbe ik u niet gezegt, dat zo gy gelooft, gy de heerlykheit Gods zien zult? In welke Leezreden/ daar veel van de heerlykheit Gods te zien was/ werkende op de herten van het volk/ en ook op het myne.

Op Rustdag moogen handelde Mr. Moncriet over Ezech. XVI: 8. Als ik nu by u voor by ging, zag ik u, ende ziet, uwen tyd was de tyd der minnen: zo breide ik myne vleugelen over u uit, ende dekte uwe naaktheit; ja ik zwoer u ende quam met u in een verbond, spreekt de Heere Heere, ende gy wierd myne. Alwaar hy voorszelde een houwelijk tussen Christus en arme zondaren: hy stond veel op de ongelukheit des houwelijks; waar omtrent hy na myn beste geheugen/ zeide: Wanneer iemand gaat om een wyf te zoeken, zo is 'er een van deze vier dingen dewelke hem daar toe neigt, of rykdommen, of schoonheit, of maagschap; of een goede en een deugdelyke aart, maar geen van alle deze dingen waren in onzes Heeren Bruid, om hem uit te lokken, gelyk dit Hooftstuk aantoot. Hy dzong 'er zeer op aan dat wy het verdzag zouden toestemmen. In welke plaats ik Hemel
en

en Harde/ en alle de dienstknechten des Heeren/ en alle die rontom my waren/ tot getuigen nam/ dat ik met Christus wel te vreden was op alle boozwaarden/ een geheele Christus/ namelijk als Propheet/ Priester en Koning toestemmende om kruis/ verlies en vervolginge te ondergaan/ indien ik 'er toe geroepen wierd. O ik dagte/ een staak om 'er aan verband te worden/ om Jesus wille is niets; een galg/ een gevangenis is niets indien 'er Christus maar in is. Ik neeme u dezen dag aan tot myn man en Heere/ en geef my om uwe getrouwe Vrouw te zyn/ en niet booz een ander. Ik was verzekert dat des Heeren Geest my hier toe verbond/ en niet ik.

Na dat ik opzettelyk dit gezegende verdrag ingewilligt hadde/ ging ik om het aan het Abondmaal verzegelt te krygen; het was den eersten dag van December 1696. Wanneer ik naderde aan de zeyde Casel/ dewelke Mr. Andrew bediende; het was booz my een aangenaam uurtje daar ik gemeenschap met den Heere genoot: Daar wierden twee Schijfpuurplaatsen op my lebendig en kragtig geschooten/ Jerem. XXXI : 3. Ik heb u lief gehad met eene eeuwige liefde. Hos. II : 18. Ik zal u my ondertrouwen in eeuwigheit. O dat ik nooit het Abondmaal in de Kerk van Colledge vergeten mogte. Myne smeekingen aan des Heeren Casel waren deze/ dat de Heere booz altoos zijn Evangelium in Schotland woude doen standhouden/ en dat hy wilde blyven by zyne Dienstknechten/ de Leera- ren/ en doen het Evangelium in hare handen boozspoedig zyn; Ik zeide vergeef hare zonden/ en de onze; bepleit niet tegen ons een verbzooke verbond/ plegtige en volks verbintenissen, waar
aan

aan wy alle schuldig zijn. Ik wensch hier de-
zen dag/ dat ze alle wederom met u in 't verbond
mogen zijn; gelijk ook mijn arme Vader/ neem
hem in uw verbond; en belangende mijn Moeder/
laat alles weggenomen worden/ het welke
hindert haar verdrag met u in het Euangelium:
Bewaar mijn Zoeder op uwe weg/ op dat hy
met de ydele werelt niet mag wegloopen. O
mijn zeeze is groot/ ten haren opzichte; ik wensch
u hier over moeijelijk te mogen zijn/ en
zoude niet gaern van deze myne beede afstaan:
indien het met uwe heilige wille bestaan kan/
zo weiger my het niet.

Daar waren ook eenige beeden/ dewelke ik
hoor my zelven op zond. Eerstelyk, dat de Heere
my een opregt herte wilde geven tot elke plicht;
ik bond zo veel geheimstheit/ kleevende my aan
in elke plicht/ dewelke ik bezigtete/ dat het my
deed verlangen na opregtigheit en badelykheit in
alles wat ik dede. Ten tweeden, dat de Heere
my onveranderlyk woude maken in alle myne
geloften en voornemens/ dewelke ik dezen dag
gebaan hadde: Ik heb een veranderlyke natuu-
re/ maar o laat my stantvastig zijn in den weg
des Heeren. Ten derden, dat ik een waaragtig
lid van Christus Lichaam mogt zyn/ zo dat ik
weenen mag/ wanneer uw volk weent/ en bly-
de zijn/ wanneer uwen volke blyde is; want u
volk zal myn volk zyn/ zo verre als ik ze ken-
nen kan. Ten vierden, dat ik mag een nuttige
en een vrugtbare boom zyn in uwen wyngaart/
brengende veel vruchten voort tot uwe heerlijk-
heit. Ten vyfden, dat ik mag verkrygen een
geest van nedrigheit/ op dat ik niet boven mate
verheft worde; dan in zonderheit als gy met my
ge-

genadiglyk handelt/ boven zo veel in de werelt;
 de gedagten hier van deden my met verwonde-
 ringe aan! Daar waren voornamelyk twee din-
 gen/ die my tot verwondering bragten. Eer-
 stelyk, dat ik in een Land gebooren was/ al-
 waar Christus aan verloore zondaren voorge-
 stelt wort. Ten tweeden, dat myn herte ober-
 redet is geworden/ om de aanbiedinge toe te stem-
 men/ wanneer ze gedaan wiert. O de liefde en de
 blytschap daar ik mede verbult wiert! was groot.
 Ik was gewoon myn genoegen te nemen in blee-
 schelyke tydverdruyen; maar nu zag ik'er geene
 in. En schoon ik/ wat myne natuurlyke ge-
 steldheit aangaat zo vrylyk als iemand was;
 nochtan kan ik het nu uit onderbindinge zeg-
 gen/ dat ik noit wiste/ want het was vrylyk te
 zyn/ tot dat ik Christus aangenomen hadde.
 Hoe grootelyk zijn zy te berispen/ dewelke zeg-
 gen/ dat de Godsdienst een droefgeestige zaak is.
 Ik ben van het tegendeel verzekert; want
 een vleeschelyke man of vrouw wisten noit wat
 vreugde was. Ik mag deze plaatse een Eben-
 haezer, of een Bethel noemen/ alwaar ik God
 ontmoetende/ en mijne afgoden en mijne verdoz-
 bentheden gedoodigt kreeg; en in verwagtinge/
 dat alle mijne smeekingen toegestaan zullen wor-
 den/ om Jesus Christus wille/ de Middelaar
 des Nieuwen Verbonds/ zo onderschryve ik my
 zelven om des Heeren te wezen.

ELISABETH WAST.

Daar viel na deze groote en plegtige instellin-
 ge/ een droefig en beschreijelijst voozval vooz;
 op den volgenden Saturdag ontstond'er een schrik-
 kelyke

helske brand/ het welke de gansche stad in ver-
wazringe bzagt. Ondertusschen was ik/ wanneer
ik het eerst hoorde/ in den gebede: maar was
zeer doodig en badzig. Nog wanneer ik het
hier zag/ zoo zettende dit myn geest een nieuwe
kracht by; en ik kreeg byzheit/ om myn herte
hoor den Heere uit te roepen; en de hoorzaamste
bede/ dewelke ik bede/ was/ dat de Heere dit
vier aan d'e'en of d'ander tot een middel van
bekeeringe geliefde te maken, het welke ik dag-
te/ dat onze treurigheid in een gezang zoude ver-
anderen.

Op den volgende dag/ zijnde Rustdag/ pre-
dikte Mr. Moncrief over deze woorden/ Mich.
vi: 9. De stemme des Heeren roept tot de stad,
(want uwen naam ziet het weezen) Hoort de
roede, ende wieze bestelt heeft. Hy merkte
aan/ dat elke roede een stemme hadde; en
dat het alleenlyk de wyze waren, dewelke des-
sels taal daar van verstaan zouden. Hy zeide
ons/ dat Gods stemmen tot deze stad riep, dat
wy onze wegen verbeteren zouden, op dat
God niet mogte komen om onze stad op een
vreeslyke wyze te verteeren. Ik kan niet zeg-
gen/ wat deze beschikkinge der voorzienigheid op
my werkte; maar zekerlyk laat zy my zien de
ydellheit van alle de geschapene plaaisieren des
tijds; en dat zy alleenlyk het gelukkige volk zijn/
dewelke hare schatten in den Hemel hebben. O
de Geest des Heeren bede groote moeite om my te
toonen wat de werelt was. Ik zag als in eenen
spiegel/ beide wat goed en quaad daar in was.
Daar zyn deze 17 Aanmerkingen die ik over de
werelt hadde; twaelf van dezelve zyn quaad en
schadelijk/ en vyf zyn goed en nuttig.

Voor eerst, zag ik/ dat zy dewelke gezet zyn om de werelt te zoeken/ ondergaan moeten een groot gedeelte van onrusten en quellingen/ eer zy het bekomen kunnen. O! dit is een groot quaad; alwaar omtrent wy ons zelve ontrusten of bekommeren/ en is niet dan een zakt bol wind te vergaderen/ dewelke dooz het minste geblaas verstuwt: Ten tweeden, wanneer wy in deze waerelt rijkdommen hebben/ hoe gereed zijn zy om onze liefde van Christus te trekken? want wy kunnen niet twee meesters dienen/ 1 Joh. II: 15. Zo iemant de werelt lief heeft, de liefde des Vaders en is niet in hem. Ten derden, Meenig een heeft zyn eigene ziel verlooren/ dooz de werelt te zoeken: en wat zullen alle de rijkdommen haar baten/ Matt. XVI: 26. Ten vierden. De werelt heeft geen vertroosting in de tydt van zwaarigheid/ wanneer wy op een doodt bedde zyn/ of wanneer het geweten wegens zonde ontwaakt is. Ten vyfden, de werelt kan geen rantsoen dooz onze ongerechtigheden en overtredingen geven/ wanneer wy dooz de vierfchaar zullen staan. Ten zesden, de werelt verhindert meenig een om het verdrag met Christus te sluiten op zyn eigene doozwaarden/ gelyk de Jongman in het Euangelium/ en die in Matt. XXII. wanneer Christus tot haar zond om haar te noodigen/ ten einde om met den Koning der Heerlykheit te trouwen/ o zeggen zy/ verontschuldigt ons dog, want wy kunnen niet komen; want de werelt verhindert ons. Ten zevenden, Rijkdommen in deze werelt zyn geen teken van Gods liefde. Het is dooz iemant wel aangemerkt/ dat de werelt is gelyk een afgegeete been, het welke de Heer de honden

voor-

voorwerpt. Ten agtsten, de werelt maakt/ dat
veele het eigene afbeeldsel van den duivel/ in
hooftaardige aantrekken; zy worden gelyk Je-
schurum bet. Ten negende, de werelt kan ras
verlooren worden; en dit brenkt mede nieuwe
dwoesheden en quellingen; dan zijn zy/ gelyk
Micha zegt, sy hebben myne goden weggenomen
en wat heb ik meer? Deut. XXXII : 5. Een on-
verwagt vier/ een storm op zee/ en andere on-
geballen/ zullen een dwoebige veranderinge om-
trent een rijk mensch te weeg brennen. Ten
tienden, het is een zeer moeyelijke zaak/ de
werelt met een goede Conscientie te winnen; die
rijk willen zijn/ zyn veele verzoekinghen onder-
werpen/ verzoekinghen om te bedzielen en te
liegen/ of anderjints zullen hare inkomsten niet
vermeerderen zo ras als zy wel wilden. Ten
elfden, zy dewelke de werelt hebben/ moeten
sterben en ze agter haar na laten/ en mogelyk
aan de zodanige/ dewelke haar weinig bedan-
ken zullen/ schoon zy hare zielen in een groot
gebaar gestelt hebben om het voor haar te verga-
deren/ dewelke/ wanneer zy het bekomen hebben/
het tot een strik en een verzoekinghe verstreken
zal/ om haar om te leiden in een koers van zon-
de en van ongerechtigheit. Ten twaelfden, zy/
dewelke veel van de werelt hebben/ moeten 'er
een groote reekenschap van geven/ in dien groo-
ten dag/ hoe zy dat Talent voor God en zijn
volk aangelegt hebben/ zy maar rentmeesters
zijnde/ zal God haar reekenschap doen geven
van haar rentmeesterschap.

Maar niet tegenstaande alle deze quaden/ de-
welke haar/ die de werelt hebben/ vergezelschap-
pen/ nochtans zie ik veele groote voordeelen/ in

ze te hebben. Want 1. Zy mogen meer tyd en gelegenheit hebben/ om den Heere te dienen; hebbende alles in hare handen/ en zijnde niet bloot gestelt aan deze onrusten en moeyelikheden/ aan dewelke arme lieden onderworpen zyn/ het welke haar tot een groote hinderpaal verstrekt om den Heere te zoeken en te dienen. 2. Die de werelt hebben/ kunnen daar mede verligten en helpen de leden van Chzisti; en dit zelve kan hy vervolgt nog tot een zegen zyn voor haar en hare nakomelingen/ Ps. CXII : 5/ 7. God wil niet dat zy gebreke lyden dewelke maar een beker houdt water aan iemand van zyne kinderen geest. Ten derden. Rijke lieden hebben zy veel vrienden/ onder welke zwaarigheden zyn/ ze hebben genoeg om haar te verguuliken; daar arme/ in verlegentheden zynde/ wanneer ze ziek zyn/ treuren/ klagen en weenen; gansch weinige hebben die vzagen wat haar deert. Ten vierden. Rijkdommen kunnen een middel zijn/ om haar te vernederen/ wanneer zy aanmerken/ dat weinige ryken zalig worden. Ten vyfden, Rijke lieden hebben groote stoffe van lof en dankzegging/ dat God zo mildelyk haar verzorgt heeft/ boven veel andere die zo goed als zy zyn. Dit behoefde dan haar menigmaal tot den thoon der genade te doen gaan/ ten einde hare rijkdommen haar en andere/ niet tot een strik mogten verstreken. Wanneer ik deze dingen ernstiglyk overwoogen hadde/ zo moest ik zeggen/ dat de ydele werelt maar klein in myne oogen was.

Ontrent deeze tyd/ rees'er in my op een vreeslyke en doebige verdorvenheit/ welke men noemt zelfs bedrog, en de zelf zoeking werkte

zo heftiglijk tegen my/ dat ik niet wiste wat te doen: Nu bevond ik het door eige ervarentheit/ dat het niet een ligte zaak was/ om een geheel zelf verloochend Christen te wezen; werkende om den Hemel/ om ze als het ware door de werken te winnen/ en om te gelyk aan alles verloochent te zijn/ als of wy niets met alles gedaan hadden. O het is een zwaar werk in der daat! verloochent te zyn aan gebeden/ aan tranen/ en andere Godsdienslige plichten: Dit was gelyk de ween van een nieuwe geboorte/ het welke met een groote pyne vergezelschapt gaat; of gelyk een ingaan door de enge poorte, het welke byna het vel van de beenen scheurt/ eer ik het overwinnen konde. Toen viel dat woort op myn herte/ indien iemand myn Discipel wil zyn/ die moet hem zelven verloochenen. Van alle de deelen der Godsdiens/ dewelke ik ontmoet hadde/ vond ik deze de moeilijkste om ze te bekomen. Ik had een naam in de Godsdiens verkregen: maar al de naam dewelke ik van Jesus Christus bequam/ was dat woord/ Mall. III: 8. Gy hebt my berooft van die eere/ dewelke my toequam. Dit woort drukte myn herte zeer; want ik wist dat het waarheit was/ vermits ik met my ombzoeg dien Quibbel/ zelfbedrog, of zelf-zoeking, waar ik ook ging. O dat eigen zelf/ dat lastige ding! eige zelf; wat zal ik'er mede doen? Ik ben in gevaar om'er door verniet te worden. Ik oordeele dat die Spreuk door my mag overgeschreeven worden: ongeloovige en trouwloosen heb ik my zelven niet aan den Heere overgegeven? maar de inwendige gestalte van myn gemoed zegt het tegendeel.

Coen

Coen begon ik te onderzoeken/ hoe verre ik gekomen was in de weg van God/ of ook gebeinsde niet konden geraken tot al het gene ik hadde; en ebenwel te kort komen aan zaligmakende genade? Ik bad/ en zo dede de trotze Pharizeeuw: ik verkeere met de Godbzugtige en zo deden de dwaze Maagden, ik ga aan het Nagtmaal/ en zo deden deze gebeinsde; ik heb een lust in den Heere te zoeken/ en zy hadden die ook/ Jes. LVIII: 2. Ik ben by van grove uitbzeekingen; en zo was de jongeling/ Mark. X: 20. Nu/ wat heb ik meer van deze gedaan? zy waren niet zelf-verloochend en ik ben het ook niet. Heere/ ik moet myne smeeekingn hoortzetten! dit bzagt my tot den thzoon der genade om het eige zelf t'onder te bzengen: maar ter zelven tyd dagt ik dat het te sterker op my aanviel.

Op deze tyd had Mr. Moncrief veele gepaste Leezreden oher de eige gerechtigheit; want zyn Cert was in Marc. X. aangaande den jongeling in het Evangelium. Gewislyk hy spzakt zo regtsdraats na myn toestand/ als of hy dien gekent hadde; hoe verre wy in de Godsdienst mogten komen/ en ebenwel dat eene ding ontbeeren/ gelyk deze jongeling dede. Dit maakite my bezeeft/ dat het ook zo met my mogte gaan: Dog wanneer hy quam tot deze woorden: neemt het kruis op ende volgt my, zo wierd dit my een tyd/ dewelke ik wensche noit te vergeten/ zynde het den 30 May 1697.

Hy merkte drie dingen uit de woorden aan.
1. Wanneer Christus roept/ zo behooren wy haardiglyk te gehoozzamen. 2. Al wie na den Hemel gaat/ moet Christus volgen: wy moeten

ten hem volgen door byzondere en veragte plichten. 3. Al wie Christus volgen wil/ moet zulks doen met het kruis op den rugge; het kruis om alles te verliezen het gene wy in de werelt hebben; het kruis van pijn/ en schande/ vervolging en doot. Maar uit onzen Leeraar aan een iegelyk voorszeldende/ of wy Christus op deze voorwaarden wilden aannemen, of niet? Hy dede een vraag/ waar aan zullen wy dat weten wanneer Christus ons roept om van alles, het gene wy hebben, af te scheiden? Het antwoord was/ wanneer het gene wy hadden niet konde gehouden worden zonder zonde, en zonder een strik aan het geweten. Ik moet erkennen/ dat dezen dag my een dag van kragt was/ waar in myne genegentheden na de Heere Jesus zo gaende gemaakt wierden/ dat ik met hem op allerlei voorzwaarden te vrede was. O de zoetheit de welke ik in dat kruis zag/ alwaar Christus Jesus was/ en de groote voordeelen dewelke het zelve vergezelschapten! O hoe vriedelyk en blymoedighlyk konde ik een brandende staak om Christi wille omhelft hebben! Ik nam op dien dag Hemel en Earde/ en den Heere tot getuigen/ dat geen kruis nog vervolginge my van Christus zoude afscheiden. Maar daar waren twee dingen/ die my als kruissen/ waar aan ik myne toestemminge niet geven wilde/ voorzquamen; het eene was/ een afwezende God in tyde van nood en beproevinge; het andere was/ aan een zelf-zoekende gesteltheit des geests overgegeven te worden. O Heere indien gy my van deze twee kruisen verlost/ zo wil ik alle andere/ dewelke het u beliest/ opnemen.

Hier na wierd ik bevreesd/ dat alle myne
voorz-

voornemens doo de wind zouden afstuijen/
 wanneer een dag van beproeving komen zoude/
 waarom ik meenigmaal op deze wijze doo den
 thoon des Heeren had: Heere, neemt gy my-
 ne voornemens in uwe eigene hand, en bewaart
 ze voor my; op dat, wanneer de beproevinge
 komt, ik dan niet zy gelyk dien jongman, de
 welke tot Christus quam, als of hy alles doen
 wilde, om het eeuwige leven te bekomen, en
 evenwel, als hy beproeft wierd, ging hy droe-
 vig henen, Matt. XIX. En zunde overtuigt van
 de bezraderij myns eigen herte/ zoo durfde ik'er
 niet op vertrouwen/ dan zo heere het was in
 Christi bewaringe.

Vaar na vond ik het lichaam der zonde en
 des doods sterk in my woelen/ en de heerschende
 verdozventheit was my tot een geduurige quel-
 ling; zoo dat ik niet wist wat te doen. Ik
 konde aan niemant myn gemoed ontdekken:
 want ik zag dat het noodeloos was; en ik dag-
 te ook dat niemant in myn toestand was.

Ik had een Godbzugtige vriendinne/ aan
 wien ik iets van myn toestand verhaalde. Zy
 trok myn gebal ter herte/ en zeide my/ dat ik
 het niet alleen was die hier mede te woestelen had.
 Dit strekte my tot eenige verlichtinge/ schoon het
 maar een zeer kort wyltje was. Wy baden
 menigmaal te samen/ om des Heeren meininge
 daar omtrent te weten: maar alles bleef zeer
 duister; en na de waarneming van Gods dien-
 stige plichten/ vond ik dat de verdozventheit sterker
 en sterker wierd. Ik zag nergens enig genees-
 middel/ dan in het Koninglyke ampt van de
 Heere Jesus/ om my te overwinnen. Ik zon-
 derde een dag af tot vasten en treuren wegens
 myne

myne heerschende Afgod/ den 10 Juny 1697.
En myn innigste hertsbegeerte/ als in de tegenwoozdigheit Gods/ was/ om de Heere Jesus gelyksozmig gemaakt te worden/ en den Geest te hebben dewelke in hem was; en zulk een mate van heiligmakinge te hebben/ als vooz menschen mogelyk was om'er in dit leven toe te geraken.

Ik was verzekert/ dat deze myne bede verkrugelyk was/ andersins zoude het noit bevolen zyn geworden/ te wandelen, gelyk hy gewandelt heeft. Heere/ ik verandere dit gebod in een gebed: Heere/ doet my wandelen, gelyk gy gewandelt hebt. Hier niemant dan God tegenwoozdig zynde/ zo nam ik myn papier/ pen en inkt tot getuigen/ dat ik op die voozwaarde myn verzoek vergunt kreeg dat ik te vzeden ben met wat vooz kruis gy my oolt bezoekt: maar het is onder beding/ indien gy met my zyt/ en my uwen H. Geest geest/ om dezen mynen Afgod te overwinnen/ dewelke om uw plaats komt te twisten. O Heere/ kom/ en regeer als koning over myn dezen dag/ en doet my niets willen/ dan het gene uwen H. wille is. O hoe zoet was myn dezen dag/ waar in ik myn herte en geest vooz den Heere uitstortede/ en kreeg gezond om te gelooben/ dat myn verzoek verhoort was/ uit dat woord Phil. II: 13. Want het is God die in u werkt beide het willen ende het werken, na zyn welbehagen.

Een weinig hier na/ wiert'er te kennen gegeven/ dat het Sacrament te Laswade stond uitgedeeft te worden/ de gedagten daar van my verbljydeden. Ik nam vooz daar op den vastendag te zyn/ dewelke ik meende dat Donderdags wezen

wezen zoude. Ik stond in de morgenstond op/ en maakte my zelven gereed om tot de plaats te gaan/ dewelke vier mylen van Edenburg was. O hoe blymoedelyk ging ik op den weg! Ik spzakt niemand aan/ en weinige spzaken tegen my/ daar ik alleen was. Ik moet in der daat zeggen/ dat de tegenwoozdigheid Gods met my was/ en dat woozd liep gebuurig in myn verstand/ wie is den Heere gelyk onder de Goden? het welcke my langs den weg zoete bedenkingen verschaften. Wanneer ik tot de plaats quam/ zo verwonderde ik my/ dat daar geen volk vergadert was; maar ik dagte/ ik ben hier te vroeg: derhalven wil ik my zelven een weinige gaan vermaken aan de waterkant/ tot dat de Godsdiensd byna beginnen zoude. Ik verwonderde my grotelyks/ welk de reden mogte zyn/ dat de molen gongen/ en de vrouwen hare webben vlikten: ik dagt dit komt niet obereen met een vasten-dag. Ondertussen terwyl ik de webben/ dewelke gebleikt wierden/ beschoude/ ontfing ik een zeer soete bedenkinge. Ik zag sommige webben/ de welke versh in het water gelegd wierden/ en deze waren van een slegte koleur; ik zag andere/ dewelke langer gelegen hadden/ en deze wierden wit/ en veranderden hare natuurljke koleur. Toen dagt ik/ deze witte webbe was eens zwart/ en zo naodeloos als het andere: (want een ongebleikte webbe is van weinig of geen gebruik) maar daar is veel moeite omtrent aangewend geworden/ eer het hier doe quam; wat inoopinge/ kloppinge/ uitwzinginge/ bewatering en vyzbinge/ is'er niet al geschied! Nu de bedenkinge was deze; de ongebleikte webbe was gelyk de onbernieuwde ziele/ waar aan de Heere veel

veel moeite te koste hangt/ eer het haar natuurlijke gedaante verandert: wat al kloppinge door zijn woord; wat al uitwringinge en spoelinge door verdrukkingen; en wat al bewatering door zijn Evangelium! Daar op dagt ik/ de witte webbe was gelijk een vernieuwde ziele/ in wien dezen arbeid haar uitwerksel bekomen had/ en door zo verre de webbe wit was/ evenwel door dien dat het geduurig gehanteert wierd/ zo wierd het rasch vuil/ zo dat het dikwils wederom moet gewassen worden: Aldus is het met een vernieuwde ziele gelegen/ dewelke/ schoon ze geheiligt is/ en wit gemaakt in het bloed des Lams, Openb. VII. nochtan om datze in een verdozde werelt is/ zo bedektze haar ras/ en moet haar zelven menigmaal tot de fonteyne begeven om haar te reinigen. Op deze tyd dagt ik/ nu zal de Godsdienst haast beginnen; derhalven ging ik na het Kerkhof/ alwaar ik geen schynbaarheid door een Trezreden bespeurde. Ik vroeg wanneer de eerste klok zoude luiden? en of dezen dag den vastendag was? Zy zeiden my/ dat den vastendag gisteren was, en dat ik my zelve te leure gesteld hadde. Nu is het my onmogelyk te verhalen/ welk een schielijke veranderinge dit in my werkte/ zo dat ik my zelven niet bedwingen konde: maar als of 'er een poek na myn herte gestookten was geworden/ zo barstede ik uit in smerte en droefheit/ dat ik zulk een gezegende gelegenheit door myn eigen verzuim verlooren hadde. O dien byand ongelooft/ werkte sterk in my op den weg/ om my harde gedagten van God te doen boeden/ en dat hy my niet lief hadde; het welk my al weenende en droefig zonde/ heed wederkeeren den

den weg/ dewelke ik byzelyk zonde/ bewandelde. Wanneer ik t'huis quam/ wierp ik my zelven op een bed/ in een bystere blaag van misnoegen/ booznemende/ dat ik op dien tyd niet zoude ter Nagtmaal gaan: Maar o hoe zal ik verhalen de langmoedigheid en verbzaagzaamheit des Heeren/ dewelke in toorn wegens zo een handel/ zig zelven niet openbaerde; maar hy quam gantschelyk in liefde tot my/ en overtuigde my/ dat ik ongelyk hadde. Dit verwakkerde myn geest wederom/ zoo dat ik een van de zoetste namiddagen/ als ik denke oit gehad te hebben/ onderbond. En wanneer ik aanmerke/ welke de taale van deze te leurstellinge mogt zyn/ of wat ik'er van leeren zoude/ zo quam deze bedenkinge in myn gemoed; wat was de reden/ dat ik niet beter vernam/ wanneer de vastendag zoude zyn? de reden was deze: Ik had de minste twyfel niet/ of het zoude Donderdag zyn/ om dat alle de vastendagen gewoonlyk op dien dag boozvielen. Verhalven quam het niet eens in myn gemoet/ om het iemand te byzen. Daar op volgde dit als een lesse/ dewelke ik'er uit leeren zoude/ dat de te leurstellingen meenigmaal van deze dingen booztquamen/ waar van zy 't minste verwacht worden: Wat zoud het zyn/ indien ik mogte leggen in eenige onbeklaagde zonde/ waar ik geen overtuiging of twyfel hadde/ en nogtans zoud zy my tot een te leurstelling konnen verstrekken ten dage des Heeren. Dit bede my tot God uitroepen: Dat hy my onderzoeken en beproeven wilde, en uitvinden alle de verborge zonden en gruwelen, de welke in myn herte leggen. Psalm XXVI: 2.

Saturdag ging ik wederom na Laswade, alwaar

waar Mr. Walker predikte over Joh. XI : 28. De Meester is daar, ende hy roept u. **Hy** had veel zoete en wenschelyke aanmerkingen uit de woorden. Mr. Anderson handelde over de bevestiging des Testaments door de dood des Testamentmakers. **Dag** ik vond in deze Leezredenen niet/ het welke ik gewenst hadde.

Op dezelfde tyd drukte my een zwaar gewigte van verdorvenheit neder/ het welke alle myne verquikkingen bitter maakt. Ik gong in 't eenzaam na de velden/ alwaar ik myn herte hoor den Heere uitstortede. En o hoe wiert myn herte na den Heere begeerig gemaakt! dat hy wilde komen/ en nemen een bezittinge in myn herte/ en regeeren daar als Koning en Heere/ staotende alles ter deure uit/ het welke zyn verblif by my verhinderde. Ik bemoeide my zeer in myn herte wegens myne ouders en broeder; toen quam dat woort tot my/ ik zal u niet troosteloos laten.

Deze nacht doorgebragt zynde/ dagt ik in den morgenstond/ dat myn gestalte er niet na gestelt was om den Heere te ontmoeten. Ik had den dag door eenige neerslagtigheit des geests. Mr. Flint handelde over Rom. XIII : 14. Doet aan den Heere Jesum. **Hy** dede in der daat een troostelyke Leezreden; dog evenwel konde ik'er weinig aanmoediging van ontfangen/ zo levenloos was ik; nogtans niet tegenstaande alle myne tegenstreebvingen/ ging ik tot de bysde Casel/ dewelke Mr. Monerief bediende. Ik was aan deze Casel in zulk een levendige gestalte niet/ als ik wel voortyds in geweest was; evenwel zond myn herte op een vierige wyze deze bede/ Heere, wat wilt gy dat ik voor u doen zal? Hand. XVI : 31. **Wan-**

Wanneer ik dien nacht in 't verhooren my afzonderde/ zo begon ik te onderzoeken/ welke de reden was/ dat ik aan een Abondmaal zulk een slegte gestalte hadde? Toen kreeg ik daar over deze twee bedenkingen/ 1. Ik zag/ dat men met de instellingen geen afgodery moeste plegen, als daar is te denken dat de Heere op die wyze moest bepaalt worden. 2. Men moet eene goede gestalte niet tot een afgod maken, denkende dat wy daarom den Heere meer behagelyk syn. Dat is geld in onze hand te brengen tot de markt van myne genade. Ik zag/ dat/ indien ik altoos in een goede gestalte geweest was/ ik gereed zoude zyn om tranen/ gebeden en Abondmaalen in Christi plaats te stellen. Toen quam dat woord tot my/ ik zal myn eere aan geen andere geven, nog myne lof aan geen gesnedene beelden, Jes. XLII : 8. Als ook dit/ ik hebbe u uitverkoren, maar gy en hebt my niet verkoren. Joh. XVII.

En Maandag 's morgens wierd my die schryf-
tuurplaats Jes. XLIII : 22-25. zeer troostelyk
gemaakt/ en byzonderlyk op myn geval toege-
past. Na dit Nagtmaal wiert ik wonderlyk
geholpen tot de plicht van Overdenkinge/ zo dat
ik nauwlyks myne oogen ergens konde wenden/
of ik verkreeg eenige geestelyke Overdenkinge.
Ik ontfing nieuwe ontdekkinge van de elende
van een onbekeerde ziele; en van de gelukzalig-
heit der zoodanige/ dewelke aandeel hebben aan
Christus; en van de ydelheit aller geschapene ge-
nietingen onder de Zonne. O des Heeren ligt
scheen klaar in my. En daar wierden twee
Schryftuurplaatsen gegeven/ waar in zeer aan-
merkelyke dingen waren. En uit dezelve zag
ik/ waar toe my de Heere stond te roepen. Joh.

XIV : 27. Vrede late ik u, mynen vrede geve ik u, niet gelykerwys de werelt hem geeft, enz. Het ander woord was/ Gy zult genoemd worden Jedid-Jah. Nu/ wat dit woort Jedid-Jah meende/ verstand ik niet. Ik zag de Schryfthuor door/ om te zien of ik iemand konde vinden/ dewelke zo genoemd wiert: ten laastten vond ik 2 Sam. XII : 25. alwaar den Propheet Nathan tegen David zeide/ dat de naam zyns Zoons zoude zyn Jedid-Jah. En als ik op de kant zag/ zo betekende het/ Een geliefde des Heeren. Deze dingen waren my na mensch/ en verbuuden my met verwonderinge oer de liefde van God.

Nochtan op deze tyd/ viel de plage van myn herte my breegher aan/ dan oit te voren. Daar wierd my gegeven een scherpe doorn in het vleesch, 2 Cor. XII. een ongedoode verdorvenheit drukte my zo byster terneder/ dat ik byna alle myne vorige onderbindingen maar hoer begoochelingen hield. Toen quam die schryfthuor plaats met kragt op my/ Hos. VIII : 12. Ik schryve hem de voortreffelykheden myner wet voor, maar die zyn geagt als wat vreemts. Daar was nog een andere beproefinge in myn beker. Ik had in deze tyd een verborge werking op myn geest/ dewelke indien ze de werelt was bekent geweest/ ik dagte dat ze aan heel tot een struikelblok zoude geweest zyn; niet alleen de Goddelooze/ maar zelfs de zome zouden'er aan geërgert geweest zyn. Ik wist niet wat te doen; ik konde niemand in myn gebal binden/ dan my zelven. De Leeraren spakten in hare Leerebeneden aangaande heel gevallen/ dewelke ontroeren konden: maar van myn gebal wiert zelfs geen gewag gemaakt. Dit ont-

rustede

rustede my geweldiglyk/ denkende/ dat het maar was een inbeeldinge van myn eige hersenen: Dieghalven konde ik niet gelooven/ dat myne werking van den Heere was/ het welke my dikwils tot den Heere deed gaan/ biddende om hier van bezyd te worden; want het maakte myn leven tot een last: Dog hoe ik'er meer tegen bad/ hoe het my te sterker wiert. Toen wierden my drie Schryftuurplaatsen gegeven/ om my te bevestigen dat het van den Heere was. De eerste was/ Ik zal niet veranderen het gene uit mynen monde gegaan is, Psalm CXII. De tweede was/ Ik ben uw loon zeer groot, Gen. XV: I. De derde was/ Gy hebt lydtzaamheit van noden, Heb. X: 36. Toen was ik begeerig om de ware meeninge van deze werkinge te weten; maar het bleef met my steeds duister: Alleenlyk ik was beladen en bezwaart door ongewone bedenkingen; welke alle van deze werkinge voortquamen. Ik was'er zo mede bezet/ dat ik'er geduurig toe bepaalt wierd. Wanneer ik begon/ zo verzwaaarde ik my terstont daar mede/ boven myn verwagtinge.

Somtyds verzogt de satan my/ om my van deze dingen af te raden; want zy raakten my niet, en zouden maar t'eeniger tyd myn oordeel verzwaren; vermits myn leven daar niet mede overeen quam. Waarom zoud gy niet leven als andere Christenen, zonder met zodanige ongewone pligten opgenomen te zyn. Deze ingebinge stemde ik toe; daar op wierd ik met een zeer breeghlyke doodigheit aangetast; en de schryftuurplaats quam met indruk op my/ verwerpt niet die daar spreekt, Heb. X: 27. Het nalaten van deze plicht bragt my tot een zeer droefvige toestand.

stand. Ik kon het Woord niet hooren prediken/ zo dat ik 'er voordeel voor verkreeg; ik kon nog lezen nog bidden: ik was in gevaar om alle geestelyke pligten op te geven. Na dat ik eenige tyd nam om dit op te merken/ zo zag ik/ dat het maar een verzoeking des Satans was/ dewelke my steeds benydede/ wanneer hy zag/ dat genadige voorregten aan my besteed wierden.

Daar op nam ik voor/ de plicht wederom te hervatten/ het welke ik ook dede/ en ik begon deze plicht zo ras niet/ of ik bevond dat des Heeren Geest tot my wederkeerde; nogtans quam my deze werkinge in haar aart/ zo byzond' byzonder en duister voor/ dat het in myn gemoed een groote wanorde verwekte/ niet wetende wat ik 'er van denken zoude.

Op Rustdag was ik meer dan gewoonelyk/ hier mede beladen/ en was ook begerig te weten/ wat deze indrukkingen in der daat konden beduiden; ik verkreeg een gelykenis/ welke met myn gebal ooreen quam: maar terwyl dezelve zo duister is/ zo ga ik 'er van af/ om ze te verhalen/ tordat ik klaarder zie/ wat de Heere daar uit te wege zal brengen. Nogtans kreeg ik middelerwyle een Schryfthuysplaatse om my te bevestigen/ dat/ hoe duister het ook was/ de Heere het opklaren zoude; de plaats was in Gen. II. Ebenwel voordeel ik/ dat geen mensch/ waar van ik gehooft/ of mede verkeert hadde/ met een dunsterder en harder bedeeling bezogt werd/ dan ik; want het was niet alleen duister/ maar ik dagte ook dat het gevaarlyk was te gelooven; want yder ding/ het welke ik dagte dat myn toestand zoude opklaren/ viel ten eenemaal in tegendeel uit/ het welke in der daat een groote

storm

stroom binnen my verwekte/ tusschen Geloof en
gevoelen; zo dat ik in gebaar was tusschen deze
twee verplettert te worden/ wordende in een ge-
duurige pyniging behouden; want het radt der
hoorzienigheid schein regt uit de belofte tegen te
gaan/ het welke my dikwils tot den thoon der
genade dede gaan/ met veele bittere tranen/ en
zware zugtingen; evenwel liet my de Heere hier
niet alleen wilstelen: maar gaf my somtyds uit
het Woord eenige hertsterkinge/ om my te on-
dersteunen; gelyk by voorbeeld/ de beproevinge
van uw geloof en lydsaamheid is kostelyker dan
de beproevinge des gouts: insgelyks/ verblyd
u in den Heere. En 1 Pet. I: 7. Hy zal u geven
de begeerte uwes herten. Maar schoon deze
Schzistuurplaatsen Psalm XXXVII, wanneer
ik ze ontfing/ my zoet waren/ nogtans maakte
de eerste verzoekinge/ om de belofte niet te ge-
looben/ alles bitter; ik las meenigmaal over
Mr. Grays groote en dierbare beloften, en dat
met een groot genoegen; waar in vele dingen
met myn geval een groote over een komst had-
den.

Nu/ de Heere weet alleen/ aan welke slinge-
ringen ik onderworpen was. Ik ontmoetede
noit een diergelyk geval als dit. O! het lig-
haam der zonde en des doods wiert sterk/ myn
afgod had te veel plaats in myn herte/ het wel-
ke my byna de dood stond te kosten. Ik was
op een zekere nacht in 't gebed/ zonde op een on-
gemeene wyze beladen met het gevoelen van in-
wonende zonde, gelyk ik met goede reden mogt
denke/ dat 'er noit iemand was/ dewelke zo een
groote mate van het lichaam der zonde en des
doodts hadde/ gelyk als ik; evenwel konden
myne

myne zonde niet verhinderen/ dat de Heere J^esus meer en meer zyn liefde aan my ontdekte. O wat een zoete onderhandeling ontving ik deze nacht met den hemel; ik onderbond meer wat het was/ met God gemeenschap te hebben. Daar waren twee dingen in J^esus/ welke aan my zeer levendig voer oogen gestelt wierden/ als zynde zodanige dingen/ dewelke hem aan zyn herte smerteden/ voornamentlyk van zyn eigen volk. Eerstelyk, dat/ niet tegenstaande hy alles gedaan en geleden had voer zyn volk om haar van de dood te verlossen/ en haar de heerlijkheit deelachtig te maken/ zy nogtans op elke beuzeling zyn liefde zouden in twyfel trekken. Ten tweeden, was het de Heere J^esus tot een smerte/ dat/ niet tegenstaande alle de blyken van zyn liefde/ dewelke hy aan zyn volk gegeven hadde/ zy evenwel andere liefhebbers in hare herten zouden onthalen/ daar hy allern behoorde te woonen.

Deze was my een zoete en evenwel een twyfelagtige tydstand/ in welke nacht ik bekrachtigt werd om het kruis te omhelzen/ hoedanig het ook mogte zyn; daar op ontving ik die Schiztuurplaats/ komt by my van den Libanon af, o Suster, o Bruid. Hoogl. II. Waar o! dit niet tegenstaande/ zo bemagtigde my wederom het lichaam der zonde sterker dan ooit/ het welke my grond gaf te denken/ dat ik ooit waarlyk in ernst de Heere J^esus aangenomen hadde/ en dat het andersints niet konde wezen/ dat niemant anders dan hy zelfs/ zyn plaats zoude innemen. Ik vond my daar en boven ook onbeguaam om eenige plicht te bezorgen: Ik was in 't verhooren gelyk een doore en drooge stof/ nergens

toe

toe
een
kin
het
He
ik
's
die
del
get
vol
aan
teg
me
ab
te
aa
en
en
be
bz
my
all
w
be
w
da
G
m
m
ba
li
in
in
G

toe deugende; en ik 't openbaar was ik gelyk
 een boom dewelke door alle winden van verzoek-
 kinge gints en weer geflingert wierd/ zo dat my
 het leven tot een last wierd; want ik konde den
 Heere niet binden in eenige plicht/ in welk geval
 ik bleef tot den 12 September 1697, en was
 's avonds in een oeffening/ alwaar den wederen
 dienstknecht van Christus over deze woorden han-
 delde/ Jes. LXIII: 3. Ik hebbe de persse alleen
 getreden, ende daar en was niemant van de
 volkeren met my. Hier dede hy een nieuwe
 aanbiedinge van Christus aan alle dewelke daar
 tegenwoordig waren, en zeide ons, dat hy zyn
 meesters last daar voor hadde. Dit was my een
 avond om 'er aan te gedenken; want myn her-
 te was ganschelyk gewillig gemaakt om hem
 aan te nemen/ op welke plaatse ik den Leeraar
 en alle dewelke by my waren/ ja alles in hemel
 en op aarde tot getuigen nam/ dat ik de zyne
 ben/ nu en tot in alle eeuwigheit: en ik ben te
 vreden om alle andere liefhebbers te verlaten en
 myn Jesus te nemen voor myn Al in alles, op
 allerlei voorwaarden. Daar was niets in de
 werelt daar ik meer na verlangde/ als dat het
 beelddt van Jesus op myn herte mogte gedrukt
 worden/ dat ik hem in alles mogte volgen/ en
 dat ik ook met den Vader/ Zoon/ en den H.
 Geest mogte gemeenschap hebben. Heere geef
 my dit/ zo zal ik my niet bekommeren hoe gy
 met my handelt/ met betrekkinge tot de dingen
 van deze werelt. O bewaar my van de dwa-
 lingen van deze tyd/ dewelke onder ons schynen
 in te sluipen: Leer my den volkome weg, waar
 in ik gaan moet. En nu wederom/ o Heere/
 gelyk uw dienstknecht u my aanbood: zo geef
 ik

ik my zelven, ziel en lichaem aan u over, om voor u, en niet voor een ander te zyn; en ik geloove, dat ik van u aangenomen ben. **O** bewaar dit in myn herte/ tegens den tyd der verzoekingē/ wanneer den vyand komen zal/ om het alles ten ondersten boben te keeren. **I**k kreeg een **S**chziftuurplaats uit Jerem. III : 19. Gy zult tot my roepen, myn vader, ende gy en zult van agter my niet afkeeren. **D**it was my in der daat een zoete avond/ wanneer ik niet en twyfelde of ik was des Heeren. **D**aar op quam deze verzoekingē: maar zo staet het met de gantsche werelt, ja zelfs de godlooze; **d**ag ik kreeg vryheit om hem te noemen/ myn Heere en myn God, **A**oh. XX : 28. en dat het zo zoude zyn nu en vooz altoos: geschzeven, vooz my/

ELIZABETH WAST.

Het behaagde den Heere my een andere gelegenheit te geven om myne vorige verbintenissen te vernieuwen/ die schzikkelyk aan myn zyde gezocht was. **I**k zag/ dat ik met den Heere niet wandelen konde daarom moet ik geen gelegentheynt laten voozby gaan/ om my zelven aan den Heere over te geven. **I**k wozfelde ook op deze tyd onder de magt van een lichaam der zonde en des doots: **E**n zag geen hulpmiddelē/ dan in **C**hristus.

Daar wiert te verstaan gegeven/ dat'er een **A**bondmaal te Prestoun Pans stond gehouden te worden; op het hooren van deze boodschay ontstond in my een sterke begeerte om aldaar te wezen: te meer/ om dat ik vooz dezen de openbaringen van zyne tegenwoozdigheit onderbonden hadde/

hadde/ en wel by zodanige gelegentheden/ dewelke my tot die plaats noodigden/ beide inwendige herdozventheden/ en uiterlyke bedeeelingen van 's Heeren voorzienigheid. Ik was verzekert/ dat ik des Heeren roeping hadde om daar te gaen/ uit deze twee Schijstuurplaetsen/ Matt. VII. Zoekt, en gy zult vinden; klop, en u zal open gedaan worden. De andere plaats was/ volgt het Lam, waar het ook hene gaat. Openb. XVII. Ik ontmoetede eenige tegenstrebingsen/ dewelke strekten om my van daar af te houden; dog de Heere quam ze alle te boven. Ik bind my verplicht om twee van deze hinderpalen aan te merken. In de eerste plaats had ik een droevige en geweldige tandpyn/ dewelke my zeer plaagde/ zo dat ik nergens toe in staat was/ dan wegens pyn uit te schreeuwen. Daar was niemant/ dewelke dacht dat ik op my zelven zo wreed zoude zyn/ dat ik zulk een reis op morgen zoude wagen/ en evenwel had ik een vast voornemen om daar te wezen. De andere hinderpaal was/ dat het weer zeer onstuimig was/ verzeft met een groote regen/ schrikkelijke winden/ blixembuuren en donder; zo dat ik dacht/ dat het huis dien nacht rontom my zoude neerwaaijen.

's Morgens/ wanneer ik ontwaakte/ was de tandpyn van my ten eenemaal verdwenen/ het welk ik booz geen kleine weldaad rekende. Maar de wind wierd meer en meer hebigier/ het welke het gansche huisgezin by my dede aanhouden/ om daar niet te gaan; maar ik gaf haar alle een doof ooz/ en zo ging ik na Prostoun Pans; zunde het Saturdag 's morgens/ de weg was my zeer aengenaem/ schoon en bermakelyk wan-

neer ik de arme vrouwen ontmoetede met hare lasten van kool en zout op hare ruggen/ gaan de na de markt van Edenburg. Toen dacht ik/ indien het quaad weer deze niet te rug houd/ om na hare aardtsche markt te gaan/ o welk een dwaas zoude ik dan wezen/ indien iets my van de hemelsche markt zoude afhouden.

Wanneer ik tot de bestemde plaats quam/ O hoe zoet en vermakelyk waren my deze Saterdag's Leezredenen. Mr. Moncrief predikte over Erod. XX : 24. Aan alle plaatsen daar ik mynes naams gedagtenisse stigten zal, zal ik tot u komen, ende zal u zegenen. Hy merkte aan/ dat de instellingen waren de plaats, alwaar men tussen Christus en zyn volk een verbond maakte; en dat, indien zy daar gekomen waren om het verbond aan hare kant te bewaren, Christus ook gekomen was om het aan zyne kant te houden. Hy zeide ons van vier wegen/ waar in Christus komt om met zyn volk een verbond te maken.

Eerstelyk: Hy komt als een koopman/ met alle de waaren des hemels/ om te zien wat zyn arme volk van doen heeft. En nu/ o Communicanten! Wat zult gy van daag koopen? Ten tweeden, hoor ziekte lieden; en ik zegge u alle/ daar is niemand onder u/ of hy is ziek: en dat gevaarlyk/ van een ziekte namelyk/ waar van gy alle moet sterben/ indien gy u niet bedient van deze Medicynmeester: en om u te bemoeiden/ zo zeg ik u/ dat 'er niet een in den hemel is/ of hy was van deze quaal ziek/ en hy heelde haar alle voltkomentlyk. Ten derden, hy komt als een koning/ en wilt gy uwe herte niet openen om hem te ontfangen? Ten vierden, hy komt

komt als een Wyer/ om hoor hem zelve een
Wynd te wyen/ en wilt gy weigeren om te
trouwen den Koning der Heerlykheit?

Alle deze dingen waren my wonder zoet. Wanneer de Leezredenen geëindigt waren/ zo had ik
grootte moeite om een huisvesting te bekomen/
terwyl ik in die plaats onbekent was; maar
wanneer nu myn hoope vergaan was/ zo be-
stierde de voorzienigheid my op een wonderlyke
wyze tot een plaats/ alwaar ik beter onthaalt
wierd/ dan ik verwagtede.

Op Rustdag 's morgens/ zynde den 9 Octo-
ber 1697. had ik een grootte verwagtinge/ dat
alles wel zoude afloopen; en wanneer ik in de
Kerk quam/ zo had ik geen genegentheit om aan
de eerste Casel te gaan/ op dat ik daar na niet
van een zitplaats zoude berooft wezen: Nog
omtrent een uur eer de Leezreden begon/ zo
quam de Leeraar van de plaats/ Mr. Andrew
in zyn nagttabberd in de Kerk: en ziende maar
twee Personen aan de eerste Casel/ zo gebruikte
hy deze beslaagelyke uitdrukkinge/ zal onze
Heere Jesus dezen dag maar twee Bruiden kry-
gen? Wee ons herte, wy hebben lasten genoeg
op ons. schoon gy dit tot de rest niet toe deed.
De woorden waren nauwelijks uit zyn mond/
of de Casel wierd vol/ en ik ging'er mede
aan. Ik was zo ras niet neergezeten/ of dat
woord quam met licht/ leven en kragt: Wat
is uw verzoek, Koninginne Esther? ende het zal
u gegeven worden, Esra IV: 16. Ik had een
zoete tydstand aan de Casel/ eer het werk
begon. Mr. Andrew handelde over Matth.
XXII: 4. Alle dingen zyn gereet, komt tot de
bruiloft. Hier dede hy een vrye aanbiedinge van

Christus aan alle, dewelken komen wilden om hem op zyn eige voorwaarde aan te nemen; op welke plaats ik hem/ de hemel en aarde/ ja de zonne/ dewelke helder in myn aengezigt scheen/ tot getuigen nam/ dat'er toen een verdrag tus- sen Christus en my verzegeelt was; want ik was gewillig gemaekt om de aanbiedinge te omhelsen.

Wanneer de Leeraar quam om de eerste Ca- sel te dienen/ zo quam hy met dat woort in zyn mond/ wat is uw verzoek, Koninginne Esther? Esra IV. ende het zal u gegeven worden. O! myn herte riep toen uit/ myn verzoek is/ dat het beelt van den Zuidegom terstond op myn herte mag gedrukt worden. Kom Heere/ hier is een Tempel/ om'er in te wonen/ zodanig als het ook is; maar doet gy/ gelyk gy eer- tydē aan den Tempel deed/ dryf'er uit alle koopers en verkoopers, en alles het welke den zelven verontreinigt. Ik heb groote afgoden/ ongedoode verdozentheden/ dewelke/ gelyk Ha- man, stryden de my te overwinnen. O maeht my heiliger dan ik ooit te voren was/ op dat het beeld van myn Heere en Zuidegom/ mag openbaar worden in myne ommeegang met an- dere in de werelt.

Laat my zo een nauwe geluksozmigheit met u hebben/ zo verre als'er oit iemand toe geraakt is. Ik verzoeken heden om meerder licht te mo- gen hebben in't lezen van uw B. Woord; want als nog is het het duistere Boek welk ik leze. Ik bidde ook/ gelyk eertydē/ voor myne arme ouders/ en alle myne Christelyke vrienden/ Lee- raren en volk/ en voor ons Land in't gemeen; en dat het Euangelium ooit van Schotland mag wyken. Suibert uw Huis van alles/ het wel-
ke

Ik hindert uwe openbaringe onder de goude scandalen. O Heere/ vergun my grootere trappen van ootmoedigheid/ zo uitwendig als inwendig; want ik bevinde/ dat myn zelf-bedrog my somtyds schynt te overwinnen. Ik beloope hier dezen dag/ als in uwe tegenwoordigheid/ uw aanbelang staande te houden/ schoon'er eene vervolginge zoude opstaan/ om myn leven zelfs om uwe roeping neder te leggen. Kom Heere/ strengel beide my en myne booznemens aan u zelven vast/ op dat ik in tyden van beproevinge niet agter uit en deince; en op dat ik niet mag zyn gelyk die zoone/ dewelke zeide/ dat hy wilde gaan in den wyngaart te werken/ maar hy ging niet. Ik moet ter eere Gods bekennen/ dat ik in't openbaar en in't verhooren/ groote byzheit verkreeg/ om deze dingen te zoeken.

O dat was my een troostelyke dag/ waar in myn aandeel aan Christus/ zo duidelyk van my gezien wierd/ als of het in goude letters voer myne oogen geschreeven was. Het kan door de tonge van menschen of Engelen niet uitgedrukt worden/ om de vreugde en blydschap dewelke ik onderbond/ te verkondigen/ wanneer ik myn zelven aan de Heere overgaf; en tot getuigenis hier van/ neem ik my zelven/ en alle die in hemel en op aarde zyn/ tot getuigen/ dat ik niet myn/ maar des Heeren eigen ben. Geschreeven en onderschreeven te Prestoun Pans, den 9 Octob. 1697.

ELIZABETH WAST.

Nu/ gelyk ik de wonderlyke goetheit Gods aen myne ziele verhaelt hebbe/ zal ik ook verhalen
welk

Welk een gebzuik ik van deze weldaat maakte/
 of liever/ hoe slegt zy van my aangelegt wiert.
 O wie zoude gedacht hebben/ dat ik na dit zoete
 en gezegende Avondmaal/ waar in ik my zel-
 van aan Christus overgaf/ oit in myn herte op
 nieuw^s een afgod/ zoude omhelst hebben? wie
 zoude gedacht hebben/ dat na zulke groote Open-
 baringe/ ik wederom zulke Godverloochenende
 ingebinge zoude onthaaft hebben? Wie zoude
 gedacht hebben/ dat na zulke teekenen van Chri-
 sti liefde t'mylwaarts/ in de beloften; ik bezel-
 ve wederom in twyfel zoude getrokken hebben/
 en daar omtrent ongelobig zyn geworden? maar
 dit zie ik klaarlyk/ dat/ gelyker is een onber-
 anderlyke fonteyne van goedheit en barmhertig-
 heit in God/ zo is daar ook een onbesefbare
 Oceaan van zonde en ongerechtigheit/ leggende
 naeuw gesloten in myn herte/ dewelke nog aen
 myn zelven/ nog aan iemand in de werelt be-
 kent is.

Koet na dit heerlyke Avondmaal/ wierd ik
 heftiglyk door drie groote vyanden besprongen;
 zo dat ik noit in myn leven/ in een grooter ge-
 vaar was. De eerste vyand was myn boezem-
 zonde/ dewelke wederom quam met zulke kragt
 en geweld/ dat ik dagte/ d' een of d' ander dag
 te zullen vallen door de hand van Saul; en dat
 de Heere my rechtveerdelyk zoude verlaten/ om
 de Godsdiens't tot een ergernisse te zyn; De ge-
 dagten hier van pynigden my/ dat ik zo dikwils
 in eene zonde weer instoeten. Myn tweede vyand
 was ongelooft/ roepende uit/ dat alle myne vo-
 rige ondervindingen maar bedrog was; en dat
 wegens de sterkte van inwoonende zonde dewel-
 ke my zo zeer overmeesterde. De derde vyant
 was

was God-verloochening/ de slimste van alle de
 die; deze was zoo sterk tegen my gewapent/ dat
 ik bijna ten eenemaal de Godsdienst verlaten
 had. O hoe dikwils bezukte ik in deze woorden
 uit: Gelukkig, gelukkig zyn zy, dewelke vaste-
 lyk kunnen gelooven de eerste beginzelen van
 haaren Godsdienst, en haar leven daar na aan-
 stellen. O gelukkig zyn zy/ dewelke gelooven;
 dat God zodanig een God is/ gelyk zyn woord
 hem voorszest te zyn. Daar waren drie dingen/
 dewelke ik aangaande God moete hadde om te
 gelooven/ en waar door ik grootelyks in myn
 gemoed ontrufft wierd. 1. Dat God alwetende
 en alomtegenwoordig was/ dat hy alle gedag-
 ten kende/ en aan alle plaatsen was. O indien ik
 dit geloofde/ zou ik dan niet de zonde spelen/
 gelyk ik doe? 2. dat Godt onveranderlyk was;
 dit konde ik niet te hoven komen; dan dagt ik/
 hy heeft my lief/ en nu denkt ik/ hy haat my.
 3. Dat elke zonde verdient Gods gramschap en
 zyn vloek. O indien ik dit geloofde/ zou ik dan
 niet zulke overleg zondigen?

Hoe ik door deze bezoeking gevingert wier-
 de/ kan ik niet zeggen; maar wel weet ik/ dat zy
 my grootelyks ontruffeden. Een weinige daar-
 na wiert het Sacrament te Edenburg uitge-
 deelt; maar ik communiceerde niet mede/ ver-
 mits de bezoeking zo heftiglyk in my werkte.
 Nog hoe het ook met my ging/ zo was het
 evenwel een heerlyke dag voor andere. Daar
 was een ongemeene gestalte en smeltinge des
 herten onder het volk als of zy alle te zeden wa-
 ren geweest met de aanbiedende van een verzoen-
 de God in Christus. Mr. Moncrief handelde
 over deze woorden/ Jes. XXVII : 5. Olte hy
 moeste

moeste myne sterkte aangrypen, hy zal vrede met my maken; vrede zal hy met my maken.

Ik was den geheelen dag dooz/ in een be-
klaagelyke toestand/ niet wetende wat te doen.
Maandag predikte Mr. Riddel over 1 Kon.
XVIII : 39. Als nu het gantsche volk dat zag,
zo vielen zy op hare aangezigten, ende zeiden,
de Heere is God, de Heere is God.

Hy merkte aan/ dat het een groote en mer-
kenswaardige zaake was/ te komen tot de ken-
nisse van den waren God. Van alle de leezre-
denen/ dewelke ik aan het Abondmaal gehoozt
hebbe/ quam deze met mijn gebal 't meeste over
een. Wanneer ik 't huis in 't verborzen quam/
zo kreeg ik een gezigte van myne tegenwoozdige
toestand. Ik zag/ dat ongelooofde de grootste
zonde in de gansche werelt was; het is een moe-
derzonde/ waar van alle andere zonden voort-
vloeyen; het is de wortel; en alle andere andere
zyn de uitspruitsels; en daar was iets in/ het
welke alle de Persoonen van de gezegende
Oziekkenheit te na quamen; ik zag ook/ dat het
met zig bzagt onwetentheit en wederspannigheit.
O ongelooof seheen my te zullen verderben. Ik
dagte dat ik de grootste zondaar was/ dewelke
noit was geboren/ en dat zelfs de zonde van Ju-
das niet grooter was; want ik dagte/ dat/ indien
Judas herouw gekregen had/ hy noit in die zon-
de wederom zoude ingestopt hebben: Het ontbrak
my maar aan de herzoekinge om de grootste
zonde te begaan. Nu ben ik in een groote engte/
hoe ik des Heeren weg met my/ vooz twee
volle jaren/ verhalen zal/ met opzigt tot dat
duistere stuk van werkinge/ waar van ik te
voren gemeld hebbe; dog dit kan ik zeggen/ dat
barm-

barmhertigheit en oordeel beide in myn beker waren.

Daar waren twee dingen/ dewelke my grootelyk ontroerden/ in deze duistere en verwerde toestand. 1. Myn gebal was singulier of onge-
woon; ik verkeerde met niemant/ dewelke met my konden medelyden hebben; schoon ik op deze tyd met sommige/ dewelke uitnemend God-
bzugtig waren/ in gezelschap was. Wy ko-
men eenmaal 's weels te samen om te bidden;
en ik moet het als in de tegenwoozdigheit van
God betuigen/ dat wy nooit te samen gaa-
men/ of ik kreeg iets van de goetheit Gods/
dewelke my vergunt wierd; zo dat ik door on-
derbindinge behond/ dat die belofte aan my
wierd goed gemaakt Exod. XX : 24. Aan alle
plaatse daar ik mynes naams gedagtenisse stig-
ten zal, zal ik tot u komen, ende zal u zege-
nen. Myne gezellinnen denkende/ dat het by-
zonder wel met my ging/ zo hadden zy nooit
medelyden met my/ nog bzoegen my niet hoe
ik gesteld was.

© dit bekommerde my zeer; want ik dagte/
dat ik niets dan een huichelaar was; te meer/
om dat ik zo in't openbaar geholpen wiert/ en zo
verwart was in't verhoegen; want om deze re-
den hadden andere geen ontferminge met my/
en zo moest ik alleen met myne zwaarigheden
wozstelen; daar waren evenwel twee dingen/
dewelke my in deze eenzame toestand ondersteun-
de. 1. Dat woord Jes. LXIII : 6. Ik hebbe de
persse alleen getreden. Alwaar ik zag dat het
Christus alleen was/ dewelke met eenzame ge-
ballen konde medelyden hebben. Ik kreeg eeni-
ge zoete bedenkingen uit deze Schriftuurplaatse.

2. Het

2. Het gene my ondersteunde/ was een gelykenisse dewelke ik ontving/ aangaande myn byzandheit in 't gebed met andere/ zynde zo beksrompen/ wanneer ik alleen was. Ik dagt dat het was gelyk een getrouwt paar/ een goed man/ en een quade huisvrouw: Du/ de man ziende veel fouten in zyn vrouw/ verplicht haar te bestraffen/ alleen zynde; dog de opregte liefde dewelke hy vooz haar heeft/ dede hem verbergen hare fouten/ wanneer zy met andere in gezelschap waren/ zo dat alle de geschillen tussen haar beide stil gehouden/ en niet na buiten rugtbaar wierden. O is dit niet een wonderlyke byzandelykheit in de Heere Jesus/ zig zo bezre te benederen/ dat hy verbergt de zwakheden van zyn volk. O welk een liefde zag ik in dat woord/ Ezech. XVI: 8. Ik breide mynen vleugel uit over u... ende gy wierd myne. Zoet waren de bedenkinge dewelke ik hier uit trost. O de Heere quam tot my in deze tyd neder; en byaldien het zo niet geweest was/ zo zoude ik de aanmerkinge van myne singuliere of bysondere toestand niet hebbe konnen dzagen; want daar was geene ooge om met my medelyden te hebben.

Dog daar was een tweede zaak, welk my meer ontrustede/ dan iets het welk ik te voren ontmoetede/ namelyk/ dat de beloften ten volen scheenen tegengesproken te worden door Gods voorzienigheit. Het welk gzaatelyk vermeerderd wierd/ beide dooz ongelooft en Gods verloochening/ zelfs zo bezre/ dat het my niet past hier van te gewagen. Du/ om in't byzonder te zeggen/ wat deze dingen waren/ dewelke myn geloof zo verzwakten/ en de beloften scheenen tegen te spreken; het eerste was/ de bekeeringe

ringe van myn Vader/ om welk te gelooven ik
 oordeelde grond te hebben uit Psal. LXXXVIII :
 11. Zult gy wonder doen aan de doode? 1 Cor.
 XV : 58. Uwen arbeid is niet ydel in den Heere.
 Jes. LIII : 10. Het welbehagen des Heeren zal
 door zyne hand gelukkig voortgaan. Niet te-
 genstaande deze beloften/ zo konde ik niets zien/
 het welke na een verbuilinge van dezelve geleek;
 want zyn gedrag was gelijk te horen. Och!
 och! het is my onmogelyk om te verhalen/
 wat een bedrukt herte ik om zynent wille gehad
 hebbe/ roepende tot den Heere/ dat hy zyne ei-
 gene beloften wilde goed maken. Het tweede
 was myn aanwas in heiligmakinge / waar
 door ik menige zoete beloften kreeg/ om'er myn
 geloof op te gronden. Helaas tot dezen dag toe/
 bevind ik dat de verdorvenheit sterker/ en de
 genade zwakker wort. O ik wierd toen gewel-
 dig geplaagt door God-verloochening en onge-
 loof/ dewelke my/ als het ware/ op een tyd
 pynigden met de beloften/ voornamelyk deze:
 Dit is de wille Gods, uwe heiligmakinge, 1 Tess.
 IV : 16. De zonde zal over u niet heerschen.
 1 Joh. III. Luc. VII. Ik zal myne wet in uw
 herte schryven, en gy zult van my niet afwyken.
 Maar waar is de verbuilinge van dezelve? zeit
 den hyand. Gewisselyk zy zyn maar bedrog
 geweest. Dit ontroerde my geweldig/ om
 dat ik bevond/ dat het lichaam der zonde zo
 sterk in my woelde/ het welke my meenigmaal
 tot den thoon der genade dede gaan/ met deze
 woorden in myn mont: Ik elendig mensch! wie
 zal my verlossen uit 't lichaam deses doots? Rom.
 VII. Het derde was/ dat ik te worstelen hadde
 met de nare werkinge/ waar van ik te horen
 gewag

gewag gemaakt hebbe. Niet tegenstaande ik veel bevestigingen ontfangen hadde/ dat de beloften waren van den Heere; nogtans ging de boozzienigheid de beloften zo tegen/ dat het my byna onmogelyk was te gelooven. O myne byanden wierden sterk/ en kreegen my onder haar geweld als een gebange slaaf; en al het geen ik doen konde/ was/ te roepen: waarom zouden de Heidenen zeggen, waar is uwe God? Ps. X. Daar wierden drie Schryfuurplaatsen my te binnen gebragt. De eerste was/ De beproevinge uwes geloofs is kostelyker dan die des gouts, 1 Pet. 1: 7. De tweede was/ zalig is zy die geloofd heeft: want de dingen die haar van den Heere gezegt zyn/ zullen volbragt worden. Luk. V. De derde was/ zo hy vertoest, verbeid hem, want hy zal gewisselyk komen, hy en zal niet agter blyven, Hab. 1: 5. Maar helaas/ geloof en lydzaamheit waren byna in my uitgestorven; geloof en gevoelen streken tegen malkanderen/ dog gevoelen scheen byna altoos overwinnaar te zyn.

Maar o wat reden heb ik om den Heere te zegenen/ dewelke my vastheit gaf in den weg van myn plicht/ zo dat myne byanden haar gantsche wille niet over my kreegen; en schoon ik meenigmaal hreemde/ dat ik ten eenemaal de plicht zoude opgegeven hebben/ nogtans genoot ik op deze tyd een naeuwer en zoeter gemeenschap met God/ dan ooit in alle myne vorige dagen/ zo in het gebed als in de overdenkinge.

Daar is een ding het welke ik moet opmerken/ dat/ hoe nader toegang ik kreeg/ hoe ik heftiger besprongen wierd/ zo dat het met my somtyds was/ als of ik geheelik in stukken zoude

zoude hersten/ na dat ik als in de boozpoozte des hemels geweest was; toen was het/ dat ik een scherpe doorn in het vleesch kreeg, namelyk een Engel des Satans, dat hy my met vuisten slaan zoude, 2 Cor. XII: 7. Daar waren twee boeken/ in het leezen van welke ik een groot genoegen vout; namelyk Mr. Gray aangaande de dierbare beloften, en Mr. Wedderburn over het verbond. Ik meende wel van Gods gedagten t'mywaarts in deze boeken te zien/ aangaande de wyze van de verbullinge der beloften: Nog het grootste genoegen dat ik vond/ was in de H. Schryftuur/ alwaar ik ligt/ leven en bestieringe verkreeg: en alwaar ik zag/ dat het des Heeren gewoone weg met zyn volk was/ dat/ na een verkreege belofte/ een storm van de boozzienigheit daar tegens scheen te stryden en aan te loopen. Het bemoedigde my niet weinig/ wanneer ik sterogde op Abraham, Joseph, David, Jeremias en Habakuk; ziende hoe haar geloof op de toets gesteld wierd. Deze waren het met welke ik verkeerde en gemeenschap hield in deze myne naare bestrydingen; en vele zoete lessen ontving ik van haar; voornamelyk van deze drie Schryftuurplaatsen: wagt op den Heere, en ontsteekt u niet; want hy zal uw voet uit het net verlossen. Ik hebbe den Heere lange verwacht, ende hy heeft zigt tot my geneigt, ende myn geroep gehoord. Verlustig u zelve in den Heere, en hy zal u geven de begeerte uwer herten. Psalm XXXVII. Ik kreeg hier uit zoete bedenkingen/ en bemerkte daar uit/ dat het myn plicht was/ met lijtzaamheit door het geloof te wagten/ en dat God op zyn eigene tyd my de verbullinge van alle zyne beloften zoude laten

laten zien/ wegens dat woord: Hy die 't be-
looft heeft, is getrouw, die het ook doen zal.
Openb. III. Nu wanneer de satan zag/ dat hy
na alle deze dingen/ maar weinig gebozbert was
dooz my te verzoeken tot God-verloochening en
ongeloof/ zo quam hy my met een nieuwe ver-
zoekinge aan boozd/ dewelke my meer schade
deed/ dan eenige van de boozgaande; deze ver-
zoekinge was zelf-zoeking/ en ydele eere. O dat
vervloekte zelf! Hoe zal ik het noemen? Het is
een groote Bedrieger; Het is een God-onteerend/
en een ziel verdervend ding. Ik zal verhalen
hoe het my bedroog; middelerwyle/ als de Hee-
re op een ongemeene wyze zich zelfs meenigmaal
aan my openbaarde/ was het gereet om my in
de oore te luisteren: Uwe neerstigheit en arbeit in
de Godsdienst heeft u deze dingen verworven.
Gy verdient in der daat geprezen te worden.
En met zodanig een taal als deze vervolgde het
my van plicht tot plicht/ zo dat ik 'er niet van
ontslagen konde worden/ en waar ik ook ging/
volgde het my agter op de hielen. Ik vond ook
een gesteldheit in myn herte/ het welke zig daar
mede vereenigde. Toen dacht ik/ dit is geen
bleef van een kind Gods; want haar einde in
alles is/ Godt te verheerlyken; maar al het geen
ik doe is/ voor my zelven eer en lof te zoe-
ken, daar op quamen deze woorden tot my/
Zach. VII: 5. Doe gy vastebet ende rouwklag-
det... hebt gy lieden my, my eenigsints gevestiget?
waar uit ik zag/ welke pligten wy ook onder
handen nemen/ indien zelf-oogmerken de spoo-
ren/ om 'er ons toe aan te zetten/ dat 'er God
dan een grouwel van hadde/ en dat wy 'er dan
geen boozdeel dooz bekomen zouden. Toen was
ik

ik bebbeest/ dat alle de plichten dewelke ik gedaan hadde/ geen andere stempel dan die van zelf-zoeking ontvangen zouden. Dit beangstigde my zeer/ te denken/ dat ik als nog niets gedaan hadde ter eere van God; en ik had ook geen hoope om het ooit te doen; want ik bevond/ dat dat zelf zoeken myn natuure zoo aankleefde/ dat het byna onmogelyk was/ om het gekruicigt te krygen. Ik oordeelde waarlyk/ dat het is een van de moeyelykste gedeeltens in de Gods-dienst/ om zelf-zoeking/ uit te werpen/ en de eere Gods in desselfs plaats te stellen.

Ik las op een zekere tyd in een bries van Mr. Rhetorfort, deze uitdrukkinge/ O zelf, zelf! dat vreeslyke ding zelf, wil niet te vreden zyn, tot dat het naast de zyde van Christus ga. Dit verquikte my een weinig/ dat iemand van Gods volk behalven my/ in deze toestand geweest was. En ik merkte ook/ dat Mr. Knox in zyn leven/ ja zelfs op zyn doot-bedde/ daar mede verzogt wiert. En Mr. Kirkton gebzuikte meenigmaal op de stoel deze uitdrukkinge aangaande zelf: O dien dooden hond zelf; het is al zo ligt het merg uit onze beenen te trekken, als dat eigen zelfs uit onze herten te werpen. Maar wat hielp my alles/ zo lang als ik het ter deure niet konde uitwerpen/ gelyk ik verzekert was dat zy gedaan hadden? Al de aanmoediging dewelke ik hadde/ te rugge ziende op deze helden/ was zodanig/ gelyk iemand zoude hebben/ dewelke op een zekere plaats zyn been gebroken hebben/ iemand ontmoetede die tegens hem zeide: ik ken zommige, dewelke op dezelfde plaats hare beene gebroken hebben. Dog iemand zoude denken/ dit is den armen man een geringe troost.

troost. Ja maar, zegt een ander/ Ik kan u verhalen van een uitnemend Medecynmeester, dewelke dezelve gants volkomen geneest: en indien gy hem te werk stelt, zo zal hy het zelve voor u doen: want ik kan u zyn naam en toenaam zeggen, als mede waar hy woont. **Coen begaf ik my zelven tot dien gezegende Medecynmeester/ de Heere Jezus Christus.** O dat hy my wilde verlossen van die vreeslyke ziekte van zelfzoeking; en dat hy my aan hem verbinden wilde/ om hem in alles te verheerlyken/ zo in geestelyke als in lichamelijke zaken. **Ik moet het als in de tegenwoordigheid van God zeggen/ dat'er niets was/ waar na ik zo veel verlangde als om in staat te zyn om dit gebod te gehoorzamen/ 1 Joh. II. 6.** Wandelt alzo, gelyk hy gewandelt heeft.

Wanneer ik op een zekere tyd in ooverdenkinge was/ met wat zoozt van verzoekinge Christus in zyn leven verzogt wierd/ en hoe hy zig daar omtrent gedroeg/ zo merkte ik/ dat hy sterke verzoekingingen hadde van den Satan/ zynde van een zeer grouwelyke natuure/ Matt. 4. dog hy quam ze te boven. Alzo strekt dit grootelyks tot aanmoediging voor zyn volk/ om haar by hem te verboegen/ wanneer zy met verzoekingingen van dezelfde natuure verzogt worden. Maar waar hem een diergelyke verzoeking als de myne was/ ontmoetede/ kon ik niet vinden. Dit deed my een weinig stille staan; maar wanneer ik neerstiger onderzocht/ zo vond ik/ dat Christus meenigmaal zig zelven dus uitdrukt: Ik zoeken niet myn eige eere, maar de eere des genen dewelke my gezonden heeft. En in Rom. XV: 3. woort er gezegt; Want ook Christus en heeft hem zelve niet behaagt. O dit edele en uitnemende

woort

voorzeeft van zelf-verloochening? Ik verhoegde my by hem/ ten einde het zelfde gevoelen, het welke in hem was, ook in my mogte zyn. Nu de Heere (ik moet het bekkennen) deed veel om my van my zelven te verlossen; schoon ik als nog daar in weinig gebodert ben/ voorstellende de yffelpke natuur van deze zonde/ en de onredelykheit daar van/ uit veele voorbeelden in natuurlijke dingen. Maar boven al nam hy die dingen van my/ dewelke de groei van deze zonde veroorzaakten; en ik wierd gedzeigt/ om ontbloot en naakt gestelt te worden, gelyk ten dage myner geboorte.

Hier na viel ik in een ongemeene doodigheit; zo dat ik nergens van eenig gebzuik konde maken; pligten waren my tot een last/ en dat vermits ik de Heere daar in niet vond. En ik dagte/ de Heere heeft my ten eenemaal afgesneden, en ik ben van hem afgeweken met een genadige afwykinge; niet tegenstaande de beloften/ waar op ik bekrachtigt wierd te hoopen. Ik en zal u niet begeven, nog ik en zal u niet verlaten; en gy zult noit van my afwyken, Hebr. XIII: 5. Nu deze duistere toestand/ zwoef ik van plicht tot plicht om; somtyds met eenige kleine hoope/ en somtyds door twyffelingen neergebzuikt. Maar dit vermeerderde myne zwaarigheit dies te meer/ dat'er niemand was/ dewelke zig myner ontfermde/ of gelooven wilden de slegte toestand daar ik in was/ het welke my waarlyk dede denken/ dat ik niets dan een huichelaar was/ en dat ik een iegelyk bedrog/ dewelke my kende; want zy dagten van my het gene ik niet was.

Het heugt my/ dat/ wanneer ik myne vrienden binnen myn slegte toestand geklaagt hadde/ zy

my daar over bestrafen/ zeggende/ het past u niet zo te doen: En wat zyt gy'er beter dooz/ als gy alzo geklaagt hebt? En met zoodanige woorden als deze/ wilden zy my tot stilzwigen brengen. Dan woude ik haar antwoorden/ wat hoeft gy my te berispen/ wegens dat ik u de waarheit zegge. De Heere weet dat ik het niet helpe kan? maar hy/ die alle dingen weet/ weet ook dat het myn gewoonte niet was; want ik was altoos gereet om de genadige handelingen des Heeren met myn ziele te vertellen/ wanneer het hem behaagde dezelve aan my te besteden/ en had veel meer op met zo te doen/ dan met te klagen. Maar wie/ dewelke een been gebroken heeft/ of ynn in't hooft/ of een zeere arm heeft/ zal niet uitroepen: O myn been! of/ o myn hooft! o myn arm! schoon niemand hem helpen konde; want het klagen zelfs verquist het gemoed/ wanneer'er geen reden dooz is. Dog wat zal ik zeggen/ wanneer geen oog over my medelyden hadde/ zo quam Christus my te hulpe. Christus is in der daat een getrouwe Vriend/ want hy is altoos een vriend in een tyd van nood. Op een zekere dag/ wanneer ik myn zelven gereet maakte om myne vriendinnen te ontmoeten ter plaatse/ daar wy weeklyks om te bidden t'samen quamen/ zo wiert dat woort/ eer ik'er na toe ging/ op myn herte gebzagt: Kan ook eene vrouwe hares zuigelings vergeten, dat zy haar niet en ontfermt over den zone hares buiks? Of schoon deze vergate, zo en zal ik dog uwer niet vergeten, Hes. XLIX: 15.

O hoe verheugde zig toen myn herte in den Heere/ hopende dat de Heere myne bzezen zoude vernietigen; want ik dagte zo bezre uit des Heeren

Hee
bez
hoe
me
kon
kry
mo
deh
zyn

van
big
ik
gin
an
wa
my

led
Cl
ke
hy
me
ge
de
H
ou
na
re
ri

Heeren

Heeren weg gelopen te hebben/ dat niemand zo
 heere terug hadde gegaan/ dewelke eenmaal zyn
 voet op zyn weg gezet hadde. Maar zyn weg
 met my is gants wonderlyk. O dat ik ze zo
 konde verhalen/ dat God de eere van alles mogte
 krugen; en dat ik beschaaamt en schaamraot
 mogte worden over my zelven; en dat andere/
 dewelke van deze dingen hooren op Christus en
 zyn heilichheit mogten verliehen.

Den 3 April 1698, zynde het

RUSTDAG 's MORGENS,

Had ik op myn geest dien indruk/ wat het was
 van des Heeren weg af te wyken/ en wat droe-
 lige gevolgen het op my gebragt hadde/ zo dat
 ik was als het ware/ in de hel op aarde. Ik
 ging tot het heimehlyk gebed/ alwaar ik om een
 antwoord riep op deze twee beden: O dat ik wiste,
 waar ik hem vinden mogte, Hoogl. V. Bekeert
 my, zo zal ik bekeert zyn, Jer. XXXI.

Komende tot het openbare gehoor in de Col-
 ledge Kerk/ predikte den vierde dienstknecht van
 Christus/ Mr. Moncrief, over Jar. IV: 8. Na-
 ket tot God, ende hy zal tot u naken. Waar in
 hy aanmerkte/ dat door de zonde het gansche
 menschelyk geslacht in een grote afstand van God
 geraakt was; en dat zelfs de Godzalige wegens
 de zonde in een groote afstand van God waren.
 Hy drong deze plicht om tot God te naken, op
 ons alle aan/ verzekerende ons/ dat God wilde
 naken tot de ziele/ dewelke hem zoekt; en het
 een weinige voor het Abondmaal zynde/ zo
 riep hy uit: Wie weet of God zyn Woord niet

mogte gezonden hebben om iemand, dewelke den verdwaalde verlore Zoon gelyk is, tot zig te rug te roepen. Toen dacht ik/ dat ben ik/ want ik hebbe alle deze tyd afgezworven/ ik moet bekennen/ dat dezen dag my in der daat een dag van kragt was; en de Leeraar sprak zo kostelyk tot myn gebal/ als of ik met hem hadde omgegaan. O dien zoeten dag! als wanneer alle de genaden des Geestes wederom te werk gestelt wierden/ en ik gewillig geworden was om met Christus op zyn eige hoopwaarden het berdrag te sluiten.

Wanneer ik t'huis quam/ begon ik te onderzoeken/ wat de reden of oogmerk zyn mogte/ waarom my de Heere zo ver uit zyn weg liet gaan/ als zynde een van zyne kinderen/ dewelke hy belooft heeft te zullen bewaren? Dat antwoord op dit onderzoek/ zo merkte ik deze vier redenen aan.

Eerstelyk: Het was om my te laten zien het groote onderscheid tusschen den weg der zonde/ en tusschen den weg der Godzaligheid. De weg nu der Godzaligheid wierd my in deze drie byzonderheden voorgesteld. 1. Zy was een weg van heilichheit/ 2. een weg van geloof/ 3. een weg van plicht. En zo lang als ik in deze wegen wandelde/ zo vond ik veel vermaak/ genoeg en verquikkinge: Maar door myn afswerben uit deze wegen/ in de wegen der zonde/ wierd ik in zo veel strikken en engten gebzagt/ dat ik niets dan onruste en misnoegtheit gewaer viert; moeternde menigmael met den Dichter uitroepen: Ik ben gezonken in grondelooze modder, daar men niet in staan kan, Ps. LXIX: 3. O daar is een groot onderscheid tusschen den weg der Godzalig-

zaligheid/ en tussen den weg der zonde; de eene is bestrooit met vreugde/ de andere met geduurige smerte.

Ten tweeden: Het was om my te laten zien/ dat/ schoon ik uit den weg wilde afswerven/ ik evenwel van myn zelven geen kragt had om wederom op den rechten weg te komen/ het moet de sterkte van een ander zyn/ niet minder als die van Jesus/ waar op ik leunen moet. Toen zag ik de ongenoegezamenheit van myn eigene gerechtigheit/ schoon ik in der daat niet moeyelyker in de Godsdiensd behand/ dan daar aan verhoochent te zyn. Ik oordeele waarlyk dat dit de eenigste stap is/ waar toe den alderluisterlykste Quichelaar niet geraken kan: namelyk zig zelven van eige gerechtigheit quyt te maken/ en de gerechtigheit van Christus alleenlyk/ tot rechtvaardigmakinge en aanneminge door God/ aan te geyven.

Ten derden: Het was om my te laten zien/ dat wanneer de Heere van hoornemens is om een ziele te bezoeken/ niets hem beletten kan/ zelfs niet de vorige misdagingen; zyn liefde is wy/ en ten uitersten verbazende: Hy springt over de bergen, en huppelt over de heuvelen van tergingen, Hoogl. VI.

Ten vierden: Het was om my te laten zien/ dat het moeyelyker was te wandelen met God in zyn eige weg/ dan God te vinden. Ik zag veel dingen in myn natuur/ dewelke gereed waren om my van God af te trekken/ zelfs na dat ik hem gebonden had. Dit veroorzaakte in myn herte een sterke en heftige begeerte na de Geest van God om my te leiden/ en om my te bewaren in zyn eige weg. Ik oordeelde dat deze
my

my alleenslyk in der daat konde helpen/ om elke plicht wel te bezorgen/ gelyk Gods Woort te leezzen/ te hooren prediken/ te bidden/ te stryden/ enz. O. ik zag een uitnemend voordeel in te hebben den Geest tot een Leidisman. My dagte aan alles te kunnen verlaochtent worden/ behalven hier aan/ namelyk te hebben den Geest Gods om in my te woenen: hier omtrent konde ik geen weigeringe aannemen.

Daar op quamen deze drie Schryftuurplassen met kragt op myn herte: De Trooster de H. Geest, welken de Vader zenden zal in mynen Name, die zal u alles leeren, Joh. XIV: 26. Indien gy die boos zyt, weet uwe kinderen goede gaven te geven, hoe veel te meer zal de Hemelsche Vader den H. Geest geven den genen die hem bidden, Lukt. XI: 13. Zalig zyn die hongeren ende dorsten na de gerechtigheit; want zy zullen verzadigt worden, Matt. V: 6. Deze plaatsen gaven my grond om te gelooven/ dat myn begeerte zoude verhoort worden.

Dit was my tot een groote bemoediging om myn Verbond te vernieuwen aan des Heeren Abondmaal/ het welke ik ook dede in de Colledge kerk/ den 24 April aan de zebende Cafel/ dewelke Mr. Moncrief bediende. Ik had daar drie of vier verzoeken aan den Heere te doen/ na welkers verhooringe myn herte grootelyk verlangde. 1. Dat ik in den Geest mogt leven. 2. Dat ik in den Geest mogte bekleed zyn met de kleederen van opregtigheit/ ootmoedigheit/ zelfverlaochening/ over voer het interest van Christus/ en liefde voer alle zyne wegen. 3. Dat ik in den Geest mogte wandelen/ als ons gezegend voerbeeld de Heere Iesus dede/ in heilichheit/ geloof

loof en lydzaamheit/ oogende steeds in alles op de eere Gods. 4. Dat ik een Medemaat van zyn Lichaam mogte zyn/ om een innig medelyden met alle Zions kinderen te hebben/ in wat toestand zy ook zyn mogten. O hoe meenigmaal bede ik dit verzoek? Of maak my getrou en vrugbaar, of roeit my uit, want waarom zoude ik uw grond beslaan? Deze ware myne beden/ als in de tegenwoordigheid van God; en op dezen dag verbond ik myn zelve om des Heeren te zyn. Geschreeven en ondergeschreeven door my

ELIS. WAST

Daar is een zaak/ welke ik aan te merken hebbe uit des Heeren weg met my/ in myn reize na den Hemel: nameelyk dan eens op den berg, dan eens beneden den berg, onlangs was ik als het ware op den top van den berg; maar nu ben ik beneden den berg/ maetende wederom een nieuwe stryd met myn boezem-zonde aangaan. Helaas! Myn boezem-zonde was gelyk myn schaduw/ dewelke my nooit verliet. Ik geraakte in een korte tyd onder een groote verwarring/ tot dat ik ten laastten besloot/ dat myne blikken niet waren de blikken van Gods kinderen; want ik dagte een van de verbloekste schepselen te zyn/ welke ooit geboren was.

Op een nacht droomde ik/ en my dacht dat ik een vrouw door de straten zag gaan/ dewelke in een zeer vuile en walgelyke toestand was; zy een monster van onreinigheit zynde/ riep uit: zal niemand met my medelyden hebben? Ik schouwde haar aan/ maar moest myne handen op myne oogen leggen/ op dat ik haar niet wederom

derom mogte zien: En ik zeide tegen haar: Vrouwe, gy zyt zodanig een voorwerp, dat niemand zig uwer erbarmen wil. Wie op ontwaakte ik/ en begon op myn doorn te denken. Ik dagte egter: Indien een Konings Zoon hoor by quam/ en dit hoerwerp (met wien niemand wilde medelyden hebben) ziende/ in zyn hoets nam en zelfs haar wassen wilde; zou dit niet hoor een wonderbare bziendelykheit gehouden worden?

Terstonds quam my het 16. Hoofdstuk van Ezechiël te binnen/ en in een korten tyd zag ik my zelven aan als een hoerwerp van een afschuwelyker nature/ dan deze vrouwe was; en ebenwel quam de Koning der heerlykheit zelfs/ en had medelyden met my/ wanneer ik op het vlakke des velds geworpen was, Ezech. XVI. De indruk van deze vrouwe bleef vele dagen op myn gemoed; en meenigte zoete bedenkingen trok ik'er uit/ welke op deze drie uitliepen. 1. Wat ik van nature was. 2. Wat Christus voor my gedaan hadde. 3. Wat ik geworden was, en scheen te zullen worden, na alle deze liefde; Hoe ik meer in dit Hoofdstuk las/ hoe ik myn eige bekenis daar in meer en meer na het leuen zag afgemaakt: Maar voornamelyk hoe ondankebaar ik geworde was/ tegen zo een bziendelyke Heere; als hebbende zyne juweelen genomen/ en zyne syn gestikte kleederen (dewelke hy my gaf om myn naaktheit te dekken) en dezelve te koste gehangen aan de Canaaniten en Amoriten. Myn vzeemde minnaars/ myn Afgoden en boezem-zonden/ kregen alle de voorzierselen/ liefde-teekenen en juweelen/ dewelke ik van myn dierbare man ontfangen hadde; niet dat zy de-
zelve

zelve my met geweld afnamen/ maar met be-
raad en overleg gaf ik ze over.

Daar op wierd dat bonnis tegen my uitge-
spzookken. O hoere, hoere, hoort des Heeren
woord. Ik was een geruime tyd onder den in-
dzuk van deze dingen; ja elk vaers in dit Hoofst-
stuk had een uitzukkeelyke taal ten mynen laste;
zo dat ik myn zelve zonder weerga dagte te
zyn wegens grouwelen van alle soorten. On-
dertusschen/ terwijl ik dus geoeffent wierde/ hoorde
ik/ dat'er een Nagtmaal te Dalkeith stond ge-
houden te worden.

Ik was van booznemens/ om met alle myne
smertelyke qualen te gaan leggen omtrent den
mond van het Badwater/ en insgelyks te onder-
zoeken/ wat de oorzaak zyn mogte/ waarom ik
dooz de verdozventheden van myn herte zo ge-
plaagt wierde? Ik ging'er na toe/ maar doz-
ste de Casel niet naderen; zo een onrein beest
was ik.

Wanneer al het werk gedaan was/ zo ging ik
wat alleen/ en kreeg een kragtige overtuiging/ om
dat ik het Abondmaal des Heeren verzuimt
hadde. De overtuiging quam by manier van
een vzaag/ hier in bestaande: Wat quamt gy
aan deze plaats doen? Had gy eene boodschap?
Indien gy ze had, waarom quamt gy'er niet
mede tot den Koning? En indien gy geen bood-
schap had, waarom quamt gy hier om myn volk
te stooren, en om alleenlyk een plaats te be-
slaan? Hier op begon ik te smelten; en in zyne
tegenwoozdigheit konde ik betuigen/ dat ik daar
niet quam zonder een boodschap; en dat zware
zugtingen konden doen zien/ wat my tot deze
plaatse vragt/ om namelyk te zien/ of ik de oor-
zaak

zaak konde uitbinden/ waarom ik in deze wan-
 ozde was. Ik moet bekennen/ dat de Heere
 my in deze plaats zeer genadig was; en schoon
 ik niet aan de Casel was/ zo loofde ik evenwel
 zyn naam/ dat ik in de spytkamer gebzagt was/
 alwaar ik sommige ontdekkingen van zyn goet-
 heit ontfong/ en de oorzaak van myne gedurige
 verwazring verstond. Op deze plaats dede hy
 my booznemen/ dat ik niet meer het Magtmaal
 verzuimen zoude/ al zouden alle de duibelen der
 helle/ en de verdozventheden van myn eigen her-
 te/ zig daar tegen aankanten.

Nog moet ik verhaale/ een wonderlyk gebal
 van de boozzienigheid Gods/ welke het na myn
 oordeel ver te boven ging al het gene te voren
 geschiedde. Het behaagde den Heere/ dat'er te
 Largo een Magtmaal zoude gehouden worden;
 Zo ras ik zulks hoorde/ ontstond'er een groote
 bzeugde in myn herte/ schoon het in der daat
 een tyd was/ waar in ik boezbig te woestelen
 had met inwoonende zonde; zo dat de geboeg-
 lykste naam/ dewelke ik my zelven konde geven/
 was Legio, om dat zy veel waren; en ook de
 werelt onbekent is; nochtans nam ik hoor na
 de markt van bze genade te gaan/ zynde ik een
 koopman/ dewelke daar veel dingen van no-
 den had. O hoe ernstiglyk verlangde ik om han-
 del met den Hemel te dzyben.

Ik ontmoetede tegenstrebingsen van buiten/
 om daar te gaan: maar ik agte deze niet meer/
 dan een veder in de lugt; want te Largo moest
 ik wezen. Ik ging dan met een ander daar na
 toe/ op Vrydag 's morgens; en het was een
 zeer aangename weg; want de Heere hielp ons
 om zoetelyk 't zamen te spyeken; d'een bzaen-
 de

de d' andere/ wat wy te Largo te verrigten hadden.

Saterdag 's morgens handelde Mr. Moncrief over deze woorden: Ziet uw Koning zal u komen, Zach. IX: 9. Hy zeide ons/ in der waarheit staat de Koning te komen; derhalven maakt u gereed, en doet als Joseph dede, wanneer hy na Pharao zullende gaan, andere kleederen aantrok.

Daar op predikte Mr. Hamilton over deze woorden Col. II: 6. Gelyk gy Christum Jesum den Heere hebt aangenomen, wandelt also in hem. Gelyk d' eene zeide/ dat de koning stond te komen, zo vermaande d' andere ons om hem aan te nemen; en de Geest des Heeren gaf met haar beide getuigenis/ dat zy uitdrukkelijk van haar meester Christus gezonden waren; en ik hoope/ dat veel haar zegel daar aan kunnen hangen.

Ma de predikatie vroeg my iemand/ wat ik dagte van dezen dag? Ik antwoorde/ dat'er op morgen een uitnemende marktdag stond te moeten gezien te worden. Ik hadde een groote verwagtinge/ dat des Heeren tegenwoordigheid met ons zoude wezen/ en dat die bede vervuld zoude worden/ Ps. XX: 5. Hy geve u na uw herte, ende vervullen uwen raat.

Rustdag 's morgens/ liet de duyvel niet na/ om my kleinmoedig te maken en myn geest te ontruften/ en hy begon my te vragen/ of het myn plicht was te communicere, of niet! Ik antwoorde/ dat ik overtuigt was/ dat het myn plicht was; vermits ik onlangs scherpe-lyk bestraft was geworden/ dat ik niet mede gecommuniceert hadde. Maar liet het de duyvel hier by? Neen/ neen; hy ging een ander weg met my in; want het was tegens zyn wil-
le/

le/ dat ik op dezen dag communiceren zoude. Hy wekte op alle de duibelen en verdozventheden van mijn herte; en wanneer ik ze zag/ befloot ik terstonds/ dat ik dezen dag niet communiceren zoude. En aangaande myn ongelooft/ ik had'er zo veel mede te doen/ dat ik niets konde gelooven. Wanneer Mr. Moncrief predikte over Matth. XXII: 4. Alle dingen zyn gereet, komt tot den bruyloft, was ik uitermaten met ongevoeligheit geslagen. Hy dede ruime en vreedende aanbiedingen van Koning Iesus/ en het volk was zodanig bewogen en aangedaan/ als ik nooit gehoozt of gezien hadde; niet tegenstaande dit alles/ zo bleef ik een hard-hertig schepsel: en steeds quelde my verzoekingē/ dat het niet waar was, het gene den Leeraar zeide; en vele zulkē ingebingen wierden my door den verzoeker in 't ooz geluistert.

Wanneer hy aan de Casel quam/ dagt ik afgesneden te zyn; want daar was geen eene zonde/ daar hy van gewag maakte/ of ik was 'er schuldig aan. Nogtans quam er een heymelyk woozt op myn herte: Dit is de stemme uwes Liefsten. Hoogl. V. Dog hoe zal ik het kunnen verhalen/ wat een groote verandering in myn herte in een oogenblik gewoigt wierd. En o dat myn verhaal hier van/ mogte strekken tot de eere van God/ en tot stigtinge van de zodanige die daar hooren zullen; namelijk hoe schielijk de Heere my bezraste/ wanneer ik 'er weinig op dagte; zo dat ik noit zo gevoelig was over een onmiddelyke nodiging van Gods Geest als op deze tyd.

Wanneer de Leeraar getrouwelyk voozgesteld hadde/ wie onweerdig waren om aan des Heeren

ren Tafel te naderen/ zo quam hy zyn lastbzief
 openen/ wie zyn Meester gelast hadde te nodi-
 gen; onder welker getal ik was; want ik hoor-
 de daar myn naam en toenaam; en was daar
 van verzekert/ dat de Geest des Heeren met
 myn Geest getuigenis gaf aangaande de nodi-
 ging; zo dat het niet konde wederstaan worden.
 En dat woort quam met kragt: Nu dit is de
 stemme uwes Liefsten; staat op, myn schoone,
 ende komt. Hoogl. II. Hier mede ging zulk een
 sterke begeerte/ om Christus te genieten/ ge-
 paart/ dat ik niet wagten konde/ of ik ging tot
 de eerste Tafel: alwaar terstonds dat woort
 quam: Ik in u, en gy in my, gelyk de ranken
 zyn in de wynstok. Joh. xv. In wat gehalte des
 gemoeds ik toen was/ kan beter gevoelt dan
 verhaalt worden. Myn hestige begeerte was/
 dat de Heere zijn heelt op myn herte mogte
 drukken; dat de H. Geest eeuwig in my wonen
 wilde/ en dat ik met de kerk in alle hare be-
 naautheden mogte gevoelig zyn. Ik moet be-
 kennen/ dat dit een van de heerlijkste dagen was/
 welke ik ooit aanschouwde; zy was gelyk een
 zinnebeeld van den Hemel/ want de heerlijkheit
 des Heeren verbulde het huis. Gaande nu van
 de Tafel/ zo quamen deze twee Schijf-
 tuurplaten in myn gemoed: Heden hebt gy den Heere
 verkoren om uwe God te zyn. Deut XXVI. Gy
 zyt my een uitverkore vat, om mijn name te
 dragen. Hand. XI. O hoe was ik verblind/ dat
 my de Heere verwaardigde om zo een dag te
 zien/ want genomen dat ik zelven niets ont-
 fangen hadde/ ebenwel de aanmerkinge van het
 heerlyke werk dat'er onder het volk was/ kon-
 de niet dan stoffe tot bzeugde veroorzaken. Daar
 was

was onder haar een ongewoone roeringe des Geests. Daar waren veel jonge Lidmaten aan de tweede Casel: en daar scheen onder haar in der daat een barensnoot te zijn/ het welke Mr. Moncrief dede uitroepen: De Koning Christus, de Koning Christus is gekomen, en heeft heden een Bruid onder de jonge lieden gekregen. En het oude volk aangaande/ daar was een groot geween onder haar: zo dat de plaats wel Bochim mogte genaamt worden. Ik moet sommige woorden opteekenen/ dewelke Mr. Moncrief gebzookte/ wanneer hy de Casel bediende/ zeggende: Communicanten, waar van daan komt heden al dat geween onder u? O! zeggen sommige/ wij weenden met Maria wegens een afwezende Christus. Is dit de oorzaak van uw weenen, arme ziel? ik zal u zeggen, het mag zyn, dat gy ook Mariaas vertroosting zult gewaar worden; Jesus mag digter by u zijn, dan gy zelfs weet; wanneer zy dogte, dat haar Heere weggegaan was; zo zegt hy, Maria; en terstonds wierd zy vertroost, zeggende Rabboni! O zegt een ander/ ik weene met Petrus, om dat ik hem verloochent hebbe. Wel laat my u dit zeggen, het mag zyn dat het met u gaan zal, als het dede met Petrus; de Engel zeide tot Maria, gaat henen, zegt zynen Discipuelen ende Petro dat hy u voortgaat na Galileen. De weenende Petrus moest vertroost worden. Nog zegt een ander/ ik weene met Christus zelfs van liefde aan het graf van Lazarus. De liefde Christi doet my weenen. Indien het zo zy, mag ik dan niet van u zeggen, gelyk de Joden zeiden van Christus, ziet hoe het volk van Largo heden Christus lief heeft! Wy dachten dat andere vergaderingen een

hy-

byzonder Talent hadden ontfangen/ maar Largo heeft'er heden tien gekregen.

Wanneer nu al het werk gedaan was/ ging ik na een verborge plaats/ alwaar ik dagte God te zullen ontmoeten/ maar daar quamen my nieuwe zwaarigheden voor. Een wolk overschaduwde my/ en God-verloochening quam my zo geweldig bespzingen/ dat ik tot zelf-moord verzogt wierd/ tot welke zonde ik noit te voren verzogt was geworden.

Ik zat zeer droehig op die plaats neder/ tot dat het zeer laat wierd; ik nam voor te sterben in die plaats/ en maakte vele droevige besluiten. Nog de voorzienigheid schikte het zo/ dat iemand van myn kennisse/ zunde ook in een siegte toestand/ my quam zoeken/ om te zien hoe ik gestelt was. Nu/ het was een wonderlyke voorzienigheid/ dat ik wierd uitgebonden; want ik was in zo een verborge plaats/ dat ik dagte van niemant te zullen gebonden worden. Het eerste datze tot my zeide/ was: Wat doet gy? Wat my aangaat ik kan nog bidden, nog denken. Ik antwoorde/ helaas! ik ben in de zelve toestand; wat zullen wy doen? Een weinige t'samen geredeneert hebbende/ besloten wy/ dat samen te bidden/ onze plicht was. O wonderlyke zaak! op die zelve tyd als wy baden/ bevond ik dat de wolken verdweenen/ en de Heere was myne ziele genadig. Wy scheidden van malkanderen; maar ik bleef het grootste gedeelte van die nacht op dezelfde plaats/ alwaar ik in der daat een zeer zoete gemeenschap met God verkreeg; verstrekkende die plaats my tot een Bethel, zunde het den 8 Augusti 1698. Op deze plaats vernieuwde ik myn Verbond; ik kreeg

hzyheit om myne smeekingen vooz den Heere uit te stozten/ beide vooz my zelven en vooz andere; en dat met een groot genoeg; de oogen van myn ziel wierden geopent/ en ik kreeg een gezigte van den zoeten Jhesus; en daar zag ik twee dingen.

1. Dat niets van Chzistus de ziele konde te hzeden stellen; waar hy ik zag de ydelheit van alle geschapene genietingen/ als Rykdommen/ Eerampfen/ plaisieren/ bezittingen/ hzienden/ en alle natuurlyke en geaazlaasde genietingen/ zonder Chzistus.

2. Zag ik dat Chzistus alles aan zyn hofte was; ik zag dat hy was een huis/ een hoozt/ spyze en drank/ ouders/ man/ kinderen en hzienden. Zo dan een geloobige/ dewelke Chzistus heeft/ ontbzeekt niets met allen.

Coen keerde ik hzolyk weder na Gods huis/ om hem te danken/ dat ik in myn geest zo verheugt was/ dat niets in de werelt my konde kleinmoedig maken. Ja ik konde myn zelven niet inhouden/ van te verhalen aan die geene die by my waren/ hoe rykelyk ik onthaaft was geworden/ het welcke my het zeggen van Mr. Kirkton te binnen hzengt/ Dat het zo wel moeilyk is blydschap, als droefheit te verbergen. Elk ding in myn beker was hzeugde; vooznamehlyk was ik verblind/ dat myn Atheïstische duivel een doodelyke slag gekregen had; zo dat ik mijn weg met blydschap ging.

t'Huis komende/ herhaalde ik wat een heerlyke dag wy te Largo gehad hadden. Tog de hzolyke gestalte daar ik in was/ duurde niet lang. Den ouden mensch/ het lichaam der zonde en des doots/ vermeersterde my wederom/

en

en veranderde ras myn blydſchap in droefheit: de zonde wierd zeer ſterk in my, en de genade zeer zwak; en de eerſte genade dewelke ik verloor/ was waakſaamheit, en in korten tyd raakte ik ze alle gunt. Ik wiſt toen niet wat te doen met deze myne elendige nature/ aanmerkende wat een heerlyke tyd ik genoten hadde/ en in welke wanhoopige toestand ik nu was/ ik dagte dat ik de grootſte zondaar was/ die'er oit op den aardbodem leefde. Toen wierd ik aan myn zelven vertoont als eene dewelke onlangs den koning der heerlykheit getrouwt hebbende/ nu myne handen hadden uitgeſtrekt om hem te dooden. En welk oordeel ik hier op te verwagten had/ was onbeſeffelyk.

Het is my onmogelyk alles te verhalen/ het welke ik op deze tyd ontmoetede. Alleenlyk dagt ik/ indien God my verdoemen zoude/ dat ik niet konde twiſten/ indien ik zien konde/ hoe God daar in verheerlykt zoude worden. Toen begon ik aan te merken/ waar in God verheerlykt wilde zyn/ indien ik verdoemt zoude worden. Een dien einde zo dagbaarde ik myn zelven als het ware voor des Heeren Dierschaar/ om te hooren welk konink tegen my zoude uitgeſproken worden: Wat waren myne voorzorgen/ en myne verbinteniffen/ en welk gebzuik of liever miſgzuik heb ik'er van gemaakt? Daar op veronderſtelde ik/ dat ik de verheerlykte Heilige en Engelen zoude hooren uitroepen: Eere zy Gode voor de ontdekkinge van zulk een Huichelares, als zy geweest is. Vervolgens veronderſtelde ik/ dat ik de Goddzygtige/ met wien ik verkeert en geleest hadde/ eenpariglyk zouden hooren uitroepen/ en zeggen: Is dit de vrouwe,

dewelke wy zo Godsdienstig dagten geweest te zyn, zo dat wy haar in Predikatiën en op Nagtmalen hebben zien weenen, en haar zo veel hebben hooren spreken van gemeenschap met God, en van hare menigvuldige ondervindingen; en evenwel zo en zo bevonden is geworden. Eere zy God, voor de ontdekkinge van zo een onvergelykelyke Huichelaresse. *Ja/ ik dagte/ dat ik de duivelen zelfs des Heeren konnik tegen my/ als regtveerdig/ hoorde verklaren/ zeggende:* Deze is de grootste Zondaresse, dewelke oit op deze plaats quam. *Vaer op onderzaggde ik myn zelven/ wat ik van deze dingen dagte/ dewelke tegen my ingebracht waren; en wanneer ik aanmerkte dat de gerechtigheit Gods my niets ten laste leidde/ dan het gene myn eige gewete wist waar te zyn/ zo konde ik niets zeggen/ dan:* Regtveerdig, regtveerdig zyt gy Heere, zelf in myne verdoemenis, ik verdien niets beter by u. *Niet tegenstaande dit alles/ zo was ik evenwel niet gantsche-lyk buiten hope. Hoorende dat 'er een Nagtmaal te Prestoun-Pans stond gehouden te worden/ zo nam ik hoop/ daar na toe te gaan/ en hoop menschen en Engelen te betuigen/ dat ik God regtveerdigen wilde/ laat hy met my doen/ wat hem behaagt. (Niet dat ik van oordeel was/ dat God van iemand vereiste om met de verdoemenis te zeden te zyn.) En schoon ik niet van hoornemen was om daar iets hoop myn zelven te zoeken/ als zynde beschaamt om eenige weldaden meer hoop my zelven te zoeken/ na dat ik de voorlede weldaden zo dikwyls op een schandelyke wyze misbruikt hadde; evenwel dagt ik daar iets te zullen doen hoop andere lie-*

lieden; gelyk als myne nabestaande/ myne bidden/ en de kerk. En wie weet/ of de Heere mag genadig zyn.

Mit deze droefvige toestand/ waar in ik was/ leerde ik deze twee lessen. 1. Dat een onheiligh, en een onteder leven en wandel de slimste vyand is, dewelke het werk der genade heeft, voornamelijk na dat men byzondere weldaden genoten heeft. 2. Zag ik, dat de zonden der godvruchtige, Christus meerder smerte aandeden, en veel ysselyker waren, dan de zonden der goddeloze.

Ik bleef steeds onder dien indruk/ dat alles/ wat in hemel en op aarde was/ zig tegen my wilde aankanten; want gelyk ik dagte/ was'er op aarde zo een huil schepsel niet/ gelyk ik was. Toen begon ik by myn zelven te redekavelen/ wat is dit/ dat ik doe? Indien ik zo walgelyk ben/ dan komt de fonteyne en het badwater my best te pas. Waar omtrent ik ook twyfelden mag/ zo ben ik hier van verzekert/ dat'er genoeg in my is/ waar op Christus werke kan. Ik ging Saturdag na Prestoun-Pans, alwaar Mr. Selkirk handelde over Ps. CXIX: 38. Bevestigt uwe toezegginge aan uwen knecht, die uwe vreeze toegeedaan is. Ik hoorde deze Leezreden met groot genoegen. Hy dede een ruime aanbiedinge van Christus/ indien wy ons verbinden wilden om zyne Dienstknechten te zyn. 1. Dat hy zelfs al het werk wilde werken/ en evenwel zoude hy den gantschen loon betalen. 2. Dat hy nooit eenig werk in de handen van zyne dienstknechten wilde stellen/ of hy zou'er het zwaarste einde van dragen. 3. Dat het voordeel van al het werk/ dat zyne dienstknechten zoude werken/ voor haar zelven zoude zyn. Nu/ waar zult gy zo een Meester krygen?

Gaande na een verborge plaats/ zo kreeg ik
 blyheit/ om myn herte/ zo voer my zelven/
 als voer andere uit te storten: en daar verbond
 ik my zelven om voer altoos zyn Dienstmaagt
 te wezen. Op Rustdag predikte Mr. Andrew
 over Jerem. L: 5. Zij zullen komen, ende den
 Heere toegevoegt worden met een eeuwig ver-
 bond. Hier vermaande hy ons alle om met
 den Heere een verbond te maken/ het welke ik
 ook aan de Casel dede/ die van Mr. Millar be-
 diend wierd. Ik begeere den Heere te zegenen
 voer de menigvuldige gelegentheden om myn
 zelven aan den Heere te verbinden. Al dat ik
 uit deze gelegentheit kan waarnemen/ is/ dat ik
 blyheit kreeg om myn herte voer den Heere open
 te leggen; dog myn Abondmaal wierd tot den
 naasten Rustdag uitgesteld/ zynde een dag/ de-
 welke ik noit behoore te vergeten; het was na-
 melyk een algemeene vastendag het gansche Ko-
 ningryk voer/ en dat om de veelvuldige gron-
 welen daar begaan; als ook om de gezeegde
 oordeelen/ en voornamelyk dat van diere tyd/
 af te weeren. Op welke dag ik schreef deze on-
 derhandeling tusschen den Heere en myne ziele:

EDENBURG den 11 Sept. 1698.

O Heere/ dezen dag tot vernedering en bidden
 afgezonderd zijnde/ zo begeere ik my met de rest
 te verhoegen/ om myn zelven onder het geboe-
 len van myn eige tergingen te verootmoedigen/
 wegens dat ik een hand gehad hebbe/ in u te
 tergen/ om het Land woest te maken. Daar
 om/ o groote Heere/ schoon gy my in de ge-
 meene elende deedt om komen/ zo zoude ik moe-
 ten erkennen: Gy zyt regtveerdig, want ik hebbe
 ge-

gezondigt. **Ik** begeere ook verootmoedigt te worden onder het gevoelen van de zonden des Huisgezins, waar in ik leve; en dat vermits **gy**/ gelikt **gy** verdient/ daar in niet gedient word. Daar om/ schoon **gy** tegen ons in 't byzonder door zichtbare oordeelen zoud opstaan/ zyt **gy** regtveerdig, o Heere. **Ik** begeere ook verootmoedigt te worden onder het gevoelen van de zonden des Lands; want van den hoogsten af tot den laagsten toe/ heeft alle vleesch gezondigt/ en een openlyke afwykinge van uwe wegen begaan; voornamentlyk in het breeken van een plegtig verbond/ het welke de roem was van ons Land waar over wy alle reden hebben om te treuren; hier door zyt **gy** regtveerdelyk getergt gewor- den/ om breeffelyke plagen onder ons te zenden. **Ik** begeere insgelyks verootmoedigt te worden wegens de zonden der Godtbygtinge onder ons en dat vermits zy uwe Godtsdienst niet tot een rieraat geweest zyn nog gepaste vruchten voortgebragt hebben na de moeite en arbeid/ die **gy** aan ons te koste gehangen hebt. Maar uwen weg wort van de Goddelooze gelasterd/ wanneer zy zien onder Gods volk zo veel hovaardy/ byzisten/ werelts gezintheit/ eige-zoeking/ ver- deeltheit/ en veel andere quaden. Daarom zyt **gy** regtveerdig/ o Heere/ schoon **gy** over ons zoud uitspreken/ het gene **gy** eens uitgesproken hebt over den ledigen wyngaart/ Jes. V. **Mu**/ o Heere/ schoon **gy** regtveerdelyk met ons alle komt te twisten/ zo laat my evenwel hebben aan den thoon der genade in den name des Heeren Jezu smeeken/ dat de oordeelen/ dewelke **gy** door uwe dienstknechten/ en door de bedelingen van uwe voorzienigheid komt te bzeigen/ mogen af-
ge-

gewoert worden; des niet tegenstaande/ indien
 het goet is in uwre oogen/ o Heere/ met dezelve
 ons te bezoeken/ zo maakt'er ons gereed en
 bereid toe; geef ons sterkte om de last te dragen/
 op dat wy niet afvallen/ wanneer de beproevinge
 komt. Ik bidde heden/ dat/ indien gy uwre
 droevige oordeelen onder ons zend/ zy met barm-
 hertigheid mogen vermengt zyn. Indien gy een
 hongersnoot onder ons zend/ en den staf des
 hzoots breekt/ geef ons dan/ o Heere/ uwen
 H. Geest/ op dat wy mogen leeren door geloof
 ons te hoeden met het hzood des levens. Of/
 zo gy het zwaard onder ons zend/ om uw twist
 door een wreede vyand te wreken; geef dan/
 Heere/ dat wy aan uw zaak en interest getrouw
 en standvastig mogen zyn/ op dat wy niet om
 hare dreigementen ter zyden afwyken. Ik geve
 my zelven heden aan u over; myn leven/ myn
 naam/ en myne natuurlijke genietingen/ indien
 gy'er my toe roepen zult. Alleenlyk maakt myne
 roepinge klaar/ op dat ik niet in de tijd der be-
 proevinge verwert worde. En dan/ indien gy
 sterkte geeft/ ben ik zelfs te hzeden met een galg
 of staak om'er aan verhzand te worden/ of
 iets anders/ waar mede gy my beproeven wilt.
 Hier ben ik/ en doet gy my/ gelyk het goet
 is in uwre oogen: ik hebbe gezondigt/ wort gy
 verheerlykt/ en laat ik u hoor altoos genieten;
 dit is al myn begeerte. Of indien gy dat droe-
 vig oordeel van Pestilentie onder ons zult zen-
 den/ weest gy dan onze Medicynmeester om alle
 onze quaalen/ voornamentlyk geestelyke te ge-
 nezen. Alleenlyk Heere/ met welke roede gy
 ons komt te bezoeken/ laat het in uwre liefde
 zyn; en dan welkom/ welkom is het hzyg/
 hoe-

hoedanig het ook mogte zyn. Nu o Heere/ geef my de overwinninge over my zelven/ namelijk dit lastige lichaam der zonde en des doots/ het welke my dagelyks in een geestelyke slavernye houd. Ik ben vooz geen byand of oorzdeel zo hebzeesd/ als vooz deze myne elendige nature/ zynde zo gekant tegen alles/ het welke uwe H. Wet gebied. O laat myne zondige nature van dezen dag af/ gelyk den hynze Sauls zwakker; en de nieuwe nature/ gelyk den hynze Davids, sterker worden; op dat ik mag in staat gestelt worden om het kruis blymoedelyk en zonder vermoeithheit te dragen. Laat myne vooznemens niet zyn als die van den jongeling/ dewelke tot Christus komende/ alles wilde doen om zalig te worden; en evenwel draegbig henen ging/ wanneer 'er van het kruis gesproken wierd. Maar ik stelle myne vooznemens in uwe hand/ om ze vooz my tegen den tyd van nood te bewaren/ erkennende myn eige zwakheit; want ik hebbe nog sterkte nog wille om iets te doen; Maar ik heb u uitverkoren om mijn Al in alles te zyn van dezen tyd af/ en voor altoos: laat het zoo zyn/ Amen.

O Heere/ gy weet myne smeekingen heden/ en op andere tyden vooz myn Vader opgezonden/ ten einde gy een tweede bekeeringe op zyn geest wilt werken; want ik ben in bzeze/ dat hy tot dezen dag toe in een gebaarlyke toestand sluimert; dog evenwel geloof ik/ dat gy vooz hem woorden in myne mond gelegd hebt; en aldus hoope ik tegens hoope. Ik bidde ook vooz myn Moeder/ dat/ indien gy in haar het goede werk begonnen hebt/ het in haar wandel blyken mag/ vooz hare genegentheden af te trekken van
de

de dingen hier beneden/ en dooz de zelve te stellen op de dingen die boven zijn. Ik bidde ook dooz mijn broeder/ dat'er een werk van genade aan hem met kragt mag gewoogt woorden. O Heere/ doet hem zien de dwaasheit van zo veel tyd te besteden in den dzaf van deze werelt/ en zet gy hem meer aan om het koninkryk des hemels te zoeken. Ik bevele haar alle aan u/ om met haar te doen/ als het goed is in uwe oogen; alleenlyk woedet gy verheerlykt. Gedenkt ook/ om uw eers wille/ ten goede van deze zondige kerck en natie; En wanneer gy met uwe broevige oorzbeelen komt/ zo laten ze beide/ Leeraars en het volck tot zuivering zyn/ op dat zy alle gelautert uit den oven mogen uitkomen/ zo dat andere volkeren mogen zien/ dat gy begeert te woonen in Schotland, het welke met u in een verbond getreden is. Nu/ o Heere/ om Chzisti wille/ wanneer gy in toorn dit land zoudt komen bezoeken/ en ik mede dooz de gemeene elende zoude omkomen; zo laat evenwel myn ziele met u in vrede vereenigt zyn; bewaar myn geloof/ en laat my niet van de minste Artikel van uwe waarheden afwyken; maar spreek gy dooz my/ wanneer ik geroepen zal woorden om u in't openbaar dooz den byand te beghiden. O! laten myne by-aagmerken geen groater plaats in myn herte beslaan/ dan uwe eere. Ik moet dezen dag met een lofsang eindigen/ dat het de Heere behaagt heeft een offerhande van myne hand aan te nemen; en dat hy my heeft willen stellen in een geschiktheit tot zo een plegtige dag/ om in de bitterheit van myn ziele myn bede uit te storten. Laat ik aan dezen dag gedenken/ op dat ik eere en lof mag zingen; en laat tot in alle

alle eeuwigheit/ Vader/ Zoon/ en H. Geest/
roem en dank van my toegebragt worden.
Amen.

ELISABETH WAST.

Hier op wierd ik zeer aangedaan met het gevoel van de oorzaken/ zo tegenwoordige/ als toekomstende. Daar was op die tyd een groote schaarsheit van hooft/ als mede een groote ziekte; wy wierden ook bedreigt door een uitlandsen vyand/ terwyl'er gedurig gezegt wiert/ dat de Franschen ons stonden te overvallen. O! de gedachten van een vyand waren my zeer smartelyk/ om deze twee redenen. 1. Was ik in een groote haare/ wanneer ik overdagte/ wat vrouwelyke schepselen zy waren; en de haare van door hare vrouwen herontreinigt te worden/ was my slijmer dan de dood zelfs. Maar het gene waar over ik 't allermeeste aangedaan wierd/ was de haare/ dat alle deze dingen maar een voorlooper waren/ dat de Heere het Land verlaten wilde/ en het dierbare Evangelium/ en de Evangelie-Leeraars van ons wegnemen/ en ons wederom tot een woonghe van afgoderij maken zoude. Dit woeg in der daat zwaar op my. Ik konde als in Gods tegenwoordigheid myn toestemminge geven aan allerlei soorte van beproevingen/ waar mede ons de Heere bezoeken mogte/ maar ik konde geensins met myn herte inwilligen dat het Evangelium van Schotland zoude weggenomen worden/ daar was een groote haare onder allerlei slag van personen/ maar voornamelyk onder de Leeraaren: den inhoud van hare Leezredenen quam hier op uit/ van
zig

zig tot lyden te bereiden. Ik wist niet wat ik van deze dingen denken zoude. Nog deze Schrijftuurplaatsen verstrekten my tot nuttigheit en verquikkinge/ Jes. XXVI: 20. Gaat henen myn volk, gaat in uwe binnenste kamers, ende sluyt uwe deuren na u toe, verbergt u als eenen kleinen oogenblik, tot dat de gramschap overga. *Septh.* II: 3. Misschien zult gy verborgen worden in den dag des toorns. *Menigmafen/* wanneer ik met myne vriendinnen had/ dacht ik dat de Heere zyn Geest over my uitstortede/ met my te helpen pleiten voór de Kerk van Schotland, het welke my grond gaf om te denken en te gelooven/ dat gewisselyk de Heere Schotland niet gantschelyk verlaten zoude/ terwyl hy zyn eige Geest komt te verleenen om'er voór te pleiten. En meenigmaal ontfing ik dat woort voór het zelve/ *Psal.* CXXXII: 14. Dat is myn ruste tot in eeuwigheit, hier zal ik wonen.

Een ding moet ik hier aanmerken. Omtrent deze tyd had ik een vriendinne/ wiens verkeerlinge en gezelschap my zeer verquikkelyk was/ want zy was de eerste/ aan wien ik ooit myne gedagten openbaarde/ wanneer de Heere eerst met myne ziele in onderhandelinghe quam. Deze nu zeide my/ datze de instellingen stónd te verlaten, en datze de Leeraars niet meer hooren wilde, vermits onder haar vele gebreken waren, dewelke haar geweeten niet konde toestemmen; zy waren niet gelyk de Leeraren in de voorlede Presbyteriaansche tyden; zy hadden van de waarheit in veele dingen een opentlyke afwykinge begaan. *Kroptom/* zy zeide my rond uit/ dat zy oordeelde, dat het nog haar plicht, nog de plicht van iemant van 's Heeren volk was, de zoodanige

voor

voor Leeraren te erkennen. Nu ik wetende dat ze een Godzalige vrouwpersoon was en dat ze veel van des Heeren weg met haar eige ziele gekent hadde; waarnemende insgelyk alle gelegentheden van Predikationen en Abondmalen/ en altyd zeer gunstiglyk van onze Leeraars sprekende; zo wierd ik/ ziende zo een schielijke verandering/ daar door in een groote engte gebragt. Daarna vroeg ik haar/ wat zy van zins was te doen? of wien zy hooren wilde? zy zeide my/ dat'er twee of drie byzondere personen waren, dewelke alleenlyk hare kleederen rein bewaart hadden van de besmettinge der tyden.

Ik nam dan voor om deze voor myne Leeraaren te houden; want daar zyn'er geen in gantsch Schotland, dewelke de Presbyteriaanse zaak en het werk der Reformatie zo sterk aankleven/ als zy gedaan hebben. Ik dit hoorende/ was eenigzins begeerig om haar te zien. Wanneer ik tot de plaats kwam/ daar zy waren/ zo sprak ik met haar/ houdende haar voor goede lieden/ maar te denken dat zy beter waren dan alle de Leeraren van de Kerk van Schotland, daar toe kon ik geensints komen. Ik bezogte haar dikwils/ en zy deden groote moeite om my onder haar te krygen. Op een zekere tyd/ wanneer ik de Heere niet konde vinden in eenige plicht/ 't zy in 't openbaar/ 't zy in het verhooren; zo dagt ik by my zelven/ mogelyk is het waar/ het gene deze lieden zeggen/ dat de Heere in de instellingen niet te vinden is. Zo is het dan voor my onnodig om hem te zoeken, daar hy niet te vinden is. En mogelyk mag dit de reden zyn/ waarom de Heere my in openbare en verhoorze plichten komt te verlaten.

Ik

Ik had toen eenige gedagten om Leeraren te verlaten/ en haren weg te volgen. En in gevolge van dien zo ging ik op een Vrijdag/ om den namiddag met haar dooz te brengen/ en om te zien wat ik daar konde opdoen; dog in plaatse van den Heere te ontmoeten/ zo kreeg ik vele droefige beschuldigingen/ wegens dat ik my van de openbare instellinge afgehouden hadde. Toen verlangde ik te weten/ welk gevoelens het beste was/ gaande meenigmaal tot den thoon der genade/ en biddende/ dat de Heere my wille bestieren in den weg, dewelke hy erkennen en begunstigen zoude, op dat ik tusschen twee gevoelens niet hinken mogte. Om welke reden ik my eenige tyd afzonderde/ op dat het de Heere behagen mogte/ my deze drie vragen dooz zyn H. Geest te beantwoorden:

Eerstelyk/ Of'er wezentlyk voedzel te bekomen is in de instellingen, of niet, het welke zy zeggen van neen?

Ten tweeden: Wat ik denken zal aangaande de fouten, dewelke onder onze Leeraren in zwang gaan, dewelke na deze haar zeggen, de Heere getergt hebben om haar aan een zyde te leggen, als zo vele Elias dede.

Ten derden: Of het blyven by de instellingen, zo als zy tot dezen dag toe bevestigd zyn, myn pligt is of niet?

Belangende een oplossing van deze zwaarigheden/ was my de Heere zeer genadig/ en gaf my een byzonder antwoord op elk een van dezelve.

Belangende het eerste, of'er in de instellinge voedzel voor de ziele was of niet? Wierd het my dooz een gelukenis vertoont/ als of'er
een

een vergaderinge van volk was geweest/ en een onder haar van koude beefde/ en schier van hongers stierf. Nog ziende van bezre een welgedekte Tafel met alle soorten van spyze/ en een goed vuur om'er zig by te warmen; zo wierd hy met een groote begeerte ontstoken om'er by te zyn. Maar de rest van het gezelschap ried'er hem van af/ tragtende hem te overreden/ dat het maar een geschildert vuur was/ en een geschildert gedekte tafel/ zeggende/ schoon gy'er by waart/ zo zoud gy nog geen genoegten vinden; zo dat gy beter by ons hebt te blyven. Nog het armeschepsel zynde in een uiterste nood moest'er na toe gaan/ en zien of het 'er zo mede gesteld was? Wanneer nu de persoon daar quam/ bevond hy het een waarachtig voedsel/ en een wezentlyke warmte te zyn/ waar dooz hy beide berokwilt en versterkt wierd/ zo dat het geen inbeeldinge of iets geschildert was. Dit nu wierd tot myn ziele zo duidelyk toegesapt/ als de zon schynt; als of de Heere hier dooz tot my gezegt hadde: Laat haar zeggen wat zy willen aangaande de bezuchtbaarheid der instellingen/ weet gy niet by onderbindinge aan uwre eige ziele/ dat gy beide voedsel en warmte daar in gebonden hebt/ waar dooz uwre ziele berokwilt en versterkt is geworden; gedenk aan deze en gene Avondmalen en Leezredenen/ alwaar gy dat in 't openbaar verkregen hebt/ het welke gy in 't verhoorzen zagt. Toen was ik belangende deze vrage voldaan.

Aangaande nu de tweede vrage/ nopens de gebreken der Leeraren, wat men daar van te denken heeft? Wiert ik beantwoorzd met dat woort van Jes. LVII: 17, 18. Ik was verbolgen over de ongerechtigheid harer gierigheid, en sloegze,
ik

ik verbergde my, ende was verbolgen, evenwel gingen zy afkeerig henen in den weg hares herten. Doch des niet tegenstaande/ ik zie hare wegen, ende ik zalze genezen. **O** dit vergenoegde my zeer/ want het was als of de Heere tegen my gezegt hadde: Het is waar/ het gene zy aangaande de Leerraren zeggen; zy hebben in der daad vele gebreken begaan; dog niet tegenstaande dit alles/ zo heb ik hare wegen gezien, en zal haar (in myne soeberaniteit) genezen. Wangezien dan ik hare zonden vergeben/ en hare wegen genezen wil/ zo betaamt het nog generelen wyze van haar te walgen/ maar haar hoor myne Dienstknechten te houden.

Belangende nu de derde Vrage/ of het myn pligt was of niet de instellingen waar te nemen? zo wiert my daar op geantwoort/ dat het myne ontwisselbare pligt was/ om myne lichamelijke tegenwoordigheid by de instellingen te vertoonen. Toen riep myn herte en ziele uit: Nu zegene ik den Heere, dewelke my raad gegeven heeft. En van die tyd af/ doest ik noit eene gedagte hoesteren om de instellingen te verlaten.

Maar om tot myne oude berlegentheit wederom te keeren/ namelijk het lichaam der zonde en des doots/ den afgod/ de zonde/ dewelke my zo ligtelyk omringt; denke ik/ dat zo ik van deze myne snoode begeertens en genegentheden ontslagen was/ ik het aangenaamste leven in de werelt hebben zoude. Maar dit mengt water in myn wyn; en laat/ myne genietingen nog zo groot zyn/ zo werpt my dit wederom ter neder; zo dat ik somtyds niet weet wat te doen of te denken. Het behaagt somtyds den Heere uit zyn byge goetheit my te hooren/ wanneer ik tot hem roepe/

roepe/ en my te antwoorzen oher zaken die my ontrusten/ maar in deze byzonderheit roep ik/ maar verkringe geen volboenend antwoord; al het antwoord het welk ik ontfange/ voldoet my veel minder dan of ik het ontfangen hadde: want terstond komt 'er een storm in de hoopzinnigheit opryzen/ waar door het my betwist wozt/ zo dat ik meermalen bestreden wozt om alle de beloften/ begoochelingen te noemen/ zo omtrent dit als omtrent andere dingen.

Aangaande de vriendinne/ waar van ik te horen gewag gemaakt hebbe/ schoon wy verbeeldt waren aangaande de Leeraren te hooren; evenwel wy hielden in 't bidden een onderlinge gemeenschap; zy zunde de eenigste persoon/ aan wien ik myne gedagten openbaarde belangende dit dat my zo ontrustede. Wy zonderden dan een dag tot vasten en bidden af/ ten einde het den Heere behagen mogte om eenige uitkomst uit myne ongelegentheit te geven/ of om my te laten weten de ware meeninge van zyne hoopzinnigheit. Wy wierden beide van den Heere geholpen/ om deze plicht te bezorgen; en op het einde daar van wierd ik door een geruime tyd een groote kalnte en bedaartheit des geests gewaar/ wordende wederom vergunt om zo naby tot den thoon der genade te naderen als oit te voren.

Het heimelyk gebed was my toen gelyk als een hoopzmaak van den Hemel/ alwaar ik met Vader/ Zoon/ en H. Geest gemeenschap kreeg; en wierde aangaande deze mynen arbeit met een lichaam der zonde en des doots/ bevestigd/ dat het een gezegende uitkomst zoude hebben/ beide tot eere van God/ en ten goede van myn ziele. Middelerwylen vond ik twee Partyn binnen my
wozt

wozstelen; d'eene Partij was door 't geloof/ dog d'andere niet/ om dat ze het gevoelen niet in handen had; maar eere zy God/ dewelke my in den weg van myn plicht bewaarde/ zo dat de byand niet altoos de overwinninge over my had; want indien iets my in myn plicht kleinmoedig maakte/ zo wiert ik door iets anders ondersteunt; ik hebbe my zelven meenigmaal by een schip op zee vergeleken; somtyds had ik een voozdeelige wind om my aan land te brengen/ alwaar ik niet meer zo geslingert zoude worden; en somtyds/ eer ik het zelfs wiste/ was de wind zo contrary/ en dzuisten de baren zodanig/ dat ik dagte dat schip/ Passagiers en alles te samen zoude omkomen/ terwijl ik zo bezre van land was als den eersten dag/ wanneer ik 'er van af stak.

My heugt/ dat ik op een Rustdag hoorde prediken eenen Mr. Rule, dewelke schoon het van agtere bleek dat hy een zeer ondeugend en grouwelijk persoon was/ evenwel my op dien dag tot een goede Gods verstrekte/ zyn Cext was Joh. XIV: 1. Uw herte en worde niet ontroert: gylieden geloof in God, geloof ook in my. Zyn aanmerkinge was/ dat een kleinmoedige gestalte des Geestes ter zake dat de voozzenigheit tegen 's menschen genegentheit werkte/ ten hoogsten de Majesteit van God misshaagde en onteerde; want het berongelykte drie van zyne eygenschappen; 1. Zyn wysheit/ als of hy niet wist/ wat door ons best was. 2. Zyn magt. 3. Zyn getrouwicheit/ als of hy beloofst hadde/ het gene hy niet volbrengen wilde. In zyne Toepassing bestrafte hy de zodanige/ dewelke meer door gevoel dan door geloof leefden. Ik had veel zoetigheit in het aanhooren van zyn

Leer-

Leer-reden/ maar veel meer in de overdenkinge
 daar van/ wanneer ik t' huyg quam/ alwaar ik
 myn herte voor den Heere uitstortede/ leggende de
 kerck van Schotlant toen byzonder na aen myn her-
 te gelyk ook myne ouders/ en alle myne godzalige
 vrienden; en ik oordeelde/ dat ik zeer bevoorrecht
 was/ wanneer ik byzheit verkieeg om hare Ge-
 vallen den Heere voor te dragen. Toen ontfing
 ik deze twee Schyftuurplaatsen: Uwen ar-
 beid zal niet ydel zyn in den Heere. Ik zal
 uwe God en uwen Leitsman zyn tot de doot
 toe. Niet tegenstaande dit alles/ zo vond ik
 mijn bepraderlyk herte genegen tot afwykinge/
 waarom ik merkte dat het mijn plicht was/ myn
 zelve meenigmaal/ naar mate dat ik dihtwyl af-
 weest/ aan den Heere te verbinden.

Edenburg den 1 January 1699.

Dezen dag zonderde ik af tot vasten en bidden/
 als ook om my zelve op nieuwg aan den Hee-
 re te verbinden. Daar waren twee plichten/
 daar in ik meestendeels op dezen dag mede be-
 sig was. 1. Overgeeeving van myn zelve. 2.
 Het gebed. In welke plichten ik myn zelve
 aan den Heere in een verbond overgaf. Ik ge-
 denke aan het zeggen van Mr. Kirkton, het
 welke hy meenigmaal aangaande een verbond-
 making gebuykte; in het maken van uw ver-
 bond/ zeide hy/ doet het zo zeker als gy immerg
 kunt; schryft'er van/ spreekt'er van/ en bid'er
 omtrent; waer toe hy die Schyftuurplaats gaf/
 Math. IX : 38. Ende in allen dezen maken wy
 een vast verbond, ende schryven 't. Aldus doe
 ik/ in myn verbondmaking op heden/ een vol-
 come

komme overgeebinge van myn zelven aan zyn dienst over/ op dat ik hem in myn geslagte dienen mag. Op deze plaats gebe ik ten eenemaal aan zyn bewind over mijn zelven/ myne nabestaande/ myne genietingen/ myn naam/ en myne goederen/ indien ik 'er ooit eenige zal hebben; met een woord/ ik gebe mijn in alles aan den Heere/ om te doen en te lyden wat hem behaagt/ en waar toe hy my roepe op voorwaar: de dat hy my sterkte geest om het te doen/ ik ontkenne dat ik eenige fragt van myn zelven hebbe om iets te doen dat goet is: de bagelykse erbarentheit heeft my de waarheid hier van geleert; daarom ô Heere/ geef ik heden wederom en wederom mijn zelven aan u over/ en tot een getuigenisse hier van/ heb ik 'er van in het gebied gesproken/ en nu schrybe ik het.

In de naaste plaats ging ik aan den thron der genade smeecken/ als een arme bedelaressen zijnde ten eenemaal gebzeekelyk. Ik bidde hier heden in den name des Heeren Jesu Christi/ dat den H. Geest in my woenen mag/ op dat het zelve gevoelen in my zyn mag, dat in Christo Jezu was; de geest des geloofs in plaats van ongeloof en Godverloochening; de Geest der wijsheit in plaats van onwetentheit en heiligmakinge en heilichheit in plaats van verdoorventheden. O dat van dezen dag af/ mijn herte/ zin en gedachten/ mogten gestelt zijn op de dingen daar boven in plaatse van mijn vleeschelijckheit/ en omzwerbungen op de bergen der ydelheit. Nu ô Heere/ gy weet elke stap/ dewelcke ik door deze moeilijcke wilbernisse sta te doen. Ik neme u hier op dezen dag aan om mijn Leitsman te zijn/ ten einde ik niet ter regter of ter linkerhand mag

mag
hep
my
wee
Gee
het
geli
zal
voo
kon
O
geb
dier
en
den
wa
dat
ber
de
alle
voo
H.
pla
del
pli
on
oo
oo
my
dz
ee
te
G
m
ik

mag afwyken. Indien het u believen zal my te beproeven met tegenspoed en verbzuktigen/ geef my dan/ Heere/ geduld en onderwerpinge; weest gy by my tegenwoordig met uwem H. Geest/ om my mijn plicht te toonen/ en laat het ongelooft over my de overhand niet hebben/ gelijk voer dezen. Maar indien het u behagen zal my te beproeven met dat gevaarlijke lot van voerspoed/ zo neme ik u dezen dag aan als een Koning om my te regeren en te beheerschen; O laat my niet alleen in deze toestand/ maar gebied dat al het myne/ het uwe mag zijn. Indien eenige van uwe arme lidmaten in gebreke zyn/ en ik wat hebbe/ zo laat my dog bewogen worden om hare noden te verbullen/ doet my een waragtig lidmaat van uw lichaam zyn/ op dat ik mag medelyden hebben met alle die in verlegentheit zyn. Ik neme heden hemel en aarde tot getuigen/ dat ik te vreden ben om aan alle tydelijke genietingen verloochent te zyn/ op voerwaarde/ dat ik mag gemeenschap met den H. Geest verkrygen: En in wat staat of standplaats gy my stellen zult/ doet my altoos wandelen weerdig uw Evangelium. En tot welke plicht gy my ook roept/ verleen my licht en sterkte om ze uit te voeren/ en laat uwe eere het enige oogmerk zijn van alle myne daden. Leer my ook de lesse om den Geest te bewaren: Bewaar my van iets te doen/ het welke uwe Geest beproeven zoude. Nu o Heere gy weet dat ik noit een woort/ het welke ik spreek/ nakomen zal/ ten zy gy my een dubbele portie van uwe H. Geest geef: Verhalven stel ik alle myne voornemens in uwe hand/ om ze te bewaren/ tot dat ik ze van noden hebbe. Ik moet erkennen/ dat

dit een dag was/ weerdig om ze in mijn geheugen te bewaren/ ik kreeg blyheit om voor hem alle myne smeekeingen uit te storten/ beide voor mijn zelven en voor andere. Omtrent den avond quam dat woord: Dit is myne ruste, hier zal ik woonen want ik hebbeze begeert Ps. CXXXII.

Den dag daar aan was het een dag/ waar in voor het gemeene volk heel dwaasheit begaan wiert; en ik was by toeval onder sommige van dezelve: maar ik had liever ergens anders geweest; want ik hebond dat de gestalte van mijn geest zeer vleeschelijk wierd: Dit quelde my zeer/ wanneer ik tot mijn plicht ging. Maar een weinige daar op: quam dat woord: Ik zal be-lydenisse van myne overtredingen doen voor den Heere, ende gy vergaaf de ongerechtigheit myner zonde. Ps. 32: 5. Al het genz ik zeggen zal aangaande de bygeloochte onderhoudinge van veze dagen/ (bewelke ik den dooressen van afgodery noemen mag) is dit/ dat ik wenste/ dat zelsz de naam daarvan uit ons Land mogte uitgerecent worden; want zy zijn nergens goet voor/ dan om wellustigheit aan te weeten. Hoe ik nu dit jaar voor gebzagt hebbe/ is my eenigzints moeyelijck om daar van een verhaal te doen; maar hier van ben ik verzekert/ dat het voor my een jaar was van vele elenden/ en ook van sommige harde beproebingen.

In het begin daar van/ leesde ik als het ware in de boorstede van den Hemel; in het volgende gedeelte daar van/ leesde ik als het ware/ aan de uiterste kant van de helle/ in mijn geest; en in het laatste gedeelte daar van ontmoette ik eenige zeer aanmerkelijcke beschikkingen van Gods voorzienigheid.

Ik
welk
byst
voor
zoet
in d
de
om
van
de
lijst
dog
wa
dat
sch
jul
zun
de
Go
So
ha
wo
wa
my
he
ka
we
de
wa
op
ho
st
m
h
h

Ik zal beginnen met het eerste gedeelte; op welke tijd ik grootelijk beboozd was met de bystand van den Geest/ in elke plicht; maar voornamelijk in het lezen van de Schziftuur; een zoeter tyd dan deze heb ik ooit genoten/ want ik zag in de schziftuur/ dat ik ooit te voren gezien hadde/ de reden waarom ik hier van gewag make/ is/ om dat ik een weinigje te voren klaagde/ dat van alle de boeken die ik ooit las, de Schziftuur de duysterste om te verstaan was. Ik was gelijkt den Kamerling van Moorenland, lezende/ dog niet verstaande. Daar waren twee dingen/ waar by ik de Schziftuur vergeleek. 1. Ik dagt/ dat de Schziftuur was gelijkt een kabinet vol schuiven; en dat in elke schuif of laadje/ een juweel was/ dog het kabinet dicht toegesloten zynde/ zag ik niets dan de buitenste zyde; terwyl de bewaarder der sleutelen/ zynde den Geest van God/ weggegaan was. 2. Ik vergeleek de Schziftuur by een kaars/ dewelke ik in myn hand hadde om my te lichten door de donkere woestyne; Maar wat quam het my te haet? want de kaars was niet aan brand/ het welke my dikwils dede struikelen. Dog de Geest dede het Cabinet op zyn eige tyd open/ en stak de kaars aan; zo dat ik uitnemende gezigten zag/ welke weerdig zyn om verhaalt te worden; zynde dit een woosloper van een uitgestelde belofte/ waar in ik bevestigt wierd.

O! de Heere vermenigvuldigde zyne weldaden op my in deze tyd/ zo dat ik ze niet aentekende/ hoorende wederom/ dat het Sacrament te Prestoun Pans stond uitgedeelt te worden/ het welke my niet weinig bemoedigde/ aanmerkende wat heerlyke dagen ik daar gezien en onderbonden hadde.

Op den Rustdag vooz het Avondmaal/ rees in myn herte een sterke begeerte op/ om daar tegenwoozdig te zyn; biddende den Heere/ dat hy my niet wilde toelaten die zonde te begaan/ dewelke myn Avondmael met hem zelven verhin- deren zoude; want ik zag meer dierbaarheid in de gemeenschap met God/ dan in alle de ge- neugten in de werelt; ik gaf nergens om/ uit- genomen hem zelven; alles was my maar schade en dreef/ in vergelykinge van de zoete Afsug. Ebenwel was ik de week door in een zeer slechte toestand/ ik verlaten zynde/ konde niets doen dan zondigen/ en te zwerben op verkeerde we- gen; dit maakte my bevreest/ dat ik God in het Sacrament niet ontmoeten zoude.

Saterdags ging ik tot de bestemde Plaats/ alwaar Mr. Reid handelde over Matth. V: 8. Zalig zyn de reine van herten, want zy zullen God zien. Over welke woorden hy aanmerkte/ dat deze, dewelke God in der waarheit zогten, hem zo zouden zien, dat ze met hem gemein- schap zouden hebben. Dit was my een goede tydinge. Maar na hem quam Mr. Moncrief, dewelke predikte over Levit. X: 1, 2. Alwaar Nadab en Abihu zeeemt byer zengende/ vooz het aangezichte des Heeren verteert wierden. Hy merkte aan/ dat onbedagte toenaderingen tot God, in plegtige gelegentheden, zeer gevaarlyk waren. Hy sprak aangaande vele gebaren/ de- welke daar in waren. Eindelyk maakte hy een tegenwerpinge; wel zeggen sommige, indien het zo gevaarlyk is, zo zullen wy het niet wagen; maar wy zullen liever van het Avondmaal afbly- ven. Dog daar op stelde hy vooz vogen/ wat een schrikkelijke zonde dat het was, zulk een pleg-

plegt
gevaar
staar
de
wan
de t
won
baar
met
De
de
delw
kon
Hee

wo
ten
de
gef
om
Ar
en

Zie
die
der
ik
my
wo
mi
be
ge

plegtige gelegenheit te verzuimen, en dat dit zo gevaarlyk was als het andere. Dit dede my stil staan/ niet wetende wat te doen/ aanmerkende myne misdraginge de week door; maar wanneer ik t'huyg in mijn kamer quam/ gaande tot mijn verborge plicht/ zo quam de Heere wonderlyk tot myne ziele/ met een groote openbaarmakinge van zyne Liefde/ het welke my met verwonderinge en verbaastheid aandede. De voorbeelden van Naämen den Syrier en van de weduwe van Sarepta quamen my te binnen/ dewelke sterkt op my werkten/ zo dat ik niets konde doen/ dan my te verwonderen en den Heere te looven.

Den 19 Febr 1699.

's Morgens/ als ik ontwaakte/ quam dat woort tot my: Heft uwe hoofden op, gy poorten, ende verheft u gy eeuwige deuren, op dat de Koning der eeren inga Ps. XXIV: 9. Alwaar ik geholpen wiert tot het openen van mijn herte/ om den Koning der Heerlykheid in alle zyne Ampten aan te nemen/ als Propheet/ Priester en Koning.

Mr. Andrew handelde over Openb. III: 20. Ziet, ik sta aan de deure, ende ik kloppe: indien iemand myne stemme zal hooren, ende de deure open doen, ik zal tot hem inkomen; ende ik zal met hem Avondmaal houden, en hy met my. Uit deze text sprak hy byzonderlyk een woort/ het geen mijn toestand raakte. Ik communiceerde aan de eerste Tafel/ alwaar ik zo een verquikkelyk Avondmaal genoot/ als ik in mijn gantsche leven gewaar wierd. Nooit had ik zulke
een

een heroetmoedigend gezigte van een **Middelbaar**/ als nu; het dede my in het stof leggen/ denken- de/ wat was ik beter dan andere/ dat hy my lief zoude hebben/ en zoo veel andere hoop hy gaan/ dewelke niet de helst van myne zonden begaan hebben; want in der waarheit/ ik zag mijn zel- ven als de grootste zondaar aan/ dewelke op de vlakke van den aardbodem was: want myne zonden waren met veel bezwaringen vergezel- schapt. **O** myne zaligheid is het grootste won- der/ dat'er ooit was.

O Engelen/ verwondert u! en **o** verheerlykte Heiligen/ staat verbaast! en laten uwe har- pen te werk gestelt worden in den **Midde- laar** van mijn zaligheid te pryzen. **O** prijst hem voor my/ totdat het hem behagen zal my onder u te brengen/ alwaar ik voor altoos zal zijn/ loobende hem met Psalmen. Ik denke/ dat myne stemme de alderluidste zal zijn in ver- wondering over uwe genade/ wanneer ik aan- merke/ wat ik was/ wiens ik was/ en wat ik scheen te worden; nu evenwel konde niets zyn- ne uwe liefde verhinderen. Nu/ **o** Heere/ wat wilt gy dat ik voor u zal doen? zeg het my/ en geef my dan kragt om het te volbragen. Ik heb een lichaam der zonde en des doots/ het wel- ke my in de weeg zal zyn; en het zal my een on- dragelyke last zyn/ wanneer ik ga voor deze moeilijke woestynne/ indien gy my niet komt te ondersteunen. Ik hadde wel gewenst dat alle myne Christelyke Bekende een kruim hadden ge- had van het gene waar mede ik onthaalt was. Ik dagte dat indien sommige van de Protestan- ten in **Dankryk**/ dewelke in de blammen van vervolginge zyn/ hier van iets hadden/ het den heet-

heetst
ontste
ookt
der
myn
nadig
gen
loof
Welk
ik w
noem
en s
boor
myn
van
lyk i
I
de o
kom
van
I
ne
daa
eere
ken
len
niet
zoer
na/
Nu
I
ik
lat
't
het

heetsten oven/ dewelke door menschen konden
ontstoken worden/ zoude zoet maken. Ik zag
ook het goede door myne ouders en mijn broe-
der in 't byzonder/ wiens toestand zeer zwaar op
mijn Geest lag. Nu was de Heere my zeer ge-
nadig/ en bekragtigde my/ om myne smeekin-
gen uit te slozen. Nog ik zag/ dat ik door ge-
loof verwagten moest een antwoord op dezelve.
Welke naam zal ik aan de plaats geven/ alwaar
ik was? Het mag een Bethel of een Ebenhaëzer ge-
noemt worden; want daar hielp my de Heere/
en streed tegen alle myne geestelyke vyanden/
voornamelyk ongeloof/ Godverloochening/ en
mijn eige zelve. Toen wierden de genaden
van den Geest te werk gesteld; maar voorname-
lyk deze twee/ geloof en liefde.

Ik had ook eenige indruk op mijn geest/ van
de oordeelen/ dewelke over het Land stonden te
komen/ sprekende deze tale tot my: Ten dage
van uw overvloed, zo bereit u voor diere tyd.

Ik merkte ook/ dat ik in korte een ongewoo-
ne beproevinge zoude ontmoeten/ dog waar van
daan zy komen zoude/ was my onbekent. Tot
eere en dankzegginge van God moet ik het be-
kennen/ dat dit een van de heerlykste Abondma-
len was/ dewelke ik ooit genoten hadde; want
niet alleen was den dag des Abondmaals my
zoet en aangenaam/ maar zelfs eenige tyd daar
na/ waren de gedagten daar van my een nieuw
Abondmaal.

De volgende woensdag daar aan/ zonderde
ik af om plichten in 't verhozen te oeffenen/ na-
latende alle wereltse bezigheden/ om dien dag in
't verhozen door te brengen; alwaar ik alles/
het gene mijn hert konde wenschen/ verkreeg.

Daar

Daar bleef niet de minste twyfel of zwaarigheid over; en veele zoete lessen ontving ik op dezen dag/ dewelke ik nooit hope te vergeten. Ik was zo vol blytschap/ dat ik ze niet verbergen konde; Maar wanneer ik aan sommige van myne vriendinnen verhaalde/ wat God aan myne ziele gedaan hadde: zo zeide eene van dezelve tegen my: gewisselyk staat gy eenige groote beproevinge te ontmoeten; zo uitnemend groot zyn uwe voorregten. Helaas/ helaas! hare woorden wierden ras bewaarheit.

Du ben ik in een engte/ hoe ik verhalen zal/ in wat droefheit/ ontroerdheit en benautheid des geests ik gebragt was geworden. Ik mag zeggen/ dat ik nooit wist van nu/ wat ontsteltenissen des geests waren. Al het gene ik te voren ontmoetede/ waren in vergelykinge van dit maar bloo-beeten. De Satan/ zynde de grootste vyand van 's menschen zaligheid/ begon op nieuw op my met droefte en sterke verzoeken aan te vallen/ de aanleiding hier toe was/ gelyk ik te voren toonde/ namelyk dat ik een groote verquistsing vond in 't lezen van de Schryftuur/ zo dat ik niet een Hoofdstuk las/ of ik ontving eenige lessen/ dewelke my beide aangenaam en boozdeelig waren. Dit duurde zo booz eenige tyd. De verzoeker quam dan tot my met deze ingebingen: Wat zyt gy doende? kunnen de gewoonlyke pligten van de Godsdienst u niet vergenoegen, gelyk die gedaan worden van veele goede Christenen; maar moet gy u daar en boven nog met pligten bemoeien dewelke tot uwe standplaats niet behooren? Wegens deze en diergelyke verzoeken/ liet ik het ernstig lezen van de Schryftuur na/ lezende dezelve zo onagzaam

zaam
te sta
quellin
een g
een p
dikwil
genadi
zyn?
op?
dewel
een v
liep d
Weest
verho
konde
gen
heit.
Ik
te on
om
slegt
den/
quan
te b
geste
van
ken.
of d
moe
op
bede
ligh
Ik
mer
het

zaam als te horen. Dog dit quam my duur te staan/ want het was de hoozlooper van veel quellinge in myn geest. Daar na wierd ik door een groote doodigheit overvallen/ zo dat ik niet een plicht konde bezigten. En dat woord was dikwils in myn mond; Heeft de Heere vergeten genadig te zyn? zal hy niet meer goedgunstig zyn? en houd zyne barmhertigheid ten eenemaal op? Psalm LXXVII : 10. Saterdag 's morgens/ dewelke den eersten dag van April was/ (zunde een van de breefelykste dagen/ dewelke ik ooit zag) liep dat woord meenigmaal door myn gemoed: Weest stil ende weet, dat ik God ben; ik zal verhoogt worden onder de Heidenen. Nogtans konde ik niet een plicht bezigten. In 't verhoogen my afzonderende/ vond ik niets dan doodigheit.

Ik ging 's namiddags om myne vriendinnen te ontmoeten; zunde dit den dag/ waar op wy om te bidden t'samen quamen. Maar ik zoo slegt gestelt zunde/ scheide van haar zonder bidden/ het welke myn gewoonte niet was. Ik quam wederom t'huys/ om in 't verhoogen te bidden; maar ik bleef steeds in een doodige gesteltheit. Ik nam dan hooz om met de rest van het huysgezin eenige tyd t'samen te spreken. Maar ik was daar niet lang gezeten/ of daar rees een breefelyke storm in myn gemoed op. Ik wierde verzoegt om al myn geloof op de beloften maar te houden hooz volkomen bedrog en inbeeldinge. Dit trof my zeer geboe-lyghlyk/ en deed my ras verlaten myn gezelschap. Ik ging tot de plicht/ als in een blaag van mymeringe/ met dat woord in mijn mond: Nu is het kind dood, en daar is geen hoope meer voor my;

my; al het geen ik ontmoet hebbe, is geweest een leugen te gelooven. In deze droevige on-
gelegenheit viel ik op myn knien ter neder/ zeg-
gende: Dit zal de laatste pligt zijn/ dewelke ik
ooit bezrigten zal: ik zal nu leven in het verzuim
van alle Godsdiens- pligten. En vele dierge-
lyke uitdrukkingen/ dewelke my niet betame
ter neder te stellen/ gebzuikte ik. Ja ik dagte
het onmogelyk te zijn voor Engelen en menschen
om de beloften met de voorzienigheid 't samen te
vereenigen; daar wierden my sommige beloften
gegeven tot een grond van hope; maar in dit
onweder moesten zy alle schipbreuk lyden. God
alleen weet in wat toestand ik was; ja ik was
zo gestelt dat ik gebaar liep van myne natuur-
lyk verstand te verliezen. Terwijl ik ondertus-
sen dus geslingert wierd/ klinkten deze Schrif-
tuurplaatsen in myne ooren; Is iets voor den
Heere te zwaar? Hemel en aarde zal voor by
gaan. En van alles, het geen de Heere gespro-
ken heeft, is 'er niet een woort ter aarden ge-
vallen, Geloofst alleenlyk, &c. Nog daar was
zo veel ongeloof en Godverloochening in myn
herte/ dat ik niets konde gelooven; maar geluk een
doobe adder stopte ik myne ooren toe Ps. LVIII:
niet wissende na iets hooren. O deze nare nagt/
waar in ik aan 't twyfelden raakte/ of 'er eenige
wezentlykheit in de Godsdiens- was of niet. Ik
wierde toen verzogt om alle myne vorige onder-
bindingen te gaan verhzanden; want zy zullen
tog, zeide de verzoeker/ ten laatsten vals bevon-
den worden, daarom zo is voor u het beste, alle
dezelve by tyds weg te doen; want indien iemand
zal hooren van uwe geschreeve verbondmakin-
gen en overdenkingen, en gy evenwel u zelven
in

in de helle ziet, ô hoe zal u dit tot een knaginge zyn. Dog deze verzoekingē willigde ik niet in.

In deze toestand konde ik niets doen dan zagen. Toen quam dat woord op my: Zal de Rigter der gantscher aarde geen regt doen? Dog het veranderde niet met my. Want ik konde niet gelooven; en groot waren de uitwerkzelen/ dewelke de onrust van deze nagt te wege bragte/ zo met opzigt tot myn lichaam/ als tot myn ziele. Ik kreeg een zwaerder overbal/ en was zeer droefgeestig. Daar was iemand die my vraagde/ wat het was dat my scheelde, want zy zagen een groote verandering in my! Dog deze vrage wilde ik niemand oplossen; (uitgenomen eene vriendinne) want ik zag/ dat niemand my helpen konde; daarom hield ik het zo stil als mogelijk was. Vervolgens wierd ik van eene groote doofheit besprongen/ zo dat ik niemand hoorde/ ten zy men lunde sprak. Ik had daar en boven de hoest en pyne in myn zide; zo dat men besloot/ dat ik ging sterben. Maar ô wat was al het gene ik aan myn lichaam hadde/ te vergelijken by het gene ik op myn ziele voelde? Pligten waren my tot een last geworden/ want ik konde in gene van dezelve verligtinge vinden. Toen begon ik medelyden te hebben met diegene/ waarvoor/ als zynde in ontroeringe des gemoeds/ ik in de kerk hoorde bidden; zo dat ik dat woort waar behond: Eens menschen geest zal zyn krankheid dragen; maar wie kan een verslage geest ondersteunen?

Van alle de heerlyke dagen/ dewelke ik genoten hadde/ was ik niet meer getroost dan iemand zoude zyn/ dewelke zyn gezicht gehad hebbende/ nu blind was geworden. Ik was voor
een

een geruime tyd in een gzoote en nare blindheit/ en konde toen niets tot stichtinge aanteekenen. Ik las meenigmaal den 130. Psalm met genoegen; doch ik sloot niet eerder het boek toe/ of alles was'er te gelyk mede geëindigt. Ik ging wederom tot sommige plichtige gelegenheden; maar ik vond niets/ dan een afwezende God.

Ik was den 1 May 1699. aan het Abondmaal te Uphal, alwaar ik sommige kleine slijkeringen ontfing; dog zy waren naauwlyks te onderscheiden. O hoe knaagde het toen myn herte/ dat ik zo dwaaslyk na de verzoeking van den Satan geluyfster hadde/ leggende aan een zyde zodanige pligten/ waar in God my zo byzonderlyk gunstig was geweest/ ik zag het aan als een regelrechte tegenkantinge en uitblussinge van den Geest. Dog vzeemt en wonderlyk is des Heeren weg met my geweest. Het bejaagde hem wederom eenigermate my te verleenen sommige blyken van zyn liefde; maar het was met een roede in zyn hand/ om zyn hardnekkig/ wederspannig/ en afvallig kind te verbeteren/ gelyk ik het wel verdiende. Dog o zalige roede/ en o zalig kruis/ waar Christus by is.

Op een zekere dag in November, zynde Vrydag, als ik het woord hoorde in de kerk van Throne, vond ik myn zelve in een zeer afzwervende gesteltheit/ en was de Leezreden zeer moede/ ik was van hoopnemens hoop het gebed uit te gaan/ dog vzeerende dat ik een ander een quaad hoopbeeld zoude geven/ bleef ik met groot ongedult stil zitten; want myn herte was niet daar myn lichaam was. Ondertussen/ wanneer Mr. Meldrum bezig was met sommige kinderen te

doopen/ kwam er een hond op een zeer verwoe-
de wijze in myn been baten. Ik kreeg dit zo
ras niet/ of ik zag daar in de hand Gods/ en
moeste erkennen: Regtveerdig zyt gy, o Heere,
in alle uwe handelingen tegen my. Nu hoe zal
ik opmerken de goetheit Gods in deze boozzie-
nigheits beschikkinge? Daar zyn twee dingen/
dewelke ik aanmerkenswaardig agte. Na dat
ik t'huis quam/ wist ik niet wat ik op de quet-
suur zoude leggen; want zy scheen zeer gebaar-
lyk te zyn. Ik zonderde my in 't verhoogen af/
alwaar de Heere, tot my in duidelyke woorden
scheen te spreken. Dit verlevendigde myn geest;
en middelerwyle/ als ik albus radeloos was/
quam er boozzienlyk een Medicynmeester in
huis/ niet wetende dat my iets scheelde. Nog
het was de Heere/ dewelke hem zond/ en hy
leidde iets op de plaats daar ik gebeten was/ het
welke in een korte tyd een goede uitkomst had/
regt tegen de verwagtinge van vele aan. Daar
benevens moet ik het erkennen/ dat God door
zyne Boozzienigheid my een stille plaats be-
schikte/ alwaar ik alleen mogte zyn. Wy na
den geheelen dag was er een groot getal volks/
dewelke ten onzen huize quamen; zo dat ik
geen ledige plaats konde bekomen. Doch de
boozzienigheid schikte het zo/ dat zy niet samen
quamen tot naby den avont. Ik zag hier meer
in/ dan ik zeggen kan; gedurende welke tyd ik
blytheit verkreeg om myn herte door den Heere
uit te storten/ en konde niet anders dan hem lo-
ben/ schoon ik mogte kreupel geworden zyn/
het welke hy nogtans verhoedede. En dat woort
liep veel door myn zinnen: Hy maakt alle din-
gen wel; doende den dooven hooren/ ende den
stomme spreken.

Een

Een weinigje hier na kreeg myn broeder de koozt. Als ik het eerst hoorde/ dede het my wat bedwelmt zyn; dog eer ik tot de plaats ging/ alwaars hy was/ zonderde ik my een weinigje alleen af/ en ontfing dat woort: Deze krankheit en is niet tot der doot, maar ter heerlykheit Gods. (Joh. XI: 4.) Uit welke plaats ik geholpen wiert om geloof te oeffenen voor zyn herstellinge/ eer ik hem zelve nog zag. Wanneer ik quam tot de plaats daar hy was/ zag ik dat zyn koozt heftiglyk vermeerderde; en binnen twee of drie dagen begon myn geloof te wankelen; want ik dagte waarlyk dat hy ging sterben. Dog wanneer ik om zynent wille my bezig hield/ quam dat woord: Waarom hebt gy gevreesd, o gy kleingeloovige? Ik hebbe uw gebed gehoord, ik hebbe uwe tranen gezien; ik zal tot zyne dagen toedoen. Hy wierd sterker erger/ en ik openbaarde myne gedachten aan iemand/ dewelke ik oordeelde waarlyk Gods dienstig te zyn/ wat ik van deze Belofte zoude denken/ indien hy quam te sterben. Zyn antwoord was zeer goed omtrent de zaak/ maar niet smakelyk voor my.

Het beshaagde den Heere/ dat hy redelyk wel herstelt wierde; zo dat ik dagt dat nu alle vreeze over was. Omtrent negen dagen daar aan/ quam iemand van hem/ en zeide my/ dat hy wederom de koorts had; het welke hy my zeer schielik en onverwagt verhaelde/ zo dat ik met een geweldige bevinge aangetast wiert/ kunnende naauwlyk spreken. Hy wierd erger dan ooit/ en geloof en geboelen voerden een sterken oozlog binnen my/ wat ik verzekerde my dat hy ging sterben/ en wat zou er dan van de beloften worden?

den? Het ongelooft werkte zo in my/ dat het my byna onmogelyk was het zelve te wederstaan. Wanneer myn Vader en Moeder merkte/ dat 'er iets was dat my bedroefde/ zo bestrafteden zy my zeer/ denkende dat het was uit vreeze voor myn broeder/ en dat ik myn zelve ook een ziekte op den hals zoude halen; dog dit was het minste van myn vreeze. Het is zeer aanmerke- lyk/ dat terwyle ik dus myn zelve quelde/ ik niet durfde bidden: Want dit was een van des Satans listen/ om my altydt van het gebed af te houden/ zeggende tegen my: Gij behoeft niet te bidden, want gy dog niet verhoort wordt. Hoe zal ik de goetheit van God genoeg kunnen erken- nen/ dewelke altoos een vriend is ten tyde van nood? Dezen avond wierd ik gebzagt onder een zoete kalmte en stilte des geests; en terwyle ik in oberdenkinge was/ eer ik tot het gebed ging/ quamen deze Schryftuurplaatsen met leven en kragt op my: Ik ben uw heil, door vele verdrukkingen moet gy ingaan in het Koningryke der hemelen: Hier door wierd ik gewaarschouwt/ dat ik in 't kortste meer beproevingen te gemoet te zien had. Daar op quam dat woort: En agt niet klein de kastydinge des Heeren, nog en bezwykt niet als gy van hem bestraft wort. Mit deze woorde/ nog en bezwykt niet, merkte ik/ dat myne beproevinge nog voor eenige tyd stond te duuren. Nu weet ik/ dat de Heere my gun- stig is/ om dat de vyand my niet overwonnen heeft. Wanneer ik tot het gebed ging! zo vlug- tede het ongelooft als een leugenaar/ en durfde niet verschynen voor het aangezichte des Heeren/ dan in zyn eige gestalte/ welke was/ dat het de eere Gods tegengekant was/ derhalven dat ik

te ontmoet te zien hadde/ dat het my tot een
vriend zoude zyn. Ik smeekte toen/ dat Christus
als Koning, alle zyne en myne vyanden over-
winnen wilde. Dooft wierd ik ook bevestigd
aangaande de herstellinge van myn broeder uit
dat woord/ Ps. CXVIII: 17, 18. Hy en zal niet
sterven, maar leven, ende hy zal de werken des
Heeren vertellen. De Heere heeft hem wel hart
gekastyd, maar hy heeft hem ter dood niet over-
gegeven. Niet tegenstaande dit/ zo merkte ik/
dat ik iemandt van myn naauwste maagschap
stond te verliezen/ welke ik oordeelde dat myn
Vader of Moeder zoude zyn. De gedagten hier
van ontrusteden my in vele opzichten. Nog laat
de Heere met my en het myne doen wat hem
behaagt.

Het liefste den Heere/ dat myn broeder van
zyn kooft genezen wierd/ schoon hy hier in veel
slimmer was dan in het eerste/ gedurende wel-
ke tyd ik menige zoete uren in gemeenschap
met God was. Ik mag zeggen/ dat verdu-
kinge een goede zaak is/ wanneer de Heere daar
in is.

Na dezen avond/ was de schiz/ dewelke ik
te voren gekregen hadde/ in myn hofst geslagen;
zo dat ze my zeer moeilijk was. Dit was een
nieuwe beproevinge om my te ontrusten. En
steeds quam my dat woort te binnen/ beswykt
niet als gy van hem bestraft word. O dat ik
wiste/ hoe ik des Heeren weg mogte aanpuzen aan
alle zo lyende als lyenden. En het betaamt
my wel zo te doen. Ik leg onder vele verbin-
tenissen om hem te dienen/ en onder andere hier-
om/ dat hy myn geneesmeester was/ beide na
ziel en na lichaam/ zegenende geringe genees-
mid-

middelen/ dewelke daar toe gebruikt wierden; want ik wilde niet toelaten/ dat een Chirurgyn of Doctoor daar op zyne handen zoude leggen. Het behaagde den Heere/ dat ik ook van deze ongesteldheit genezen wierd; en een Lofzang daar voor werd in myne mond gelegd; evenwel werd dat woord my steeds te binnen gebzagt. En beswykt niet, als gy van hem bestraft word: Hier uit dagte ik/ dat myne beproevingen niet ten eenemaal over waren/ maar dat ik nog eenige ongelegentheit te gemoet te zien had.

Omtrent deze tyd was ik zeer aangedaan omtrent de toestand van myn Vader/ ter oorzake dat ik niets in hem konde bespeuren/ dat na een veranderinge geleek. Nog inzonderheit op den 7 Januari, zynde Rustdag/ wierd ik met zyn toestand zeer beladen/ wordende bekrachtigt om te pleiten voor de verbuilinge der belofte ten zynen opzigte/ dat hy wonderen wilde doen aan de doode. Ik een indruk van zyn dood hebbende (schoon hy op deze tyd in een goede gezondheid was) bediende my dikwils van dat woord in het gebed/ Ps. CXIX : 126. 't Is tyd voor den Heere, dat hy werke. Hy word out/ en is naby aan zyn graf; o Heere/ laat uwe genade in zyn zaligheid heerheerlyk worden/ volgens uwe beloften.

Den volgende Donderdag quam hy schielyk op een geweldige wyze te baken/ zo dat niemant dagte/ dat hy't 'er dien nacht zoude doorgalen. Ik wist hier niets van/ zynde op deze tyd niet in myn Vaders huis.

Op Vrydag morgen zond men na my/ zeggende/ dat myn Vader niet wel was. Ik hoorde dit zo ras niet/ of ik besloot/ dat het zyn doot was/ het welke my terstonds in een biddende

gestalte stelde/ ten einde nu vrye genade in zyn zaligheid mogte verhoogt worden, volgens Gods belofte.

Zo ras ik hem zag/ zeide ik hem met tranen/ dat zyn doot naderde/ en smeekte hem dat hy 't ter herte wilde nemen. Hy gaf my weinig of geen antwoord. Maar droevig waren de gezigten/ dewelke hy my gaf. Dit deed my tot den thsoon der genade gaan/ verzagende den Heere/ wat de oorzaak was/ dat zyn toestand op Abondmalen en in andere gelegentheden/ zo dikwils my op het herte gebragt was geworden/ en ik in het gebed gewoonelyk voor hem beladen was/ terwijl hy nu op een doodbedde zynde/ het nochtans niet bleek/ dat'er als nog eenig werk van genade in hem begonnen was? Hier door wierd ik op een vreeslyke wyze gints en herwaarts geslingert. Het was niet het verlies van hem/ als zynde myn Vader/ dat my zo ontrustede. Neen/ neen; in deze opzigt konde ik byzelyk van hem gescheiden hebben. Maar de zaak/ dewelke my ontrustede/ was/ dat ik vreesde, dat hy een verwoepeling zoude zyn. De gedagten hier van deden my deze woorden voor den Heere in 't gebed uiten: O Heere, in de dagen uwes vleesch, quamen sommige tot u voor haar dienstknegt; eenige voor haar dogter, andere voor haar zelve, en zy kregen alle goede antwoorden. Nu kome ik voor myn Vader. O weiger my niet myn bede, om uw naams wille. Merk aan o Heere, dat myn grote vyand, ongeloof loert op myn hinken. En na alle schyn, is dit het laatste verzoek, dewelke ik oit voor hem doen zal. En veele zoodanige onbehoorlyke uitdrukkingen gebruikte ik op dezen dag/

zunde

zynde gelukt iemand dewelke half hy zyn verstand was; wanneer ik alleen was/ steeds zoekende een teken uit zyn eige mond/ het welke voor my eenige grond van hope mogte zyn. Maar my wierd dit geweigert/ wordende steeds beschuldigt wegens myn ongeloof/ door niet te gelooven zyn naakte woord van belofte.

's Dinsdags scheen hy wat tot stilte te komen/ en ieder een had hope van zyn herstellinge/ maar my aangaande/ ik gaf geen geloof aan hare woorden/ en zeide haar/ datze in haar verwagtinge bedrogen zoude uitkomen; want zyn doot zeer naby was; derhalven verzocht ik van haar/ dat ze nooit zorgeloos zoude zyn. Een weinige na dezen/ zo hzaakte hy wederom zo geweldelyk/ dat wy alle dagten/ dat hy zig nooit meer bewegen zoude.

Du/ de Heere weet alleen hoe myn geest gepijnigt wierde/ tot dat hy wederom tot zyn verstand quam. Toen vroeg ik hem/ wat hy van zig zelve oordeelde? Al het antwoord wat hy my gaf/ was/ dat hy in een zeer elendige toestand zig bevond/ gedurende den gantschen tyd/ waar in Mr. Moncrief met hem had. Ik moet bekennen/ dat hy sommige woorden uitspraak/ welke my geen klein genoegen gaven; dezelve waren deze: o Heere, gy handelt verscheidentlyk met de kinderen der menschen, sommige roept gy in de derde uure van hare jonge jaren, eenige in de zesde uure van hare volwasse jaren, en andere bewaart gy tot de elfde uure van hare hooge ouderdom. O hoe tydig my dat woord was/ kan niemand begripen.

Na dat ik van den Heere geholpen wierd/ zo beproefde ik allerley plichten/ waar in ik den Heere dagte te vinden.

Ik

Ik vereenigde my zelven met een ander in den gebede/ en wy kregen beide een groote blyheit om door hem te pleiten.

Op Saterdag 's morgens quam dat woord: De duivel is uit uw dogter uitgevaren; evenwel verliet my de blyze niet. Vervolgens quam dat woord: Gy zyt in hem volmaakt, die het hooft is van alle overheit en magt. O! een groote bierbaarheid zag ik in dat woord: gy zyt in hem volmaakt: des niet tegenstaande/ zo scheen myn geest te zullen bedwelmt worden.

Daar was iemand van myne godzalige blyden/ dewelke door hem aan den thron der genade pleitede; en zy bragten my alle een goed antwoord; dog dit konde my ook niet geruust stellen. O ik was dezen dag door in zo een groote ontsteltenis/ dat ik byna buiten myn zinnen was.

Omtrent de negende ure wierd hy zeer zwak/ en zyn spraak begon hem te begeven; toen riep ik tot den Heere/ dat hy myn laatste bede door hem wilde hooren; ik bleef pleitende/ met een ontruste en verslage geest/ tot dat het den Heere in zyn groote goedertierentheit behaagde/ my dat woord te binnen te brengen/ Mal. II: 16. En hy zal te dien dage, dien ik maken zal, my een eigendom zyn, en ik zal hem verschoonen, gelyk als een man zynen zone verschoont, die hem dient. Dit was vergezelschapt met een zoete kalme en stilte van myn geest/ zo dat ik geduldig was/ ziende hem uit dit leven verhuizen/ omtrent de elfde ure in de nagt/ zynde het den 13 Januari 1700.

's Morgens/ zynde Vrydag/ wiert ik heftig/ ik tot ongeloofigheit besprongen/ dat het met hem

hem wel was/ dog ik tragtede het/ zo veel als ik konde/ te wederstaan/ wetende dat dit een geheim was/ waar in ik niet moeste indruiften/ aangezien het bonnis nu uitgesproken was. O! hoe veel van Gods liefde en magt zag ik in de bedeeling van zijn voorzienigheid; zo dat ik met den Psalmist van barmhertigheid en oordeel zingen mag/ schoon den beker bitter was/ wiert ze met barmhertigheid verzoet. Het was zeer bitter voor ons/ dat hy zo schielijk wierde weggehaalt: maar het was een weldaat/ dat zijn leven nog een uur verlengt wierd/ en dat hy op de straat niet doot ter neder viel; want hy was niet een half uur t'huis geweest/ of hy viel in zo een doodelyke onnaght/ dat niemand dagte/ dat hy'er ooit van opkomen zoude. Nu/ indien dit op de straat voorgefallen was/ zo zoude hy den voorbygaande tot een spot gestrekt hebben; en het zoude een wonder geweest zijn/ indien hy ooit opgekomen was/ zynde het in 't hertje van den winter. Nu woort zijn woort bewaarheit/ dat hy alle dingen wel doet. Daar is geen ziele in de werelt/ dewelke meer reden heeft om des Heeren goetheit te vermelden/ dan ik hebbe/ schoon niemant helaas! de ontfange weldaden slegter beantwoort/ gelijk ik tot myn schaamte bekennen moet. Na dit alles/ bleef dat woord my by: En agt niet klein de kastydige des Heeren, nog en bezwykt niet als gy van hem bestraft wort. Hier uit wist ik/ dat ik nog eenige andere beproefinge te ontmoeten had/ evenwel het minste niet wetende/ wat het zijn mogte.

Ondertussen breezende/ dat myn moeder wegens de droefheit daar zy onder was/ mogte weg-

weggehaalt worden/ dagte ik dat het die beproevinge zyn mogte. En o! ik vond een groote onwilligheid in myn herte om van haar te scheiden. Nog het bejaagde den Heere/ dat zy het onderwerp niet was van myne beproevingen/ het welke maakte/ dat ik alle andere dingen dies te gemakkelijker konde dzagen.

Een weinigje hier na stond ik uit een groot verlies/ belangende het goed van de weerelt/ en dat door middel van myn naauwe en dierbare maagschap/ het welke was een ander stuk van myne beproevinge. Op Saturdag avond/ als ik van myn gezelschap/ waar wy t'samen gebeden hadden/ van daan quam/ zo was'er iemand die my zeide/ hoe alle myne zaken gingen/ doch zy zeide het op een zeer onchrystelyke en onhoorzigtige wyze/ het welke my een weinigje ontfelde. Nog terstont quam dat woort: Gy zyt myn bestendig deel o Heere. Dit dzagt my meer vaste troost en bzeugde te weeg/ dan dat zy my gezeyt hadden/ dat ik een erfgenaam van een Monarch geworden was. En niet tegenstaande myn verlies/ zo was het my evenwel geen uure onruste. Ondertussen ontfing ik vele zoete overdenkingen aangaande de ydelheit en onzekerheit van alle tydelijke dingen/ en hoe groote dwazen zy waren/ dewelke haar herte stellen op de dingen hier beneden.

Omtrent deze tyd viel'er een zeer beklaglyke voozzienigheid in de Stad vooz/ terwyler den 3 Febr. in de nacht vrand ontstond op de Meelmarkt, diergelyk ik niet geloofde in vele geslachten gezien te zyn. De vrand was zo herwoerd/ dat men dagte dat het grootste gedeelte van de stad verteert zoude geworden zyn. Daar was ook

ook een zeer sterke wind by/ welke zo hard waaide/ dat de bonken/ dewelke van het vuur voortquamen/ door de geheele stad niets te zien was van of 'er geheele slag-regens van vuur gevallen waren/ by welke gelegentheit my Sodom te binnen quam. ¶ Het was een droevig en beklaglyk gezigte te zien/ een zeer volkerijke plaats in de stad met vuur omringt/ terwijl de vlammen in de Elementen blagen/ en geen handen poogden dezelve uit te blusschen. Het is aanmerkelyk/ dat op deze nacht de woorden verbuist wierden/ dewelke door Mr. Moncrief tegens de stad uitgesproken wierde/ predikende over Mich. VI: 9. De stemme des Heeren roept tot de stad, (want uwen Naam ziet het wezen:) Hoort de roede, ende wie ze bestelt heeft. Daar was veel van God in dit vuur te zien: Want hy gaf 'er waarschouwinge van/ eer het quam. Den Rustdag te voren was 'er zulk een reuk van brand/ dat de gene/ dewelke op de Meelmarkt en andere plaatsen woonden/ van huis tot huis gingen/ om te zien of er iets dat na vuur geleekt/ onder haar konde gebonden worden; dog te vergeefs. Dit vuur brak nu uit den volgenden Saturdag. Wat my aangaat/ ik had een geruime tyd te voren zulke indrukkingen van vuur op myn geest/ dat het my slapende en wakende vergezelschapte. Daar waren sommige dingen/ die zeer aanmerkelyk waren in dit vuur. 1. Het begon in het land van hem dewelke uit zyn eige handen het verbond aan den scherprechter om herbland te worden/ overgegeven had/ zynde op die tyd de jongste schout/ en het was zeer aanmerkelyk/ dat hy na die tyd nooit het gebuik van zyn hand had/ als te voren. En nu had

had God in zyn barmhertigheid een vuur onder zyn landen gezonden/ zo dat waar aan elf jaren gebouwt was geworden/ in minder dan 6 uren verteert wierd/ dit niet tegenstaande was hy een goed man/ en beklagde tot zyn dood toe het verbond; hy was ook de gebangene des Heeren behulpzaam/ gedurende de laatste vervolginge; nochtan wierd het wel door iemand aangemerkt/ dat gelyk het verbranden de zonde was/ also den brand de straffe was. 2. Wiert het aangemerkt/ dat gelyk het begon in het land des genen/ dewelke het verbond verbrandde/ het ook niet ophield tot dat het quam ter plaatsse/ daar het verbond verbrand was/ en haar vertoefde den brand/ zonder eenige oorzaak van buiten/ dog ze had haar last van den Heere: Tot hier toe zult gy gaan, en niet verder. Dit opende den mont beide van goede en quade/ zeggende: O! het verbrande verbond, ô het verbrande verbond. Dit is ons overgekomen wegens het verbranden des verbonds. 3. Het is zeer aanmerkelijk/ dat dit vuur een gelijkenisse had met dat vuur van de laatste vervolginge, aangestoken door een Bisschoppelyke macht tegen de Presbyterianen/ en dat in deze vier opzichten:

A. Het was niet in de macht van iemand dit vuur te stuiten/ tot dat het de Heere op een wonderlyke wyze dede. Also was het ook niet in de macht van iemand om deze Tyrannen in haar woede en onstuimigheid tegen des Heeren volk/ te bedwingen/ tot dat door een wonderlyke barmhertigheid/ waer in des Heeren hand zichtbaark bleek/ een weg/ dewelke niemand zoude hebben kunnen bedenken/ tot harer verlossinge geopent wierde.

B. Dit

B. Dit vuur maakte veelc Huisgezinnen in een korte tyd woest/ en aldus dede de quadaerdige Party; beroovende de vrouwen van hare mannen/ en de kinderen van hare ouderg; sommige ontnamen zy hare goederen/ en andere deden zy in bannissementen; zo dat de verwoestinge groot was/ welke zy door het gansche Koninkryk aanregteden.

C. Dit vuur verschoonde den eenen niet boven den anderen/ nog de ryke wegens hare eere en waardigheid/ nog de arme wegens hare armoede; aldus was het met de Bisschoppelyke party gelegen/ dewelke niemant verschoonde. De Edele en de voornaamste van het Ryk/ moesten op schavotten en galgen lyden; geen eerbied had men voor haar; zoo geweldig was de vlamme. Belangende het geringe slag van volk/ die ontfingen ook geen medelyden; maar alle moesten zy een poorte uitgaan.

D. Het is zeer aanmerkelyk/ dat het grootste gedeelte van die gene/ dewelke wegens dit vuur schade leden/ ryke lieden waren; en al het gene zy verloren/ bestond maar in haar huisraad/ en uitwendige gerieflykheden voor een korte tyd; maar weinige of gene van dezelfde verloren hare voornaamste schat/ zynde het zelve ergens elders bewaart/ alwaar het vuur niet by konde komen. Also mogen wy dit toepassen op de gene/ dewelke van de gemelde Party onderzukt wierden; zy waren voor het grootste gedeelte ryk in Gods oogen/ en het gene zy verloren/ was maer hare uitwendige gerieflykheden voor een korten tyd; en sommige van haar kregen zelfs hondert fout in haar leven weder. Nog het lag niet in haar magt/ om hare schat van genade van haar weg

weg te nemen; die was in een betere hand/ dan dat het onder haar macht zoude konnen komen. En schoon zy voor een korten tyd hier moesten lyden/ nogtans zou een oogenblik in den hemel voor haar alles goed maken; want hare ligte verdrukkinge was maar hier voor een oogenblik/ werkende haar een gantsch uitnemend eenwig gewigte der heerlijkheit.

Doortz kan ik niet zeggen/ welke uitwerkinge dit geval op myn geest hadde. My dagte dat het my in de tyd daar van ongevoelig maakte/ zo dat ik zo veel niet konde doen als een gebed voor de uitblussinge van het vuur uit te storten/ alleenlyk wierd ik hier voor bevestigd aangaande de ydelheit van alle aardsehe genietingen; en hoe groote dwaazen zy zyn/ dewelke al te veel tyd besteden/ met aardsehe goederen op te leggen/ aangezien dat gene/ waar aan zo veel moeite en tyd te kost wort gehangen/ binnen zo weinige oogenblikken verteert en in d'asche gelegd wort; waar is dan haren arbeid? Ik denke dat een man of vrouwe in de werelische goederen te vergaderen/ is/ gelyk een spinne weebende hare webbe. O welke moeite neemt zy al in hare webbe te voleindigen/ en wanneer het nu voleindigt is/ zo zitze neder in het midden daarvan/ om haar ruste te nemen. Dag wanneer de meid komt om de kamer te veegen/ zoo word de webbe door een enkele aanrakinge des bezems zoo schoon weggeveegt/ als of hy'er niet geweest en was.

O zo is de wereld een dwaas ding om'er op te vertrouwen/ en zy zyn de grootste dwaazen dewelke daar op vertrouwen. Dwaas zyn zy in deze twee opzigten. 1. Het is de wereld bekend, dat

dat
om
sch
bet
leu
ge
ma
me
zit
in
en
da
te
ge
w
ly
Zi
de
da
re
re
ee
G
h
C
r
al
st
st
t
g
b
g
n
y

dat de wereld een zeer onbestendige vriend is, om 'er staat op te maken; want hoewel ze schoone beloften doet, nogtans is ze een quade betaalster, zynde beide een bedriegster, en een leugenaresse. **A**a schoon ze belooft plaizier en genoegen aan hare bezitter; / ebenwel is het maar enkel bedrog; want wy zien dat niemant meer onrust heeft dan zy/ die veele goederen bezitten. **W**at moeite en quellinge hebben zy niet in het vergaderen daer van? wat moeilijke zorg en angst is 'er al niet aan vast in het bewaren daarvan? **S**choon zy somtyds alle hare moeite daar omtrent besteden/ ebenwel zal het weg geraken. **R**ijkdommen vliegen menigmaal weg/ wanneer men ze meest van noden heeft/ namelijk wanneer ouderdom en ziekte aankomt: **D**ie Zinspreuk kan op de werelt niet geschreeven worden: Een vriend ten tyde van noot. **M**y heugt/ dat iemand een goede aanmerkinge over de wereld hadde/ sprekende tot de zulkie/ dewelke haren God daar van maken. **H**y zeide/ Dat het een teken van een groote wysheit was om dien God dien men verkiest, te bewaren. **1.** **W**aar het is een teeken van de grootste dwaasheit een God te herkiezen/ dewelke men niet kan bewaren. **2.** **Z**y zyn dwaas in deze betrekkinge: **Z**al al de moeite, dewelke zy aan wenden in het opstapelen van wereltse schatten, haar eenige winste toebrengen? **Z**y zyn maar vooz een zeer korten tyd/ en niets daer van zal vooz gangbaar geld gaan in d'andere wereld/ alwaar wy zullen wezen tot in alle eeuwigheit. **H**et wozt van de godvugtige gezegt/ dat hare werken haar agter na volgen: dog de weerektse mensch laat al zyn werk agter hem. **Z**yn zy niet groote dwazen/

de.

dewelke zo veel tydſ tot zo weinig hoopdeels be-
 ſteden? Den XLIX. Psalm iſ hier een ſklaar be-
 wyſ van. Den ryſten dwaas/ en den ryſten
 hzaat in het Euangelium/ behoorden alſ bakens
 en waarschouwingen voor alle te zyn. Ik ge-
 denke aan een Leerreden/ gedaen door den waar-
 den dienſtknecht Mr. Blair, dewelke iſ/ nog zeer
 jong zunde/ gehoort hadde. In deze Leerreden
 toonde hy hoe dwaas en ydel dat het was de
 werelt te zoeken/ vergetende ondertuſſen zig zel-
 ven voor een eeuwigheit bereit te maaken; in
 welke Leerreden hy ons ook verhaalde de ge-
 ſchiedenis van een Edelman/ dewelke voor zyn
 vermaakt een Nar hadde/ en zunde met hem zeer
 opgenomen (want hy was een van de voor-
 naamſte Narren in dat Landschap) zo gaf hy
 hem een ſtaf/ en begeerde van hem dat hy de-
 zelfve bewaren zoude/ tot dat hy een grooter Nar
 dan hem ſelven vond/ om het dan aan hem te
 geven. Een weinigje hier na wierd den Edel-
 man ziek/ ontbiedende daar op zyn Nar/ om
 hem met eenige van zyne dwaze klugten te ver-
 maaken; alſ nu de Nar by zyn Meester quam/
 zo vroeg hy hem wat hem ſcheelde? O! antwoorde
 hy/ iſ ga na een andere werelt. Waar op den
 Nar zeide/ hoe lang zult gy daar blyven? een
 maant/ of daar omtrent? Neen/ antwoorde den
 Edelman/ iſ zal daar veele maanden blyven.
 Hoe veel maanden zult gy daar dan blyven/
 vroeg den Nar/ zal het een jaar zyn! O zegt den
 Edelman/ het zal veele jaren zyn. Hoe veele jaren
 zal het zyn/ vroeg den Nar? Tot in alle Eeuwig-
 heit/ antwoorde den Edelman. O! zeiden den Nar
 daar op/ dat iſ een lange reis. Wat hebt gy opge-
 legt voor deze lange reis/ vroeg den Nar verder?
 Niet

Niet met allen/ antwoorde den Edelman. Neem dan Meester/ uw sta! wederom/ zeide den Mar; vermits gy dan nog een groote? Mar zyt/ dan ik hen.

Gelukkig men mag denken/ dat dit eerder was een antwoord van een wyze aan een dwaas/ dan van een dwaze aan een wyze. Deze geschiedenis wiert verhaalt/ om te toonen wat een dwaasheit het was om op te leggen hoor een ydele weerelt/ verzuimende ondertusschen zig zelve hoor een eeuwigheit gereed te maken.

Ten derden, is een werelt-zoeker een dwaas in dezen opzichte/ vermits voor al zyn bestede moeite hy niet gedankt wort van die geene, dewelke het na zyn doot bezitten. Hoe regtmatiglyk mogen die gene/ dewelke in de weereldt schatten vergaderen/ vergeleken worden by een Wie/ dewelke groote moeite aanwend om een konstig stuk te werken/ ten einde zy daar in mogte opleggen haer voorraet hoor den winter; nademael deze hare neerstigheid het eenig middel is van haer ondergang. Is het dus niet met haer gelegen/ welke groote moeite aanwenden om sommen gelds hoor andere op te leggen/ verzuimende het eene ding dat nodig is? Dit zal tot haar verders strekken in dien grooten dag/ en deze die het bezitten/ zullen niet meer om haar denken/ dan zy/ dewelke de honing van de doode byen eeten. O hoe gelukkig zyn zy/ dewelke de werelt gebzuikende/ leeren dezelve niet misbruiken! niet vallende in uiterstens/ zo in 't vergaderen van de wereltse goederen/ als in 't verquisten van dezelve.

Op deze tyd bede de Heere groote moeite om my te onderwyzen van de ydelheit der tydelijke ge-

genielingen/ niet alleenlyk uit d'onderbindinge van andere lieden/ maar ook uit myn eige onderbindinge/ dewelke het hem behaagde te verleenen/ d'een na d'ander/ na dat hy 't goede hoorde my oordeelde. Ik mag zeggen/ dat in een zekere opzigt myne bezoeken waren geluk die van Job, zy quamen d'een na den anderen/ en de laatste scheen de zwaarste en scherpste van allen te zyn. Nog ik moet zeggen/ dat het my goed is geweest, verdrukt te worden; zelsz met opzigt tot de dingen van de werelt.

Het behaagde wederom den Heere/ deze stad met een zeer genadige bezoeking te bezoeken/ staande het Sacrament uitgedeelt te worden/ zynde zeven weken na den brand. Op deze tyd vond ik myn zelve in een zeer ongeschikte gestalte tot het Abondmaal; en ik nam hoor in deze gelegentheit niet te communiceren/ (niet te genstaande de menighvuldige nodigingen/ dewelke door des Heeren Dienstknechten gedaan wierden) ten zy de Heere zelsz my nodigde op zulk een wyze als ik te voren onderbonden hadde/ om welke reden ik scherpeyk berispt wierde/ en dat door een gelijkenis; als of een Koning of groot Personagie/ hebbende een groot huisgezin van kinderen/ hoornam een zeer kostelyk middagmaal te houden; de dag daartoe wort bestemt/ en zy alle krygen 'er kennisse van/ het middagmaal gereed zynde/ worden de kinderen geroepen; dog een onder dezelve is zo qualyk geaard/ dat hy niet komen wilde/ niet tegenstaande alle de nodigingen/ ten zy de Vader zelsz komt/ en hem in 't byzonder roept. Veronderstel nu/ dat hy komt tot zulk eenen: Wat denkt gy wel dat hy zeggen zoude? Mag het niet veronderstelt worden.

worden dat hy dit zoude zeggen? Wat beduit deze uwe quade natuure, dat gy myne roeping zo ongehoorzaam zyt; indien gy niet komen wilt, zo blyft agterwegen; zie dan wie'er het meeste hy verliezen zal. Waarom zoude ik u deze eere meer aandoen dan de overige van het huisgezin, dewelke quamen wanneer de dienstboden haar riepen? En waar in zyt gy beter dan zy zyn? Veronderstel nu/ dat na deze berispinge/ het kind tot het Middagmaal komen zoude/ zo zou dezelve niet zeer verquikkelyk zyn wegens de overdenkinge van zyn ongehoorzaamheit; en/ terwyle de overige met haar Vader en met makanderen haar vrolyk maakten/ zo konde midderwyle dit kind geen bly gelaat tonen/ zugtende en weenende wegens zyne vrolige misdagingen.

Wat ook andere mogen denken van deze gebeurtenisse/ ik ben verzekert/ dat ze op myn tegenwoordig geval in alle hare omstandigheden toepasselyk was/ en schoon ik in der daat van de Casel niet durfde afblyven/ zo wierd ik evenwel die vreugde en troost niet gewaar/ die ik wel somtyds te horen hadde; want het was my een zeer naar en troosteloos Avondmaal; want ik had niet het troostelyk gevoelen van Gods liefde t'mywaarts; schoon ik waarlyk het ten eenemaal niet durft ontkennen. Het zyn alleenlyk myne misdagingen/ dewelke de tusschenstand zo groot maken/ terwyl'er geen veranderinge in zyn liefde is. O myn ziele/ looft den Heere/ dat zyn tegenwoordigheid niet gebonden is aan een Avondmaal-dag: maar dat hy ook zels op andere tyden te binden is/ alwaar de noot daer voor is; terwijl hy altoos een vriend in noot is, en dat weet myn ziele zeer wel.

Na dat dit Abondmaal gehouden was/ zo ontmoetede ik een andere zeer wigtige verzoekinge (waar van ik nalaten zal te spreken/) en het gene my dieſ te meer tot beproevinge verſtrekte/ was 1. dat het onverwagt quam/ terwyl ik weynig daar omtrent dagte. 2. Het ſcheen alſ of het de voozgaande beſoſte tegenspraak. **Dag** wat zal ik zeggen? Ik moet myn hand op de mond leggen, en stille zyn, want de Heere het gedaan heeft, en dat tot myn voozdeel; want hier door wierd ik onderwezen niet alleenlyk van de ydelheit des weerelts/ maar ook van de ydelheit van alle vrienden en nabestaande; zodat ik dat woord kan onderschryven: En geloovet eenen vriendt niet, en vertrouwt niet op eenen voornaamsten vriendt, Mich. VII : 5. Op deze tyd genoot ik een zeer zoete en verquikkelyke tyd: alſ wanneer ik zag/ dat alle de beſchikkingen van de voozzienigheit t'mywaarts/ alleenlyk tot beproevingen waren/ en niet uit gramſchap vooztquam. Toen quam dat woord my meenigmaal te binnen: 's avonds is'er ge-ween, maar 's morgens is'er gejuig, waar door ik den morgenſtand der opſtandinge verſtand/ wanneer alle tranen van myne oogen zullen afgewiſt worden.

Daar was een dag/ daar ik noodwendig aan gedenken moet; ik in een zeer troosteloofe en doodige geſtalte zunde/ ontmoetede ik by toeval een vriendinne op de ſtraat/ wiens gezellſchap en omme-gang my meenigmaal tot verquikkinge en vertroosting geweeſt was. Zelden ontmoeteden wy malshanderen/ of wy baden te ſamen/ eer wy ſcheideden. **Dag** op deze tyd was ik in zo een ſlegte toestand/ dat ik 't weigerde/ en

maakt

maakte my op/ om weg te gaan. Nog geloofst
 zy de Heere/ ik bleef niet lang in dit voornemen/
 of ik vereenigde my met haar in den gebede/ en
 nooit onderbonden wy meer van Gods tegen-
 woordigheid by ons/ dan op deze tyd/ terwyl
 'er een meer dan gewoone mate des Geestes op
 ons beide uitgestort wierd; zoo dat onze monden
 verbult wierden met lof-zegginge/ eer wy schei-
 deden. Dit was in April 1700. O hoe won-
 derlyk is zyn weg met my! In elke stap van
 voorzienigheid is zyn hand te zien.

Daar wiert nog een andere zware roede op
 my gelegd/ het welke my veele dagen/ maanden/
 en jaren zeer droefdig ter neder drukte; zo dat ik
 nu zie/ dat het niet te vergeefs is geweest/ dat
 my die schiztuurplaats te binnen gebzagt wiert:
 Agt niet klein de kastydinge des Heeren, nog en
 bezwykt niet als gy van hem bestraft wort. Heb.
 XII: 7. Het ging nu met de beproevinge dus toe.
 Na dat ik deze uitwendige moeijelikheden/ waar
 van ik te horen gewag gemaakt hebbe/ onder-
 gaan hadde/ zo wierd het voer my raadzaam
 geoordeelt/ dat ik tot de Familie/ waar by ik
 te horen eenige tyd geweest was/ weder zoude
 keeren; in welke Familie ik erkennen moet/ dat
 ik zeer vriendelyk behandelt wierd van alle die 'er
 in waren/ en dat bezre boven myne verdiensten.
 Ik had alle uitwendige geriefelikheden/ dewelke
 ik begeeren konde/ zo veel gunste vond ik in de
 oogen van haar/ onder welke ik verkeerde. E-
 venwel waren my de gebagte gelyk een tegen-
 woordige doot/ om tot deze Familie weder te
 keeren/ waar aan ik myne toestemminge niet
 wel geven konde/ en dat om deze redenen. 1. Den
 dienst van God was in deze Familie niet opgericht.

2. Daar was veel twist en oneenigheid in. 3. Daar wierden veel andere zonden in begaan; gelyk als beschimpinge van de Godsdienst/ en dezelfs Leeraars/ het welke my zeer bedroefde. Ik zegge niet/ dat alle in het huisgezin dit deden. Neen/ neen; daar waren sommige in/ de welke een hertelyke liefde hadden voor de Godsdienst. 4. De laatste tyd als ik 'er in was/ had ik de wille en de roeping van God om het te verlaten. En nu na dit alles weder te keeren/ was my gelyk het wederkeeren na Egypten. Evenwel werd ik 'er voor sommige hard toe aangezet/ met veel schoone beloften die men my dede/ zo dat ik beklaagelyk geoordeelt werd/ indien ik zulk een goede gelegenheid van de hand zoude wyzen. Mijn moeder drong 'er ook zeer op aan/ dat ik wederkeeren zoude/ zeggende tegen my/ dat het haar zeer bedroeven zoude, indien ik haar hier in niet gehoorzaamde. Ik wetende dat ze alreeds smezte en droefheit genoeg hadde/ was ongeneegen daar toe te doen. Verhalven willigde ik het in. Nog dit was my van agteren een duur gekogte gehoorzaamheit; gelyk ik/ indien de Heere wil/ daar van een kopt verhaal zal doen. En o dat dit tot een waarschuwinge voor alle mogte versterken/ om zig te wagten voor 't zondigen tegen licht en kennis/ en dat om iemand te behagen/ want schoon de gehoorzaamheit aan ouders een groote plicht is/ beboolen in het vyfde Gebod, evenwel haar te gehoorzamen/ wanneer hare bevelen tegen die van den Heere stryden/ is ongeoorloft.

Nog om tot de zaak zelfs weder te keeren/ wanneer ik dan wederom in het huisgezin quam/ zo vond ik daar in alles zo gestelt/ gelyk ik het ge-

gelaten hadde; en indien daar eenige veranderinge was/ zo was zy tot verslimmeringe. En welk uitwerksel dit op myn geest hadde/ zal ik u gaan toonen.

In de eerste plaats vond ik de Heere van my in de Pligten tastelyk afgeweken te zyn; en myn geweten hief steeds hier op aan/ dat het was om dat ik tegen te klaare ligt gezondigt hadde. Ende aan de andere kant wierd ik droevig geplaagt met traagheid en slaperigheid in het gebed; En wanneer my zulks niet by bleef/ zo zwerfde ik om op de bergen der ydelheit/ jagende na myne afgoden/ waar door ik op deze tyd grootelyks vervolgt/ en overwonnen wierd. Maar dit is 't nog niet al; daar rees in myn gemoed op een vreeslyke onbergenoegtheit en onruste; zo dat ik nergens in konde genoegen scheppen/ zonde van zo een murmureerende gestalte/ schoon ik hier van niets liet blyken in myn uitwendig gedrag; want ik tragtede het te verbergen/ zo veel ik kon; ondertusschen was het my nogtans onmogelyk te bebben/ of uit te drukken/ in wat ongelegenheit ik zonder tussenpozinge was/ wanneer ik dagte wat samenboeginge daar was tussen myne zonde/ en tussen de straffe.

Op deze tyd wierd ik door alle soorten van geestelyke ziekten aangetast/ zo dat ik allesints in een groote engte was. Geduurende den tyd van twee jaren oordeele ik waarlyk/ dat ik niet genooten hebbe een geruste en vreedzame dag ten einde toe/ maar gelyk een onstuimige Zee/ was myn gemoed geduurig in onruste. Geduurende deze tyd/ moet ik des Heeren nederbuiging erkennen/ met my somtyds toe te laten/ om myne

flag-

klagte door hem uit te slozen/ met dat woort in myn mont: O wee my, dat ik een vreemdeling ben in Mesech, dat ik in de tenten Kedars woone, Ps. CXX:5. Ik moet noodwendig aanmerken/ dat 'er nauwlyks een Rustdag door by gong/ of ik onderbond het een of ander teken van des Heeren liefde tot myne ziele/ 't zy dat myn mond met pleit-reden verbult wierde/ 't zy dat ik een belofte ontving om beide van myne uitwendige en inwendige plagen verlost te worden/ uit dat woort/ Ps. LXVI: vs. 19, 20. Maar zeker, Godt heeft gehoord hy heeft gemerkt op de stemme myns gebeds. Gelooft zy Godt, die myn Gebedt niet en heeft afgewent, nogte zyne Goedertierentheit van my. **D**ag alhoewel het met my zo toeging op des Heeren dag/ evenwel was ik de week door gelyk een dood beest/ het welk in my een groot verlangen na den Rustdag verwekte; zo dat ik van 's Maandags of rekkende/ hoe lang het stond aan te loopen/ eer het Rustdag wierd. En hoe blyde was ik/ wanneer dezelve naderde! Ik wenste menigmaal om twee Rustdagen in de week/ zo zoet en aangenaam waren zy my/ beide in 't openbaar en in 't verborgen; zo dat ik te bezeden zoude hebben konnen zyn/ indien ik nooit tot de weereft/ en tot desselfs verkeeringe had mogen wederkeeren. Ik vergeleek toen myn zelve by een Leerjongen/ dewelke uit zyn Vaders huis ergens bestelt wiert hebbende eenmaal 's week's byzheit om zyn Vader te bezoeken. En hoe zoet was hem dan die tyd! aanmerkende den harden arbeit en de moeite/ dewelke hy de week door had/ het welke in hem verwekte een onwilligheid om weder te keeren.

Omtrent deze tyd wierden sommige Leezredenen gepredikt in de weekdagen door Mr. Michel uit Rom. VI: 12. Dat dan de zonde niet en heersche in uw' sterflijk lichaam, om haar te gehooramen in de begeerlikheden desselven lichaams. Deze Leezredenen waren allesints op myn tegenwoordige toestand gepast; en ik had een groot genoegen in dezelve te aanhooren. Hy merkte heelte dingen uit deze woorden aan/ maar voornamelyk deze twee/ na my voornaamstaet.

Eerstelyk/ dat gelyk de zonde een heerschen-
de magt over alle hadde, also deze nagt in een
zekere mate in de gelovigen gebroken was; zo
dat ze daar niet heerschen zal, gelyk te voren.
Alwaar hy quam ter beproefinge voer te stel-
len/ wiens onderdanen wy waren/ of de zonde
over ons de heerschappye had of niet, en of
Christus is ons herte zyn thron gevestigd hadde.
Waar op hy voer zig van deze uitdrukkin-
gen bediende: Is't mogelyk, dat'er een omwen-
dinge of veranderinge in een Koningryk zyn
kan; een Koning onthron, en een ander in
desselvs plaats gestelt, en dat evenwel de onder-
danen daar van niets weten? Neen gewisselyk,
het kan zo stilletjes niet toegaan. Dit deed my
stil staan/ niet wetende wat ik denken zoude. Ik
wilde geern gedacht hebben/ dat Christus in myn
herte een thron gevestigd hadde/ en evenwel was
de zonde zo sterk en kragtig in my/ dat ik niet
wiste wat ik doen zoude.

Hier na quam hy met een breede en ruime
aanbiedinge aan gebange zondaren; waar myn
binnenste hert en ziele na uitging. Geen tyd-
inge konde my aangenamer zyn/ dan deze was.
Dit was een dag van kragt op myn ziele/ als
wan-

Wanneer ik vryheit verkreeg om geloof te oefenen, dat de zonde over my niet heerschen zoude, uit dat woord/ Rom. VI : 14.

Ten tweeden, merkte hy aan/ dat gelyk de heerschappye van de zonde in de gelovigen gebroken was, also de zonde als een geweldenaar, altyt tragtede zyn vorige magt wederom in hare zielen in te brengen; evenwel, niet tegenstaande alle hare pogingen, zoude ze haar noit ten eenemaal overwinnen, vermits de oneindige kragt Gods zig voor haar verbonden had; want niets anders konde de genade in de ziel bewaren. Alwaar hy voortsagt een zeer aangename gelykenisse: veronderstel, dat iemand een sprankel viers zag in het midden van den Oceaan; zo zoude men zeggen, dat het gewisselyk een wonder zoude zyn, indien die sprankel in den Oceaan bewaart wierde. Maar zou het niet een grooter wonder zyn, indien die sprankel den ganschen Oceaan opdroogen zoude? En evenwel, zeide hy/ staat het dus met de genade gelegen; want het is niet alleenlyk een wonder, dat zy in het midden van zulk een Oceaan van verdorvenheid bewaart wort, maar dat zy ook den eenen dag of den anderen, alle deze zeeën van verdorvenheden, hoedanig zy ook mogten zyn, zoude opdroogen.

⊙ Hoe wieriglyk verlangde ik na dien dag/ waerin myne verdorvenheden zoude opgedroogt worden. Hy bleef een langen tyd op dit onderwerp staan/ en ik had een groot genoegen in die verhandeling te hooren; dog hoedanig myn gedrag hier op was/ zoude ik beschaamt zyn/ indien het bekend wierde. De tyd van de uitdeeling van het Sacrament te Edenburg naderende/ zo verwekten de gedagten daar van veel twy-

twyfelingen in myn gemoed/ wat ik doen zoude/ wetende dat ik niet in een geschikte gestalte en gesteltheit voor een Nagmaal was.

Op deze tyd predikte Mr. Moncrief, eenige Rustdagen voor het Avondmaal/ over Openb. XXII: 17. Ende de Geest, ende de Bruid zeggen, komt: Ende die het hoort, zegge, komt. Ende die dorst heeft, kome; ende die wil, neme het water des levens om niet. In welke Leere den hy een verdrag opmaakte tussen Christus en syn Zuid/ met dezelfs voorwaarden; aan welke voorwaarden/ indien myn herte my niet en bedriegt/ ik myn innige toestemmingen gegeven hebbe. Dog daar bleef evenwel zo een groote menigte van zonden en ongerechtigheden in myn boezem over/ dat het myn wijn met water vermengde/ houdende my in een geduurige ontsteltenis/ zo als ooit eenig arm schepsel beproeft is geworden.

Donderdags voor het Sacrament was ik op het Colledge-Kerkhof/ een weinige eer de Predicatie begon; welke plaats my dikwils een zoete afzondering plaats geweest was. Het staat my voor/ dat op een morgenstond/ wanneer ik na de Kerk zoude gaan/ zynde het vriesagtig en zeer koud weder/ ik eenigzints onwillig was om de koude uit te staan/ zynde van voornemens om te rug te keeren; dog toen quam die bedenkinge in myn gemoed: Het was een kouder nacht, wanneer onzen Heere Jesus Christus droppelen bloeds voor u in den Hof zweetede, en wilt gy niet eenige kleine ongemakelykheyt in het lichaam ondergaan om hem te zoeken? Dit was my een zoete bedenkinge. Ik in deze plaats zynde/ was 'er iets dat zeer gewigtig op myn herte

herte lag/ gelyk als het gevoel van myn eigen toestand: aanmerkende de langdurige en grote tussenstand, dewelke tussen den Heere en myne ziele geweest was, met opzigt op het gene ik somtyds genoten hadde. Hy schynt beide toornig te zyn en zig stil te houden. Ik kryg geen antwoord op myn gebed, schoon ik tot u roepe tegen myne geestelyke vyanden, evenwel blyven zy sterk en levendig. Daar was iets anders/ dat my ook zeer bedroefde/ namentlyk het gevoel van de toestand van dit arme Land, en van deszelfs inwoonders. O welke tekenen van des Heeren toorn en mishagen/ zyn 'er niet al onder ons! gelyk als geestelyke verhardinge/ gebrek van liefde en medelyden jegens het volk des Heeren/ in ongelegentheit zynde. Een iegelyk zoekt zyn eige dingen/ en weinige de dingen van een ander. Men betreurt niet zyn eige zonden/ nog die des volks; en men beklaagt niet het breeken des Verbonds en van plegtige geloften/ gedaan tuffen God en het Land/ zynde dit Verbond gelyk een verbdrag opgesteld door onze Godzalige Voorvaderen/ om te zyn voor God en zyne belangens/ tegens alle dwalingen en godloosheit/ beide in Leer en in allerlei soort van zeden. Also onderschreven zy beide in haar eige Naam/ en in de naam van hare Nakomelingen/ dit plegtig verbond; en God gaf/ door het schenken van zyn Geest/ haar op een byzondere wyse een getuigenis/ hoe zeer dit hem behaagde.

Dit was onze roem boven andere Natien; dog een quaadaardige, en godlooze, en Bisschoppe-lyke magt, walgde van dit verbond/ om dat het niet konde overeenstemmen met hare snoode hoofsagen en oogmerken. Daarom nemen-
de

de het zelfde/ verbrandeden zy het zelfde en dat niet in het verhoogen/ maar in het openbaar/ en voer alle man gaven zy het aan den scherpregter om het in 't vuur te werpen/ niet beschaamt zynde over het gene zy deden; ja zy waren eerder beschaamt om te helpen een verbond te betrekkinge met God. Is nu de Heere niet grootelyk getergt geworden om op ons toornig te zyn? Heeft hy niet alreeds voer vuur met ons getwist? zendende een brand op die zelfde plaats/ alwaar het verbond verbrand was/ om ons te doen gedenken aan de asschen van een verbrand verbond. En evenwel wie neemt het ter herte? En niet alleenlyk dit/ maar helaas! wie is 'er dewelke het bloed der heiligen betreurt/ wordende het zelfde geluk water in deze stad vergooten/ wanneer onze onrechtvaardige Heerschers en Overigheden/ met toestemminge van de Geestelykheit/ niet meer gaven om het leven van des Heeren volk/ dan als of zy honden of zwynen geweest waren.

Het is zeer aanmerkelyk/ hoe de Heere eenen van de voornaamste moordenaers van zyn volk bezogt/ wiens naam is Georgius Mekenzie, des Konings Advocaat in die tijd. Na de omkeering van zaken/ verliet hy het Land/ en ging na Engeland. alwaar hy een weinigje voer zyn dood zodanig bloeide/ dat het bloed van alle kanten uit zyn lichaam uitgutsde. De Medicynmeesters geropen zynde/ om de oorzaak daar van te weten/ honden niet in 't minste eenige natuuryke reden daar van geven: maar dat de hand Gods over hem was/ wegens het bloed dat hy in zyn eige land vergoten hadde. En wie evenwel neemt de schuld van dit bloed ter herte?

Onder

Onder het gebroel van deze dingen begeer ik vernedert te worden/ met de rest van het Land schuldig zunde; in zo verre/ dat ik om deze zonden niet in goeder ernst getreurt hebbe/ hebbende alzo mede deel aan hare zonden/ en daarom ook hare Oordeelen onderwerpen. Ik begere ook te treuren wegens myne verborge zonden. O! myn God-verloochening/ myn ongeloof/ myn ontedere wandel/ en myne menigvuldige bedroevingen van de Geest van God. Och! myn vleschelyke genegentheden zyn gezet op onredelyke boozwerpen. Och! wee my ondankbaar schepsel/ dat ik nog iets by het volk van God geagt wierde/ daar ik niets dan een snood hellewigt in Gods oogen ben. Velaas! dat ik zo nuttelooz en onbzygtbaar ben in myn tyd en in myn geslachte; ik ben maar gelyk een boom in een Hof/ dewelke slechts een plaats beslaat en niet meer. Van wat gebruik ben ik aan de Kerk/ (t zy buiten 's Lands/ t zy t'huis) of aan myne Nabestaande/ of aan het Huisgezin/ alwaar ik woone/ schoon de zonde daar overbloedig zy/ t welk my meenigmaal doet klagen/ en met David uitroepen/ Ps. CXX: 5. O wee my, dat ik een vreemdeling ben in Mesech; dat ik in de tenten Kedars woone. Och! myn gebeinstheit in 't stuk van Godsdienst/ en och myn verborge ongerechtigheit/ welke my zo vast aankleeft/ dat ik ze aanzie als niet zunde de smetten van Gods kinderen. Ik ben een modderpoel van ongerechtigheit/ en een woonplaats van Gods vyanden; zondige gedagten krygen terstonds onthaal by my; en zulk een kuil van Quibelen is'er binnen in my/ dat Chrizti bewegingen geen gehoor in myn herte kry-

krygen. O deze verzoeken/ dewelke met myn verdozbe neigingen ober een komen/ doen my ten allen tyde groot quaad. Deze dingen leggen den dag dooz zeer wigtig op my/ gelyk de zonden ook van myn nabestaande/ en van de ware Godbzugtige/ wiens wegen met haar Be-lydenis niet obereenkomen. En insgelyks nam ik ter herte de heerschende zonden onder alle sooz-ten van volk/ hooge en lage/ ryke en arme. Ik moet het tot roem van Gods goedheit getui-zen/ dat ik bzghheit verkreeg om in alle deze op-zigten myn herte uit te stozten; en ik smeekte den Heere/ dat hy de Geest des gewoenz op ons alle wilde uitstozten/ van den Koning af tot den Bedelaar toe; als een teken/ dat hy 't Land niet verlaten wilde/ en dat hy myn herte op dit Abondmaal/ dooz zich zelven gebangen wilde nemen. Deze dag doozgebzagt zunde/ stonden veel twyfelingen en bzagen in myn gemoed op/ wat te doen.

Saturdags was de Leerreden van Mr. Wishart my zeer zoet/ handelende ober deze woorden: Myne Zone, geef my uw herte. Hy bzong ons aan tot deze pligt/ en gaf veel troostelyke beweegredenen om'er ons toe te obezreden. Dog daar bleef een grooter zwaarigheit in my ober. Den Leeraar maakte veel tegenwerpingen/ dewelke hy ook beantwoorde: maar het geen my meest ontstelde/ wiert niet eens aangeroert/ en het was dit: Helaas! ik heb myn herte aan andere dingen weggegeven, en nu kan ik het niet weder krygen om het aan Christus te geven. Dog niet tegenstaande dit niet opgelost wiert/ zo nam ik ebenwel in deze Leerreden/ hoor/ dat 'er geen slaap in myn oogen/ nog sluimeringe
in

in myne oogen komen zoude/ tot dat ik voór den Heere een woonplaats in myn herte gevonden hadde. Maar 's avonds/ wanneer ik begon te denken van een nacht met den Heere voór te brengen/ begon vleesch en bloed dus met my te redetabelen: waartoe al deze moeite het lichaam aangedaan? het zal u maar onbequaam maken voor het werk van den naast volgende dag. Ik eenige duizeling in myn hooft hebbende/ bond my zelven zeer gereed om deze beweginge op te volgen. Nog wanneer ik dagte; hoe plegtig ik een belofte gedaan hadde/ zo had ik den Heere/ dat/ indien hy my tot deze plicht riep/ hy beide na ziel en lichaam my sterkte wilde geven/ en de ongesteldheden wegnemen; en dit bevond ik eenigermate voór onderbindinge. Deze was my een heerlyke nacht/ wiens geluſte ik nooit te voren genoten hadde. En wanneer ik drie of vier uren daar van in den gebede hadde voórgebragt/ weet ik niet/ dat'er een verzoek voór myn zelven gedaan was: zo gewigtig lag de toestand van andere op myn ziele. En tot roem van God kan ik het zeggen/ dat/ benevens de Kerken in 't gemeen/ zo binnen als buiten 's Lands/ daar niet een Goddzuchtig persoon was/ waar van ik de minste kennisse hadde/ of dezelve lag deze nacht op myn herte/ zo dat ik vryheit verkreeg om haar by den Heere te denken. Ik wierd ook in staat gesteld om voór deze Stad in 't byzonder te pleiten/ dat hy in deze plegtige gelegenheit/ op een byzondere wyze zyn tegenwoozdigheit mogte vertoonen. Ja/ daar was niet een vergadering in de Stad/ of zy bragt te weeg pleitredenen in myn mont; om zyn tegenwoozdigheit voór haar te verzoeken; zo dat

dat heele zielen mogten bekeert/ en andere overtuigt worden.

Na dezen kreeg ik blyheit om myn droevige toestand voor den Heere te beklagen/ en te smeken om een vernieuwinge in myn gemoed/ ten einde ik niet meer de oude persoon/ welke ik te voren was/ mogte zyn; in welke plaats ik Hemel en aarde tot getuigen nam/ nevens alle de heerlijkste Heiligen en Engelen dat ik op deze nacht myn zelve aan den Heere opdrage/ te vreden zynde met alle de voorwaarden van het genadenverbond/ mits ik sterke ontfing om deze vereiste plichten te volbrengen/ sterke om verdoerbentheden te dooden/ en ongerechtigheden t'onder te brengen; dan zal myn herte een woeninge voor den Heere zyn/ alwaar niets met genoegen wonen zal dan hy zelve.

O! deze nacht was waardig om van my in geheugenis bewaart te worden/ als zynde ten volken verzekert/ dat het des Heeren Geest was/ dewelke in my bad. Weshalven ik my ook verzekerde/ dat de Heere my geene van deze bedden weigeren zoude/ om dat zy de ingebingen van zyn eige Geest waren. Nog dat hy ze op zyn eige tyd/ genadiglyk verhooren zoude. O de bzeugde en de vertroosting/ dewelke meenigmael op dat woort quam! een man worstelde met Jacob, tot dat de dageraat opging, Gen. XXXII : 24. En in den morgenstond quamen deze drie volgende Schijftuurplaatsen met licht/ leven en verguiflinge op myn ziele/ Ps. CXVIII : 24. Dit is de dag, dien de Heere gemaakt heeft, laat ons op den zelve ons verheugen, ende verblyd zyn. Daar zal oorzak van blindschap wezen in alle de vergaderingen van Edenburg, ten dezen dage.

dage. Daar na quam 'er een direkte roeping tot myn zelven uit Matth. XXV : 6. Ziet de Bruidgom komt, gaat uit hem te ontmoet. Dit wiert eindelyk agtervolgt met een belofte van myn bevestiging in des Heeren weg/ uit dat woort Ps. 92 : 15. Die in 't Huis des Heeren geplant zyn, dien zal gegeven worden te groeyen in de voorhoven onzes Gods. In den gryzen ouderdom zullen zy nog vrugten dragen, zy zullen vet ende groene zyn.

Dag alhoewel ik dus met deze dingen onthaaft wierd/ zynde in verwagting/ om nog meer aan zyn eige tafel te ontfangen; evenwel trad ik de plaatse van de openbare Godsdiens 30 ras niet in/ of ik kreeg een Engel des Satans/ een doorn in het vleesch/ om'er mede te woestelen. De zonde/ dewelke my 30 ligtelyk omringt/ begon te woelen/ en dat zoo heftiglyk/ dat ik gevaar liep om'er van overmeestert te worden/ en om in twyffel te trekken/ het geen ik op die nacht ontmoet hadde. Toen dagt ik/ dat woort behoort tot my: Ephraim is vergezellet met den Afgoden, laat hem varen, Hos. IV : 17. Ik wist niet wat ik denken/ of welke name ik my zelven geven zoude. O myn verdorpe herte stelde my buiten staat en onbeguaam tot alle pligten/ dog byzonderlyk tot de plicht van communiceren/ het welcke in my eenige gedagten verwekte van niet te communiceren. Mr. Moncrief handelde dezen dag wederom over deze woorden Openb. XXII : 17. Ende de Geest ende de Bruid zeggen komt. Ende die het hoort, zegge, komt. Ende die dorst heeft, komt, ende die wil, neme het water des levens om niet. Hy dede over deze woorden een verguiskelyke Leezreden/ werden
de

de daar in veele ruime en bype aanbiedingen van Christus gedaan. Dog daar was niets/ het welke ik my zelven konde toepassen. O de benauthheit daar ik in was! Als hy quam om de Caselen te bedienen/ was zyn commissie of last- bries zeer ruim; dog ik konde myn naam niet hooren. Verhalven volherdede ik in myn booz- nemen van niet te communiceren. Eindelyk/ wanneer ik dagte/ dat hy met zyne nodigingen geëindigt hadde/ zeide hy/ ik heb nog een an- der soort van volk te nodigen/ 't welk in myn lastbries begrepen is; en dat is een naamloos volk/ dewelke niet weten/ welken naam zy haar zelven geven zullen. Komt gy tot Chri- stus/ met ulre nameloosze toestand/ hy zal 'er een zin van maken. Toen wierd ik overredet/ dat dit een byzondere nabiging booz my was/ dewelke ik niet durfde veragten/ maar ging aan de Tweede Casel/ dewelke van Mr. Wishart bedient wierd. Aldaar gaf ik my op nieuw aan den Heere over/ hem smeekende/ dat hy zyn Koninglyke magt over my wilde te werk stellen/ met alle dingen uit myn herte te bannen/ dewelke zyn plaats zогten in te nemen/ en die met des Greeses inwooninge in my niet bestaan konden/ zodanige als myn boezemzonde/ myn afgoden/ de regterhand en de rechterooge van myne genegentheden; laten zy met het offer- mes van heiligmakinge worden afgesneden. He- den ben ik een kooi van onreine vogelen. Dog ik ben verzekert/ dat gy my rein kunt maken. Ik ben te vreden Christus aan te nemen op de booz- waarden van het Genadeverbond/ op welk Ver- bond ik myn hope van zaligheid bouwde/ Christus de Middelaar daar van zunde/ dooz wiens gereg-
tig-

tigheit ik alleen behouden moet worden/ in wiens name/ niet tegenstaande myne vele verdorvenheden en myne inwoonende zonde/ ik belofte staan voor God en zijn zaak/ in mijn tyd en geslagte/ daar kome dan gebaar/ of beproevingen/ hoedanig zy ook mogten zyn; en eer ik deze waerheden zoude verloochenen/ zo belyde ik nu liever te willen gaan na een galg/ of na een brandende staak/ om'er mijn leven voor af te leggen. Ik belofte ook de Presbyteriaansche regeringe voor te staan/ om dat ik geloofde/ dat ze is de instellinge en den Godsdienst in uw Woord voorgeschreven. Wanneer zy in benaughtheit zyn/ zo begere ik met haar in benaughtheit te wezen/ en myn lot met haar te nemen; dog het is alleenlyk in des Heeren sterkte dat ik dit belofte. O! help my van dage tot dage/ een lichaam der zonde en des doods te dooden/ op dat ik hart en oprechtigheit mag hebben in al het geen ik doe/ en dat de eere Gods mag zyn myn hoogste einde in alle myne bezigtingen/ is heden myn ernstige begeerte in de tegenwoordigheit van menschen en Engelen. Geschreven en ondergeschreven te Edenburg, den 6 April 1701.

ELIZABETH WAST.

Na het eindigen van dit Avondmaal moet ik zeggen/ dat de indrukken van het gene ik ontmoet hadde/ my voor eenige tyd zoet waren; ja ik had een groot genoegen met daar aan te denken/ als ook met aan andere te verhalen/ wat God aan myne ziele gedaan heeft. Angelyk die gene/ met dewelke ik over deze dingen sprek/ zeiden my/ dat dit Avondmaal aan haar zo een groten dag van de Zoon des menschen geweest was,

was, als zy in een lange tyd niet genoten hadden; het welke hoop my een zeer gewenste tydninge was om'er van te hooren spreken. Maar geluk het den Heere goed scheen/ om altyd een gemengde beker in myn hand te geven/ zo was het ook aldus op deze tyd. Want geluk ik te horen toonde/ daar bleef een ongenoegen in myn gemoed over/ ter oorzaak van het Huisgezin/ alwaar ik woonde; zo dat ik meenigmaal den Heere smeekte/ dat hy zich myner in dezen opzichte erbarmen/ en my op zyn eige tyd verlichtinge geven wilde. Doe nam ik hoop dit Huisgezin te verlaten/ in spyt van alle tegenkantingen/ hoedanig zy ook mogten zyn. Daar staat in Ps. CXVIII : 15. In de tenten der rechtveerdige is een stemme des gejuigs, ende des heils. Alsoo hoop de regel van tegenstelling/ behond ik/ dat droefheit, smerte en quellinge in de tenten der godloozen is.

De bestemde dag/ waar ik stond weg te gaan/ naderde vast. En o hoe dat myn gemoet daar hoop verquikt wierd/ kan ik niet uitdrukken; dog myn hzeugde was in dezen opzichte rasten einde. Want op die zelve nagt/ eer ik stond weg te gaan/ kreeg ik de hoopz/ dewelke my een tyd lang dede vertroeben. Deze hoopzinnigheit had een luide stemme hoop my in/ doch wat ik'er van maken zoude/ wist ik niet. Alleenlyk zag ik dit/ dat des Heeren hand myn langer in deze plaats ophield/ tot straffe van myn zonde/ hoopnamelyk de zonde tegens ligt. Gedurende de tyd van deze hoopz was ik in een groote ongelegentheit/ beide na ziel en lichaam/ en dat wegens de inwoonende zonde/ die in my de overhand nam. O de onbekende en de verborgene

grouwelen/ dewelke in myn herte huisvesten! zy zyn onuitdrukkelyk en onbeseffelyk om van iemand onthout te worden.

Het behaagde den Heere/ dat ik van deze ziekte opquam/ dog met weinig gezondheid voor myn ziele/ zo veel ik onderscheiden konde. Ik zag geen verbetering in de gestalte myns geests.

Mr. Moncrief predikte op deze tyt over Spr. XXX : 8. Ydelheit, ende leugentale doet verre van my. Geen text/ dacht ik/ konde beter op myn tegenwoordige toestand passen. Hy dede veel aangename Leezredenen over de ydelheit des gemoets het welke was als of hy de eigene tale van myn herte voorstelde. Ik dank den Heere voor Rustdagen; want op dezelve kreeg ik doorgaans iets om my in het leven te behouden; andersints zoude ik niet ondersteunt hebben konnen wezen. Dog wat zal ik zeggen? Zyn weg met my is gansch wonderlyk. Dog helaas/ myn droefheit en quellingen begon op nieuw wanneer ik onder die gene quam/ dewelke de Godsdienst beschimpten/ en van des Heeren knechten/ de Leeraren/ veragtelijk spraken. Dit konde ik niet verdragen. Menigmaal vertoonde de magt des Heeren zig daar in/ dat ik tot stilzwygen bracht de zodanige/ dewelke wegens ouderdom myne onderwyzers konde geweest zyn; zo dat zy niets te zeggen hadden. Welk een smerte was dit voor my/ dat ik in zodanig een huysgezin was! Ik openbaarde om deze reden myn herte aan eenige Godbzuchtige/ dog weinig tot myn genoegen; want zy stonden my tegen/ wegens dat ik deze plaats verlaten had/ denkende dat ik in dit huysgezin nuttiger konde zyn dan in eenige andere. Dit was
als

als offer een poelt na myn herte gestookten wiert.

Evenwel ist was ten vollen gezint deze plaats in 't hoort te verlaten/ en nooit weder te keeren/ om'er op nieuw in te woonen. Ist wiert in dezen merkelyk van den Heere opgeklaart/ en wiert byzonderlyk hier in bevestigd door een van zyn Dienstknechten in de Colledge Kerk/ op een dag/ wanneer ist daar was met iemand van myne Godtzygtige byzindinnen/ dewelke in dezelfde omstandigheden met my/ namelyk in een Godloos huisgezin/ zig behond. Wy beklaagden malkanderen onze toestand. En na deze bekeering/ hoorde wy Mr. Riddel prediken over de vertoeving der Godzygtige in Goddelooze huisgezinnen/ en welke plichten daar moeten be-
tragt worden. Dog, zegt hy/ als gy alles gedaan hebt, zonder Babylon te kunnen verbeteren zo gaat uit Babylon. Deze Leezredenen quam met onze 't samenspraak zo over een/ dat wy niet anders dan de Heere daar in zien konden. Dog ondertusschen moet ist verhalen een droevige en beschreyelyk voorval/ het welk de drie Koningryken schielyk overquam/ namelyk de doot van onze genadige Koning William, wiens naam in een eeuwige gedachtenisse van alle Godzygtige/ dog voornamentlyk van Schotlands inwoonders/ behoort gehouden te worden.

1. Hy was een Koning voorzien met alle soort van verstand en wysheit/ om zyn Ryken te regereen/ zo in tyden van oorlog als van vrede; schoon hy in der daat een doorn in de oogen der Goddeloozen was. Want beide in zyn leven en na zyn doot spraken zy met bittere berontwaardiging tegens hem/ alhoewel zonder oorzaak.

2. Hy

2. Hy was de Koning/ of ten minsten was het middel van onze verlossinge van de Paapsche en de Bisschoppelyke Godsdiens/ zynde twee ondragelyke lasten/ waar onder Schotland lange tijd gebukt heeft/ maar voornamelyk onder de last der Bisschoppen/ 't welk een jolk was/ dat nog wy nog onze Vaders hebben konnen dragen.

Twee of drie dagen eer dit droevige nieuwas kwam/ was'er een generale vergaderinge/ pzedikende Mr. Wilkie op deszelfs opening over Exod. III: 3. Ende Mose zeide: Ik zal my nu daar henen wenden, ende bezien dat groote gezigte, waarom de Braambosch niet en verbrande. Alwaar hy vertoonde/ hoe de Heere syn Kerk in alle eeuwen bewaart heeft/ schoon in het midden van een brandende Braambosch. Hy zeide ons vozder/ hoe na alle schyn, Schotland in een zeer korten tyd een zeer droevige beproevinge ontmoeten zoude, dewelke de Braambosch in een vlamme ontsteken zoude; dog God zoude dezelve bewaren van verteert te worden. Nu hoe haast deze voozzegginge vervult wierd/ laat ik een iegelyk voozbeelen. Want deze voozzegginge geschiede Dingsdag, en de tydinge wiert bevestigd op Donderdag, in de maant Maart van 't jaar 1701. O wat was'er een droefheit en smerte op de herten van alle Godbzugtigs! zo Keeraaren als het volk/ beklagden hem grootelyks/ vrezende dat deze slag slegt's een voozlooper was van andere. Wat my aangaat/ ik kan niet zeggen/ welk uitwerkzel het op my had. Ik was zeer bevreest/ dat'er in een korte tyd een verandering van regeering komen mogt/ en alle soozte van quaad daar op volgen zoude.

Want

Want wy dagten waarlyk/ dat de Evangelie instellingen by ons niet continueren of verblyven zouden. Dog de Heere quam deze onze bzeze in zyn goedertierentheit hoorz.

Het behoozt aangemerkt te worden/ dat gelijk'er groote bzoefheit des herten was onder des Heeren volk/ also niets dan bzeugde en blitschap onder de Goddelooze was. En wat de Bisschoppelyke aanhang aangaat/ zy vergaderden met troepen op de straten/ zeggende tegen malkanderen met een bly gelaat/ waar zullen we eens een roesje gaan drinken? O hoe smertede my dit aan 't herte/ als ik het hoorde. Deze lieden waren vol verwagtinge/ dat ze wederom tot hare oude bedieningen herstelt zouden worden. Dog geloofst zy God/ dat haar hoope was gelijk onze bzeze/ namelyk beide vernietigt. Want de Heere gaf ons gunste in de ooge van onze Koninginne/ wiens herte geneigt was om onze Kerk-regeeringe zo als het te booren was/ staande te houden.

De indyktzelen van gemelde verlies/ weeten van my niet af/ zo dat hoe ik'er meer op dagt/ hoe ik'er meer van aangedaan wierd.

Na dezen behaagde het den Heere/ zig zelven aan my genadelyk te openbaren ten tyde van het Abondmaal in de Colledge Kerk/ alwaar ik aanmerken moet/ dat ik een sterke obertuiginge had/ voornamentlyk om dat ik Gods Geest in bozige tyden smerte aangedaan hebbe/ dog voornamentlyk op den 1 April 1699, waar van ik te horen hebbe gewag gemaakt. O hoe lag het gebaelen van deze zonde op myn herte/ bzezen- de/ dat God een eeuwige twist met my mogte hebben. Ik was verwondert/ dat hy my op
die

die zelfde dag/ wegens myne schrikkelijke ongerechtigheden niet in de helle wierp.

Saterdags preekte Mr. Shaw over deze woorden van Jerem. III : 22. Ziet hier zyn wy, wy komen tot u, want gy zyt de Heere onze God. Dit was aan myn een kragtige Leezreden/ en wierd aangedrongen door de kragt van God op myn ziele. Indien ik ter neder zoude stellen/ welk gedeelte van de Leezreden my meest aandeed/ zo zoude ik de geheele Leezreden ter neder moeten stellen. Ik dank den Heere/ dat ik ze gehoozt hebbe.

g. Morgens preekte Mr. Moncrief over deze woorden: Door zyne striemen is onse genesinge geworden, Jes. LIII : 5. Dit was voor my een goede tydinge/ dewelke door de zonde zo besmet was. Hy sprekst over deze drie dingen/ 1. de personen, wij; 2. de medicyne/ zyne striemen; 3. het uitwerksel/ genezing. Hy stelde ook op een wonderlyke wyze voor het lyden van Christus/ en God sprekst door hem/ gelijk ik hoope dat veel binnen dat Huis zunde/ getuigen kunnen/ en haar zegel daar aan hangen.

Ik communiceerde aan de tweede Casel/ dewelke van Mr. Riddel bedient wiert/ zunde het den 12 April 1702, alwaar ik Hemel en Aarde tot getuige nam/ dat ik daar gekomen was om van myne menigvuldige qualen/ en van myne droevige plagen/ dewelke veel in getal waren/ genezen te worden. Ik kan niet zeggen/ in welke gestalte des geests ik was; maar ik loobe den Heere/ dat het niet slimmer met my was/ schoon het helaas! met my niet was/ als in voorige tyden. Ik vernieuwde myne voorige verbintenissen in de sterkte van een Middelaar/ doch
in

in gzoote duisterheit. 's Namiddags predikte Mr. Riddel over deeze woorden: Gy zyt getuigen over u zelve, dat gy u den Heere verkooren hebt, om hem te dienen. Jos. XXIV : 22. waar op myn docht dat myn herte Amen zeide; ebenwel was ik den gantschen dag onder een wolk. Op Maandag/ dewelke de laatste en de grootste dag des Feests of des Avondmaals aan my was/ predikte Mr. Wishart over Rom. VII : 4. Zo dan myne Broeders, gy zyt ook der wet gedoodet door het lichaam Christi, op dat gy zoudet worden eens anderen, namelyk des genen die van den dooden opgewekt is, op dat wy Gode vrugten dragen zouden. In deze Leezreden dede hy ruime en breede aanbiedingen van Christus aan alle/ zelfs aan die gene die hem veragt hadden. Hier wiert myn herte gewillig en te brede gemaakt om hem op Evangelii-woorden aan te nemen. Hy gaf eenige merkteekenen om te weten of men aan Christus getrouwt was/ en onder andere dat men dan vrugtbaar zoude zyn. Het geen ik ook uit dit Avondmaal aanmerken kan/ is/ dat ik verzekert was/ dat de Heere met zyne dienstknechten/ de Leeraren/ was; want zy wierden wonderlyk geholpen om haar plicht te volbrengen. Belangende eenig ding van licht en liefde/ het geen ik zelven ontfing/ het was gelyk de zon/ schynende in een winterdag. Ik bleef niet lang in een goede gestalte/ maar quam in verscheide gevallen. De volgende week was'er iemand van myn kennis op zyn sterfbedde/ over wien ik eenigsints aangedaan was/ uit aanmerkinge/ dat zyn leven in de zaken van God zo teder niet was/ of het mochte zyn doot zeer ontoostelyk maken.

Ik begeerde/ na dat ik konde/ zyn toestand
 hoor den Heere te hzengen/ zoekende barmher-
 tigheid hoor zyn ziele. Woensdag avond wan-
 neer hy stierf/ was ik daar tegenwoordig/ en
 ziende hem in een zeer erbarmelyke toestand/ hoorde
 ik het van myn plicht te zyn/ om tot God
 noch eens hoor hem te gaan; alwaar ik in der
 daat myn Abondmaal-feeſt in een ruime mate
 ontſing.

Ik begaf my zo raſ niet tot de plicht/ of my
 wierd een opene deur vergunt/ om te naderen tot
 den thsoon der Genade/ alwaar ik myne droe-
 ge klagten hoor den Heere uitſtoztede/ beide hoor
 myn zelve en hoor andere/ en byzonderlyk hoor
 dit arme menſch/ en aldaar ontſing ik dat
 woorst ten zynen opzichte: Ik zal komen ende
 hem genezen. Gy welk woorst ik hoopte/ dat de
 Heere zyn ziele genezen zoude.

Een weinige na dezen/ begon ik te wankelen
 en ongelooſdig te worden. Doe quam dat woorst:
 Hebbe ik u niet gezegt, dat, zo gy geloofst, gy
 de heerlykheit Gods zien zult? Joh. II: 40. Hy
 ſcheidde uit dit leven/ omtrent zes uren in den
 morgenſtand. Het ging met my wel in die nacht
 ten zynen opzichte; ja gewoonlyk was het noit
 beter met my/ dan wanneer ik omtrent de toe-
 ſtand van andere bezogt was; het welke my de-
 de gedenken aan het zeggen van Mr. Rhetor-
 fort: Gaat boodſchappen doen voor andere, en
 gy zult iets voor u moeite ontfangen.

Daarna wiert'er een Abondmaal gehouden
 te Rathouw, alwaar ik een getuige/ doch niet
 een deelgenoot was/ om dat ik op deze tyd zeer
 droeſig wechgerukt wierd door de verdozventhe-
 den van myn hoor herte/ zo dat ik niet wiste
 wat

wat ik doen/ of welke weg ik inslaan zoude;
want alle middelen schenen krachteloos omtrent
my te zyn.

Ik was op Rustdagen/ na dat de Predikatiën
gedaan waren/ gelijk eene/ dewelke niet volko-
mentlyk het regte gebruik van zyn verstand had-
de. Zo droefig wierd ik geplaagt van het
lichaam der zonde en des doods. Ik bleef een
goed gedeelte van den avond op het veld/ doch
het wiert met my niet beter. Ik bzagt het ove-
rige van den avond door/ in het verkeeren met
sommige van myne Godbzugtige vziendinnen/
het welke my de tyd zeer aangenaam en wen-
schelyk dede zyn. In den morgenstond behaag-
de het den Heere genadiglyk een zeer tydig woort/
passende op myn toestand/ my toe te zenden door
Mr. Andrew, uit Psalm CI: 1. Ik zal van goe-
dertierentheit ende regt zingen; u zal ik Psalm
zingen, o Heere. Waar uit hy aanmerkte twee
dingen.

1. Dat het des Heeren gewoonlyke weg met
zyn volk was/ een gemengde beker in hare han-
den te stellen/ goedertierentheit ende regt (of na
de Engelsche overzetting/ oordeel) niet altyd
goedertierentheit, op dat zy niet zoude zeggen:
wy zullen nooit wankelen; noch ook niet al-
tydt oordeel, op dat zy niet bezwyken en het
opgeven.

2. Merkte hy aan/ dat/ hoedanig ook het lot
van des Heeren volk was/ zy'er over met een ge-
zang zingen willen/ 't zy goedertierentheit of
oordeel. Doch sommige willen niet zingen van
oordeel, om dat het vzeemt schynt/ zo zyn 'er
evenwel deze vier oordeelen, waar in het volk
van God zullen zien een stoffe van gezang.

I. Het

1. Het oordeel van de verdozventheit.
2. Het oordeel van verlatinge.
3. Aiterlyke tegenspoeden.
4. Wanneer Sion in ongeleghentheit is.

Hu spzakt aangaande deze vier zaaken/ dog
ist zaler maar twee van melden/ dewelke meest
met myn toestand over een quamen.

1. Wat het oordeel der verdozventheit aangaat
hier omtrent zeide hu sommige mogten zeggen/
wie zou hier onder zingen? als het welcke ons
zo veel ziltige tranen/ en zugtingen/ en zo mee-
nig vermoeide uur/ dag/ en nacht gekost heeft/
en ebenwel daar onder te zingen/ hoe kunnen
wy het doen?

Ik zal u deze drie dingen zeggen/ dewelke mo-
gen zyn een stoffe van gezang/ zelsz in deze
toestand.

A. Wwe verdozventheden hebben u vernedert/
zo dat gy een woonplaats geworben zyt alwaar
de Heere woone wil.

B. Wwe verdozventheden hebben u meenig-
maal tot den thoon der genade doen gaan. En
is die niet een stoffe van gezang?

1. Zingt/ om dat gy eer lange in die plaatze
zult zyn/ alwaar de verdozventheit niet kan in-
komen. Hebt gy dan geen groote reden om zelsz
in deze toestand te zingen?

2. Belangende het oordeel van verlatinge/ zo
ontbeert u ook daar in niet een stoffe van gezang.
En dat om deze redenen.

A. De Heere leert u hier dooz/ dat gy op
uwe eige voeten niet staan kunt. Gy zyt gelyk
een glas daar de voet van gebroken is/ dewelke
zonder een steunzel niet staan kan. Het mag zyn/
wanneer gy het licht van des Heeren aangezigt
ge-

genoot/ dat gy dagte ooit te zullen beweegt worden. Maar nu heeft hy zyn aangezigte verhozen/ en gy zyt beroert.

B. Zingt om dat deze langdurige verlatinge u de weg baant voor een nieuwe ontdekkinge/ als wanneer een nieuw lied in uw mond zal gelegd worden/ Ps XL: 4.

Ik moet bekennen/ dat my deze Leezreden van God toegezonden was/ waar voor ik zyn Name begeere te looven. En ik nam voor de eerste gelegenheid/ dewelke zig aanbood/ niet te verzuimen om ten Abondmaal te gaan.

Op deze tijd vond ik geen kleine zwaarigheid/ in het Huysgezin te verlaten/ waar van ik te voren gesproken hadde. Dog de Heere hielp my om myne voornemens te bewaren/ en alles tegenstaan 't welk zig opdeed. Ik ben verplicht aan te merken/ dat den eenen dag na den andere dat woort my voorquam; Waarom vertoefst gy langer? het welk my dede verstaan/ dat indien ik langer vertoefde/ ik ten eenemaal opgehouden zoude worden; en dat het lang mogte aanloopen/ eer ik wederom zulk een gelegenheit verliyzgen zoude. Wegens deze aanmerkinge verliet ik dat Huysgezin/ en dat met veel haare en vergenoeging van myn gemoed. En dat woort wiert my zeer zoetelyk te binnen gebragt: Op u ben ik geworpen van de baarmoeder af, van den buyk myner moeder aan zyt gy myn God, Ps. XXII: 11.

Het eerste Abondmaal daar ik van hoorde/ stond te Sithgow gehouden te worden/ alwaar ik en verscheide andere ons na toe begaven; en in welke plaats ik begeerig was myn zelven aan den Heere over te geven. Rustdag 's Ma-

mid

middags preekte Mr. Baaklay over Hand. VIII: 39. Hy (te weten den Camerling) reisde zynen weg met blytschap. Alwaar hy aanmerkte/ dat'r groote vreugde en blytschap op volgde/ wanneer men Christus door het geloof aangenomen heeft. Ondertusschen terwyle hy hier omtrent sprak/ konde mijn herte de waarheit hier van verzegelt hebben; en my dacht dat hy de eige taal van myn herte sprak. En het ontbrak my ook niet eenigermate aan vreugde/ terwyl ik deze Leezreden hoorde; dewelke schoone hoort was/ zo was ze evenwel zeer wezentlyk/ en de indrukzelen daar van bleven my eenige tijd by.

Op Maandag preekte Mr. Burnet over deze woorden; Waarom noemt gy my Heere, Heere, ende en doet niet het geen ik zegge. Daar op preekte Mr. Barclay over deze woorden; Doet handel tot dat ik kome. Deze Leezredenen hoorde ik met genoegen/ vermaak/ en met gezetheit des gemoets/ het welcke geen kleine weldaat was/ aanmerkende/ hoe menigmaal myn herte ten tyde van de instellingen plagt af te zwerwen. Ik kan niet zeggen/ dat ik aan dit Abondmaal ontfing/ het geen ik verwagtede; nochtan had ik grond om te hoopen/ dat de Heere nog veler ontdekkingen van zig zelve aan my/ tot op een ander gelegentheit bewaarde.

De volgende dag des Heeren/ zoude het Sacrament te Laswade nitgedeeft worden/ alwaar ik voornam tegenwoordig te zyn. Ik was daar op den Vastendag? dog op den Kruisdag was ik zo ongesteld in myn lichaam/ dat ik genootzaakt was eenige dagen myn bed te houden. Aldus wiert ik van deze gelegentheit ontzet/ 't welk my niet weinig smerte.

Na dat ik van deze ongesteltheit opquam/ zo bejaagde het den Heere een ander onderbindinge van zyn liefde en gunste aan myn ziele te besteden/ en dat in zulk een ruime mate en trap als ik ooit te voren genoten hade. (Dag alle zyne wegen met my zyn goedertierentheit/ liefde ende wonder/ dewelke niet na te speuren zyn.) En dit geschiedede ten tyde wanneer het Sacrament in de West-kerk uitgedeelt wiert/ terwyl ik aldaar lag aan de kant van het badwater, wagtende tot dat de Engel het water beroeren zoude. Ik had eenige gedagten om op den eersten Kustdag te communiceren; dog wegens myne onte-
dere/ en levenlooze toestand doofst ik niet aan zyn heilige Casel naderen/ niet hebbende de genadeng van den Geest in oeffening; want ik merkte/ dat'er meer in een disgenoot vereist wierd/ dan in een staat van genade te zyn. De genadeng van den Geest behoorende in oeffening te zyn. Geduurende den gantschen Kustdag/ was ik beladen met een geest van ongenoegen/ zynde ten eenemaal moedeloos/ en ongemakkelijk wegens des Heeren weg met my. Ik konde niets in de Leezreden/ nog aan de Caselen hooren het welke op myn toestand paste. Daarom nam ik voor deze Kerk te verlaten/ en te gaan tot eenige andere/ alwaar ik van myn toestand zoude konnen hooren. Op deze tyd predikte Mr. Riddel over deze woorden: Zal hy wonderen doen aan de dooden? Ik dagt/ deze Leere komt met my beter over een; evenwel wist ik niet/ wat ik doen/ of waar ik gaan zoude. Ik was zo ontroert in myn gemoed/ dat ik dagt/ dat God op d'een of d'ander verschikkelijkhe wyze tegeng my zig vertoonen zoude; (dog in zyn goedertierent-

rentheit quam hy myn bzeze booz) in deze toestand bleef ik steeds/ tot dat het gantsche werk gedaan was. Doe was ik als eenen buiten zyn zinnen. Daar na begaf ik my na een afgezonderde plaats/ op het kerkhof/ alwaar ik scheen te zullen bezwyken en het op te geven/ zeggende: Ik kan het niet langer uithouden; de plichten zyn my tot een last/ en de instellingen tot een vermoeitheit/ omdat ik geen voortgang in de wegen des Heeren make. O ik zie dat niets minder dan een Drieënheit my te stade zal komen. Toen zag ik de nootzakelykheit van een Middelaar/ in alle zyne ampten. Terwyle ik dus in myn geest ontrust was/ zo behaagde het den Heere/ dewelke altoos zyn volk in een tyd van nood bystaat/ op my met een ooge van medelyden neder te zien. In deze plaats wierden myne handen los gemaakt/ en ik ontfing sterkte/ welke my was gelyk het leven uit den dooden. En hier kreeg ik bzyheit om uit het binnenste van myn herte myn klagten den Heere booz te dragen/ hem smeevende/ dat hy om zyns naams wille wilde gedenken/ het gene hy in vorige tyden aan myne ziele gedaan hadde/ en dat in verscheide gelegentheden/ en op verscheide plaatsen; geslykt als te Laswade, Prestoun-Pans, Largo, en op andere plaatsen/ alwaar ik gewillig gemaakt wiert om Christus op de boozwaarden van het verbond der Genade aan te nemen. Myn te rugge zien op deze tyden/ was geen kleine grond van hope/ dat de Heere noch groote dingen booz my doen wilde. O! ik voelde op een onverwachte wyze een groote veranderinge in myn geest/ zo dat ik het niet kan uitspreken. En schoon ik niet aan de Tafel was/ al-

alwaar de Heere gewoon is zyn volk te onthalen; nochtan moet ik erkennen/ dat hy my in zyn wynhuis voerde, zynde de liefde zyne banniere over my, Hoogl. II : 2. En dat woort quam tot my: Al laagst gy lieden tussen twee rygen van steenen, zo zult gy dog worden als vleugelen eener duive, Ps. LXVIII : 14. Dit was voor my een gepast en verquikkelyk woord/ aanmerkende tussen welke steenen van zonde en van berdozventheit ik gelegen hadde. Ik ontfing toen een gemeenzame toegang tot den thoon der Genade/ niet alleenlyk voor myn zelve/ maar ook voor andere/ gelyk als de Kerken buiten en binnen ons Koninkryk; myne Christuslyke byzinden/ en myne naeuwe en dierbare bloetverwanten; voor welke tyd myn ziele den Heere begeert te looven/ terwyl ik dit aanmerke als een duidelyk teeken/ dat ik op den volgende dag des Heeren genoodigt ben om het Sacrament op deze plaats deelachtig te worden.

Dit was voor my een zoete nacht/ dewelke ik begeere in gedachtenisse te houden. Maandags predikte Mr. Williamson over Psal. CIII : 2. Looft den Heere myne ziele, ende al wat binnen in my is, zyn heiligen name. My dagte/ dat myn binnenste herte met dit zeggen uitging. Daar na predikte Mr. Hart over Jes. L : 10. Wie is'er onder u lieden die den Heere vreest, die na de stemme zynes knechts hoort? Als hy in de duisternisse wandelt, ende geen licht en heeft: dat hy betrouwe op den name des Heeren, ende steunen op zynen God. Hy moedigde de genen dewelke in duisternisse waren/ aan/ om op den Heere te vertrouwen; en de genen dewelke uit de duisternisse tot het licht gebragt

waren/ spoozde hy op vierderlei wyze aen/ om een goed gebzuik van deeze weldaat te maken/ ten 1. Meest zeer dankbaar. 2. Hebt medelyden met andere/ dewelke met zulk een geluk niet begunstigt zyn. 3. Behertigt in uwe gebeden aan den thsoon der Genade/ de welstant van de kerk en de belangens van Chzistus. 4. Maakt u gereed voor bezoevingen van drie soorten/ a. verlatinge/ b. verzoekinge/ c. verdrukkinge. Alle welke dingen op my zeer toepasselyk waren. Na dezen gebeurde het/ dat ik in het gezelschap van sommige geraakte/ wiens wandel ten eenemaal aardfch was. Hier bevond ik/ dat de Geest zich onttrokt/ en dat de zoete smaak van zyn goetheit allengskens afnam; ik kreeg toen vele overtuigingen/ hoe slecht van my des Heeren tegenwoozdigheit besteed was geworpen/ wanneer ik ze hadde.

Ik was zeer bevreest/ dat de Heere zich gantschelyk onttrokken hadde/ om dat ik zynen H. Geest tegengestaan hadde/ zynde niemant meer schuldig aan deze zonde van ik was; en het scheen my toe een trap te zyn van de zonde tegen den H. Geest. Dit ontrustede my niet weinig.

Woensdag in de namiddag was het de gewoonelyke tyd dat myne vriendinnen en ik ons afzonderden in den gebede/ en ik kreeg toen een nieuwe ontdekkinge van des Heeren gunste aan myn ziele. Ik kan het ter eere van God zeggen/ dat wy zelden in deze plicht t'samen quamen/ of ik kreeg eenige onderbindinge van de liefde Gods/ dewelke aan my ontdekt wierd.

Donderdag, zynde het Vastendag/ was ik in een zeer slechte gestalte/ dewelke met de plicht van den dag gants niet over een quam. De
Leez=

Leezredenen hadden weinig vat op my; dog in de namiddag/ wanneer Mr. Chricton preekte over deze woorden/ Amos VII: 2. Heere, Heere vergeef dog? wie zoude van Jacob blyve staan? want hy is klein, zegt ik dat'er iets van Gods Geest in was/ dewelke met hem getuigde/ als hy sprak van de vergevinge der zonde.

Vrydag preekte Mr. Meldrum over 2 Tim. IV: 8. Voorts is my weggelegd de kroone der rechtvaardigheid. Hy merkte aan/ dat een kind van God konde komen tot een onderscheide kennis van zyn aandeel aan Christus/ terwyle hy hier op aarde was; en dat'er buiten dit hier niets was/ waar van men zich zelven verzekeren konde.

Gelyk hy meenigmaal my tot een bode van God verstrekt hadde/ zo was hy 't my ook op dezen dag/ als wanneer ik de ademingen van Gods Geest op myn ziele onderbond. Na dat ik t'huis gekomen was/ zegt ik/ dat ik wederom eenigermate des Heeren tegenwoordigheid verkreeg; biddende/ dat hy my wilde gereed maken tot die plechtige gelegentheit/ dewelke nu zeer naby was; en dat myne genadens mochten verlevendigt worden/ ten einde ik een Zuid voor Christus mochte zyn.

Saturdag's morgens bevond ik/ dat hetgeen ik de laatste Zondag ontmoet hadde/ wederom begon levendig te worden/ en dat de Geest des Heeren my verwakkerde/ wordende in staat gesteld om te roepen/ dat die beden/ dewelke op die tyd zeer gewichtig op my lagen/ my toege staan mochten worden.

Zodanige/ als een walgelyk gezichte van de zonde; een heilige en geestelyke wandel ten allen tyde/ in alle plaatsen/ en in allerlei gelegentheden/

den en dat ik een nuttig Christen mochte zijn/ in mijn tyd en geslachte. Dit was my een buitengewoone tyd/ ontsangende byzheit om geloof te oeffenen/ dat de Heere my deze beden/ waar van ik gemest hebbe/ vergunnen zoude; en dat woort quam tot my: Morgen zal de Heere nederkomen, en wonderen onder u doen. Dit deed my met blydschap ten huize des geslachts gaan/ verwachtende de verbuilinge van deze belofte. Op dezen dag predikte Mr. Mitchell over Joh. XX : 15. Vrouwe wat weent gy? wien zoekt gy? Waar uit hy aanmerkte/ ten 1. Dat de ziele/ dewelke Christus zoekt/ niet afdalen zoude/ tot dat zy hem vindt. 2. Dat Christi afwezentheit zodanig een geloobige ontrust/ dat alle andere dingen in de werelt hem niet konnen te byden stellen/ tot dat zy hem gebonden had; neen/ zelf niet Engelen/ of Leeraren.

Van deze Leere kon ik mijn zegel hangen; want wat is de gantsche werelt zonder Christus? geef my Christus/ en niets buiten hem/ liever dan een werelt zonder hem. Doch het gene booz my meer byzonder was/ was het gene dat Mr. Anderson spzakt aangaande het maken van een verbond/ uit Ezerh. XVI: 8. Ik quam met u in een verbond, spreekt de Heere, Heere, ende gy wierd myne. Waar uit hy aanmerkte/ dat het was het boozrecht der geloobigen/ in een verbonds-betrekkinge met God te zijn.

Hy spzakt aangaande de Partyen/ dewelke het verbond maakten/ en aangaande de boozwaarden van beide de Partyen; op welcke tyd/ en in welke plaats ik alle/ dat in hemel en op aarde was/ tot getuige nam/ dat ik gewillig en te

te huzeden met dit verdrag geworpen was. Deze Leezreden was my zo aangenaam/ dat ik niet nalaten kan ter neder te stellen sommige van de voorwaarden/ zo aan de kant van God/ als aan de kant der Geloobigen. Wat het Eerste aangaat/ zeide den Leeraar/ dat God in zyn verbond zich zelven en al het zyne beloofde over te maken/ ter verbuilinge van het gene zyn volk van noden had; 2. dat hy zyn verblyf onder haar wilde nemen/ en met haar wonen. 3. Dat hy haar beschermen zoude van hare vyanden. Daer waren verscheide andere dingen/ dewelke hy omtrent dit stuk had/ zynde dezelve my ontschooten.

De voorwaarden aan de zyde der Geloobigen waren/ 1. Christus aan te nemen als Heere. 2. Alle andere Liefhebbers te verzaaken. 3. Alles aan hem over te geven/ en zich zelven aan zyn H. wille voor altoos te onderwerpen. O! een grote kracht vergezelschapte alle deze dingen/ zo dat ik dachte dat elke spreuk in gewicht en levendigheid d'andere spreuk overtrof. Ik dagte ook dat my nooit verdzieten zoude dit zoet onderwerp/ het welke was gelijk merg voor de beenen. De openbare Godsdiensd geëindigt zynde/ begon ik deze dingen ernstelyk ter herte te nemen/ en op nieuw een verbond met de Drieëenheit des Hemels aan te gaan. O dat ik mochte zeggen met David: Hy heeft my een eeuwig verbond gestelt, dat in alles wel geordonneert en bewaart is, 2 Sam. XXIII : 5. ten einde ik het niet in twyfel mochte trekken/ gelijk als ik te voren gedaan hadde. O! verzegel my voor uw woort en Geest/ en ik zal het verbond met myn herte en ziele verzegelen/ en het onderschryven met myn

myn hand. En laat deze plaats een staande getuige tusschen u en my zyn/ dat ik d'uwe ben/ en gy de myne zyt voór eeuwig. Doe wierden de voórwaardén van 't verbond my voór oogen gestelt. Ik zal ter nederstellen/ waar toe ik my doe voór den Heere plichtelyk verbond/ met opgehebe handen/ op myne gebooge knien.

„Ik begeere hier Christus in myn herte aan te nemen/ in alle zyn ampten/ als Propheet/ Priester en Koning. O Heere/ wanneer ik dezelve van noden hebbe/ zo ontrekt my niet uw bystand/ op dat ik/ in 't duister zunde aangaande myn plicht/ 't zy niet opzigt op de ziele/ of op de dingen van deze werelt/ dan in myne naderinge tot u/ bestieringe van u mag ontfangen/ wat ik doen moet. O zeg Amen hier op/ volgens uwe belofte/ Ps. L : 15. Gy weet ook/ dat uit oorzaak van een lichaam der zonde en des doots ik daaglyk myn zelden verontreinigt/ zo dat ik ras myn vertrouwen verlieze/ in myne toenaderinge tot den thoon der genade. O! laat uwe gerechtigheit voór my tusschen komen/ op dat ik dagelyk by u toegang mag verkrygen/ zo dikwils als het de noot vordert. Heere/ zeg hier ook op Amen, volgens dat woord/ Eph. II : 18. Gy weet ook/ dat ik veel vyanden hebbe van buiten en van binnen; de duivel/ om my te verzoeken; de werelt/ om my te verleiden; plaisieren/ om my op een verkeerde weg gevangen te nemen/ en een verdozde natuure zunde genegen tot alles dat quaad is. O! kom dan als een Koning om tegens alle myne vyanden te stryden; want zy zyn niet alleenlyk myne vyanden/ maar ook d'uwe; want

„zy komen alle daar in obereen/ om het werk
 „uwer genade te vernietigen/ het welke gy in
 „myne ziele geplant hebt. O Heere! wanneer
 „ik ook van eenige van dezelve besprongen wor-
 „de/ zo heb ik/ wegens dat ik zwak ben/ niet
 „meer te doen/ dan myn toeblyt tot u te ne-
 „men/ om my tegens dezelve te helpen. En
 „laat uw goede woort aan my verbult worden/
 „welke ons bebeurt alle onzen last op den Heere
 „te werpen/ en wilt gy ons ondersteunen. He-
 „den Heere/ begeer ik een scheidschied te geven
 „aan alle myne vzeemde Liefhebbers/ en met
 „Ephraim te zeggen: wat heb ik meer met de
 „afgoden te doen? Gy alleen weet/ welk een
 „nest van onreine schepselen ik binnen my heb-
 „be. Sints gy eerst met my in onderhandeling
 „gekomen zyt/ zo heb ik altoos d'een of d'an-
 „der afgod gehad/ twistende om het voorrecht
 „van Christi plaats/ op een zeer onredelyke
 „wyze. Maar hier beloof ik heden in uwe
 „sterkte/ dat ik noit aan een ander de heerschap-
 „pije over myn herte geven zal/ dan aan Chri-
 „stus alleenlyk; en tot een bewys hier van/
 „geef ik myne genegentheden aan uwe bewa-
 „ringe over. Doch ik bevinde dat het een van
 „de moepelykste stukken van de godsdienst is/
 „om de rechterhand en de rechter-ooge van myne
 „genegentheden af te houden en uit te steeken.
 „Dag dit weet ik/ dat gy niets bebeurt/ of gy
 „hebt sterkte beloofd om het te volbrengen. Ik
 „doe hier heden een plegtige/ vrywillige/ en een
 „volkome overgaaf van myn zelve aan u/ ziel
 „en lichaam/ met alle de vermogens en leden
 „daar van; al het gene het myne is/ of ooit
 „het myne zal wezen/ dzaag ik aan u op. In-
 „dien

„dien gy in uwe voorzienigheid het geboeglyk
 „oofdeelen zult/ om aan my eenige goederen
 „van deze weerelt te besteden/ zo zal het volgens
 „uwe bestelling zijn/ om'er mede/ wanneer gy'er
 „my ooit toe roepen zult/ of te ondersteunen/
 „of eenige van uwe gebreke-hebbende lebema-
 „ten/ hare nooden te verbullen. Ik drage ook
 „aan u op de tienden van het gene ik be-
 „zitte/ 't zy dat ik veel/ 't zy dat ik weinig
 „hebbe. Dit begeer ik te onderhouden. En
 „indien gy eenige andere weldaden aan my te
 „koste zult hangen/ zo laat myn in die staat en
 „toestand weten/ hoe ik ze ten uwen dienste zal
 „aanleggen. Heere laat u deze opdracht welge-
 „vallen/ op dat ik my niet aan uitersteng/ het
 „zy ter regter 't zy ter linkerhand schuldig ma-
 „ke; en laat dat gedeelte van het verbond aan
 „my goed gemaakt worden/ Ps. XXV : 14. Ik
 „begeere hier wederom/ in het gezigte van hemel en
 „aarde/ mijn zelve aan Christus te onderwer-
 „pen/ om met dat lot te vreden te zyn/ 't welke
 „hy my in deze werelt zal gelieven toe te meten/
 „ten einde ik met Paulus leeren mag/ om/ in welke
 „toestand ik ook ben/ daar mede vergenoegt te
 „zyn. Indien gy in uwe voorzienigheid my met
 „armoede/ of met smaathheit om uwre naam
 „wille/ komt te beproeben/ ik ben te vreden;
 „schoon de geheele werelt om uwent wille myne
 „handen zouden worden/ zo ben ik te vreden
 „vervolginge en beproebingen voor uw zaak te ly-
 „den/ schoon het mogte zyn dat ik in een gevan-
 „genisse of huil zoude leggen/ om gegeeft en
 „gepynigt te worden. Ik maak'er myne reeke-
 „ninge mede/ en ik ben te vreden om aan een
 „galg of staak gebzagt te worden/ om een getui-
 genisse

genisse aan uwe waarheit te geven. Ik neme hier hebben gewillighlyk het kruys op/ om u zonder te murmureren/ door allerley moeyelykheden te volgen. Myn leven is gelyk een vel wit papier/ vult gy het op met het geen u bejaagt. Ik ben hier hebben te vreden te leven zo lang als het u beliest/ en te sterben/ wanneer gy het gevoeglyk oordeelt: uw wille is myn wille. Nu o Heere/ gy ziet dat ik schoone beloften doe/ maar in uwe tegenwoordigheit belyde ik dat ik nooit eene van dezelve houden zal/ dan op hoopwaarde/ dat gy het zelve geboden in myn legt/ het welke in Christus Jesus was/ om te hebben een lydende geest/ en uwe tegenwoordigheit met my. Ik beveele myn zelve aan uwe bewaringe; indien gy ooit Schotland bezoeken zult/ Heere laat dan nooit toe/ dat ik myn rugge uwe verholgde weg zoude toekeren; welk gebaar zig ook mogte opdoen/ bewaar my voor alle zondige inschikkinge op eenigerlei wyze. Ik ben te vreden myn kruys op te nemen/ en u te volgen/ dog niet in myne eigene sterkte; want zonder u kan ik niets doen. O Heere/ verleent myn dit/ dat dit Nagtmaal niet voorby mag gaan met zo weinig angst en hoopspoed/ als anderen Nagtmalen gedaan hebben. Maar laat'er van dezen dag af een wezentlyke veranderinge in myn wandel bespeurt worden; daar dezelve te voren dwaas/ vleeschelyk en aartgezingt was/ zo geef my nu heilig/ geestelyk/ en hemelsgezind te zyn/ op dat ik mag trachten/ zo na als het mogelijk is/ tot de volmaaktheit te geraken. O dat ik ooit meer met opzet zondigen mag. Nu o Heere/ al het gene ik van u begeere aangaande de tydelyke dingen/ is/ dat gy my groot wilt

wilt geven om te eten/ en kleederen om aan te trekken; geef my nog armoede/ nogte rykdom/ maar voed my met het brood mynes bescheiden deels/ zonder aan iemand tot een last te zyn; en zoek gy voor my uit een bestaan in deze werelt/ het welke meest tot uwe eere/ en ten uwen dienste mag zyn/ het zy buiten/ het zy in den dienst; en laat my alle de dagen van myn leven/ aan u een toegewyde Dienstvaagt zyn.

Ik vind my verplicht te erkennen/ dat de Geest des Heeren my bequaam maakte om deze beden aan den Vader in den Name des Zoons/ op te zenden; en ik kreeg geloof/ dat ik aangenaam was/ en dat hy neder wilde komen/ en wonderen onder ons werken; en dat hy voor my doen wilde meer dan ik bidden of begeeren konde. Ondertusschen terwyl ik aldus in het Huys van liefde onthaalt wierde/ lag het geval van andere zeer gewigtig op my; en smeekte inzonderheit voor de Kerk/ dewelke in den oven van vervolginge was.

Ik kreeg ook byzheit om te pleiten voor den ondergang van hare vyanden/ den Turk en den Antichrist, nevens dien hovaardige Geweltheußer in Vrankryk en alle/ dewelke haar magt leenden om tegens den Heere te stryden. Onze eige Moederkerk in Schotland lag op deze tyd zeer na op myn herte/ ten einde de Heere een vierige muur rontom ons mogte zyn/ om ons in de tyd van gemeene rampen te bewaren/ zo dat wy nooit daar in de zuivere instellinge mogen ontbeeren/ zonder de vermenginge van Papyry/ of Bisschoppelyke regeering/ of eenige andere dwalinge; Hoe gy met ons ook handelt in een weg van oordeel of barmhertigheit/ laat het een uit-

uitzigt hebben om ons vooz uw zelven tot een heilig volk te maken.

Terwyl ik dus bad vooz myne Chzistelyke vrienden en nabestaande/ lag de toestand van myn Moeder (dewelke op deze tyd/ na myn gedagten/ zeer naderden ten grave) zeer gewigtig op my/ op dat haar hzedede vooz de tyd van een sterbens uur met Chzistus mogte gesloten zyn; om wiens wille dat woort met hzagt quam: Om dat ik leve, zal zy ook leven.

Dezen avond was zo aanmerkelyk/ dat ik daar van gewag moest maken/ zynde het een langen tyd geweest/ sints ik diergelyke te voren genooten hebbe. En ik wierd overredet/ dat de Heere niet alleenlyk myne bedden verhoopen zoude/ maar dat hy meer vooz my wilde doen/ dan ik bidden of denken konde.

Rustdag 's morgens quam ik ter plaatse van het Nagtmaal/ om het zegel van den hemel te bekomen/ en communiceerde aan de eerste Tafel/ dewelke vooz Mr. Paterson bedient wiert/ predikende over Joh. 1: 16. waar uit hy een volke Chzistus vooz een ledige ziele voozstelde. Ik moet zeggen/ dat de Heere aan zyn Tafel/ my zeer gunstig was. Doch evenwel wierd ik een hzeze in my gelwaar/ dat ik ooit myne vooznehmens nakomen zoude. Sedurende den dag vooz verkreeg ik niet het geen ik verwagtede/ maar wiert geholpen om te gelooven/ dat ik het verkringen zoude/ eer het werk geëindigt was.

Rustdag 's avonds wiert ik verwittigt/ dat Mr. Meldrum Maandag stond te prediken/ dat verquiste my niet weinig/ uit aanmerkinge/ welke een gezegend werktuig de Heere hem menigmaal vooz my gemaakt hadde/ terwyl ik al-
dus

dus ondertussen. myn zelve vertroostede/ wiert
 ik daar over in myn geweten beschuldigt/ den-
 kende/ wat ben ik doende/ dat ik iets van het
 schepsel verwagte? het is rechtvaardigheid/ dat
 zyn Leerredenen my deswege geen goet doet. Nog
 ik loofte den Heere/ dat vreesagtigheden van
 dezen aardt genadiglyk wierden voorgekomen/
 want de laatste dag van het Abondmaal was
 voer my den grootsten dag/ een dag inder daat
 om ooit van my in vergetenis gestelt/ maar in
 een eeuwige gedachtenisse van my bewaert te wor-
 den. In de morgenstond verkreeg ik blyheit om
 te gelooven/ dat de Heere al het geen ik zongte/
 my vergunnen zoude/ en wierd in dezen bebes-
 tigt voer twee Schryftuurplaatsen/ 1 Chron.
 IV : 10. Ende God liet komen dat hy begeerde.
 Jes. LXIV : 4. Men heeft het niet gehoord, nog
 met ooren vernomen, nog geen ooge en heeft
 het gezien, behalven gy, o God, wat hy doen
 zal dien die op hem wacht. Hier had ik een on-
 uitspreekelyke blydschap omtrent; daar na quam
 ik ter plaatse van den openbaren Godsdienst/ al-
 waar Mr. Wishart over Openb. III : 11. predik-
 te: Houd dat gy hebt, op dat niemand uwe kro-
 ne neme. Waar uit hy ons/ nevens andere din-
 gen/ vermaande vast te houden het gene wy
 aan dit Abondmaal ontfangen hadden; zeggen-
 de ons/ dat het moeilijker was te bewaren het
 gene wy verloren hadden; het welke ik uit myn
 eige boevige erbarentheit zeer wel wete. Ver-
 der vermaande hy ons vast te houden de volko-
 mentheit van de Presbyteriaensche regeringe/ zo
 dat niemand onzer oit moeste toestemmen om de
 Bisschoppelyke magt weder in te brengen/ wel-
 ke Schotland hadde uitgespuut; en zullen wy
 ge-

gelijkt honden onze eige spreekfel opslukken? Hy spzakt ook een bloekt uit ober die persoon/ dewelke op eenige wyze Jericho zoude helpen wederom oprichten. Hier op was ik blinde te hooren dat hy zo getrouwd was/ zynde daar op deze tyd een gzaote nootzakelykheit van zodanige leere.

Ik ben ik verlegen hoe ik verhalen zal het gene in de naaste Leezreden volgde/ zynde daar in vooz my iets buitengewoonz/ het welke beter gevoelt dan verhaalt kan worden; terwyle Mr. Meldrum handelde ober Jer. L : 5. Sy zullen komen ende den Heere toegevoegt werden met een eenwig verbond, dat niet en zal worden vergeten. Het lezen zelfs van de Cext spzakt goede dingen tot my: en eere zy God/ ik wiert niet te leur gestelt. Schoon ik vele zoete en verquiskelyke Leezredenen gehoozt/ en menige heerlyke dagen onder zyn bedieninge genooten hebbe/ hy de eerste Leeraar zynde/ dewelke ik oit Christus aan my hoozde verkondigen/ zo dat ik Christus aannam; evenwel was'er iets in deze Leerreden/ het welke alle het oberige obertraf. Ik bond veel van de Geest en kragt van God in deze Leezreden/ zodat ik niet wiste welk het zoetste was/ want het was vooz my een tyd niet minder dan de poozte des hemels. Hy spzakt van eenige merkteekenen van die gene/ dewelke waarslyk een verbond hadden gemaakt/ en hoe zy haar verbondz-betrekkinge aanleggen zouden.

Vooz welke merkteekenen ik obezredet wiert/ dat ik dezelve eenigermate hadde; en myn gantsche ziele wiert met een gzaote begeerte ontstoken; om dezelve meer en meer vooz myn wandel te laten blyken.

Hy spzakt zo byzonderlyk aangaande deze dingen/

gen/ dat ik nootwendig merken moest: de Geest Gods getuigende met hem; en hy wrogt zo op myn geest/ dat ik boven alle twyfel geraakte/ dat ik eene was dewelke in een verbond met God zels aangestoomen was geworden/ niet om myne eigene gerechtigheit/ maar om de gerechtigheit van den Middelaar Christus; dezen dag was de herzegelingdag van het verbond der genade met my; gevende deze drie gezamentlyk een getuigenisse van de waarheit daar van. 1. Zyn Geest werkende ten dage van zyn kragt. 2. Myn geest wiert gewillig en te vreden gemaakt met de voorswaarden/ op dezen dag van kragt. 3. Zyn Dienstknecht/ als het uitwendig werktuig/ bevestigde dit door zyn Kezreden. Verhalven alle deze drie quamen in dit stuk overeen; dog welke indruiselen ik hier van hadde/ kan ik niet in geschiedt stellen; want ik was boven alle uitdruiseling/ het welke my de grond gaf om met David te zeggen: Hy heeft my een eeuwig verbond gestelt, dat in alles wel geordonneert ende bewaart is, 2 Sam. XXIII : 5.

Vervolgens wiert een gezang van lof en van vrede in myn mont gelegd. Lof en eere zy den grooten God/ dewelke zulke groote dingen door my arme schepsel gedaan heeft/ verdienen de van natuure de helle en zyn gramschap; doch de ryke weldaden van zyn vrede genade hebben my verhoogt. O dat ik zo mogte geholpen worden om hem te looven in myn wandel/ dat het mogte openbaar maken myn dankbaarheid in 't vervolg van myn leven/ schoon het zelve zoude opgebult worden met allerlei soort van beproevingen en moeijeligheden/ op dat ik my gedragen mag als eene die met den Heere een verbond ge-

gemaakt heeft/ zunde wel te zeden met den
weg/ dewelke hy met my inslaat. Ik beveele
my wederom aan den Heere/ zunde wel te zede-
den met de order van het verbond der Genade/
en hier verbind ik myn zelve om de weg des
Heeren/ en de belydenisse van de Presbyteriaan-
sche Kegeeringe te houden; laat het gebaar noch
zo groot zyn/ zo zal ik het evenwel staande hou-
den en daar vooz stryden/ met alle myn macht
en vermogen/ mits dat ik sterkte en wysheit
verkrige om het te doen; want van myn zelve
kan ik niets doen. En tot een getuigenisse hier
van/ heb ik dit met myn hand ondergeschreven/
den 10 Augustus 1702.

ELIS. WAST.

In de volgende Leezreden predikte Mr. An-
drew ober Hoogl. II: 3. Ik hebbe grooten lust in
zyne schaduwe, ende zit'er onder: ende zyne
vrugt is myn gehemelte zoete. Waar uit hy
veele geballen van het geweten oploste/ dewelke
arme schepselen mochten ontrusten/ zullende
dezen appelboom haar van allerlei stozmen be-
zyden.

Den openbaren Godsdiensf geëindigt zunde/
begon ik te onderzoeken wat de Heere tot ons
sprak dooz de bulderende stozmen/ dewelke wy
ontmoet hadden; en ik wiert beantwoord/ dat
hier dooz de Heere ons leerde het A/ B/ C. der
verdzukkingen.

En dezen rinde ontfing ik een woort uit He-
rem. XII: 5. Als gy loopt met de voetgangers, zo
maken zy u moede; hoe zult gy u dan mengen
met de peerden? Indien zult een kleine bezoe-
vinge u tot een last is/ wat zult gy doen/ ge-
noot=

nootzaakſt zynde van den eenen berg tot den anderen berg te loopen/ om het woord des Heeren te zoeken/ zonder het zelve te binden?

Rustdag 's morgens was ik in een zeer doo- dige en verwarde geſtalte des geeſts/ en bleef zo/ tot dat Mr. Moncrief handelde over deze wo- den/ Ps. XXIV: 7. Heft uwe hoofden op, gy poorten, ende verheft u, gy eeuwige deuren, op dat de Koning der eere inga. Waar op myn herte begon te ſmelten; want myn ziele verlang- de na die zoete Gaſt/ om een wooninge in myn herte te maken/ en om my te zuiveren van al- les/ het welke dit verhinderde.

Ik ging tot de eerſte Caſel/ alwaar de Heere my liefde te beſchynen met dat woord/ Mal. III: 17. Ende zy zullen, zeit de Heere der heir- ſcharen, te dien dage, dien ik maken zal, my een eigendom zyn. Op welke plaats ik hemel en aarde tot getuigen nam/ dat ik my plegtig- lyk opdroeg om den Heere te dienen.

Dit was voor my een zoete tyd/ en ik geloof- de dat het ook zo met veele andere geſtelt was; want de Heerlykheit des Heeren verbuilde het huis/ werkende een gewenſte geſtalte op de geeſten van mannen en vrouwen/ zo dat het niet konde verhooren zyn. O dat ik pryzen kon- de/ en nooit dien dag vergeten/ want ik was verzekert/ dat'er wonderen onder haar gedaan waren.

Maandag 's morgens moet ik beſkennen/ dat de Heere my zeer genadig in 't verhooren was/ doch byzonderlyk wanneer ik met een van myne gezellinnen in den gebede was. Doch wanneer ik ter plaatſe van den openbaren Godsdienſt quam/ zo ontmoetede ik een nieuwe zwaarigheit;

Mr.

Mr. Hamilton **predikende** over **Ps. LXXVIII: 36/ 37.** Ende zy vleiden hem met haren monde, ende logen hem met hare tongen. Want haar herte en was niet regt met hem, ende zy waren niet getrouw in zyn verbond. **Maar uit hy booznamente- lijk hier op stond/** dat veele lieden, niet tegenstaande alle hare mooie vertooninge en voorwendinge van een berbond met God te maken, evenwel met hem bedrieglyk handelden, ligende hem met hare tonge.

Deze leere **haght** my in een groote benaughtheit/ zo dat ik niet met genoegen konde hooren de last/ dewelke des **Heeren Dienstknecht** deed/ zunde al den tyd over zeer kleinmoedig en her- telooß.

Welke uitwerkfelen **deze** **Leezreden** ook op an- dere gehad heeft/ weet ik niet; dog my aangaan- de/ ik was zeer ongeboelig/ zo dat ik niet wiste wat ik denken of zeggen zoude; want ik dagte/ dat/ indien ik bedriegelyk te werk gegaan hadde/ ik buiten hope was om het oit betamelijk te doen. **De** gedagten hier van stelden my buiten staat om eenige pligten te bezigten/ en ik bleef in deze onvergenoegde gestalte booz eenige tijd.

Den volgende **Vrydag** was ik in de kerk van Dalkeith, alwaar **Mr. Campbell** handelde over **Ps. CX: 3,** Uw volk zal zeer gewillig zyn op den dag uwer heirkragt, in heilige cieragien. **Maar** uit hy spzakh aangaande eenige merkteeke- nen van die gene/ dewelke hy geroepen hadde ten dage van zyn **haght/ welke** merk- teekenen ik **bzuheit** vond myn zelven toe te passen. Dit ver- wakkerde een weinig mijn hope/ dog duurde niet lang/ want dezen week booz/ was ik in zo een slechte toestand/ dat ik naauwlyks na den

Heere konde ademen. En alle de plichten/ dewelke ik bezrigtede/ waren maar een enkele gedaante; want schoon mijn lichaam tegenwoordig was/ nogtans was 't herte te zoek.

In deze berdzietige gestalte zijnde rezen'er grootte vreezen in myn gemoed op/ dewelke my ten uitersten ontstelden/ en grootelyks ontrusteden; myne vreezen waren/ dat de Heere in zyn rechtveerdigheid my tot een ergernisse aan de Godsdiensl zoude laten worden/ en dat ik van zyn weg zoude afvallen; nevens verscheide vreezen/ dewelke ik niet noemen kan. Dit quelde my zeer/ en veroorzaakte my veel moeite/ schoon niemand in de werelt daar van wist.

Dag Saterdag avond wanneer ik in den gebede was/ vergeleek ik myn zelven by iemand/ dewelke in het water scheen te zullen verdinken. En dat'er als het water geen hulpe booz my was/ toen wierd ik op dat zelve oogenblik van een teder-hertige en genadige Heere in zyn ontferminge opgenomen/ (want hy is altoos een helper in een tyd van nood) en deze twee schziftuur-plaatsen quamen met ligt/ leven en kragt op mijn herte: Ik zal uw God en uw Leitsman zyn tot de dood toe. Ik zal u leiden door myn raad, en daar na in heerlykheit opnemen. Ps. LXXIII: 24. Nu/ wie kan bebatten/ welk een veranderinge dit in een oogenblik/ in my verwekt heeft? myn levenloos en bezozen herte wierd in een oogenblik in een blamme van liefde en van verwonderinge verandert/ dat de Heere tot zulk een onweerdig schepsel zig zo zoude vernederen. Deze herleevinge was zeer gepast op myn tegenwoordige toestand/ en zy onthefte my ook van die twyffeling/ dat ik ooit een belaste

belofte van de heerlijkheit ontfangen hadde. De aanmerkinge van deze dingen verwakkerte my in myne pligten; dog het aanmerkelykste was/ dat de Heere my hier in bevestigde/ niet alleen in den verborghen/ maar ook in den openbaren Godtdienst.

Den volgende morgen/ zynde Rustdag/ was den indruk van het gene ik ontmoet hadde/ my zeer verwakkelyk. Komende ter plaatse van den openbaren Godtdienst/ predikte Mr. Millar over Ps. XXXI: 24. Zyt sterk, ende hy zal u lieder herte versterken, alle gy die op den Heere hoopet. Hy merkte aan/ dat het menigmaal de toestand van Gods volk was/ met vele onrustigheden/ en bekommende vreezen bezagt te worden/ gelyk als vreeze van haar aandeel aan Christus/ vreeze van haar aanneminge/ vreeze van niet weerdig te wandelen volgens hare verbintenissen/ vreeze van armoede in de werelt/ en vreeze van niet te volherden in den Godtdienst. Hy tragte deze vreezen op te lossen/ door gepaste Schzistuurplaatsen ter zaak hy te vzen: en ik wierd geholpen om van alle deze toepassingge gebruik te maken.

Vervolgens spzakt hy aengaande de vreeze waer omtrent ik zeer veel onruste gehad hadde. O zeggen sommige/ ik zal myn loop in deze werelt niet uithouden/ nog ik zal myne kleederen niet rein bewaren; maar ik zal de Godtdienst tot een smaad zyn. Dog gy behoeft daar niet vooz te vreezen/ want hy heeft gezegt: Ik zal uw God en uw Leitsmans zyn tot de dood toe. Ik zal u leiden door mynen raad, ende daar na in heerlijkheit opnemen Psalm. LXXIII. Hier op wierd ik met verwonderinge aangedaan/ dat de

Heere zyn Dienstknecht gezonden had om deze twee Schziftuurplaatsen te bevestige/ op dezelfde weg en wyze/ waar in ik ze ontfangen hadde. Dit was voór my een gezegende Leezreden/ door alle de deelen daar van/ begeerende den Heere te looven voór dezen dag; zijnde dezelfde onder de heerlykste dagen/ dewelke ik ooit gehad hadde/ ter bevestiging in de hoope der heerlijkheit. De indrukfelen hier van bleeven myn herte voór eenige tyd by/ en ik wierd geholpen om geloof te oeffenen/ dat my raad gegeven zoude worden/ wanneer het de noot vereifte.

Ik vertoesde in deeze plaats voór eenige weken/ en wierd zeer verquikt door de Leezredenen van Mr. Campbel, dewelke ik op de Rustdagen hoorde. Na dezen was ik voór een korten tyd op de plaatze genaamt Innerkeithing, dog hoedanig des Heeren weg met my alhier was/ kan ik niet onderscheidentlyk verhalen/ alleenlyk dat Mr. Charters bedieninge aldaar/ my ook tot vergenoeginge was/ terwyl ik byzheit bezreeg om myne beden uit te storten/ schoon niet met die opmerkentheit als op andere tyden.

Want de geboelige mededeelingen van zyn Geest had ik maar op zommige tyden/ terwyl de Heere op deze tyd tot my meenigmaal spzakt door zyn woord. Daar lagen zommige dingen zeer swaar op myn herte/ aangaande eenige uitwendige voorzienigheden. Ik zal zommige Schziftuurplaetsen verhalen/ dewelke by my berusteden/ wanneer ik op deze dingen myne gedagten begon te zetten. Ps. XXXII: 8, Ik zal u raat geven, myn oogen zal op u zyn. Ps. XCI: 11. Want hy zal zyne Engelen van u beveelen, datze u bewaren in alle uwe wegen. Matt. IV.

Aes.

Aes. LIV : 5. Want uw Maker is uw Man, Heere der heirscharen is zyn Naem. Ps. CXX : 8. De Heere zal uwen uitgang ende uwen ingang bewaren, van nu aan tot in der eeuwigheit. **O** hoe wel betaamt het my/ van de goevertierentheit des Heeren te spreeken; want zyne wegen zyn als zo veel wonderen/ dat de Heere zig zelven zo vernedert zoude hebben/ dat hy my bewaren en omtuinen wilde met de Beloften/ ten einde hy my helpen zoude om de beproevinge te verdragen/ dewelke hy haastede voor den dag te brengen. Doch zyn goedheit wilde my niet in de bulderende zeen henen zenden/ zonder my gehoeglyk voorzien te hebben tegen de beproevinge/ dewelke ik stond te ontmoeten.

Ik keerde weder na Edenburg, den 15 Novemb. 1702. alwaar ik een harde beproevinge ontmoetede. En schoon het niet voegzaam is/ de byzondere omstandigheden daar van neer te stellen/ zo was ze nochtan scherp/ zwaar/ en scheen lang te sullen duren/ komende deselve voort van iemand van myn naeuwe en dierbare maegschap. Myn zwaarigheit in dezen opzichte was zeer groot en het geen myn droefheit vermeerderde/ was/ dat 'er iemand was/ dewelke in deze beproevinge een groot aandeel hadde (wiens droefheit en quellinge ik aanmerkte als of het myn eigene geweest was;) en in deze verdrukkinge konde zy nauwlyks ondersteunt worden/ maar scheen door droefheit en smerte te sullen overstelp't worden. **O** dit verstrekte my tot een droefig een dubbelde beproevinge/ voornamentlyk op een Rustdag/ wanneer wy beide uitermaten bedroeft waren/ niet wetende wat wy denken zoude van deze voorzienigheit. Ondertussen wierden deze drie bedenkingen my te binnen gebzagt.

1. Hoe

1. Hoe dikwils hebt gy de Geest van God bedroeft/ en evenwel zyt gy 'er weinig om ont-rust geweest? wanneer hy (om redenen aan hem zelven bekend) uwe geest bedroeft/ hoe gemelyk zyt gy als dan?

2. Wiert my te binnen gebracht/ dat deze tegenwoozdige beproebinge niet singulier of byzonder was; want veele van des Heeren volk zyn aldus bezogt geweest/ gelyk beide schizistuur en d'erbarentheit aantoonen.

3. Quam dat woort in myne gedagten: den drinkbeker die my de Vader gegeven heeft, zal ik dien niet drinken? Joh. XVIII: 11. Daar is niet eenen druppel in uwen beker/ of de hand van een vziendelyke Vader heeft ze 'er in gemengt; en waarom zoud gy dan deze beproebinge niet geduldelyk verdragen?

Myn nagedagten over deze dingen verguiften my zeer/ en ik onderwierp myn zelven aan des Heeren wil en welbehagen; hy winde deze beproebinge zo hoog op/ als 't hem behaagt/ ik zal begeeren stille te zyn/ om dat hy 't gedaen heeft.

Den volgende morgen daar op/ behaagde het den Heere onze grootste vzeze hoop te komen; en schoon de verdrukkinge niet wechgenomen wiert/ evenwel wiert ze eenigzints verzaagt/ het welke geen kleine weldaat was.

Nu aangaande de weg/ dewelke de Heere met my in 't jaar 1703 ingeslagen heeft/ zal ik eenige meldinge doen/ zynde daar in sommige dingen dewelke aanmerkelyk zyn. Op deze tyd was ik meer dan gewoonlyk aengedaen omtrent de zaek van Christus; zynde dit een tyd/ waar in de godzalige grootelyks bevroest waren/ van wederom in onze vorige slaverny van Prelaatschap ingewik-

wikkelt te worden. Dit bede my meenigmaal tot den thoon der genade gaan/ ten einde ons de Heere mogte bewaren van de verdozventheden en de banden der Bisschoppen. Dit lag zeer na aan myn herte/ zo in 't openbaar/ als in 't verhozen.

Ik moest niet nalaten te verhalen/ dat/ als ik op een avond sommige van myne vriendinnen ontmoetede/ om (gelijk het onze gewoonte was eenmaal 's weekz) t'samen te bidden/ daar onder ons een zeer netelige bzage opreez/ welk het onderscheid was tussen de Presbyterianen en de Bisschoppen? Aangezien zy malkanderen zo gelijken, daar in dat zy eenen God aanbidden, eenen Bybel hebben, en eene Leere prediken, waar in verschillen zy dan?

Ik vond my zeer onbeguaam om op deze bzage te antwozden/ en ebenwel oozdeelde ik dat ik ze niet onbeantwozt kon laten voozby gaan/ (schoon niet op die tyd) op dat men niet zoude zeggen/ dat wy een Godsdiens beleden/ dewelke wy niet konden verdedigen/ wanneer dezelfde tegengestaan wierd. Ik quam t'huis/ en bzagt dit vooz den Heere/ begeerende/ dat hy my ligt in deze zaak wilde geven. En ik moet bekennen/ dat nog op diezelsde avond my iets te binnen gebzagt wiert/ waar in deze twee verschilden. Doch dit bleef zo duister en verwart/ dat ik 'er geen taal van maken konde/ en ik niet wist/ hoe ik 't in ozder bzengen zoude/ middelerwyle wiert ik in de weg van myn plicht geholpen/ om te steunen op den Heere/ ten einde hy aan my klaarder ontdeklken wilde/ waar in deze twee verschilden in Leer en Pzaktijk. Doch het gene ik sta te zeggen/ quam van den Heere voozt/ dewelke

dewelke my van deze twee dingen kenniste gaf.
 1. Dat het was in den weg van beboelen plich-
 ten/ dat ik dezelve ontfangen had. 2. Dat elk
 een van dezelve ondersteunt was door zyn ei-
 gene woorden/ dewelke niet liegen kan; en in
 der daat deze zaak was door my geen gering ge-
 wetensgehal/ eer dat ik 'er in volstaan was ge-
 worden. Daar wiert my een woordt te binnen
 gebzagt: Stryd voor 't gelove, dat eenmaal den
 heiligen overgelevert is, Jud. vs. 3. waar uit
 my de Heere twee lessen leerde. 1. Dat/ gelyk
 de Heere het geloof zyn volk overgelevert hadde/
 dat also haar plicht was/ daar in bevestigt/ ver-
 sterkt/ ende gesondeert te worden/ ten einde zy
 bequaam mogen zyn, om daar door te stryden/
 wanneer het in twyfel getrokken wort. 2. Dat
 'er in alle eeuwen van de kerk sommige geweest
 zyn/ dewelke het geloof hebben tegengesproken
 en tegengestaan; andersints zou 'er geen noot-
 wendigheid geweest zyn om 'er door te stryden.
 Op dezen avond behaagde het den Heere my ge-
 nadiglyk in veel dingen licht te geven/ dewelke
 te horen in my dypster en verwacht waren; zyn-
 de dezelve zo aanmerkelyk/ dat ik ze ter neder
 moet stellen. Ik merkte/ dat 'er sommige din-
 gen in de Godsdiens waren/ waar door een ie-
 gelyk behoorde te stryden; en wederom sommi-
 ge dingen/ waar tegen een iegelyk zich behoorde
 aan te kanten. 1. Des Heeren eige volk behoor-
 de te strijden door de regten en de doorregten van
 Christus/ ten einde niemant de hand daar op
 leggen mogte/ dan hy zels. 2. Dat alle de in-
 stellingen/ den dienst en de regeeringe van zyn
 huis bezigt wierde volgens zyn eige beoordine-
 ringe/ en dat het zuiver zoude behaart worden
 van

van de uitvinden der menschen/ die 'er mede vermengt waren. Wanneer ik dit nu begon te vergelyken met de Bisschoppelyke regeringe/ zag ik hoe dezelve door de uitvindingen der menschen verdooven was/ en hoe de Bisschoppen de Maamen van Chzisti genomen/ en dezelve aan menschen gegeven hadden; het welke ten eenemaal strydig is met de beginselen van de Presbyteriaansche regeeringe/ en daarom behoort men 'er tegen te stryden/ in deze zes byzonderheden.

1. Zy hebben een nieuw Hoofd (de Koning) over de Kerk uitgebonden/ daar nogtans Chzistus d'eenige Koning en het eenige Hoofd van zijn Kerke is. Ps. II: 6. Ik dog hebbe mynen Koning gezalfd over Zion den berg myner heiligkeit.

2. Zy hebben uitgebonden nieuwe Ampten naars in de Kerk/ (Heere en Bisschoppen te gelyk) regt tegen het bevel van Chzistus/ Luc. XXII: 25, 26. Chzistus is de eenige Heere en Opziender te gelyk; alle andere zyn maar alleen opzienderen.

3. Zy hebben uitgebonden een nieuwe wyze van God te aanbidden in zekere Formulier-gebeden/ het welke nergens geboden/ maar eerder tegengesproken wort/ Rom. VIII: 26. De Geest zelve bid voor ons met onuitsprekelyke zugtingen.

4. Zy hebben uitgebonden de waarneminge van sommige bygeloobige dagen/ als een instelling in de Kerk/ zulke/ gelyk den dag van Julius enz. het welke in Gods woort niet gezont is.

5. Zy hebben uitgebonden een nieuwe Leere/ namelyk dat de zedelykheit de gantsche pligt van een mensch is; zo veel hebben zy te kennen gegeven in een Boek/ genaamt de gantsche pligt van

van een mensch, waar in niets dan op zedelykheit aangedrongen wort/ terwyl 'er zo veel niet als gewag gemaakt wort van Chrizti gerechtigheit/ of van hem te gebzuiken op eenige wyze. Dit is de Leere niet der Propheeten/ of van de Apostelen; derhalven behoort men 'er tegen te stryden.

6. Zy zyn geslage byanden van het bezwore Reforinatiwerk in Schotland, voornamentlyk van dat plegtige verbond, het welke op Gods bevel gegzond is. Daarom verwierpen zy het/ verbzandeden het op een zeer schandelyke wyze/ en doodeden veel daar om/ om dat zy daar booz uit quamen.

Al/ deze dingen waren het/ waar in ik het onderscheit merkte tussen de Presbyteriaansche en tussen de Bisschoppelyke regeringe. En ik begheere den Heere te lobben over het ligt/ het welke hy my in deze dingen gaf.

Op deze tyd begon des Heeren volk bevreest te worden/ dat de Bisschoppelyke magt wederom in Schotland zoude bevestigd worden; want in der daat pogtede de Bisschoppelyke aanhang zeer/ dat zy in hare eige bedieninge zouden herstelt worden; en zy schaamden haar niet te belyden/ dat/ indien zy ooit de magt kregen/ zy een zuivere Kerke van Engeland wilden hebben. Het hooren van deze dingen/ zettende somtyds myn geest een nieuwen vuur by/ om tegens deze dzoevige raadslagen te bidden. Byzonderlyk moet ik een zekere nacht gedenken/ dewelke voorbeeld op den 5 Maart 1703. Ik in een zeer doodige en levenlooze gestalte zunde/ had gern aandoevinge over myn eige toestand/ nog ook niet over die van Zion. Ik ging na een oefening van

Mr.

Mr.
ten
booz
digt
scha
dat
eind
ring
verz
wer
plig
ged
nag
aan
van
mer
Ker
re i
dez
de
my
me
aar
Ik
ooz
wa
de/
Ge
me
ma
ge.
de
vin
lez

Mr. Hog, omtrent den avond/ dog konde niets
 ten mynen voordeel hooren; het welke my deed
 voornemen de oefening te verlaten/ eer ze geëin-
 digt was. Evenwel dit durfde ik niet doen/
 schoon ik het voornam; en gedankt zij God/
 dat ik het niet dede; want eer de oefening ge-
 eindigt was/ vond ik een wonderlyke veran-
 ringe; ik kreeg leven van boven/ en ik wierd
 verzekert/ dat de Geest van God met myn geest
 werkte; want het zegt my te binnen om een
 pligt te bezigten/ waar van ik te voren geen
 gedagte hadde/ hier in bestaande/ dat ik de
 nacht zou doorbrengen in te woestelen met God
 aangaande de tegenwoordige staat van de Kerk
 van Schotland, en dat de Heere wilde voorho-
 men de weder inbrenginge van de Bisschoppelyke
 Kieginge. Ik nam voor/ dat indien de Hee-
 re deze goede beweginge bewaren zoude/ ik alleen
 dezen nacht in den gebede besteedden zoude. Dog
 de voorzienigheit schikte het zo/ dat iemand van
 myne vriendinnen haar zelven aanbod/ om zig
 met my in deze pligt te vereenigen/ eer ik nog
 aan haar my voornemen bekend gemaakt hadde.
 Ik stemde dan gewilliglyk haar aanbiedinge toe/
 oordeelende/ dat hier in iets meer dan gemeen
 was.

Deze nacht met malkanderen doorgebragt zyn-
 de/ bevonden wy dat het een heerlyke nacht was.
 Gewisselyk de Heere was met ons op een onge-
 meene wyze/ stotende over ons uit een groote
 mate van de Geest des gewoens en der smeekin-
 ge. Waar door ik vastelyk verzekert wiert/ dat
 de Prelaatschap op deze tyd/ Schotlands hezoe-
 vinge niet zoude zijn. Ik heb zomtyds wel ge-
 lezen den 74 Psalm, maar noit met zulke een
 ligt

ligt als op deze nacht/ waar in wy geholpen wierden om in gebeden te pleiten/ zunde elk vers allefints gepast op de tegenwoordige omstandigheden.

Den volgende dag zat de generale vergaderinge/ en een zeer uitnemende Leezreden wiert'er gedaan door Mr. Williamson over Ps. CII: 14. Gy zult opstaan, gy zult u ontfermen over Zion. Deze Leezreden was veel/ gelijk ook my tot verquikkinge; dienende dezelve zeer ter zake/ waer over wy de laatste nacht hadden doorgebragt. Mit deze Leezreden behoor ik nootwendig aan te merken/ dat het des Heeren gewoone weg met my is/ dat/ wanneer hy my tot eenige plicht roept door de verborge beweegingen van zijn Geest/ hy dan meestendeels een woord door zijn Dienstknechten in de instellingen/ uitzend om het te bevestigen. En dat is een onbetwistelyk bewys/ dat het geen bedrog is. De byzonderheden in deze Leezreden aangaande dezelve waren zo veel en zo kostelyk/ dat ik ze maar bederben zoude/ indien ik ze ter neder wille stellen. Alleenlyk het geheele onderwerp/ waer omtrent hy bezig was/ quam hier op uit/ welk een groote plage de Prelaatschap aan het Zion der Kerck van Schotland geweest was/ en welk een goedertierenheit het was/ daar van bezynd te zyn. Hy waarschouwde ons ook/ om door de Bisschoppelyke magt op onze hoede te zyn. Hier op was myn herte verblyd. In en omtrent deze tyd moet ik agt geben op des Heeren weg met my/ zo in 't in/ als in 't uitwendige. Daar reeze groote en sterke bekommelingen in mijn gemoed op/ dewelke ik noit te voren gevoelde. Ik wierd geweldig besprougen met de byeeze door smaathheit/

niet

niet wetende/ waarom/ of door wie ze geschiedde zoude. Dog steeds liepen deze woorden door mijn gedagten: Komt aan, ende laat ons hem slaan met de tonge, Jerem. XVIII: 18. Dit ont-rustede my zeer/ hoozende dat ik verlaten zoude worden om iets te doen/ waar door de Gods-dienst gelastert zoude worden. Waarom ik den Heere smeekte/ dat hy het geen ik hoozde/ wilde voorkomen.

Ik ontdekte mijn gemoed aan sommige van myne vriendinnen/ haar hoozende/ wat zy hier van dagten? Haar antwoord was/ dat zy niemand kenden/ dewelke zoo lang de geestel der tongen/ als ik/ ontgaan hadde; dat ik daarom mijn rekeninge zoude maken/ dat wanneer ze quam/ zo scherp en binnig zoude zijn/ het wel-ke in der dat ook gebeurde/ niet lange na be-zen. Op deze tyd was'er iets aangaande mijn uitwendige toestand/ waar omtrent ik den Heere had om raad en bestiering: het welke daar in bestond/ dat ik na een Huisgezin zoude gaan in de betrekkingen van een Dienstvaagt/ waar toe ik om verscheide redenen een groote ongewil-ligheid vond. Dog de Heere helderde de zaak zo op uit zijn woort/ dat ik merkte/ dat dit van hem zelven voortquam; en daarom durfde ik het niet verworpen/ schoon het streed tegen mijn genegenheit. Dog ik moet wederkeeren tot het gene het naaste van alle dingen in de werelt op mijn herte lag/ ende dat was aangaande de Kerk in dit Land.

Omtrent het begin van May zat het Parle-ment/ en toen was'er in der daat grond door hooze; want de Bisschoppelyke aanhang be-moeide zig nergens zo zeer om/ als met Reque-
sten

sten aan de Koninginne te schryben/ ten einde
 zu mogten verdragen/ en wederom in hare be-
 dieningen toegelaten worden. Zu hadden ook in
 het Parlement een groot getal van vrienden/
 zijnde gereed om haar alle mogelyke dienst te
 doen; en het wierd van veel gedagt/ dat haar
 verzoekt haar zoude toegestaan worden.

Nu het is aan niemand in de werelt bekend/
 hoe deze dingen myn herte bevreest maakten/ en
 ik oordeelde het myn plicht te zyn om den Heere
 daar tegens te bidden. En als ik op een zekere
 dag den Heere smeekte/ dat deze verdraginge niet
 gelukken mogte/ ontving ik dat woort; ziet ik
 hebbe u in deze zaak verhoort; wordende aldus
 geholpen om geloof te oeffenen/ dat ze niet toe-
 gestaan zoude worden. Op deze tyd bejaagde
 het den Heere de monden van onze Leeraars te
 openen/ om te preken door de waarheit en de
 boozdeelen van Christi Kerk/ en om hare groo-
 te afkeerigheit van deze verdraginge te toonen.

Dag byzonderlyk wiert een Leezreden daar
 tegens gepredikt door Mr. Meldrum, over deze
 woorden: Biddet om de vrede van Jerusalem,
 Ps. CXXII: 6. Hier in gaf hy in de tegenwoor-
 digheit van het Parlement een getrouwe getui-
 genisse/ hoe grootelyk de Kerk van Schotland
 zoude benadeelt worden/ indien deze verdraginge
 van de Bisschoppelyke geestelykheit zoude plaats
 grijpen; en hy gebruikte verscheide gewigtige
 beweegredenen om het gevaar daar van te toon-
 en/ en welke droevige gevolgen het veroorza-
 ken zoude.

Niet tegenstaande al het geen de Leeraars zeg-
 gen konden zo was er evenwel een quaadaar-
 dige Party (of aanhang) in het Parlement/
 dewelke

deve
 Dag
 beken
 Kerk
 O
 men
 ten/
 God
 wer
 was
 mal
 booz
 zond
 rug
 het
 geb
 wan
 qua
 zyn
 terv
 de
 dat
 ten
 ha
 zyn
 her
 in
 O
 eer
 da
 ge
 do
 de
 P
 fl

de welke de verdraginge wilden doorbringen. Dog God bleef niet in gebreke om een nieuwe bekentmakinge van zyn liefde en zorgte voor de Kerck van Schotland te geven.

Op een zekere dag/ als het Parlement t'samen gekomen was/ wiert'er door heele beslooten/ dat de verdraginge zoude doorgaan; dog God zond in zyne voorzienigheid zulk een verwerringe onder haar/ dat diergelyke ooit gehoozt was/ want zy waren gelyk dolle menschen/ malshanderen met uitgetrokkenene zweerden aan hoozt komende/ het welke haar deed scheiden/ zonder iets uit te rigten. Daarna liep'er een gerugte dat de verdraginge doorgegaan was/ op het hooren daar van/ dagt ik dat ik doot zoude gevallen hebben op de plaats daar ik was; want het sloeg my aan het herte. Vervolgens quam my dat woort te binnen: Terwyle Mozes zyne hant ophief, zo was Israël de sterkste: maar terwyle hy zyne hant nederliet, zo was Amalek de sterkste, Exod. XVII: 11. zo dat ik dagte/ dat het verslappen van onze handen in de pligten/ de oorzaak was/ welke de Heere getergt hadde/ om dezen Amalek te doen overwinnaar zyn. Een weinigje na dezen hoorde ik/ dat de verdraginge niet doorgegaan was; maar datze in de naaste vergaderinge stond te geschieden. Dit was geen kleine verquikkinge/ dat'er nog een nacht en een dag overig was om met God daar omtrent te woestelen. O! de Heere was my genadig; in den gebede zynde/ liep dat woort veel door myne gedachte: Onze hulpe is in den name des Heeren, die hemel en aarde gemaakt heeft, Psal. CXXI: 2. als mede/ dat de Heere de raadsagen der Goddeloozen veruydelen wilde; het welke

welke ik geholpen wiert te gelooven op de macht van God/ dewelke de herten omkeeren kan/ wanneer het hem behaagt. De naaste reizē/ wanneer het Parlement t'samen quam/ was myn gemoed niet weinig ontruft/ wat de dag zoude voortbrengen; doch eere zy God/ dewelke het gene wy vreesden! en het gene onze vyanden verwachtēden/ afweerde; want de Heere maakte op een wonderlyke wyze dat de vyanden onze vrienden wierden. Een dien dage wiert deze zaak afgedaan/ zo dat 'er geen woord van een verdraginge meer gehoozt wierd; om welke reden myn herte den Heere begeert te looben.

Kort na dezen was ik voor eenige tyd in het Landschap van East, alwaar de Heere genadiglyk met myn ziele handelde/ en deed my veel van zich zelven genieten in die zoete plicht van overdenkinge. Ik had daar sommige Chzisten/ met wien ik tot myn verquikkinge verkeerde. En de instellingē waren my zoet/ aangenaam en op myn toestand gepast. Al het welkē my het hooft boven water deed houden onder eenige kleine verdrukkingen/ dewelke ik op die plaats ondergaan moest. Niet tegenstaande de goedheit van God aan myn ziele/ zoo vond ik evenwel een lichaam der zonde en des doods/ het welkē heftiglyk tegen my de overhand nam.

Kustdaags had onze Leeraar/ Mr. Turnbrl, verhooren die Text van Ps. XIX: 13, 14. Wie zoude de afdwalingen verstaan? reinigt my van de verborgene afdwalingen. Houd uwen knecht ook te rugge van trosheden, laatze niet over my heerschen. Wanneer ik deze woorden hoorde leezen/ dagt ik dat myn herte binnen my uitriep/ dat dit de opregte begeerte myner ziele is; en ik moet

moet bekennen/ dat ik God's meeninge daar uit tot my hoorde spreken.

Een weinige na dezen/ stond het Sacrament in deze plaats uitgedeelt te worden; en op dien dag/ wanneer hier van kennisse gegeven wiert/ had den Leeraar een Leer-reden over Matth. XX: 1. zeggende/ dat hy heden in last had, om te zien, of sommige zig wilden verhuuren, om Christi Dienstknechten te zyn, en zyn werk te werken. Hier op had ik groote en sterke begeertens om mede in zyn dienst gebezigt te worden. O! te hebben myne ooren doorpriemt aan de post van zyn huis, om noit meer van hem weg te loopen. Op deze tyd had ik zeer zwaaarmedige indruktzelen van de inwoonende zonde; en hoe meer dat deze plegtige instellinge naderde/ hoe meer ik slechtaardig wiert; zo dat ik booznemens was/ om op deze tyd niet te gaan tot des Heeren Casel; dog ik dagte dit zo heimelyk te doen/ dat niemant het weten zoude. Dog geloofst zy God/ dat hy niet wilde toelaten myn booznemen te houden; want hy quam my met zyne goedertierenheit booz.

Op den vasten-dag wierd ik eenigermate geholpen om de pligten waar toe ik geroepen wiert/ te bezigten; nochtans was ik in twyfel/ of ik aan de Casel des Heeren zoude gaan.

Dag vrijdag 's namiddags in 't verhoorgen gebed zynde/ beschaagde het den Heere genadiglyk my met dat woort te verquikken: Ik zal al myne goedigheid voorby uw aangezichte gaan laten, Exod. XXXIII: 19. Toen wierd ik overtuigt/ dat de Heere my tot deze plegtige instellinge nodigde. O! de indruktzelen hier van waren my zoet/ en bleeven my dien nacht by.

welke ik geholpen wiert te gelooven op de macht van God/ dewelke de herten omkeeren kan/ wanneer het hem behaagt. De naaste reizē/ wanneer het Parlement t'samen quam/ was myn gemoed niet weinig ontrust/ wat de dag zoude voortbrengen; doch eere zij God/ dewelke het gene wy bejegden! en het gene onze vyanden verwachtēden/ afweerde; want de Heere maakte op een wonderlyke wyze dat de vyanden onze vrienden wierden. Ten dien dage wiert deze zaak afgedaan/ zo dat 'er geen woord van een verdraginge meer gehoozt wierd; om welke reden myn herte den Heere begeert te looben.

Kort na dezen was ik voor eenige tyd in het Landschap van East, alwaar de Heere genadiglyk met myn ziele handelde/ en deed my veel van zich zelven genieten in die zoete plicht van overdenkinge. Ik had daar sommige Chzisten/ met wien ik tot myn verquikkinge verkeerde. En de instellingē waren my zoet/ aangenaam en op myn toestand gepast. Al het welke my het hooft boven water deed houden onder eenige kleine verdrinkingen/ dewelke ik op die plaats ondergaan moest. Niet tegenstaande de goedheit van God aan myn ziele/ zoo vond ik evenwel een lichaam der zonde en des doods/ het welke heftighlyk tegen my de overhand nam.

Grustdaags had onze Leeraar/ Mr. Turnbull, verhooren die Cext van Ps. XIX: 13, 14. Wie zoude de afdwalingen verstaan? reinigt my van de verborgene afdwalingen. Houd uwen knecht ook te rugge van trotsheden, laatze niet over my heerschen. Wanneer ik deze woorden hoorde leezen/ dagt ik dat myn herte binnen my uitriep/ dat dit de opregte begeerte myner ziele is; en ik moet

moet bekennen/ dat ik God's meeninge daar uit tot my hoorde spreken.

Een weinigje na dezen/ stond het Sacrament in deze plaats uitgedeelt te worden; en op dien dag/ wanneer hier van kennisse gegeven wiert/ had den Leeraar een Leer-reden over Matth. XX: 1. zeggende/ dat hy heden in last had, om te zien, of sommige zig wilden verhuuren, om Christi Dienstknechten te zyn, en zyn werk te werken. Hier op had ik groote en sterke begeertens om mede in zyn dienst gebezigt te worden. O! te hebben myne ooren doorpriemt aan de post van zyn huis, om noit meer van hem weg te loopen. Op deze tyd had ik zeer zwaarmoedige indruktzelen van de inwoonende zonde; en hoe meer dat deze plegtige instellinge naderde/ hoe meer ik kleinmoedig wiert; zo dat ik voornemens was/ om op deze tyd niet te gaan tot des Heeren Casel; dog ik dagte dit zo heimelyk te doen/ dat niemant het weten zoude. Dog geloofst zy God/ dat hy niet wilde toelaten myn voornemen te houden; want hy quam my met zyne goedertierenheit hoor.

Op den vasten-dag wierd ik eenigermate geholpen om de plichten waar toe ik geroepen wiert/ te bezigten; nochtan was ik in twyfel/ of ik aan de Casel des Heeren zoude gaan.

Dag vrijdag 's namiddags in 't verhozen gebed zunde/ beshaagde het den Heere genadiglyk my met dat woort te verquikken: Ik zal al myne goedigheid voorby uw aangezigt gaan laten, Exod. XXXIII: 19. Toen wierd ik overtuigt/ dat de Heere my tot deze plegtige instellinge nodigde. O! de indruktzelen hier van waren my zoet/ en bleeven my dien nacht by.

Saterdag 's morgens ontving ik een zeer grootte en wonderlyke ontdekkinge van de liefde Gods t'mywaarts/ dewyle ik een leezreden las van Mr. Flavel over Spreuk. VIII : 31. O! myn herte wiert op het lezen hier van/ met verwonderinge bezukt over de liefde van God tot my in Christus; en kunnende niet langer lezen/ begaf ik my tot het gebed. O dit was voór my een gezegende dag/ beide in 't verhooren en in 't openbaar/ alwaar Mr. Moncrief over deze woorden predikte: Smaakt ende ziet dat de Heere goet is. En hier op mag ik zeggen/ dat dit myn ziele zeer wel weet.

De Leezredenen geëindigt zunde/ ging ik na een verhooge plaats op het veld/ alwaar ik zynheit verkreeg om myn herte voór den Heere uit te storten/ beide voór myn zelve en voór andere/ en voór de Kerk van God/. en dat woort quam tydich tot my: Snellyk zal tot zynen Tempel komen de Heere dien gyliden zoekt, te weten de Engel des Verbonts, aan den welken gy lust hebt; ziet hy komt, zeit de Heere der Heirscharen . . . Hy zal zyn als het vier eenes goutsmits ende als seepe des vollers. Ende hy zal zitten, louterende, ende het zilver reinigende, ende hy zal de kinderen Levi reinigen, Malachj. III : 1/ 2/ 3. Ik moet bekennen/ dat deze schryftuur-plaats zeer toepasselyk gemaakt wierd tot alle die dingen/ dewelke ik zocht/ en dat de Heere my in zyn Tempel ontmoeten zoude/ alwaar ik wederom zoude smaken en zien dat hy goet is. En gelooft zy Jehova/ ik wiert niet te leur gestelt; want dien Rustdag was my een zeer genoeglyke dag/ welke nog tonge nog penne kan uitdrukken. Ik was aan de eerste Casel/ alwaar

waar ik myn innige begeerteng' voor den Heere uitstortede; en ik oordeelde het zeer aanmerkelyk te zijn/ dat deze dingen/ waar na mijn ziele uitging/ en begerig was/ zoetelyk uitgebeid wierden voor den Leeraar van die Plaats.

Dit was voor my in der daat een Feest-dag/ alwaar mijn ziele met de bettigheit zynes Huzegs verzadigt wiert. O! daar quamen zoete gedagten en bedenkingen in mijn gemoed op aangaande deze Feest of Gastmaal-dag. Ik merkte/ dat gelyk 'er veele dingen in deze plegtige instellinge waren/ dewelke na een Gastmaal geleken/ also merkte ik ook/ dat'er sommige dingen in waren/ dewelke verre overtreffen alle de Gastmalen/ dewelke ooit onder de menschen waren/ in deze opzigten.

Eerstelyk, Gastmalen geschieden tussen zulke/ als zy zelven zijn/ die ze aanrigten. Nog wie zoude een maaltijd maken voor peerden/ honden en zwynen? Dit zoude een ongelijk gezelschap zijn om daar mede te gastmalen.

O overtrest dan niet deze maaltijd/ dewelke de groote God gemaakt heeft/ alle andere maaltijden? Want daar was geen gelykheit tussen hem en ons; wy waren voor de zonden in syn oogen veragtelijker dan de honden en zwynen aan ons syn/ om'er gezelschap mede te houden.

Ten tweeden, op maaltijden eet men maar voor zig zelven/ en men heeft geen byzheit/ om genodigt zynde iets toe te laten komen aan onze arme vrienden of behoeftige nabestaande.

Hier in overtrest dit Gastmaal alle d'andere/ want onze bziendelyke en mildadige Heere en Tractant zegt niet alleenlyk; Etet, vrienden: maar ook/ zend deelen van het geene gy wilt aan

uwe arme bzienden en Chzistelyke bekende/ dewelke zo wel niet boozzien zyn/ als gy zyt; Geeft my bevel aangaande myne zoonen en dogteren.

Ten derden, wanneer menschen maaltyden maken zo doen zy onkosten om daar toe beesten en vogelen gereed te maken; dog wie zag oit/ dat een diefbaar en een eenig kind in een schotel zoude geprezenteert worden/ om daar van te eeten? Maar in dit uitnemend Gastmaal/ bied de grootte God zijn eenige en geliefde Zoon aan/ om zijn Gasten daar op te onthalen; en Chzistus bied zig zelven ons aan/ om zijn vleesch te eeten en zijn bloet door 't geloof te bzincken/ tot voedsel voor onze zielen/ en tot geneezinge van onze krankheden. O wonderbare en onvergelykelyke liefde!

Ten vierden, wanneer menschen door hare bzienden maaltyden maken/ zo trouwen zy niet alle/ dewelke zy nodigen/ nog ook geven zy aan alle niet/ dewelke tot de maaltijd komen/ kroonen en koningryken.

Dog in dit uitnemend en heerlyke Gastmaal/ woort'er een Bruiloft aan die gene/ dewelke door geloof komen/ aangeboden om dezelve met de Koning der heerlijkheit te houden; en alle de gene/ dewelke dezen Koning trouwen/ mogen staat maken op kroonen en koningryken/ dewelke voor eeuwig duren. Ik kan het niet uitspreken/ hoe zoet de gedagten van deze dingen aan my waren? en ik nam ook een groot vermaak in daar van te spreken met andere.

Op den volgende Rustdag predikte onze Leer-
aar over Ps. XLVIII: 4. God is in hare palley-
zen, hy is'er bekend voor een hoog vertrek.

Maar

Maar uit hy spzakt aangaande de heerlijkheit en de schoonheit/ dewelke in des Konings tegenwoordigheit te vinden was; waar aan ik dagte dat ik mijn zegel konde hangen.

De Leezreden geëindigt zijnde/ ging ik alleen na het veld om mijn klagte voor des Heeren Aangezigte uit te storten/ wegens verscheide dingen/ de welke zwaar op my lagen; en byzonderlijk bad ik/ dat de Heere met my wilde wesen/ en my zegenen in dat Huisgezin/ waar na toe ik stond te gaan; en dat ik bequaamheit mogte ontfangen tot het gene/ het welke van my zoude geboordert worden/ terwijl ik deze plaats stond te verlaten/ om te gaan na een Huisgezin digt by Edenburg. O hoe genadiglijk deelde de Heere zig zelven aan my mede in dezen opzigte! Ik zag/ dat/ daar ik na toe stond te gaan/ my een beker ter hand gestelt zoude worden/ gemengt met goedertierenheit en oordeel. Ik zag ook/ dat in die plaats aan my stond goed gemaakt te worden een lang uitgestelde belofte. O dit was voor my een verquikkelyke dag/ eer dat het de Heere behaagde my te verzekeren/ dat myn brood en water/ voetsel en delzel zoude gewis zijn. Deze bedenkinge wiert veroorzaakt door het zien van een kudde van Schapen/ waar by my te binnen gebragt wiert/ dat de Eigenaar van deze schapen noit zoude toelaten dat zy gebrek zouden hebben/ zo lang als hy iet konde krygen om het haar te geven. Dit keerde de Heere aan myne bedenkinge om/ dat ik eene van zyn schapen zynde/ noit aan voetsel en nodig delzel zoude gebrek hebben. Nog ik moest gedenken vriendelyk en met zyn arme volk medelydig te zyn/ in welke standplaats ik ook

uwre arme bzienden en Chzistelyke bekende/ dewelke zo wel niet hooren zyn/ als gy zyt; Geeft my bevel aangaande myne zoonen en dogteren.

Ten derden, wanneer menschen maaltijden maken zo doen zy onkosten om daar toe beesten en vogelen gereed te maken; dog wie zag oit/ dat een dierbaar en een eenig kind in een schotel zoude geprezenteert worden/ om daar van te eten? Maar in dit uitnemend Gastmaal/ bied de groote God zijn eenige en geliefde Zoon aan/ om zijn Gasten daar op te onthalen; en Chzistus biedt zig zelven ons aan/ om zijn vleesch te eten en zijn bloet door 't geloof te drinken/ tot woedsel door onze zielen/ en tot geneezinge van onze krankheden. O wonderbare en onbergelykelyke liefde!

Ten vierden, wanneer menschen door hare bzienden maaltijden maken/ zo trouwen zy niet alle/ dewelke zy nodigen/ nog ook geven zy aan alle niet/ dewelke tot de maaltijd komen/ kroonen en koningryken.

Dog in dit uitnemend en heerlyke Gastmaal/ wort'er een Bruiloft aan die gene/ dewelke door geloof komen/ aangeboden om dezelve met de Koning der heerlijkheit te houden; en alle de gene/ dewelke dezen Koning trouwen/ mogen staat maken op kroonen en koningryken/ dewelke door eeuwig duuren. Ik kan het niet uitspreken/ hoe zoet de gedagten van deze dingen aan my waren? en ik nam ook een groot vermaak in daar van te spreken met andere.

Op den volgende Rustdag predikte onze Leeraar over Ps. XLVIII: 4. God is in hare palleyzen, hy is'er bekend voor een hoog vertrek.

Waar

Maar uit hy spzakt aangaande de heerlijkheit en de schoonheit/ dewelke in des Konings tegenwoordigheit te vinden was; waar aan ik dagte dat ik mijn zegel konde hangen.

De Leezreden geëindigt zijnde/ ging ik alleen na het veld om mijn klagte booz des Heeren Aangezigte uit te storten/ wegens verscheide dingen/ de welke zwaar op my lagen; en byzonderlijk bad ik/ dat de Heere met my wilde wezen/ en my zegenen in dat Huisgezin/ waar na toe ik stond te gaan; en dat ik bequaamheit mogte ontfangen tot het gene/ het welke van my zoude gebozbert worden/ terwijl ik deze plaats stond te verlaten/ om te gaan na een huisgezin digt by Edenburg. O hoe genadiglijk deelde de Heere zig zelven aan my mede in dezen opzigte! Ik zag/ dat/ daar ik na toe stond te gaan/ my een beker ter hand gestelt zoude worden/ gemengt met goedertierenheit en oorzbeel. Ik zag ook/ dat in die plaatse aan my stond goed gemaakt te worden een lang uitgestelde belofte. O dit was booz my een verquikkelyke dag/ eer dat het de Heere behaagde my te verzeheren/ dat myn vlood en water/ voetsel en delksel zoude gewis zijn. Deze bedenkinge wiert veroorzaakt booz het zien van een kudde van Schapen/ waar by my te binnen gebzagt wiert/ dat de Eigenaar van deze schapen noit zoude toelaten dat zy gebreke zouden hebben/ zo lang als hy iet konde krygen om het haar te geven. Dit keerde de Heere aan myne bedenkinge om/ dat ik eene van zyn schapen zunde/ noit aan voetsel en nodig delksel zoude gebreke hebben. Dag ik moest gedenken vziendelyk en met zyn arme volk medelydig te zyn/ in welke standplaatse ik
ook

ookt was. En dit wierd op myn gemoet gebruikt
door veel en kragtige beweerdedenen.

Ik moet erkennen/ dat het gevoel van des
Heeren goetheit/ door een geruime tyd in myn
geest vernagtede/ het welke my blymoedelyk in
des Heeren weg dede gaan/ en ik wierd geholpe
om dezelve andere aan te puzen. Na dezen ver-
liet ik in November deze plaats/ en ik loofde den
Heere/ dat ik daar geweest was.

Wanneer ik in myn nieuwe wooninge quam/
vond ik gunste in de oogen van die geene/ met
bewelke ik t'samen leefde/ en dit rekende ik
geen kleine weldaat te zyn/ aangezien ik myn
zelven altoos agtede een arm en onnosel schep-
sel te zyn. Ik dagte menigmaal (en het is een
waarheit) dat/ indien de Heere niet aan my eeni-
germate van zyn genade te koste gehangen had/
ik zo een veragtelijk schepsel/ als'er op den aard-
bodem leefde/ zoude geweest zyn.

De Heere bleef met zyn gunste en goedertie-
renheit my by: en ik ontfing veel zoete mede-
deelingen van zyn liefde/ denkende/ dat/ zo ik
oit overwinninge over de verdorventheden en de
zonden behaalt hebbe/ het op deze tyd was; dog
tot mijn smerte moet ik het zeggen/ dat het al-
bus niet lang duurde; want deze lieffelyke da-
gen/ bewelke ik genoot/ waren maar gelyk een
kort zomer-sayzoen/ baanende de weg door een
langduurige/ naare en een bynagtige winter/
bewelke in der haast zeer wreedyk op my aan-
quam. Dog uit de volheit van zyn genade/
gaf hy my/ eer dezelve nog aanquam/ eenige
hert sterkingen om my te ondersteunen/ en in
der daat/ indien het dit niet geweest was/ het
zoude met my hopeloos geweest zyn.

Ik

Ik kan niet nalaten te verhalen eene boozzigenheit/ dewelke ik omtrent het midden van December ontmoetede. Daar was een byzondere zaak/ dewelke my toevertrouwt wiert/ en dewelke zeer slegt scheen te zullen uitvallen. En alzo ik daar in een groote hand had wiert ik'er uitermaten over gequeelt/ schoon'er niemand van wist. Terwijl ik onder haar een bzeemdeling was/ dagt ik/ dat zy my zouden aanzien of als ongetrouwt/ of zo?geloos omtrent het gene ik be- hertigen moeste; en vele andere bzezen quamen in myn gemoed/ gelyk als onder anderen/ dat de Godsdiensl gelastert zoude worden; het welke my dan dikmaals dede gaan tot den thoon der genade/ biddende/ dat ik geholpen mogte wor- den om myne zaken met regt tebeschikken. Maer terwyle ik midden in myn bzeze was/ quamen deze woorden op my: weest in geen ding bezorgt, maar laat uwe begeerten in alles, door bidden ende smeeken, met dankzegginge bekend wor- den by God, Phil. IV: 6. En zo geschiedede het ook; want myn bzeze wierd genadiglyk booz- gekomen/ het welke my grond gaf om te zeg- gen: Hy is die God, dewelke voor my alle din- gen wel uitvoert.

Wangaande des Heeren weg met my in 't jaar 1704. moet ik opmerken/ hoe de Heere op des- zelfz eersten dag aan myn ziel zeer genadig was/ en bzagt my vele zoete bedenkingen te binnen/ met opzigt op de omstandigheid van den dag/ dewelke bekend is een dag te zijn van niets te eischen/ en van giften te geven.

Daar op wierden my deze bze bzagen te bin- nen gebzagt.

I. Wat hebt gy gezogt booz uwe nieuwe jaars-gift. 2. Wat

2. Wat hebt gy verkregen door uw nieuwe jaars-gift.

3. Wat hebt gy wederom gegeven?

Tot een antwoord op deze vragen/ dagt ik/ dat/ zo myn herte my niet en bedroog/ al het geen ik zогte/ was/ om den Heere nader geselschap te worden: dat ik heiliger en omzigtiger mogte wandelen; en dat ik nuttig in mijn geslagte mogte zyn tot zyn eere/ en ten goede van zijn volk. Toen wiert my te binnen gebragt: Wat is uw verzoek, ende het zal u gegeven worden? waar op ik begeerde mijn zelve/ ziel en lichaam aan den Heere over te geven/ (om na zyn welgeballen bestiert te worden) en om myne lusten en afgoden een scheid-brief te geven/ ten einde mijn herte geheerslyk de zyne mogten zyn.

Deze dingen/ wanneer ik naderhand daar op te rugge zag/ waren my zoet en aangenaam/ en deden my blylyk zyn in al het gene ik bede. Oog helaas! hoe ongetrouwelyk bestedede ik alle deze weldaden door een trouwlooze en loome gestalte des herten. Ik begon op nieuw na vreedere Liefhebberen om te zien/ en ik liet myn herte omzwerfen op de bergen der ydelheit/ afgoden quamen in myne genegentheden op/ schoon ik het tegendeel plegtelyk gezworen hadde/ dat ik met haar niet meer wilde te doen hebben.

Ik verzuimde ten eenemaal deze twee edele plichten van te waaken en te stryden tegen deze zonden/ dewelke my zo ligtelyk omringden. Aldus vergold ik den Heere/ en zoo dwaas en onwys was ik.

Daar op namen de plagen van myn herte toe/ en ik kreeg een nieuwe quaal om'er mede te worstelen. Een Engel des satans wiert gezonden

zonden
Dag
regti
moer
sling
wyke
nam
Part
Part
lyke
door
mael
sterk
groot
lyk;
eige
Heer
geve
zugt
mog
ze v
en d
erge
fata
zen
volk
kan
deze
dag
en i
maa
geu
geef
zee

zonden om my wreedelyk met buysten te slaan. Dog de zotten worden om hare zonden en ongerechtigheden geplaagt. O! ik was in een groote moeyelykheit; en ik wierd van plicht tot plicht geslingert/ roepende/ dat het van my mogte wegwyken. Dog het gelukte niet/ maar de onruste nam van dag tot dag toe. Ik bevond dat twee Partyn binnen my een stryd aenregteden; d'eene Party was voor het wegdoen van alle deze ysselyke ongerechtigheden; dog d'andere Party was voor deze onheilige en zotte ingebingen met vermaeck te hoesteren/ en deze party was verre de sterkste. De gedagten hier van bzagten my in een groote wanordze/ en ontrusteden my geduuriglyk; en veeltyds wiert ik bestraft/ zo van myn eige geweeete/ als van de Schyftuur/ dat ik den Heere met myn gansche herte niet volgde, maar geveinsdelyk; om welke reden ik menige bittere zugtingen opzond/ dat het den Heere behagen mogte/ zig myner te erbarmen; dat ik met deze verzoeking niet meer mogte gegreeft worden/ en dat hy my bewaren mogte/ van iemand tot ergernisse te zyn; want ik zag/ dat het een van satans listen was/ niet alleen om de Goddeloozen te maken tot een verzoeking aan des Heeren volk/ maar om ook zelfs de godbzugtige malhanderen tot struikelinge te doen zyn. Wegens deze reden smeekte ik den Heere meenigmaal; dog myne verwazringen vermeerderden steeds/ en ik konde de meeninge daar van niet vatten; maar ging van plicht tot plicht/ weenende en klagende met deze zware last op my/ waar door mijn geesten scheenen te zullen bezwynken/ terwijl ik vreesde dat de Heere my verlaten hadde.

Eenwel moet ik nootwendig aanmerken/ dat
midden

midden in deze herwasringen/ nu en dan de Hee-
 re my eenige teekenen van zyn gunste gaf/ zo
 arm/ onwaardig/ en onheilig als ik ook was;
 somtijds in openbare instellingen; somtijds in
 't verhooren/ en op andere tyden/ wanneer ik
 met de vroomen verkeerde; maar byzonderlyk den
 19 Maart, zynde Rustdag/ welke een zeer storm-
 agtige dag was/ dog evenwel een zoete zomer-
 dag des Evangeliums/ op welchen ik geloofde/
 dat heelte koude en bevrooze herten ontdooiden
 ter plaatse/ alwaar ik ook tegenwoordig was.
 En o dat ik ooit vergeten mogte/ het geen ik
 op dien dag in myn ziel gevoelde. De Leeraar
 Mr. Scot predikte over Joh. XII: 26. Zo ie-
 mant my dient, die volge my; ende daar ik ben,
 aldaar zal ook myn dienaar zyn. Ende zo ie-
 mant my dient, de Vader zal hem eeren. O
 hoe ging myn herte en begeertens uit/ om eene
 van Chrysti dienstmaagden en naboogereffen te
 zyn/ My dagte/ dat ik elke sprek/ dewelke
 hy sprek/ toestemde. Dit was de zake/ waar
 na ik verlangde/ namelyk Chrystus in alle zyne
 nabooigelyke volmaaktheden na te wandelen.

t'Huis gekomen zynde loofde ik den Heere voor
 zulkien heerlyken dag als deze was. Maar he-
 laas! deze gestalte was van een zeer korten duur.
 Zy was gelyk een morgenwolke, en gelyk een
 vroegkomende dauw, die henen gaat. Duister-
 heit overviel my/ en myn boezemzonde hield
 niet op my heftiglyk te bestryden/ en dat op
 een gewoone wyze. Myn toestand had een
 zeer groote overeenkomst met een winterdag;
 want somtijds zal in 't hartje van de winter de
 Zon eenige hitte hebben/ zo dat de sneeuw smel-
 ten/ en het bevrooze yd ontdooien zal. Dog niet

lange

lange daar na hebziest het water wederom. En dus was het met my gestelt.

Vervolgens viel er iets booz/ het welke ik niet nalaten kan te verhalen. Een Dienstvaagt in het huisgezin de kooztg kringende/ had ik een sterke indrukt op myn gemoed/ dat zy hier van sterben zoude. Ik had den Heere ten haren opzigte. Ondertussen wiert ik geholpen om te gelooven/ dat buiten haar in het huisgezin niemant eenige schade van deze aart van ziekte kringen zoude. De week booz bleef zy zeer slegt gestelt. Op een zekere avond in de naaste kamer zunde/ daar de zieke was/ raakten wy ongeluk de gozdynen van het bed aan brand. Ik liep'er na toe om de brand te blusschen/ en brandede my zeer elendiglyk; doch geloofst zy God/ dat de brand geblust wierd/ en dat er weinig schade geschiedede/ behalven dat ik booz de brand een groote pyne in myne handen kreeg/ dewelke zo bezre ging/ dat ik dagte t'eenemaal onbequaem te zyn om eenige pligt te bezrigten. Daar en boven was ik in myn gemoed zeer ontrust/ biezende/ dat de schizik een middel zoude zyn van de doot van de zieke persoon; en hoe zou ik'er myn zelven dan van zuiveren kunnen? In deze verlegene toestand ging ik tot den Heere/ en smeekte hem/ na dat hy my in staat stelde/ beide booz den zieke/ en booz myn zelven; en dat gelyk hy dikwils een geneesmeester booz myn ziele geweest was/ hy nu ook myn lichaam genezen wilde. Ik moet erkennen/ dat dit een zoete nacht booz myn ziele was/ in dewelke ik booz overdenkinge zag/ dat de zonne der gerechtigheit, met genezinge onder zyne vleugelen over my opginge, Maleach. IV:2. **O!** ik heb

heb zeer groote verplichtingen/ want de liefde Christi is meer tot my uitgebeid geworpen/ dan tot andere duizenden; en ebenwel tot myn schaamte moet ik het zeggen/ dat niemand in de werelt het zo qualijk besteed/ als ik doe.

Daar na begon ik te onderzoeken/ wat de meeninge van dit boozval was/ en wat ik'er zoude uit leeren? Waar op ik twee dingen tot antwoord kreeg.

1. Zag ik/ dat God daar in een heilige en toelatende hand hadde/ en dat om my te bestraffen wegens een brand van passie/ waar in ik te horen eenige dagen geweest was/ zo dat d'eene brand d'andere bestrafte/ om my meer zagtmoedigheid te leeren/ wanneer ik verongelykt worde. Ik zag ook zyn heilige hand daar in/ dat de brand geen groote schade gedaan hadde; als mede/ dat hy myn vreeze aangaande de arme vrouwe vernietigde; want de volgende dag wiert ze wat beter/ en daar was hope van haar herstellinge. Doch in twee of drie dagen weder instortende/ stierf zy.

2. Zag ik des satans boogaardige hand daar in/ dewelke altoos rontom gaat om quaad te doen. Een groote dienst zoude hem geschiet zyn/ indien iemand/ dewelke van de Godsdienst belydenisse dede/ het werktuig was geweest van een huis aan brand te steken. O hoe zoude dan de weg van God gelastert zyn geworpen! veel te bedenkingen kreeg ik deze nacht over deze dingen/ dewelke my ondersteunden onder de pynen/ die ik in myn lichaam hadde.

Enige dagen/ nadat de vrouwe gestorven en eenlyk in 't huis was/ wiert myn geest grootelyk benevelt. Ik zonderde my een weinigje
op

op h
te b
bege
hebb
wees
tege
over
gesta
geest
een
de d
mon
dan
eene
de l
derh
dat
Dag
rom
het
ster/
rom
heit
My
sing
het
gem
een
M
her
oph
liet/
gem
nag

op het veld af/ om myn toestand voor den Heere te beklagen/ alwaar ik een sterke en geweldige begeerte hadde om te sterben/ en konde gewensht hebben/ de naaste dag zelfs een lyk mogen geweest zyn; en dat/ vermits ik zag dat de zonde tegeng my op een ongewoone wyze geduurig overmogte/ zo dat ik God onteerde/ en in myn geslagte zonder nutte was.

Ik zag ook dat'er een beproevinge in myn geest begonnen was; zynde de voorlooper van een droevige voorzienigheid voor my/ indien het de doot niet voorquam; want ik dagte dat ik een monster van ongerechtigheit was; en zoude het dan niet tot eere van God zyn/ om zodanig eenen uit de werelt weg te nemen? Wangaande de weg des Heeren t'mywaarts in deze byzonderheit/ alles bleef duister en twyfelagtig/ zo dat dies te meer myn quellinge vermeerderde. Nog niet tegenstaande myn ontselde toestand/ communiceerde ik evenwel te Dalkeith, omtrent het begin May. Ik was grootelyk in het duister/ evenwel zag ik/ dat het myn plicht was te communiceren; ziende alleenlyk op de gerechtigheit van een ander/ om aangenomen te worden. Myne verzoeken hielden niet op/ en ik ontving ondertussen eenige kleine verquikkinge/ het was wanneer ik my met sommige van myn gemeenzaamste vriendinnen in den gebede vereenigde.

Maandags wiert ik zeer droevig van myn boze herte aangeballen/ het welke my tot het bidden opwekte/ een weinigje eer dat ik deze plaats verliet/ alwaar ik byzheit verkreeg om myn ontrufft gemaed voor den Heere open te leggen. Dien nacht/ na dat ik t'huis gekomen was/ was 'er een

een kind in het huisgezin/ het welke ik tederlyk beminde/ aan een zeer sterke en gebaarlyke koozts ziekte geworden/ zo dat niets dan de dood te gemoet gezien wierd. Dit kind een groote plaats in myn herte beslaande/ had ik den Heere zynenthalve. Nog vooznamelyk lag hy op een zekere dag zeer zwaar op myn geest; en schoon het maar vooz een korte stond was/ zo was het ebenwel een zeer zoete stond. Ik had den Heere met onderwerpinge om zyn leven/ maar volstrektenlyk om zyn zaligheid/ en myn eige heiligmakinge. Ik kreeg byzheit om op alle deze dingen aan te byzingen/ en te gelooven dat myn verzoek zoude toegestaan worden uit die zoete schryf-
tuur belofte: Ik hebbe u verhoort in den aangenamen tyd, ende in den dag der zaligheid hebbe ik u geholpen, 2 Cor. VI: 2. Op dien zelven dag wiert hy slimmer/ en zeer zwak; zo dat zy inquamen/ om zyn aassem te zien uitgaan. Wanneer ik hem in deze zwakke toestand zag/ was ik in een groote ontsteltenisse/ wat ik van de belofte maken zoude; dus verliet ik de rest/ en ging alleen; noit verwagtende om hem wederom levendig te zien. Hoe het ook zy/ het bejaagde den Heere in zyn eige tyd/ alle onze byezzen te verydelen/ en hem te herstellen/ het welke een teken was/ dat/ gelyk de Heere my in dit myn verzoek verhoort hadde/ hy ook zoo in andere dingen zoude doen/ schoon ze lang uitgesteld wierden. Nog de Heere/ dewelke een God van wysheit is/ handelbe met my op verscheide wyzen; den eenen dag heft hy my op/ en den anderen dag werpt hy my ter neder. Myne verzoekingen namen toe/ en myne ontsteltenissen vermeerderden op een schrikkelijke wyze/ zo dat ik een schryft

schryft
zelven
ne i
lyk
sta
ligt
geer
verb
plaa
kust
plaa
Lib
ten/
bar
mee
kom
alle
en
geer
ik
aan
geer
te
de
der
ste
niet
ten
zo
de
ger
agt
ik
der

schzikt aan myn zelven wiert/ want ik konde myn zelven aan niemant bekent maken/ en al het gene ik doen konde/ was/ zo dikwils als mogelyk was alleen te gaan/ en myn droevige toestand aan den Heere zelfs te beklagen/ steeds na licht zoekende/ dezen aangaande; dog ik konde geen verhooringe vernemen. Daar en boven verbolgde my Godverloochening en ongeloof van plaats tot plaats/ dog inzonderheit op een zekere Kustdag wiert ik 't allermeeſte daar mede geplaat.

Omtrent dezen tyd wiert het Sacrament te Libbertoun uitgedeelt/ en ik had eenige gedachten/ dat de Heere aldaar zig zelven aan my openbaren zoude; want Abondmaaldagen zyn my meenigmaal tot heerlyke dagen geweest. Ik konde den Heere tot getuige nemen/ dat hy 't alleen was/ dewelke ik zogte/ heilichheit in hert en leven/ en nuttig te zyn in myn geslagte/ en geen wille dan de zyne tot myn regel te hebben; ik zag myn zelven als veragtelijk en verlooren aan/ in een kuil van verborge duivelen/ daar geen hulpe dan in den Middelaar te vinden is.

Mit deze aanmerkingen durfde ik de plicht van te communiceren niet nalaten. Ik ging aan de tweede Casel/ waar ik my zo ras niet nederzette/ of daar deed zig op een van de grootste verzoekingen en zwaarigheden/ dewelke ik niet kan/ nog wil verhalen. Dit maakte my ten eenemaal onbequaam tot dat plegtige werk; zo dat ik nog denken/ nog ſpreken konde/ zynde verbult met kleinmoedigheden en ongenoege/ en oordeelende/ dat de Heere op my geen agt gaf/ aangezien deze dingen/ waar tegens ik zo zeer riep en bad/ toenamen en aangroeyden.

Dit

Dit Abondmaal geëindigt zynde/ dagt ik dat ik myn verstand verloor/ wegens de onderdrukkinge/ dewelke ik in myn geest onderwoopen was/ ik wist niet wat ik doen zoude; myne ingewanden waren heroert/ en ik was in een groote benaughtheit des gemoeds. Ik dagte/ dat alle de beloften hoor myn heyligmakinge/ zo oogenfchynelyk tegengesproken wierden/ dat'er geen vereeniging van dezelve plaats konde geypen. En aangaande den boozen duivel van Godverloochening/ ik wierd aan dezelve van plaats tot plaats verholgt/ het welke my dikwyls dede uitroepen/ en beklagen den dag/ waar in ik in de werelt gekomen was; en menige bittere zugtingen quamen uit het binnenste van mijn herte/ makende dezelve het grootste gedeelte van myne gebeden uit; want ik konde de meeninge van mijn krankheit niet verstaan; zo ongemeen was ze. Ik konde my nergens beter by vergelyken als by iemand/ de welke in de woede van eene sterke koorz is. Ik verloor alle myne geestelyke zinnen/ en had geen treft tot geestelyke pligten. Nog ik had geen sterkte om de byand tegen te staan.

In deze bedroefde toestand bleef ik veel dagen/ waar van niemand in de werelt kennisse had; derhalven konde niemand ook met my medelyden hebben. Ik was gelyk een arm zuigeling/ geworpen op het blakke veld/ over het welke geene oog medelyden hadde. Midde in deze ongeruste toestand/ ontfing ik/ hoor het meeste gedeelte/ schizftuur-beloften/ om my te bemoedigen/ dat'er een uitkomst op handen was; maar helaas! ongelooft zwolg alle de vertroosting op/ latende my in benaughtheit. Daar was

was een byzondere dag/ waar in ik omtrent myne gewoone zaken zeer ontrufft zynde/ dat woort my heel agter na volgde: Dit is de tyd van Jacobs benaetheit, dog hy zal'er uit verlost worden **Hof. XII.** En als ik myne overdenkingen hier over liet gaan/ (want het quam zeer zoetelyk tot my) zo volgde dat woort: zoude hy het zeggen, ende niet doen? ofte spreken, ende niet bestendig maken? Dit wierd ik geholpen te gelooven/ dat op zyn bequame tyd zoude goet gemaakt worden. Daar wiert my een andere zeer aanmerkelyke belofte gegeven op een **Kustdag** in de morgenstond/ wanneer ik namelyk in het verhooge gebed was/ zynde zeer benaeth/ ontfing ik een woort/ het welke myn nederbuigende geest stilde en opbeurde. Ik zal uwe afkeeringe geneezen, want, ik heb u vrywilliglyk lief gehad **Jer. XXXI.** O hoe zoet was dit woort my! Ik greep het zo gheetig aan/ als oit een verdinkend man een touw dede/ het welke tot zyn behoudenis hem toegeworpen wiert. Dit was de zaak/ welke ik zogte/ want ik was een afwykster beide in hert en leven. Het was my ook een zeer verquikkelyke dag in 't openbaar/ alwaar wy een vzeemde Leeraar hadde/ predikende over deze woorden: O hebt den Heere lief, gy zyne heiligen **Ps. XXXI;** Hier sprak hy van Gods liefde tot zyn volk/ en dat zyn volk/ tot een teeken van dankbaarheid/ hem wederom zoude liefhebben/ myn binnenste herte ging uit na het gene gesproken wiert/ ik zag het myn plicht te zyn op een byzondere wyze dog dit alles was niets in vergelykinge van 't gene ik ontmoetede. De Leer-redenen geëindigt zynde/ ging ik alleen na het veld/ alwaar de

Heere zelf een Leezreden van liefde tot mijn ziele/ op een geboelige/ overtuigende/ en onderscheidene wyze predikte/ zo dat ik beide konde zien en hooren des Heeren stemme/ in deze byzonderheden. 1. Wat hy aan myn ziele gedaen hadde/ en hoe veel blykbare teekenen van zyn liefde hy aan my te koste gelegd hadde/ welke veel van zyn eige dierbare kinderen in zulk een mate niet onderbonden. 2. Hoe ondankbaar ik geweest was/ dooz een slegt gebzuik te maken van alle deze dingen/ hebbende zonder reden myn liefde aan andere dingen gegeven. 3. Dat hy evenwel nog wilde geven nieuwe bewyzen van zyn liefde/ niet tegenstaande al het gene ik gedaen hadde. Daarop wierd het 16 Hoofdstuk van Ezechiël my dooz oogen gehouden/ van het begin tot het einde/ waar in ik na het leven was afgemaakt/ want daar was niet een vers of het was op my toepasselyk. O! dit was dooz my een zoete plaats/ alwaar ik een levendige ontdekkinge verkeeg van de liefde Gods in Christus aan my arm en onwaardig schepzel. O hoe verlangde ik toen by Christus te zyn/ alwaar geen scheiden meer plaats zoude hebben/ en alwaar een lichaam der zonde en des doots my niet meer ontrusten zoude/ want de quade bewegingen van een verdorpe natuur hielden niet op/ en ik konde over dezelve geen overwinninge krygen/ wat ik ook ontmoetede. Ik kan dit niet doozby gaan zonder my te verwonderen over des Heeren weg met my/ wanneer ik onder een droevige gesteltheit van de ziele ben/ en aan zondige gedagten en neigingen kome plaats te geven/ dan denkt ik gewisselyk zal de Heere tegen my op een schrikkelijke wyze in gerechtigheit komen/

me
ten
als
een
sch
my
zon
in
nee
jed
in
len
gen
wa
wa
ne
zo
de
het
my
ble
te

me
uit
ha
we
lyk
ge
da
eer
de
wa
be

men/ dog geloofst zy zyn name/ dat zyne gedagten niet zyn als myne gedachten/ nog zyne wegen als myne wegen/ want zyn weg met my is ten eenemaal liefde/ ende niet verschikkinge. Nu scheen des Heeren licht/ hoor een korte tyd/ op myn Tabernakel/ en ik kreeg blyheit om op zommige tyden die zoete plicht van ooverdenkinge in 't werk te stellen/ dog voornamentlyk wanneer ik op het veld of andersints/ of in zwarigheden was/ was daar een woort het welk verstyde in myn gedachten liep. Och dat my iemand vleugelen, als eener duyve, gave! Ik zoude henen vliegen, waar ik blyve mogte. Psalm LV: 7. Daar waren verscheide dingen in een gevlugelde vogel/ waar na ik met myn ziele verlangde.

Eerstelyk, vogelen zyn in haar Element/ wanneer zy in de hoogte zyn. O wanneer zal het zo met my zyn? Ik legge zo meenigmaal in de slyk van aartsche gedachten gewentelt/ dat het zelden/ en als een wonder is/ wanneer myne gedachten daar boven zyn. O dat ik vleugelen als een Duyve hadde om na boven te vliegen!

Ten tweeden, vogelen/ schoon het haar Element is in de hoogte te leven/ moeten evenwel uit nootzakelykheit op de aarde neder dalen/ om haar zelden en hare jongen te spyzigen. Evenwel merkte ik aan/ dat zy daar niet blyben/ gelyk de beesten doen; want hebbende gekregen het gene noodig is/ zo vliegen zy wederom op. O dat het zo met my mogte zyn! want schoon ik een wettig beroep moet hebben hoor voetsel en dekzel/ om daar mede vergenoegt te zyn/ evenwel deze dingen hebbende/ moet ik daar niet in berusten/ gelyk de lieden van de werelt doen/
maar

naar opbliegen/ en woonen alwaar Christus is.
O! te hebben vleugelen gelyk een duyve.

Ten derden, vogelen zyn haast verschyzt op de hertooninge van een strik/ zo dat eer gy nabij haar kan komen/ zy met hare vleugelen zig wegmaken. O hoe goet is het dan/ zo wy te zyn/ dat men alle schyn des quaads myde/ en dat men of beseffinge van een strik opbliege na die sterke schuilplaats Christus Iesus/ alwaar de vband van onze zaligheid niet volgen kan.

Ten vierden, Vogelen zyn weerlooze schepse-
len/ doende niemand leed. Aldus worden wy geroepen om oprecht te zyn gelyk de duyben/ en een onberispelyke Conscientie te hebben/ beide vooz God en de menschen.

Dog dit voor hy gaende/ is'er iets/ het wel-
ke ik vergeten hebbe op zyn eige behoorzlyke plaats
aan te merken; vallende dit vooz omtrent den
maant van Junius, laastleden. Ik onder eeni-
ge heneerbelingen des geest zynde/ wiert op Rust-
dag het Sacrament te Laswade uitgedeelt; ik
ging daar na toe alleenlyk om te hooren/ geen
vooznemen hebbende om te communiceren. Ik
was zo ras de kerckdeur niet ingegaan; of dat
woord liep veel vooz myne gedagten: Immers is
God Israël goet, Ps. LXXIII: 1. Maar het
woord/ het welke my 't aldermeeste vergulste/
was/ het geen Mr. Hart prebikte ober Hoogl.
I: 4. De Koning heeft my gebragt in zyne bin-
nen kameren. Alwaar hy vooz oogen hield de
zoete gemeenschap/ dewelke Christus en de ge-
laobigen met malkanderen hadde; en wat men
vooz deze binnen-kameren verstaan moet/ spzakt
hy ook zoet daar omtrent. Ik wierd op een
won-

wonderlyke wyze geholpen om de toepassing te maken; en ik durfde niet ontkennen/ dat hy my in deze binnen-kameren gebzagt hadde/ en ik wierd geholpen om te gelooven/ dat het gene hy gedaan hadde/ als nog wilde doen. O! dit was dooz my een verquikkelyke Leezreden.

Deze geheele zomer dooz/ wierd ik zeer dikwils opgeheven en wederom nedergeworpen; en schoon op veele verscheide tyden een groote mate van Gods goetheit aan my ontdekt wierd/ evenwel werd ik zeer droevig gequest dooz een lichaam der zonde en des doods/ zo dat ik wel dacht/ dat dit met genade niet bestaan konde.

Omtrent het begin van September wierd het Sacrament te Leith uitgedeelt. Ik had een groot verlangen om daar tegenwoozdig te zyn/ als dewelke een zeer behoeftig schepsel was; en myn opregte hooftschap aldaar/ was/ dat de Heere eenige beloften aan my/ tot myn heiligmakinge/ aangaande een byzondere boezemzonde/ dewelke my vast aankleepte/ wilde goet maken; niet tegenstaande ik veele zoete beloften ontfangen hadde/ dat ik de overwinninge behalen/ en dat de zonde over my niet heerschen zoude. Gedurende den tyd van het Abondmaal wierd ik zeer verquikt dooz een woort/ het welke Mr. Williamson aan de Tafel hadde/ zynde het zelve op myn toestand zeer gepast. O! zeide hy/ het mag zyn, dat hier een arme ziel is, de welke niet langer op de beloften vertrouwen kan; zy moet iets in de hand hebben om daar mede te handelen; zy wil met verbintenissen niet te vreden zyn, maar met gereede betalinge. Hier op riep myn herte uit/ dat is myn naam en toenaam. Nog dit was de tyd des Heeren

ren niet/ om het booz my te doen; want de bewegingen der zonde wierden hoe langer hoe sterker. Myn zwaarigheid quam tot een groote hoogte/ schoon het van niemand opgemerkt wierd/ vermits ik het verhoogen hield tusschen den Heere en myn ziele; andersins had ik de Godsdienst tot een verwytinge geweest.

Een weinig tyd na dezen was ik in zo een groote zwaarigheid/ dat ik ze niet langer konde verbergen; maar ik gaf aan dezelve luttel dooz bittere roepingen en tranen/ in de tegenwoordigheid van sommige van het Huisgezin/ dewelke een groot medelyden met my hadden; doch niemand wist/ wat de reden van myn zwaarigheid was; want de voorzienigheid van God schikte het zo/ dat op deze zelfde tyd ik een quade keel kreeg/ dewelke zeer gevaarlijk en pynelyk was. Verhalven oordeelden zy/ dat het dit was/ het welke my ontrustede; weshalven alle soorten van medicynnen tot myn gezondheid en herstel gebruikt wierden. Maar helaas! de schrikkelijke stryd/ dewelke in myn geest en gemoed was/ deden alle de andere pynen aan my niet meer zyn dan het steek van een spelde/ in vergelykinge van deze benauthheit. Alleenlyk loobe ik den Heere/ dat ik een uitwendige ziekte had om'er over te klagen/ op dat ik myn inwendige benauthheit/ dewelke nameloos was/ verbergen mogte. De Medicynne/ dewelke ter genezinge van myn keel aangewend wierd/ had een goede uitwerksel; maar niemand konde op myn inwendige zweeren eenige Medicynne leggen/ tot dat hy het debe/ wiens Medicynne is gelyk hy zelfs/ (de Heere Jesus Christus) namelyk zoet/ gemakkeelyk/ verquikkeelyk/ en gepast. En dat weet myn ziele zeer wel.

Op

Op Kruisdag was ik zeer kwalijk/ zo dat ik dien nacht niet slapen konde/ maar tobde op en neer/ tot dat myn vermoet lichaam bezweek/ en ik het ten eenemaal scheen op te zullen geven. Toen quam dat zoete woord met leven en kragt/ Ps. XVIII : 7. Hy hoorde myne stemme uit zyn Paleis, ende myn geroep voor zyn aangezichte quam in zyne ooren. En toen be- haagde het hem my te begunstigen met een meer dan gemeene mate van zyne tegenwoordigheid/ en deze twee Schziftuurplaatsen gingen daar mede vergezelt/ Exod. XV : 26. Ik ben de Heere uwe heelmeeester. Ps. CIII : 3. Die al uwe on- gerechtigheid vergeeft, die al uwe krankheden ge- neest. Den indruk hier van was zo zoet/ dat ze my in staat stelde tot die verquikkelyke plicht van overdenkinge hoe zoet deze heelmeeester Je- sus was/ en waar in hy alle andere overtrof. Ik heb in der daat grond om te zeggen: Hy zond zyn woord, en genas my door middel van een werktuig: maar hy zelve is my alles in al- len. Daar op quam ik op een zichtbare wyze te herleven/ en wierde herstelt. En de indruk- selen van 't gene ik ontmoet hadde/ bleven my voor een geruime tyd by. En schoon het lig- haam des doots, den ouden mensch nog in my woelde/ evenwel heerste dezelve niet als te vo- ren/ het welke voor my een groote weldaat was. O! dat ik mogte in staat gestelt worden om deze my te gemoed komende Heere te verheerlyken/ dewelke my zo wonderlyk bezaastede met een onberwagte barmhertigheid.

Kropt hier op viel ik wederom onder eenige be- nebelingen. O! ik vind het zwaar te zyn in het duistere te gelooven/ wanneer ik het gebael misse.

misse. **I**k vergelyke my zelven somtyds by Petrus; wanneer ik onder het gevoel van des Heeren liefde ben/ dan zeg ik: Heere, gebied gy het geen ik doen zal, en ik zal het doen; maar wanneer hy gebied/ dat ik tot hem komen zal op de wateren van kruys en verdrukkingen, dan begin ik te zinken, en ik bezwyke in het geloove. **M**y staat daar/ dat ik op den laatsten Rustdag van December zeer nederge-woorpen wierd door het gevoelen van inwoonende verdoornetheit; en op dien dag predikte Mr. Paterson over deze woorden: Zo iemand meynt iet te zyn, daar hy niets en is, die bedriegt hem zelve in zyn gemoet, Gal. VI: 3. **I**k was niet wel/ wanneer ik uit den huize ging; maar gedurende den tyd van deze Leezreden wiert ik hoe langer hoe slimmer. **I**k verlangde t'huys te zyn/ alwaar ik myn herte door den Heere mogte uitstorten; en t'huys komende/ ging ik na een afzonderlike plaats. **I**k denke dat ik nooit in myn leven in een grooter benaueheit was. **M**yn ingewanden zelfs wierden binnen my aan 't roeren gebracht. **O** de droevige on-berouftheden/ waar mede myn geest beladen wiert/ roepende uit met een bitter geslag: O gy dewelke u zelve benoemt. **D**e hoorder des Gebeds; Uw volk roept u als zodanig aan; ik zelfs dagte eens, dat gy zo ten mynen opzigte waart. **O** waarom worde ik dan dus onderdrukt met het uitstel van de verhooringe des gebeds, zo dat ik het niet begrypen kan? Indien het niet uwe wille zy deze eene zaak te beantwoorden, waarom gaat'er myn begeerte dan zo sterk na uit? Hebbe ik niet myn wille gegeven, om na uwe wille bestiert te worden?

waarom

waar
uit
my
zwij
de
het
de
wo
kal
hen
ik
't
en
ik
op
het
wo
7.
het
lig
mo
ste
ee
lat
en
ik
in
nu
hy
on
so
te
w
u

waarom gaat dan myn wille en myn begeerte uit na het gene gy niet wilt? O Heere, antwoord my in deze een zaak. **Dog ik wierd met stilzwynen beantwoord.** Aldus eindigde ik dit oude jaar in veel smerte en quellinge.

In het begin van het jaar 1705. behaagde het den Heere van my af te nemen het drukken- de gewigte en de pyne/ waar mede myn geest woestelde/ zo dat ik de plichten met meerder kalmte en stilte bezigten kon; ja het behaagde hem zyn aangezichte over my te verheffen/ en ik geloofde dat de geheele uitkomst vast aan 't Maderen was; dog steeds moest ik om raad en bestieringe roepen. Den 29. Januari ontving ik iets/ het welke na een duydelyke antwoord op dit gebed geleek; dog of het in goedertieren- heit of in oordrel was/ weet ik niet/ en dit woort ging'er mede vergezelschapt/ **Zach. XIV : 7.** Het en zal nog dag, nogte nacht zyn; ende het zal geschieden ten tyde des avonds, dat het ligt zal wezen. Zo dat ik was als te horen/ moetende wederom in het duistere met deze by- stere moeyelykheit woestelen/ alhoewel de last in een groote mate wierd weggenomen; dog d'eene last weggegaan/ quam'er een ander in de plaats/ en wel eenen die zeer gewigtig was/ dier gelyke ik noit te horen ontmoet hadde/ namelyk de smaad der tongen. Nu wierd dat woort ver- bult/ waar van ik te horen gewag gemaakt hebbe/ **Jer. XVIII : 18.** Komt aan ende laat ons hem slaan met de tonge. Daar waren sommige dingen die deze beproevinge! zeer bit- ter maakten. 1. Zy quam van de zodanige/ welke Belydenen van de Godsdienst waren/ voor wien ik een groote agtinge hadden/ de-
welke

welke zy ook verdienden. 2. Zy scheenen ook dezelfde agtinge door my te hebben; zo dat wanneer deze dingen my verhaalt wierden/ ik het niet konde gelooven/ tot dat de uitkomst het waar maakte. Daar waren ook andere/ (van wien ik zo veel ten haren goede niet zeggen kan) die zig vereenigden in deze zaak/ om myn leven met de gene die in het huisgezin waren/ ongemakkelijk te maken. Zy smaden my door oorzakelingen/ het welke ik eindelyk tot myn smarte en droefheit gewaar wierde. Zy letteden op myne treden en woorden/ om gelegenheit tegen my te vinden. Wanneer ik na een verborge plaats gegaen was om te bidden/ zeiden zy/ dat ik daer na toe ging tot een ander einde; of indien ik my wat byzelyk onder haer aengestelt hadde/ namen zy myne woorden waer/ makende my tot een oorwerp van haar gelag agter myn rugge. Wanneer ik hier van kennisse kreeg/ was het my zeer smartelyk/ en maakte my zeer droefgeestig/ zo dat ik herteloos en doodig wierd/ en begeerde zo weinig als mogelyk was/ in gezelschap te zyn: maer treurende en klagende zeide ik met David: De smaetheit heeft myn herte gebroken. Ik byagt dit geval door den Heere/ vernemende na de oorzaak daer van/ en ik merkte vier redenen daer door. a. Om het woord te verbullen/ waar van ik eenige tyd te voren gewaarschouwt was geworden. b. Om te toonen zyn oppermacht over my/ als zyn schepsel zynde/ mag hy met my niet doen/ zo als 't hem behaagt. c. Om my door eige onderbindinge te leeren/ medelyden te hebben met de zulke/ dewelke onder deze zelfde beproevinge zyn. d. Ten einde zyn macht mogte gezien worden/

woord
hoer
bing
D
en q
door
woor
bing
niet
Heer
het
het
derf
dat
ture
ont
om
myn
bae
kon
myn
tigel
met
die
kla
ben
myn
ber
ke
gaa
Ede
dat
wa
ber
W

ookt worden/ met my befliglyk deze beproevinge te
 waken doen komen/ gelyk hy in andere beproe-
 vingen reeds gedaan heeft.

De Heere was my op deze tyd zeer genadig/
 en quam my te gemoete/ gevende my byzichtheid om
 hoor hem myn herte uit te storten/ en vele zoete
 woorden ontving ik om my onder deze beproe-
 vinge te ondersteunen/ aengemerkt ik hier in
 niet alleen was/ want in alle eeuwen heeft des
 Heeren volk zulks ontmoet/ beide in het O. en in
 het N. Testament; en vele Godbzuchtige hebben
 het in myn eige tyd onderbonden; maar inzon-
 derheit de heminnelyke Heere Jezus Christus/
 dat Lam van God/ die onnozel en rein van na-
 ture was/ dewelke noit zondigde/ en evenwel
 ontmoetede hem dit. Betaemt het my dan niet
 om dit geduldelyk te verdragen/ en niet te mur-
 mureren? Nog evenwel behoud ik dat myn ho-
 vaerdig herte hier mede niet wel over weg konde
 komen/ en ik konde het ook niet langer binnen
 myn zelven inhouden. Daar was een Godbzug-
 tige vrouwe naby de plaats/ daar ik woonde;
 met deze hield ik een naeuw gemeenzaamheit/
 die ook/ na dat ik aan haar myn nood ge-
 klaagt hadde/ met my medelyden hadde/ ge-
 vende my haar besten raad. Myn leven wierd
 my in dit huisgezin tot een groote last/ derhal-
 ven nam ik hoor het zelve te verlaten/ het wel-
 ke ik ook dede omtrent het midden van May,
 gaande na het huisgezin van Jerviswood in
 Edenburg; dog de voorzienigheit schikte het zo/
 dat ik gezonden wierd na het Land/ het welcke
 was te Melistoun in het Zuiden/ dit was on-
 verwagt/ dog evenwel volgde ik het gewillig op.
 Wanneer wy nu op den weg waren om daar
 na

na toe te gaan/ ging ik heimelyk een weinigje my op het best afzonderen/ alwaar my de Heere een straal/ en een zoete heloste gaf/ dat hy met my zoude zyn: En dat hy my zoude zyn als de dauw, dat ik zoude bloeyen als de lelie, en dat ik myne wortelen zoude uitslaan als de Libanon, Hof. XIV: 6. Dit gaf my moed in mijn reize derwaarts/ alwaar ik hziendelyk ontsangen wierd.

Wangtaande nu des Heeren weg met my in deze plaats/ moet ik nootwendig opmerken/ dat/ na dat ik eenige dagen daar geweest was/ het Sacrament uitgedeelt wiert te Stichel, na welke plaats ik ging/ en ontfing op Saturdag zeer veel zoetigheid in de Leezredenen; want het waren ziel vertroostende tydingen/ dewelke ik daar hoorde. De eerste Cext was uit Jesaia over deze woorden: Ik zal water gieten op den dorstigen, ende stromen op het droge, Hes. XLIV: 3. De andere Cext was over Hes. LXVI: 2. Op dezen zal ik zien, op den armen ende verslagenen van geeste. Dit was hoor my ook een gezegende Leezreden/ alwaar ik dagte/ dat de Heere my nodigde om op morgen aan zyn gezegende Tafel te komen; weshalven ik ook ging; en gelaost zy God/ dat hy zig niet gantschelyk verbergde.

Wy wierden zeer opgewekt tot waakzaamheit/ en om op onze hoede te zyn/ het welke my in 't aanhooren zeer zoet was. Doch ik moet het tot myn schaamte zeggen/ dat ik zo veel vermaak niet had om het in 't werk te stellen; want ik liet ras myn herte omzwerben op beuzelingen van geen waardije/ zo dat ik haast myne goede bewegingen verloor door eigen verzuim.

zuim.
zaisoe
tyds
schyn
van i
van r
zo d
stus
myn
uitge
ik'er
over
moe
dit
van
Hee
onze
alhy
2
hee
laa
hzi
in
bor
ba
der
do
er
Hy
nu
zy
he
w
st
m

inigte Heere met als de n dat Liba- mijn tsan-
 zuim. Doch wat zal ik zeggen? Myn winter-
 zaaijen wiert in een groote mate verlenget/ som-
 tydſ had ik een mooie dag en een warme zonne-
 ſchynjtje/ dan volgde daar op een ſtozm/ verwekt
 van de ſatan/ van myne eige verdoerbentheden/ en
 van een boze werelt. Somtydſ bzakt het ligt door
 zo dat ik lezen konde de liefde van God in Chri-
 ſtus Jeſus aan myn arme ziele/ en dat 'er tot
 myn vertrooſtinge een verbullinge van deze lang
 uitgeſtelde beloſten komen zoude. Doch/ eer
 ik'er op verdagt was/ quam de duifterniſſe en
 overdekte alleſ/ zo dat ik het ongeloof en de
 moedeloosheit tot een roof wierd. Gedurende
 dit zomersaaijen had ik verſcheide gelegentheden
 van Nagtmalen in die plaats/ waar door ik den
 Heere loobe/ gelyk ook door de Leezredenen van
 onze gewone Kuſtdagen/ die my zeer verquikten/
 alhoewel ik veelsins in het duiftere bleef.

Ik verliet dit Huiſegezin in November, en
 keerde weder na het zelve/ waar uit ik het
 laaſte gegaan was/ alwaar ik met zeer groote
 bziendelykheit ontfangen wiert van alle/ die daar
 in waren/ en inzonderheit van de geene/ die te
 voren myne vyanden waren; waar in ik veel
 van de wyſheit/ en van de wyze beſtierre van
 den Almachtigen zag/ die alle dingen wel
 doet uitvallen; en dit weet myn ziele door eige
 erbarentheit. Daar waren veel dingen in dit
 Huiſegezin ten mynen laſte/ die in veel opzigten
 nu licht gemaakt wierden. O dieptenſ van
 zyn wyſheit! Ik zag in zyne bazzienigheit zul-
 ke dingen/ die ik niet kan uitdrukken. Even-
 wel had ik zelfs op deze tyd te woſtelen met een
 ſterk lichaam der zonde en des doods: het welke
 my nederbzuikte/ en my meenigmalen in de
 bitter-

bitterheit aan mijn ziele dede uitroepen! Och dat my iemand vleugelen als eener duive gave! ik zoude henen vliegen, waar ik blyven mogte, Ps. LV: 7. zoudende dan rusten van een verzoe-
kende Duivel/ van een verdozhe herte/ van een
hooge werelt/ en van de zonde/ dewelke my zo
ligtelyk omringt.

Deze inwendige smerten en quellingen ver-
wekten een ondraaglyk gewigte ende last op mijn
geest/ waar onder ik scheen te zullen zinken.
Eenwel in 't midden van deze benautheden/
ontsing ik nu en dan iets/ het welke zoet en ver-
quikkelyk was/ en het welke mijn ziele by het
leven hield. Meenigmaal ontsing ik byzichtheid om
mijn herte voor hem uit te storten in mijne ver-
hooge afzonderingen/ dat hy mijn ziele wilde
verlossen van deze onbekende heppzoehinge; op
welke plaats ik veel zoete en verquikkelyke be-
loften ontsing/ dat het zoude zyn gelyk ik wen-
ste/ uit de 41. Psalm, dewelke my veel herte-
lyke aberdenkingen verschaft/ waar door mijn
hond en verhooge herte verwarmt wierd. O!
hoe zoet was door my/ wanneer ik in benaut-
heit was/ de opheffinge van zijn aangezichte; ik
gevoelde zo veel blidschap en vermaak in zijn
tegenwoordigheit/ dat het niet aan uitgedrukt
worden. Ik kan zeggen/ dat ik de levendigste
Predikant ooit zo hoorde prediken/ wat de ge-
meenschap met God was/ als ik het nu onder-
bond. Men/ de helst was my niet verhaalt
van die innige en nauwe gemeenschap/ dewelke
daar is tussen Christus en de Geloovigen/
wanneer zy toegelaten worden om met hem om
te gaan.

Ik had eenige aanmerkingen over de komste
van

van
Salom
het
ding
ba.
kon
twe
van
ba.
ell
gin
1
ha
mo
ma
all
eig
wa
he

ge
zo
qu
Z
ge
ru
de

g
h
g
g
n
g
t

van de Koninginne van Scheba tot de Koning Salomo; de helft was haar niet aangezeit van het geene zy onderhanden had. Ik merkte twee dingen aan aangaende de Koninginne van Scheba. Eerstelyk/ waar in elk geloovige over een komt met de Koninginne van Scheba. Ten tweeden/ waar in elk geloovige verre verschilt van, en te boven gaat de Koninginne van Scheba. Daar zyn deze vyf of zes dingen/ waar in elk geloovige een gelijkheit heeft met de Koninginne van Scheba.

1. Wanneer de Koninginne van Scheba in haar eige Land was/ was ze den Koning Salomo ten eenemaal onbekent; zy had alleenlyk maar een gerugte van hem gehoozt. Aldus zyn alle geloovige/ zo lang zy in het Land van hare eige natuurlijke toestand zyn/ ten eenemaal deze waaragtige Koning Salomo, Christus/ onbekent Coloss. I: 21.

2. Wanneer de Koninginne van Scheba het gerugte van den Koning Salomo gehoozt hadde/ zo konde niets haar vergenoegen/ tot dat zy zels kwam en zag of deze dingen also waren of niet. Zo ingelyk een ziele/ bewilte waarlyk het gerugte van Christus gehoozt heeft/ zal niet rusten/ tot dat zy met Nathaniel kome ende zie de waarheit van deze dingen.

3. De Koninginne van Scheba tot Salomo gekomen zunde/ sprak zy tot hem al wat in haar herte was. Aldus is het met de geloovige gelegen/ wanneer zy tot Christus komen/ en gemeenschap met hem hebben; O hoe onthoezen zy dan haar zelve/ en storten hare verhoogen smeekeingen voor hem uit! Zy houden niets te rugge/ 't zy met opzigt op geestelyke/ 't zy met

met opzigt op tydelijke belangen. Zy konnen dat haren God verhalen/ het welke zy niet konnen verhalen haar naauwste en dierbaarste bzienden in de weerelt. Zy verkeeren met haren God/ wanneer de weerelt nog haar ziet/ nog haar hoozt.

4. De Koninginne van Scheba oordeelde alle hare moeite- wel betaalt te zyn/ niet klagende over de onkosten die ze gedaan hadde/ wanneer zy tot Salomo gekomen was. Aldus zal een geloovige/ dewelke waarlyk tot Christus gekomen is/ oordeelen/ dat al zyn moeite en onkosten in de Godsdienst/ wel besteed zyn. Zy zien op geen onkosten om Christi wille; schoon zy hem met het gebaar van haar leven/ en de beroovinge van hare goederen/ mogten gezogt hebben/ zo ondergaan zy het evenwel met een blymoedig herte: oordeelende met den Apostel Paulus, dat alle verdrukkingen om Christi wille, maar ligte verdrukkingen zyn. 2 Coz. IV : 17.

5. Wanneer de Koninginne van Scheba tot Salomo quam/ stelde zy hem de dunstere bzaagen voor/ dewelke tot haar genoegen beantwoord wierden. Aldus is het ook zeer aanmerkelijk/ dat wanneer een geloovige tot Christus komt/ het dan niet alleen een tyd is om haar herte voor hem uit te storten/ maar ook een tyd om bzaagen te doen/ dewelke tot haar genoegen beantwoord worden. Dit was de Partij van de heilige in de Schijftuur/ gelyk als van Abraham Gen. XV : 2. van Jacob Gen. XXXII : 29. van Mozes Exod. XXXIII. en van David Ps. XLIX : 13. Men konde zig beroepen op de heiligen in alle eeuwen/ of er niet/ wanneer zy voor den thoon der genade zig bevonden/ zodanige bzaagen/

bzaag
den:
boeze
gen,
is?
der
ik z
be?
eenig
in m
O h
druk
wor
loop
lyke
gep
nige
ven.
Myn
de
zal
my
opr
die
bes
ge
sp
din
Zo
tig
zal
ke
de
de

hzagen/ als deze/ door haar opgezonden worden: O Heere, zal ik ooit zulk een afgod en boezem-zonde overwinnen, en gedoodigt krygen, daar der in myn herte zulk een liefde voor is? O hoe zal ik door de weerelt geraken, zonder de Godsdienst tot een smaad te zyn, daar ik zulk een ontedere wandel en ommegang hebbe? O hoe zal ik Christus verkrygen om de eenige Beminde van myne ziele te zyn, daar der in myn herte zo veel liefde tot andere dingen is? O hoe zal ik my gedragen met opzigt op verdrukkingen en smaatheden, die my aangedaan worden, daar ik zulk een hoovaardige en oplopende natuur hebbe? Nu op deze en diergelijke hzagen/ behaagt het somtyds den Heere/ gepaste en tydige antwoorden te verleenen; zodanige als; Ik zal myne vreeze in uw herte geven, dat gy van my niet af en wykt. Jer. XXXI. Myn genade is u genoeg. 1 Kor. XII. De zonde zal over u niet heerschen. Rom. VI. Ik zal u leiden (zo lang gy hier op aarden zyt) door mynen raat, ende daar na zal ik u in heerlykheit opnemen. Psalm. LXXIII: 24. De zodanige/ die het meeste van deze dingen weten/ kunnen best de waarheit daar van bekennen.

6. De Koninginne van Scheba by Salomo geweest zynde/ konde het niet berbergen/ maar spzakt tot zyn lof/ verbzaidende/ die uitnemende dingen die zy in zyn Hof gehoozt en gezien hadde. Zo ook/ wanneer een geloobige tot dien waaragtige Koning Salomo (Christus Jezus) komt/ zal zy niet/ nog kan ook niet berbergen/ welke Koninklyke en uitnemende dinge zy door het oog des geloofs gezien heeft. Komt, zegt David, ende hoort toe gy alle die God vreest, en ik zal u

vertellen wat hy aan myn ziele gedaan heeft Psalm LXVI : 16. De Samaritaansche vrouwe zeide tot de geene/ met dewelke zy verkeerde: Komt ziet een mensche, die my gezegt heeft alles wat ik gedaan hebbe. Joh. IV. Een geloovige verheugt zig zeer/ en heeft een groot vermaak in het verkondige van den los van haren Edelen Koning; ja zy konde wenschen/ dat al de werelt mogte weten/ het geene zy onderbond/ indien het haar zoude aanzetten om Christus te prysen.

Nu gelykt daar zommige dingen zyn/ waar in alle geloovige met de Koninginne van Scheba over een komen; zo zyn daar ook andere dingen/ waar in zy bezre overtreffen/ en verschillen van dezelve.

1. Wanneer de Koninginne van Scheba tot Salomo quam/ zo bzagt zy giften en geschenken mede/ om haar te meer by hem aangenaam te maken. Nog de geloovige/ Die tot Koning Jesus komen/ hebben geen geschenken om mede te brengen; zy komen met ledige handen/ om haar aangenaam te maken. Zy roepen uit: Wy alle zyn als een onreine, ende alle onze geregtigheden zyn als een wegwerpelyk kleet, Jes. LXIV : 6.

2. Schoon de Koninginne van Scheeba groote giften tot Salomo bzagte/ zo bzagte zy evenwel alles niet het geen zy hadde. Maar de geloovige/ die tot Christus komt/ overtreft haar hier in; hebben zy weinig/ zo doen zy evenwel een plegtige overgaaf en toewyginge van al het hare aan Christus/ om na zyn welbehagen bestelt te worden; en wanneer hy in zyn boozzienigheit haar roept/ alles wat zy hebben/ te verlaten/

30 nemen zy haar kruzg op en volgen hem/ verkiezende met Moses liever te lyden dan te zondigen.

3. Elk geloovige oortrefst de Koninginne van Scheba hier in/ dat schoonze Salomons knechten agtede gelukzalig te zyn/ zy evenwel niet verhoog om zels mede in zyn dienst gebzuikt te worden. Maar een geloovigen/ die tot Christus komt/ oordeelt niet alleen zyne dienaren gelukzalig te zyn/ maar verbind terstonds ook zig zelven om hem te dienen; yazagende met Paulus, Heere, wat wilt gy dat ik doen zal? Hand. IX. Haar Meester staat de geloovige zo wel aan/ dat zy haar oore laten doorboren aan de poste van zyn Huns; en zy agten het haar grootste eere en waardigheit te zyn/ dat zy onder zyne dienstknechten zig behinden mogen/ werkende haar zaligheit met vreeze en beeven uit.

4. De Koninginne van Scheba genoot haar vooregt om by Salomo te zyn/ maar vooregt een korte tyd; keerende wederom na haar eige Land/ alwaar zy met hem niet meer verkeeren konde/ nog ook meer van zyn wysheit hooren of zien konde. Dog hier is het vooregt van alle geloovigen boven dat van de Koninginne van Scheba. Om dat zy eenmaal een dadelyke gemeenschap met den tegenbeeldige Koning Salomo hebben/ zo duurt dit vooregt altoos; daar is geen scheidinge mogelyk/ en/ zy kunnen niet weder keeren na het Land van hare natuurlyke toestand. Geng in Christus/ is altoos in Christus te zyn. Niets kan haar van dit vooregt berooven/ nog plaats/ nog persoon/ nog verbzinkinge/ nog benautheit/ ja de doot zels niet; want zy zullen altoos met den Heere zyn/ en het Lam volgen/ waar het ook gaat. Openb. XIV : 4.

Deze plicht van overdenkinge was hoopz mij een zeer nuttige plicht/ waar in ik in der daat hond veel van des Heeren tegenwoozdigheit/ vergezelschapt zynde met kragt en leven; en wanneer ik geholpen wiert om deze plicht te onderhouden/ zo bevond ik myne byanden zo sterk niet te zyn/ of ik konde met haar in het strijperk treden. Doch ik liet deze plicht zo ras niet na/ of myne byanden wierden op nieuwz sterk/ en wierpen my meenigmaal ter neder door een vadzige en zoorgelooze gesteltheit/ welke my beroofde van myne juweelen en kiefdebyken; en dan was de zonde/ dewelke my ligtelyk omringt/ my meester/ waar van ik zeer weerdelyk behandelt/ en te rugge gezonden wiert na myne vorige gevangeniss en slavernye/ alwaar myne voeten vast in het slyk kleeften/ daar men niet staan konde. Doe riep ik tot den Heere/ om van deze byzondere zonde/ dewelke my zo uitermaten plaagde/ verlost te mogen worden. Gewijl ik dus ontrufft wierde/ niet wetende wat ik doen zoude/ zo quamen my de Beloften klaarlyk hoopz oogen/ dat hy my verlossen zoude; maar geloof en lydszaamheit waren myn tegenwoozdige plichten. Omtrent deze tyd was'er met my in het Huisgezin een zeer Godbzugtig persoon/ met wien ik een zeer naeuwe omme- gang/ en meenigmaal een zoet gesprek hadde/ terwijl wy tot Gods Huis t'samen opgingen; in wiens gezelschap ik een groot vermaak en genoegen nam/ en een groot vertrouwen op haar stelde/ wegens haar Godsdienstig gedrag. Nogtans quam deze persoon haar heftiglyk tegen my aan te kanten. O hoe smertede my dit/ verwelkende zeer veel ongerustheden in myn gemoed!

moe
ben/
hoo
wer
ken
was
hy
dez
me
me
na
sm
zeg
dit
S
wo
gu
de
de
lij
wo
di
bz
re
T
w
er
g
n
n
3
e
f
r

moed! Ik wilde't gaern over 't hooft gezien hebben/ zo dat het my niet quellen mogte; dog mijn hoobaardig hart weigerde zig hier aan te onderwerpen. Ik bzagt dit booz den Heere/ hem smeekende/ dat/ gelyk hy myn Raadgeber geweest was in alle de vorige gedeelten van myn leven/ hy my nu ook tot een Leidzman wilde zijn in deze zaak/ en dat hy my mogte laten weten de meeninge van deze bedeeling; waar omtrent ik met goede woorden Leantwoord wierd/ Dat hy na myn geroep hooren zoude, en dat hy, eer ik smeekte, antwoorden zoude, Aes. LXV. **O** gezegende schuilplaats in een tijd van nood! en dit weet mijn ziele zeer wel. Daar was een Schijfthuysplaats waar mede de Heere my antwoorde aangaande de persoon/ dewelke my zo qualijk handelde: Een slange zal hem byten, dewelke de heininge afbreekt. Uit deze woorden ontving ik eenige bedenkingen/ booznametlyk deze/ wat de heininge was/ die niet zoude worden afgezocht; en wat de slange was/ die hem zoude byten/ die de heininge wilde afbreken; alle welke dingen zeer toepasselyk waren op het geval/ waar van ik thans spreek. Deze quellinge duurde booz een geruime tyd/ waar uit ik zag/ dat ik moest hebben een volle en personeele onderbindinge van elke beproevinge/ op dat ik leeren mogte medelyden te oeffenen met die gene/ die met dezelve beproevingen mogten bezogt worden. Nochtan was ik verzekert/ dat op deze tegenwoordige beproevinge een verlossinge volgen zoude; dog hoe/ of op wat wyze/ wist ik niet. Op een zekere Rustdag/ wanneer ik uitermate met deze verzoeking bespongen wierd/ kreeg ik byzheit om myn herte daar omtrent

omtrent vooz den Heere uit te stozten/ gelyk ik meenigmaal dede; alwaar ik klaarlyk merkte uit het woord/ dat hy my een verlossinge zenden zoude; en ik ontving verscheide Schijfhuizen/ zodanige als deze: Dit is de tyd van Jacobs benauthheit, doch hy zal 'er uit verlost worden. Zoude hy het zeggen, ende niet doen? ofte spreken, ende niet bestendig maken? Hof. XII. En meer andere plaatsfen. O het is gemakkelijk te gelooven/ wanneer de Geest van God op de beloften schynt; maar wanneer de beloften uitgesteld worden/ zo dat de voozzienigheit dezelve schynt tegen te spreken/ dan bevind ik het een moeyelyk werk te zyn/ te gelooven tegen hoope.

Daar waren sommige dingen in dit geval zo duister/ dat ik ze niet verhalen kan/ tot dat de tyd de uitkomst aan den dag brenge/ welke ik ten eenemaal als wit papier in des Heeren hand stelle; hy doe met my zo als 't hem behaagt. Het betaamt my meer met andere dingen ingenomen te zyn/ als met myne eige belangens/ vooznamenlyk daar 'er tans zo sterk gesproken wordt van een vereeniging tussfen de twee Natien van Schotland en Engeland. O! dit quelde my niet weinig/ wetendt hoe trouwloos Engeland altoos tegen ons in vorige tyden geweest was; vooznamenlyk in het breeken van 't Verbond/ hetwelke zy nochtans noit gezien hebben haar zonde te zyn. En zouden wy wederom ons in een bondgenootschap vereenigen met zo een bedrieglyk en listig volk/ die/ indien het in haar magt was/ alle hare Naburen zouden bederven/ om haar eige belang te bevoorde-
ren? Maar het geene my het meeste ontrufte/

was/

was/ dat deze vereeniging een strik zoude zyn aan onze in een verbond staande Kerk van Schotland; want zy/ die onze staat wilden bederven/ zouden ook niet te gaed zyn om het zelve aan onze Kerk te doen?

Daar waren sommige in het Huisgezin/ alwaar ik was/ die grootelyks deze vereeniging hoozonden/ poggende/ dat dezelve ons tot een ryk en bloeiende natie zoude maken/ en dat zy ons van alle onze vyanden bevryden/ en onze Kerk beschermen zouden/ en wat al niet? Dog dit waren maar ydele woorden. Het quam my klaar hooz/ dat deze vereeniging ons beders verwoozaken zoude. O dit lag zwaar op myn geest/ zo dat ik byna konde gewenst hebben/ uit de werelt te mogen zyn geweest; wegens het geene dat over deze arme Kerk en Natie te komen stond; want wanneer ik met een zeer gemeen- zame toegang tot den thoon der genade in den gebede verwaerdigt wierd/ zo was het aldaer/ dat ik zag de broevige gevolgen van deze onderhandeling. Daar waren veele Schryftuurplaetsen/ die zig daar tegen vertoonden/ en onder andere het zebende Hoofdstuk van Hosea geheel hooz; dog inzonderheit het agtste vers was gelyk een Leezen van den Hemel tegens deze vereeniging/ het was zo klaar als de zon/ dat Ephraim, zig verwezende met de volken/ was gelyk onze verwezinge met Engeland, en in het elfde vers, dat wy waren als een botte duive, zonder herte; zy roepen Egypten aan, zy gaan henen tot Assur. En zo tot het einde van dit Hoofdstuk/ was elk vers op onze toestand zeer toepasselyk.

Op deze tyd wist niemand wat de Artikelen van

van deze vereeniging bejelsde/ (zo geheim wierden zy gehouden) tot dat het Parlement t' samen quam. O dit gaf my een droevige vertooninge? Want ik was verzekert/ dat indien de Artikelen goed of eerlyk waren/ zy zo geheim niet zouden gehouden worden; zynde het een zaak/ waar in de geheele Natie belang had.

Het Parlement vergadert zynde/ schenen de geene die voor de vereeniging waren/ op een Godsdiensstige wyze (gelyk Iudas) aangedaan te zyn; en daarom werd 'er voor het geheele Koninkryk een vastendag bestemt/ om licht en bestieringe aangaande de vereeniging te zoeken. O wat een bespottinge van God was dit! voor te wenden een vastendag te houden/ en bestieringe te zoeken/ daar zy alreede bepaalt waren om de vereeniging voor te dzingen/ schoon het tot verberf van de gantsche Natie zoude zyn. Myn bekommernisse nam meer en meer toe/ en dede my menigmaal tot den thoon der genade gaan voor myn Moederkerk in Schotland. Middelerwyl hoorende dat het Sacrament in Leith stond uitgedeeft te worden/ oordeelde ik nu een goede gelegentheit te hebben om daer na toe te gaan met alle myne bezwaarnissen; op welke plaats ik communiceerde/ en ontving dat woord voor het arme Schotland, Ps. CXXXII: 14. Dit is myne ruste tot in eeuwigheit, hier zal ik wonen, want ik hebbe ze begeert.

Op Rustdag voor den gemelden vastendag/ quam ik tot Edenburg om Mr. Webster te hooren/ dewelke predikte aangaande den verloren Zoon/ begerende zyn buik te vullen met den dras, die hy vergeleek met de valsche leere/ en

paste

past
ong
groo
heuy
het
dat
ver
daa
van
dat
ik
ver
ver
ha
ge
De
Ge
da
re
ge
de
bi
ze
pl
ik
ik
ti
er
te
h
in
k
d
h

paste dit toe op de Kerk van Engeland, die door
 ongezonde dzaf verdozven was; hy noemde een
 groot getal van hare dwalingen/ dog myn ge-
 heugen kan ze niet onderscheidentlyk onthouden;
 het welke my gelegentheid gaf om te denken/
 dat hy zyn Leezreden ingerigt hadde tegen deze
 vereeniging/ schoon hy op deze tyd de Artikelen
 daar van niet wist. Wanneer ik tot de oberige
 van het Huisgezin t'huis quam/ zeiden zy my/
 dat/ had ik in de Kerk van Libertoun geweest/
 ik een groot genoeg zoude gehad hebben;
 vermits de Keeraar aldaar blak tegen de
 vereeniging scheen te zyn. Ik antwoorde
 haar/ dat ik geen verlies gedaan hadde/ aan-
 gezien ik op een goede plaats geweest was.
 Dog het verquiste my te hooren dat sommige
 Godbzugtige daar tegen waren. En in der
 daat/ de meeste Godbzugtige in Schotland wa-
 ren daar tegen/ en dat op regtmatische en vaste
 gronden. Ik was zo zeer niet ontrufft aangaan-
 de myn eige zwartigheden/ als wel aengaende
 die van de Kerk van Schotland.

's Dags voor den vastendag/ was ik in een
 zeer slechte gestalte/ zynde niet in staat om eenige
 plicht te bezorgen; zo doodig en levenloos was
 ik. Deze droevige gestalte bleef my by/ tot dat
 ik juist bezig was met myne kleederen uit te
 trekken om na bed te gaan; als wanneer 'er
 een sterke begeerte in my oprees/ om wederom
 te bidden; welke beweeginge ik opvolgde/ en
 begeere den Heere deswegens te loven. Want
 in deze plaats genoot ik een zoete (alhoewel
 kort) stond van gemeenschap met God; alwaar
 de wolken verbweenen/ en alwaar ik byzheit
 verkreeg om te pleiten voor myn Moederkerk/
 dat

dat hy Jerusalem een geruste wooninge wilde maken. **Wat een verquikkelyke tyd was dit!** Ik beoogde alleenlyk goede dingen voor de Kerk te begeeren; dog myn milddadige Heere gaf my niet alleen goede dingen voor Schotland, maar ook vele groote en goede dingen voor myn zelve.

Ik zag/ dat droevige oordeelen dit Land over 't hooft hingen; en deze vereeniging was daar een voorlooper van. Dog op dat ik door droefheit niet mogte verslonden worden/ wierden my deze hertsterkingen uit het woord gegeven: Ik zal maken, dat de vyand u wel behandelen zal. Gewisselyk zal het met uw overblyfzel wel gaan. Ik zag ook/ dat'er nog een heerlyke dag voor Schotland op handen was/ dergelyke tot nog toe niet geweest was/ en dat myne oogen dezelve aanschouwen zouden. Dit wiert aan my voor drie Schziftuurplaatsen bevestigd: Uwe oogen zullen den Koning in zyne schoonheit zien. Gy zult de dood niet smaken, tot dat gy Gods Koningryk met kragt zult zien komen. Gy zult in een goede ouderdom ten grave gebracht worden, gelyk een rype koornschoof. Deze zoete Schziftuurplaatsen quamen met leven en met kragt op my; en ik wierd geholpen om te gelooven/ en de hand op dezelve te leggen. Dit verwekte in my een hope van een goeden vastendag/ denkende/ het mag zyn dat de Heere dit aan my in het openbaar bevestigen zal. In den morgenstond wierd ik met een gemeenzame toegang tot den thoon der Genade begunstigt/ en wanneer ik voor de Kerk van Schotland, zynde Christi ondertrouwde Wuid/ en myn Moeder/ pleitebe/ zo quam dat woord met kragt:

Eist

Eist
wor
king
de
de,
Biss
gela
dien
zo
wer
laat
ren
vru
ren
een
me
10
der
Ma
It
ik
te
de
7,
vo
te
na
w
ke
la
ig
al
G
ba
de

Eist het gene gy wilt, en het zal u toegestaan worden. **Alwaar ik gesterkt wiert om deze smeeskingen op te zenden/** dat God om Christi wille de Arke onder ons ongeschonden bewaren wilde, zonder de vermenginge van Papery, van Bisschoppelyke magt, en van de kerk van **Engeland/** met deszelfs dwalingen in leer en Godsdienst. O laat ons een Kerk en een volk zyn, zo lang als Zon en Maan duuren. Doet het werk van uw verbond onder ons herleven. O laat de dagen van uwe vorige kragt wederkeeren, en laat de baarmoeder des Euangeliums vrugtbaar worden, en vele Zonen en Dogteren voor Christus voortbrengen. **Ik zond ook eenige beden tegens de vereeniging op/ en wierd met dat woord beantwoord/ Psalm XXXIII: 10, 11.** De Heere vernietigt den raat der Heidenen, hy breekt de gedagten der volkeren. Maar de raat des Heeren bestaat in eeuwigheit. **Komende tot den openbaren Godsdienst/ alwaar ik dagte versterkt te worden/ zo bevond ik het tegendeel; want ik wiert aan het herte gewondet.** Mr. Semple predikte over Jerem. XVIII: 7, 8. In een oogenblik zal ik spreken over een volk, ende over een Koninkryk enz. **Hy tragtede beide de Partyen te behagen/ maar booztelyk die gene/ dewelke booztelyk de vereeniging waren.** Hy zeide/ men verwacht/ dat ik spreken zal aangaande de vereeniging tusschen Schotland en Engeland/ om welke reden dezen dag is afgezonderd. **De waarheit is/ zeide hy/ wy alle zyn een Koninkryk/ een Eiland/ en een Godsdienst.** Dus ging hy voort tot droefheit van sommige/ en ook tot myne droefheit; want de toepassing was zeer gemakkelek te maken/

dat

dat hy hier vooz de vereeniging sprak. De Leezreden geëindigt zynde/ ontving ik byzetheit om wederom myn herte in 't verborzen open te leggen aangaande dit swarte verdoezel. Ik wilde geern geloofd hebben/ dat deze vereeniging gestuyt zoude worden; evenwel bleef ik zeer moedelooz/ biezende dat dezelve zoude doozgaan; biazende/ hoe de Leeraren van Edenburg hier omtrent waren aangedaan/ wierd ik berigt/ dat Mr. Sandilands in zyn Leezreden hadde gezegt/ dat/ indien deze vereeniging zoude doozgaan/ Engeland van onz Houthouwers en waterputters maken zoude. Dit was in der daat regt uit te handelen/ terwyle hy als een getrouwe wagter zyn volk van haar gebaar waarschouwde.

Een weinige na dezen/ quamen de Artikelen vooz den dag. Dog dit is zo een onaangenaam onderwerp/ dat het my verdoezt te schryben/ hoe alles de doeztheit van myn geest quam te vermeerderen. Onder den geheelen Adel/ dewelke Parlementz-Heeren waren/ was'er niemant/ die vooz deze arme natie opstond/ dan de Heer Belhaven, dewelke ter zake sprak in zyne twee redenboeringen tegen de vereeniging; dog zy hadden geen uitwerking/ vermits de vereeniging beslooten wierd.

Na dat alles geëindigt was/ begon ik zommige doezvige aanmerkingen te hebben over het gene gepasseert was; en hoe naar het was/ dat wy verkogt waren in de handen van onze byanden/ dewelke altyd onz nadeel/ maar noit onz welstand zогten; en deze dingen wier den my toen ter aanmerkinge voozgesteld. 1. Het gaat met Schotland, gelyk als het dede met Chzistus

zelfs;

zelfs;
ander
te d
kogt
die
gezin
land
welk
3.
hy'e
onz
noe
wa
stug
vol
van
na
nie
Er
bz
rm
uit
dit
m
on
ce
ge
pa
le
le
g
3
h
n
g

De zelfz; want hy wierd in de handen van zyn vy-
 anden verkogt; en wat behoeft men het hzeemt
 te denken/ dat zy zyn Huis en huisgezin ver-
 kocht hebben? 2. Christus wiert verkogt door
 die geene/ dewelke in zyn eigen Huis en Huis-
 gezin waren; en zo ging het met het arme Schot-
 land toe; het waren onze eige Edel Vieden/ de-
 welke deze verderffelyke zaak te wege bragten.
 3. Judas verkogt Christus om geld/ schoon
 hy'er niet te ryker om wierd. Alzo verkogten
 onze Judassen dit Land om geld/ gelyk zy het
 noemen een Equivalent/ of iets van een gelyke
 waarde. O een doebig Equivalent! 4. Chri-
 stus door Judas verkogt zijnde/ wiert hy ver-
 volgens bespot/ en gelasterd/ en allerlei zoozt
 van veragtinge wiert deze gezegende planten van
 naam aangedaan. Zo is het met ons; zyn wy
 niet tot een smaad aan onze naburen geworden?
 En die geene/ aan wien wy verkogt zyn/ ge-
 bruiken zeer bittere en quaadaardige redenboe-
 ringen tegen ons/ en zaken dezelve met venyn
 uit/ tot doefheit van de meeste Godbzuchtige in
 dit Land. En die maar diergelyke Schotten zyn/
 moeten nootwendig over zodanigen hoorn/ als
 ons aangedaan is/ gevoelig zyn. Daar was
 een woot/ het welke my een geruime tyd ver-
 gezelschapte/ en het welke ik op dit gebal toe-
 paste/ Jes. XXIV: 16. De trouwelooze hande-
 len trouwlooslyk, en met trouwloosheit hande-
 len de trouwlooze trouwlooslyk. Hoe het ook
 ging/ ik begeere den Heere te loven/ dat ik
 zamtudt in het verhozen des Konings ooz ver-
 hzeeg/ het welke myn herte ondersteunde/ wan-
 neer het byna bezweek. De openbare instellin-
 gen aangaande/ was ik veel zintz doze daar in/

en vond aldaar weinig van des Heeren Geest. **D**og ik zal de fout op myn zelven leggen/ en niet op een ander. Ik ging na verscheide plaatsen: alwaar het Sacrament wierd uitgedeelt; dog ik vond den Heere niet/ totdat op een zekere Sacramentsdag. **M**r. Flint predikte over Openb. III: 12. Die overwint, ik zal hem make tot een pilaar in den Tempel myns Gods, ende hy en zal niet meer daar uitgaan. **O** de liefste Gods/ dewelke ik in deze Leereeden geboelde! **M**y dagte/ dat ik in elke spreek gebaar wierd: leuen/ kragt/ en een sterke begeerte om aldaar te wezen/ waar uit ik niet wederom tot de zonde en tot een ydele werelt zoude gaan.

Op een andere gelegentheit was ik te Newbottle, alwaar ik op Saterdag avond in het veld een zoete stond ontfing tussen den Heere en myn ziele. **O**p deze tyd had ik veele groote zwarigheden op my leggende/ een lastig lichaam der zonde en des doots/ de zonde dewelke my zo ligtelyk omringt/ en ook andere dingen.

Op den Rustdag scheen'er een zeer goede gestalte te zyn/ beide in Leeraren en het volk. **D**og ik bleef zeer moedeloos. **I**n de Namiddag predikte **M**r. Flint over Ps. IV: 9. Ik zal in vrede 't samen nederliggen ende slapen. **W**aar uit hy sprekende aangaande de zoete ruste/ dewelke de geloovigen in Christus ten allen tyden hebben/ schoon zy in zwarigheid en benauthheit zyn. **D**og dat my 't meeste verquikte/ was/ het gene hy zeide aangaande sommige/ die zeer bedroeft waren wegens de smaatheit/ dewelke ons gemaeckte verbond van verbetering aangedaan was in dit verbod/ onlangs in 't werk gestelt tussen de twee Natien/ zo dat zy breegden/ dat de Heeren ten

reene

eenemaal deze Kerk verlaten zoude. Weest niet bevreest, zeide hy/ het is over en over bevestigd, dat de Heere in Schotland een Kerk hebben zal, zo lange de zonne ende de mane zullen zyn? en schoon de booze weerelt hare handen opheft, om de Kerk te stooren, zo heeft God evenwel zyne agt voorname mannen om dezelve te beschermen. Dit was geluk leven en merg aan myne beenderen; want schoon ik niets bysonderlyk hoor myn zelve verheeren/ zo was ik evenwel te vreden met deze zoete en ziel-verquikkende tydingen gehoopt te hebben.

Op deze tyd besloot het Huisgezin/ alwaar ik in dienst was; te gaan woonen te York; waer omtrent ik zeer ontstelt was; en konde het tegen deel gewenst hebben. Nog dit was geluk de vereeniging/ want niets konde dit hinderen; schoon het haar gezegt wiert/ dat het niet tot haar oordeel was. Zy wouden gaarn my met hare mede genomen hebben; dog ik weigerde dit volstrektelyk; geene voorwaarden konden my hier toe bewegen; want schoon ik het Huisgezin beminde; zo beminde ik evenwel de plaats en het volk niet/ alwaar zy na toe stonden te gaan; want ik besloot myn lot te nemen in Schotland, zo arm en veragt als het ook was.

Ik verliet dan deze plaats omtrent het einde van May, en de voorzienigheid schikte het zo/ dat ik te Gilmertoun quam. Op den eersten Rustdag/ als ik aldaar was/ wiert het Sacrament te Tinninghame uitgedeelt; ik ging daar na toe/ dog ik vond niet/ het geen ik wel gewenst zoude hebben; dog eere zy den Midde laar/ dat ik niet ten eenemaal verlaten was. Ik oordeele het van myn plicht te zyn/ des Heeren
weg

weg met my te verhalen. Wat myn Coestand aangaat/ ik wierd op een ongemeene wyze bespongen met verzoekingē van verscheide soorten/ waar van ik geen gewag maken kan; alleenlyk zag ik/ dat ongeloof en god-verloochening ook den grond van alle waren. O welke reden heb ik om my over de goetheit van God te verwonderen/ hier in booznamentlyk/ dat de Euangeli instellingen my op Rustdagen zoet en verquikkelyk waren/ dewelke door zyn Dienstknecht Findlay waer genomen wierden! En schoon hy de Leeraar van myn wyk niet was/ en schoon ik eenige moeite onderging om hem te Prestoun te hooren! zo oordeelde ik evenwel altoos/ dat myn arbeit wel betaalt wiert/ hebbende steeds stofse van lof in mynen monde gelegt. En wanneer de boozzienigheit het zo bestierde/ dat ik ergens elders moestē gaan/ zo bevond ik/ dat het door my een verlooren Rustdag in het openbaar was; om welke reden ik zeer dikwyls na Prestoun ging/ predikende den gemelde Leeraar over den XXIII Psalm. Het is my onmogelyk te verhalen het geen ik in deze Leerredenen ontmoetede. Ik wierd op een geboelige wyze Gods stemme gewaar/ spreekende tot my door zyn Dienstknecht; somtyds konde ik daar in niets ademen/ dan zondige en onheilige gedachten; ik wierd in der daat droevig door den byand gedrukt; dog eere zy God/ dat ik op Rustdagen gewoonelyk iets goets ontving.

Daar was in 't byzonder eenen dag/ wanneer hy over deze woorden predikte: Hy doet my nederliggen in grazige weyden. In deze Leerreden onderbond ik veel van Gods tegenwoordigheit. Dog hoort daar op wiert ik jammerlyk ge-

ger
my
dat
bez
der
te
bez
uit
aan
re
ge
ter
He
wo
ge
wil
ne/
wa
hei
ber
lyk
Go
ik
do
ge
ban
ban
me
op.
toe
tyd
we
ge
als

gequest/ dat'er nog een droevige beproevinge my over 't hooft hing; ik riep tot den Heere/ dat ik'er in ondersteunt mogte worden/ en dat ik dezelfde beiligelyk te boven mogte komen/ zonder God te bedroeven/ en zonder zyne kinderen te ergeren. Ik was in een groote breeze; wat deze beproevinge stond te zyn. Eindelyk brast ze uit in een sterke en schrikteelyke verzoeking/ om aan alles ongelooft te slaan/ het welke uit de Heere hoor my gedaan hadde. Ik wierd op een ongewoone wyze met God-verloochenende en lasterlyke ingebingen geplaagt/ zo dat ik tot den Heere om hulpe riep/ dog ik ontfing geen antwoord. Ik wierd in tegendeel slimmer/ en was gelyk een verlatene/ zynde bloot gestelt aan de wille van de vyand myner zaligheid; en het gene/ waar op de vyand zyn verzoeking bouwde was/ dat de beloften zodanig door de boozzienigheid tegengesproken wierden datze daar mede niet vereenigt konde worden. Ik begaf my gemeenlyk na het veld/ en hzulde daar wegens myne God-verloochenende en lasterlyke gedagten; dog ik konde geen verlossinge bekomen; myne verdorventheden namen toe/ gelyk ook de omleggende zonde/ van welke de Heere my belofte van verlossinge gedaan hadde; dog in plaats van verlossing/ wierd ik hoe langer hoe slimmer/ en geen schyn van een uitkomst deed zig op. Daar waren drie dingen/ waar by ik myn toestand vergeleek/ en dezelfde waren op deze tyd zeer toepasselyk op my.

1. Vergeleek ik myn zelven by een vrouwe/ dewelke in barenstoot is/ hebbende veelte groote pynen: zo dat het zig laat aanzien/ als of ze juist nu verlost stond te worden/

terwyl ze ebenwel niets voortbringt dan zughtingen.

2. Vergeleek ik myn zelven by een schip op zee/ wordende door wind en storm op en neer geslingert; het mag zyn/ dat de menschen op het schip somtyds het land zien/ denkende/ nu zullen wy eindelyk aan land komen/ en rusten van de golven. Nog terstonds komt een contrarie wind/ en beneemt haar alle gezigte van aanlanding. O hoe neemt dan haar ontsteltenis toe!

3. Vergeleek ik myn zelven by een vogel/ wordende vervolgt door een havik of een Valk. De arme vogel vliegt na een bosch/ zynde van voortnemens daar te schuilen. Nog de verfolger komt/ en jaagt haar daar uit/ zo datze geen ruste kan vinden/ wordende vervolgt van plaats tot plaats. En zo ging het met my toe; want ik dagte/ dat wanneer de stormen over waren/ ik dan rusten zoude. Nog dit waren maar ydele gedachten; want myne beproevingen vermeerderden op een zichtbare wyze/ en daar was niemand/ aan wien ik myn gemoed open leggen konde/ want ik zag dat het te vergeefs was.

Ik kan niet nalaten te verhalen/ hoe bezre deze droevige ongesteltheit zig quam uit te strekken. Ik konde wenschen een baake voor andere te zyn/ om afgeschikt te worden van zodanige wanhoopende wegen/ als ik insloeg. Ik wierd door den byand droevig aangezet tot ongelooft; en zynde aan 't middagmaal/ wiert het opgemerkt dat ik niet at; ik passeerde dit over met eenige ontschuldiging. Nog het was my byna onmogelyk myn benauthheit te verbergen.

Ik

Ik scheen te zullen bersten op de plaats alwaar ik zat; ik was gelijk water/ het welke een opening moet hebben. Ik begaf my na de gewoone plaats op het veld/ alwaar ik het vergif zelfs van de helle tegens God en zyne wegen/ met myn mond uitbrachte/ als of dezelve niet regtmatig dog regtveerdig waren; en dat hy my met lasten beladde/ die ik niet dragen konde/ en dat hy dezelve ook niet wilde wegnemen; en dat schoon hy beloofd hadde met my te zullen wezen in de benaughtheit/ ik nu evenwel in de grootste benaughtheit alleen was/ kunnende geen hulpe vinden. En op dat zelfde stuk land nam ik voor de Godsdiensst op te geven/ en niet meer te gelooven; want het was my onmogelyk de beloften met de hoopzigenigheit over een te brengen. Ik dagte/ dat schoon een Engel uit den Hemel wilde komen en tot my spreken/ ik niet gelooven zoude; dog God weet alleen/ in welke krankzinnige huy ik was.

Als nu mijn herte in deze helsche bitterheden en God tergende uitdrukkingen uitgeborsten was/ dagt ik dat ik het allerelendigste schepsel in de werelt was/ zijnde nu voor altoos verloren. En als ik nu de plaats op en neer ging/ gelijk eenen die krankzinnig was/ zoo klonk dat woord in myne ooren: Is uw toorn billyk ontsteken, Jona? Is uw toorn billyk ontsteken, Jona IV: 9. Hier op wiert ik met verwonderinge en ontzettinge aangedaan. O wonder! dat de aarbe haar niet opende/ en my oploste. O wonderlyke en onbergelykelyke verdraagsaamheit Gods! Mogte hy niet my op mijn woort gevangen/ en van my zijn afscheid genomen hebben/ gelijk ik van hem deed? Dog hy is God/ en niet een

mensch/ en daarom ben ik niet verteert. Dit is (nevens vele andere) een duidelijk bewijs van des Heeren goedertierenheit t'mywaarts. Doe begeerde ik te treuren/ omdat ik zo een beminne-lyke Heere beleedigt hadde.

Omtrent het begin van October, stond het Sacrament te Prestoun uitgederft te worden; de gedagten daar van verquisten my zeer/ denkende/ zo de gewoonelyke rustdagen aldaar zo zoet zijn/ wat zal dan niet de rustdag zijn/ waar op het Nagtmaal zal gehouden worden! O hoe verlangde ik derhalven daar na! Nog op dat ik mogte leeren/ dat de Heere niet is gebonden aan eenige plaats/ vond ik maar een doore instellinge tot mijn onthaal/ schoon ik in der daad geloofde/ dat de Heere aldaar tegenwoozdig was/ zo by de Leeraren/ als by het volk. Nog my aangaande/ ik bleef steeds in het twiistere.

Een andere zaak moet ik in deze plaats verhalen. Ik wierd zeer vriendelyk behandelt in het Huisgezin/ alwaar ik was. Zy waren tot verwonderinge toe vriendelyk. En hier in zag ik des Heeren hand; die voor my alles wel uitboert. Ik had een zeer zoete en verquiskelyke ommeegang met sommige Godbzugtige in die plaats/ schoon zy zeer weinige in getal waren. Het ging met my daar in alles wel/ in opzigt tot den uitwendige mensch; zo dat ik niet te klagen hebbe/ dan over my zelven. Na dat ik daar eenige tijd doozgebzagt hadde met de jonge jufvrouw/ die ik diende/ en die ik zeer lief hadde/ bestierde het de doozzienigheit zo/ dat ik na Edenburg moest wederkeeren; het welke ik zeer blymoedelyk dede/ als hebbende daar mijn dier-
baar.

haarste en gemeenzaamste bzienden/ in wiens gezelschap ik een groot vermaak en genoegen nam. Ma dat ik agt dagen te Edenburg geweest was/ viel'er in onze huisvesting een zeer droevig toeval van een haastige brand hoor: Niemand wettende/ hoor wien deze brand/ die zig na buiten uit de vensteren vertoonde/ ontstaan was. Ondertussen wist niemand van ons/ die in huis waren/ hier van. Mijn jonge juffrouw en ik/ zijnde in een kamer daar digte by/ wierden een sterke reuk van brand gewaar/ dog konden niet begrypen wat het was. Ik omziende of'er eenig vier in onze kleederen gekomen was/ ontstond'er een geroep: Brand, brand, het huis staat in brand. Zo ras ik zulks hoorde liep ik na de kamerdeur/ en dacht/ dat het huis de naaste oogenblik stond in te storten/ hoor de groote brand die'er ontstaan was. Het behaagde den Heere/ dat in zijn voorzienigheid de brand haast gebluft wierd/ en dat'er geen groote schade geschied was/ zynde alleenlijk een bed hoor het vier gantschelijk verteert geweest. Welk uitwerksel dit op my hadde/ kan ik niet zeggen. Maar o de alarm van brand was noit uit myne gedachten.

Den volgende dag gingen mijn Heer en mijn Juffrouw na London/ latende my nevens een andere Dienstmaagt het huis bewaren tot haar wederkomst. Dit verstrekte my tot geen kleine last/ hebbende de indruk van het geen onlangs hoorzegeballen was/ op mijn herte/ en steeds noch een grooter quaad breezende/ het welke my gelijk een geest dag en nacht plaagde. Acht dagen na gemelde hoorzeval ontstond'er een ander droevige en schrikkelijke brand in de Stad/ omtrent twee

twee uren in den morgen. Ik hoorende het geroep van Brand, brand, stond in der haaste op/ en het venster openende/ zag ik het heerlijk gezigte van den brand. Dit maakte myn geest gaande/ en ik kreeg byzichtheid om myn herte voor den Heere uit te storten/ ten opzichte van die gene/ die in deze tegenwoordige brand quamen te lyden; biddende/ dat de Heere in het toekomende zodanige verwoestende oordeelen wilde voorstellen. Niemand op aarde weet/ hoe ik op dit naare gezicht aangedaan was. Dit omtrent het einde van November voorbissende/ quelden de indrukken van het geen ik gezien hadde/ my over al waar ik was. Nergens was ik by van de vrees voor brand. Ik dagte/ O indien ik een Godbzuchtig persoon by my in huis mogte hebben/ ik zoude zoo bevreemd niet zyn. Ik kreeg 'er nu een/ want een zekere vriendinne/ wiens Godsdienstige ommeegang my altoos zeer zoet was/ quam en bleef by my; doch ebenwel verdwegen myn vrees niet. Ik bracht dit voor den Heere/ verzagende/ wat de meeninge hier van mogte zyn? Waar op ik een scherpe berispinge kreeg; en dat van Micha wierd my voor oogen gesteld: Nu weet ik, dat de Heere my wel doen zal, om dat ik dezen Levyt tot eenen Priester hebbe, Aigt. XVII: 13. (Als of de Heere alleen niet genoegzaam was/) en nochtans behaagde het den Heere zich myner te erbarmen/ heffende zelfs voor zyn woord dezen last van my af: Ps. XCI: 10, 11. Geen plage zal uwe tente naderen, want ik hebbe myne Engelen aangaande u bevel gegeven. O hoe gezegend was dit woord voor my! Het bracht met zich vrede en stilte/ met opzigt op deze ongerustheit; zo dat ik

ik niet meer was in zulke geweldige breeze/ al-
 hoewel ik'er niet ten eenemaal van bezind
 was; dog de grootste was weggenomen. O hoe
 veel heb ik te vermelden van de goetheit/ wys-
 heit/ wonderlyke bestieringe en zorg van God
 jegens my/ zo met opzigt op myn ziele/ als
 met opzigt op myn lichaam! zo dat ik reden
 hebbe om uit te roepen: O! hoe groot is zyn
 goedheit en barmhertigheit! En dit weet myne
 ziele zeer wel. Het betaamt my/ en het is groo-
 telyk myn plicht/ des Apostels bevel te ge-
 hoorzamen: Weest in geen ding bezorgt; maar
 laat uwe begeerten in alles, door bidden ende
 smeken, met dankzegginge bekend worden by
 God, Phil. IV: 6.

Daar is nog iets anders/ het welk my hoop-
 eenige tyd heel te doen gaf. Daar wierd name-
 lyk een bevel van de Koninginne ende hare ver-
 gaderinge gegeven/ om een Vastendag te hou-
 den in de drie Koninkryken/ op den 14 van Ja-
 nuarius naastkomende. Ik las het Placraat
 van de Koninginne/ waar in stond: Wy, nevens
 de geestelyke en weereldlyke Lords, ordineren
 en gelasten, dat dezen dag onderhouden worde
 tot een plegtige verootmoediging en vasten, en
 dat de Bisschoppen een gebed opstellen, dat op
 dien dag toepasselyk is. Wanneer ik dit eerst
 las en hoorde/ zo verstond ik niet wel/ of het
 myn plicht was of niet/ my te vereenigen met
 zulke vastendagen/ als die voortquamen van de
 burgerlyke macht/ aangezien zy niet raadpleeg-
 den met onze Leeraren/ maar alleenlyk met hare
 verdoepde Geestelyke in Engeland, tegen wien wy
 op een plegtige wyze in een verband zyn. Van
 d'andere zyde was ik overtuigt/ dat vasten en
 zig

zig te vernederen/ een nootzakelyke plicht ten de-
zen tyde was. Aldus was ik in een engte/ wel-
ke weg ik inslaan moest/ om Godt te behagen/
en een goede Conscientie te bewaren.

Ik bragt deze zaak voor den Heere/ en in zyne
tegenwoordigheid begeerde ik hier in voor hem al-
leen/ en niemand anders/ bepaalt te worden; en
smeeke/ wat ook zyn wille mogte zyn/ dat hy de-
zelfde my wilde laten weten/ en kragt geven om ze
te volbrengen. Terwyle ik aldus in des Heeren
tegenwoordigheid was/ zo quamen deze twee
Schijfuurplaetsen met licht en leven tot my Kol.
II: 21. En raakt niet, nog en smaakt niet, nog
en roert niet aan. Luk. XVI: 10. Die getrouw is
in 't minste, die is ook in 't groote getrouw.
En ik was verzekert/ dat dit des Heeren mee-
ninge was aengaende dezen vastendag. Ik had
dikwils gelegenheit om hy verscheide godbzug-
tige omtrent dit stuk te vernemen/ wat hare
gedachten waren aengaende dezen Vastendag.
Ik bevond dat zy verdeelt waren/ sommige
daer voor/ en andere (dog zeer weinige) daer
tegen zunde. En aengaende onze Leeraren/ ze
quamen alle daar in overeen/ om den vasten-
dag te houden/ waar van zy ons kennis ge-
ven.

Dit verwekte een nieuwe storm in myn ge-
moed/ denkende indien ik my in deze zaak mog-
te bedzielen/ aangezien zulke destige Christenen
en Leeraren in dit stuk klaar zyn? Dit dede my
tot den Heere roepen/ dat hy zig myner erbar-
men wilde; en dat/ indien hy my tot iets by-
zonderz riep/ hy my meer dan gemeen licht wil-
de geven. De verwazinge/ waar mede myn
gemoed bezet was/ duurde zo lang tot dat ik

na myn plicht ging/ alwaar ik meer en meer bevestigd wiert/ dat het niet myne/ maar des Heeren gedachten waren/ van dat ik my niet vereenigen moeste met vastendagen/ die ons opgelegd wierden door een Burgerlyke macht/ daer de Bisschoppen een gedeelte van uitmaken. Ik wiert ook gedreigd/ dat zo ik des Heeren bevel in dezen quam ongehoorzaam te zyn/ dit myn conscientie verdooven zoude/ om in de toekomende tyd met barmhertigheid raad te verzoeken/ aen gezien wanneer ik dezelve ontfing/ ik niet gehoorzaam wilde zyn. Doe quam dat woort van vermaninge: Zyt standvastig, onbeweeglyk, altyd overvloedig zynde in't werk des Heeren, 1 Kor. XV: 58. Dit was een nieuwe bevestiging. Na dezen dacht ik/ laat alle soorten van menschen zeggen wat zy willen/ ik ben in myn eige gemoed aangaande het gemelde verzekert. Op den Kruisdag onmiddelyk door diesen vastendag; was ik in een zeer doodige en levenlooze gestalte; ongeloof kreeg de overhand tegen my; en ik begon te denken/ indien ik in zulke levenlooze toestand op den vastendag zoude zyn/ hoe zal ik dezelve den Heere in't verhooren doorbrengen? Aldus was ik in myn gemoed ontrust tot 's avonds ten negen uren/ zynde in 't gebed/ alwaar het den Heere behaagde de zaak dus met my te bepleiten: Waarom hinkt gy op twee gedachten? Is gehoorzaamheit aan myne bevelen niet beter dan offerhande? Moet uw gestalte uw plicht beslissen; hier op smolt ik neder door den Heere/ en schaamde my wegens myne onberantwoordelyke wegen. Op deze tyd kreeg ik een klaaz gezigte van het gene/ waer toe hy my riep; ik ontfing ook verquikkinge door myne

ne ziele/ in een ruime mate/ als mede beloften van raad en bestieringe. En dat woord quam met kragt: Gy (Heere) doet myne lampe lichten, de Heere, myn God, doet myne duisternisse opklaren, Ps. XVIII: 29.

Den Vastendag nu gekomen zunde/ hond ik in den morgenstont myn zelven zeer onbeguaem/ zo tot het treuren over myne eige zonden/ als over die van 't Land. Dag hy/ die my tot deze plicht riep/ versterkte my; en schoon ik my op dien dag niet mede konde vereenigen in den openbaren Godsdienst/ zo wiert ik evenwel van God in't verhoogen grootelyks verguist: O wat genoegen hond ik in 't lezen van de Belydenisse des Geloofs? Wat heerlyke dagen waren'er in ons Land/ wanneer dat Plegtige Verbond met de drie Koninkryken gemaakt wierd! wat diepe en hertelyke Belydenisse was'er na de verbzinkinge daar van! En na belydenisse van zonde/ het verbond wederom vernieuwt wordende/ keerde de Heere weder beide tot de Leeraren en het volk/ en daar waren dagen van kragt in het Land. Doe begon ik die tyd met de tegenwoordige Eeuw te vergelyken. En o! wat oorzaak van treuren zag ik/ dat niemand in openbare standplaatsen (zodanige als Leeraren en Overheden) de verbrekinge van 't verbond, tot een reden van vasten maakte! En het gemeene slag van volk aengaende/ uitgenomen hier en daar een zeer klein getal/ zy weten niet meer van dit Verbond, dan of het geschreven was geweest in 't Grieksch, of in 't Latyn. O dit Verbond ging my dezen dag ter herte; en ik wierd geholpen om in de bitterheit van myn geest te treuren over de verbrekinge daar

daar van in mynen tyd. En dat Eerstelyk, ten tyde van de omkeeringe der zaken/ wanneer dit verbond behoorde vernieuwt te worden/ wierd hier van geen gewag gemaakt; daar evenwel dat gezegende instrument/ Koning William zaliger gedachtenis/ haar vryheit gaf om voor haar Godsdienst te doen, het gene zy wilden. Doch dit wiert ten eenemaal vergeten.

Ten tweeden, zyn wy niet schuldig aan verbondbrekinge/ in het onlangse geslotene Tractaat van vereeniging? O! dat wy mogten weenen/ om dat wy ons zelve verkogt hebben om besmet te worden door een volk; tegen wiens dwalingen wy op een plegtige wyze zo wel in een verbond getreden zyn, als tegen de dwalingen van de Kerk van Rome. Het Pausdom en de Bisschoppelyke Staat gaan hand aan hand. En hebben wy niet een verbond gemaakt, om ten uiterste van onze kragt Engeland te reformeeren? En daarom/ vermits wy dit niet deden/ heeft God ons in zyn gerechtigheid verlaten/ om door haar gedeformeert of mismaakt te worden.

Ten derden, Ik niet dezen Vastendag een duidelyk bewijs van Verbond-breekinge? Te ontfangen Vastendagen van die gene/ dewelke geslage vyanden zyn van het Verbond/ gelijk beide de Koninginne en de Bisschoppen zyn; en evenwel Vastendagen van haar aan te nemen. Dit is in der daat een oorzaak van treurigheid en geklag. Och dat myn hooft water ware, ende myne ooge een sprinkader van tranen, zo zoude ik dit dag ende nacht beweenen. Deze dingen nemen weinige ter herte. Ik wierd geholpen om tot den Heere te roepen/ dat hy onder

der ons een dag van kragt wilden zenden: **Al** waar ik zag/ dat zo lange als de verbrekinge van dit plegtige Verbond niet betreurt wierd, door alle soorten van personen, Leeraren en het volk, groote en kleine; van den throon af tot de minste onderdaan van het Land toe; ik zegge, dat wy tot die tyd toe, geen dagen van kragt hebben zouden, waar in het Land van hare ongerechtigheden zoude gezuivert worden. En even wel verkreeg ik een gezigte, dat zodanige dagen stonden te komen. **Doe** begerde ik te konnen treuren over myne eige zonden/ zo erfelyke, dog booznamentlyk myn boezem-zonde, die my gelyk een geest/ over al waar ik was/ quam te plagen. Ik maakte ook gewag van de zonden van het Land/ van het breken des verbonds, van de bloedstorting der voortreffelyke Helden, geleden in de vorige regeeringen van de Bisschoppelyke magt. Deze dingen zyn in der daat een oorzaak om te treuren.

Nu o Heere/ gy weet/ dat ik uw Verbond liefhebbe, en alle die gene, die dezelve opentlyk belyden. En tot een getuigenis hier van, zo neem ik hetzelfde thans in uwe tegenwoordigheid aan, en beëedige het in myn eige persoon, gelyk'er staat in onze **Belydenisse des Geloofs;** En ik oordeele my zelve al zo waarlyk verbonden te zyn, als of ik geleest en dit Verbond aangenomen hadde in het jaar.... En ik agte het myn roem en eere te zyn, dat ik geboren ben in een Land, het welke den Heere zo plegtiglyk ondertrouwt is. **Dit** deed ik in het gezigte van den grooten God/ wanneer geen ander oog tegenwoordig was; en daar had ik den Heere/
dat/

dat/ indien't zyn wille was/ ik mogte leven,
 en zien het verbond vernieuwt door alle soor-
 ten van persoonen. Dit zoude my tot meer
 vreugde verstrekken, dan de wereld kan uit-
 drukken. Geschreeven en onderschreeven te Eden-
 burg, met myn hand/ den 14 Januari 1708.

ELISABETH WAST.

Dit gedaan zynde/ begon ik te onderzoeken/
 of ik in myn pligt geweest was, of niet? En ik
 wiert overbloedig bevestigd/ dat ik des Heeren
 bevel gedaan hadde; dog booznamentlyk wiert
 ik daar in bevestigd in de daar op volgende Satur-
 dag avond/ wanneer veel van Gods liefde in
 Christus aan my ontdekt wierd.

En Rustdag 's morgens quam dat woort:
 Dit is de dag dien de Heere gemaakt heeft, laat
 ons op den zelve ons verheugen, ende verblyd
 zyn, Ps. CXVIII: 24. Gy hebt vreugde in myn
 herte gegeven, meer dan ter tyd, als haar koorn
 ende haren most vermenigvuldigt zyn, Ps. IV: 8.
 Dit was aan my een gezegende dag; en het
 scheen/ als of ze een boozlooper was van des
 Heeren wederkeeringe tot myn ziele/ met de da-
 gen van zyn gewoonlyke kragt. My dagte in
 de binnenkameren gekomen te zyn/ alwaar ik
 byzheit ontfing om myn klage en verzoekt/ hei-
 de booz myn zelven/ en booz de Kerk/ en het be-
 lang van Christus/ uit te slozen. O hoe veel
 van des Heeren goedertierenheit wierd aan my
 bekent gemaakt! het welke my met verwonde-
 ringe dede uitroepen: Wie ben ik, Heere? Is dit
 na de wyze der menschen? niet tegenstaande dit
 alles/ had ik steeds myn eige byzondere zwaarig-
 heden

heden om'er mede te worstelen; dezelve maakte myn geest gestadig moeilijkt. Dat gene/ waar van ik aan de wereld geen beduidenisse konde geven/ dede my zwaarmoedig, treurende, en met een nedergeboge rugge gaan. En schoon ik de liefde des Heeren t'mywaarts/ niet durfde in twyfel trekken/ zo riep ik evenwel menigmaal: Indien ik d'uwe ben, waarom is het dan dus met my? Deze namelooze ongesteltheit aangaande/ ik wist niet wat ik'er van zeggen zoude. Van de bittere roeping en klagen/ die zy my veroorzaakte! Ik smeekte den Heere/ dat hy my een verlossinge wilde zenden, om zyns naams wille. Daar wierden my wel veele zoete beloften gegeven uit den 91 Psalm, dog myn zwaarigheit wiert niet weggenomen; en ik was steeds in de plaats van onruste. In deze toestand bleef ik een lange tyd; en schoon ik des Heeren goedertierigheid/ aan my op veelerlei wyzen bekend gemaakt niet durfde in twyfel trekken/ zo lage evenwel deze ongesteltheit my als een zwaar gewigte op het herte. O het lichaam der zonde en des doods/ is een zwaar pak!

Myn uiterlyke toestand aangaande/ alle dingen gingen daar in wel; ik had veel liefde en agtinge van die gene/ onder welke ik woonde. Ik moet het erkennen/ dat aldaar veel van Gods goedheit aan my ontdekt wierd. Zynde een Dienstmaagt/ had ik den Heere dikwils/ dat hy my wilde geven een geest van wysheit en van verstand/ om myne bezigheden in het Huisgezin behoorlyk te bezigten; en dat ik myn Meester en myn Zuffrouw genoeg mogte geven; want ik zag steeds dit/ dat/ indien iets niet wel zoude gaan door myn behandeling/ de Godsdiens

dienst lyden zoude. Om uw heerlyke naamſ wille/ leer my myn plicht in dezen! Ik wierd ver-
hoozt/ want ik zag waarlyk/ dat/ wat ik dede/
ſchoon het zo wel niet waſ/ als andere het ge-
daan zoude hebben/ evenwel myn Juffrouw en
de overige daar mede zo te bidden waren/ dat ik
diftwilſ verbaaſt ſtand/ moettende uitroepen: Gy
zyt die God, die alle dingen voor my volein-
digt.

Ik bleef in dit Huiſgezin tot November, op
welke tyd myn Juffrouw en het Huiſgezin na
Londen ſtonden te gaan; en geern hadden zy
my mede willen hebben; dog daar toe konde
zy my niet bewegen; want ik zag dat het myn
plicht niet waſ. Ik waſ/ en ben nog overtuigt/
dat nietſ/ waar van ik in myn conſcientie een
aſkeer hebbe/ van my behoort ondernomen te
worden. Nu/ door met haar niet mede te gaan/
ſtelde ik myn ſelven buiten dienſt. Dog aange-
zien het myn plicht niet waſ mede te gaan/ ge-
loofde ik vaſtelyk dat ik met werk zoude verſoegt
worden/ en zo geſchiede het ook; want binnen
zeer weinige dagen wiert ik aangesteld tot een
Meesteres om kinderen te onderwyzen in een
Huiſgezin. Dog al myn bzeze waſ/ dat ik tot
zulke een bedieninge niet genoeg bequaam waſ
Ik ſmeekte den Heere ten dezen opzigte/ en ik
wierd beantwoord met goede woorden.

Ik tradt in dit Huiſgezin/ den 5 of 6 van
November 1709. Gedurende de kortſte tyd/ de-
welke ik in deze plaatſe waſ/ zal ik met des
Heeren hulpe verhalen/ hoe het met my ging.
In myn eerſte intrede albaar wiert ik zeer bzien-
delyk van alle ontfangen; en dit duurde vooz
eenige tyd. Ik zag/ dat de Heere my hielp in
al

al het geene/ waar in ik te werk gestelt wierd/
het welke my met verwonderinge verbulde over
zyn wys beleid/ zelfs in uitwendige dingen/ te-
gen myn verwagtinge aan. Nogtans dit alles
niet tegenstaande/ ging ik noit tot het gebed al-
leen/ kringende eenige opwekkinge/ of ik smeek-
te/ dat dit de plaats van myn verblyf niet mogte
wezen. En dat woort ging steeds met my: Ik
ben de Heere uwe God, die u uit Egyptenland,
uit den diensthuize uitgeleit hebbe, Exod. XX: 2.
Op welk woort ik geholpen wierd te gelooven
en te hoopen.

Eenige tyd na dezen/ viel ik in een groote doo-
digheit des geests/ doornamentlyk in 't verbor-
ge gebed; ik had geen leven/ noch ademing daar
in. Doch wanneer ik in 't Huisgezing-gebed
met de kinderen was/ of wanneer ik een woort
sprak tot harer onderwyzinge/ dan wierd ik op
een geboelinge wyze des Heeren bystand gewaar/
en dat met kracht en leven voor myn ziele. Nog
daar na in 't verborzen my afzonderende/ was ik
daar zeer badzig en Geesteloos. Wanneer ik al-
leen was/ zo was ik in der daat gantschelyk al-
leen: al het geene dat ik tot myn gezelschap had-
de/ was ongelooft/ Godverloochening/ wan-
trout en twistinge met den Heere/ wegens dat
hy zyn belofte aan my niet goed maakte. In
't kortste/ de byand was by de hand/ en zyn be-
zigheit was/ zodanige schrikkelijke gedachten
tegen het werk der Genade in myn ziele in te
blazen/ dat het my niet betaamt dezelve te ver-
halen. Nogtans wanneer ik wederom tot het
Huisgezin quam/ was ik byna in een bezuk-
kinge/ terwyl ik Christus en zyn wegen aan-
preeft/ als zynde beide vermakelyk en nuttig/
in

in alle gevallen/ in alle plaatsen/ en ten alle tijden. O wat tegenstrydigheit scheen'er in myn toestand te zyn! Want wanneer ik na myn verborgene plaats wederkeerde/ dan was ik byna overtuigt/ dat ik niets was dan een volkome geveinsde/ een gewittede wandt/ een witgeplasterde graf/ schynende iets te zyn by andere/ doch zynde niet het geen ik scheen te wezen. Ik dagte/ dat al de Godsbienst/ die ik hadde/ maar een gedaante van Godzaligheid was/ zonder de kracht daar van. En veel zulkte gedachten wierden my ingeblazen/ aan dewelke ik gehoor gaf/ onthalande dezelve met myn herte/ als wezentlyke waarheden/ daar men niet aan twyfelen moet. O de ongemeene onruste/ moedeloosheit/ en d'uiterste droefgeestigheid/ daar ik onder was! is groot; want ik konde des Heeren weg met my niet verstaan. Ik had moeijelikheden van buiten/ en beproevingen van binnen/ doende my zinken in de diepte/ en in grondeloze modder van ongeloof/ daar men niet en kan staan. Ik kon ook niet gewaar worden/ dat de Heere my gaf eenig aanblik van medelyden of hulpe/ nog ook verhooringe van myne bedructe smeekingen.

Op deze tyd had ik vier droevige en zware lasten op my. 1. Uitwendige moeijelikheden van verscheide soorten. 2. Grote en droevige verzoeken van den vyand/ hitzende my op tot Godverloochening/ wantrouwen en twistinge met den Almachtigen. 3. Een zwaar gewigte van inwendige verdoorventheit. 4. Een afwezig en toornige Heere/ het welke het zwaarste van alle was. Dit maakte my zo mismoedig en ontruf/ dat ik noch hert noch handen hoor pligten

had; maar was doodig/ en ongeboelig. In deze toestand ging ik van plicht tot plicht/ bezocht zunde als eenen zonder hoope van eenige uitkomst. Omtrent deze tyd wiert'er te kennen gegeven/ dat het Sacrament stond uitgedeelt te worden. Schoon de bekentmakinge van een Nagtmaal my meenigmaal zoet was geweest/ zo was het evenwel nu zo niet. Ik besloot zodanig een plechtig werk niet te wagen; alleenlyk/ opdat ik geen aanstoot zoude geven/ was ik gezint te blyven wagten/ zo dat niemant my verdenken mogt.

Ik kan niet nalaten een voorval te verhalen/ waar door myn onbequaamheit tot dit grootte werk vermeerderd wierd. In die zelve week/ wanneer'er kennisse van het Sacrament gegeven wierd/ was ik op een zekere avond in myn binnenkamer/ zunde omtrent de klokke negen. Ondertussen/ terwyle ik hier alleen zat te schryven/ hoorde ik iemand/ dewelke tot het Huisgezin behoorde/ tegen my bitter uitbaren/ om dat ik in die plaats zo dikwyls was; welke persoon ook de byzheit nam van de Godsdienst om mynent wille te lasteren/ en dat in 't openbaar hoorde het grootste gedeelte van het Huisgezin. Ik hoorde een wyltydts/ eer ik een woordt sprak/ maar ten laatsten brak ik uit in een zeer oplopende toon/ en quadaardige uitdrukkingen/ zunde op deze tyd in een zeer slechte gestalte des geests/ zo dat de byand in een zeer groote trap werkte op myn hooftaardige en verborge natuur. O! hoe tastede deze by van passie/ beide myn lichaam en gemoed aan; zo dat ik daar uit besloot/ van niet te zullen Communiceeren. En nu had de hoorzienigheit het

zo geschikt/ dat ik niet in staat was/ zo na de ziele/ als na het lichaam/ om het te kunnen doen.

Nu was ik gekomen in de diepte/ daar men niet en kan staan. Des Heeren toorn/ dagt ik is tegen my uitgegaan; zo dat myn herte binnen my zonk gelyk een steen. Ik bleef eenige tyd in deze dizezde/ of gemoeds ontroetheit; en was van hoognemens om ooit aan iemand in de wereld myn toestand bekend te maken.

Wanneer ik nu in dusdanige ontroetheit/ hoopeloos en hulpeloos was/ was het: dat de tederhertige Samaritaan (de Heere Jesus Christus) by my voorby ging, en op my zag als een voorwerp van medelyden. O! die barmhertige/ medelydende en te gemoedkomende Heere/ die eerst my in de Woestyne bragt, en daar na troostelyk tot my sprak!

Op den Rustdag/ als ik hoorde Mr. Millar in de Kerk van Yester, wiert ik beide verwont en vertroost in zyne Leezreden. Ik dagte dat ik die persoon was/ die riep en klaagde: Wanneer ik roepe en schreeuwe, sluit hy de ooren voor myn gebed, Klaagl. III: 8. Doch eer den dag geëindigt was/ wierd ik andere dingen gewaar; ik onderhond de warme ademingen van zyn Geest my neder buigende tot een volkomene onderwerpinge/ zeggende: Laat hy met my doen, zo als 't hem behaagt. De Heere was my zeer genadig/ en het geboel van zyn goetheit bleef my by; en vele zoete beloften kreeg ik vernieuwt; dat hy my van alle myne weddende vyanden verlossen zoude.

Op den vastendag hoor het Avondmaal predikte Mr. Millar over deze woorden: Zult gy ons niet weder levendig maken? Op dat uw

volk zig in u verblyde, Ps. LXXXV: 7. Het lezen zelfs van zyn Cert/ was voor my een halve Tereyden. Ik loofte den Heere/ dat hy een zeer verquikkelyke Tereyden hadde/ die ik aanhoorde/ met toepassing op myn ziele. En na dat ik t'huyse in 't verborzen quam/ bond ik een tegenwoordige God/ die my ondersteunde.

Den volgende dag was ik noch opgeheven/ noch nedergevozen/ maar tussen beide/ wagtende/ ahangende en vertrouwende/ dat alles wel zoude gaan.

Op Saturdag was ik onder groote moedeloosheden. Den vyand stelde my vragten voor/ die ik niet wel beantwoorden konde; en dit was aengaende de verbuilinge van sommige beloften/ die aan my zeer duyster waren. Ondertussen onthield het my niet aan 't geene my konde ondersteunen onder allerley zwaarigheid. En dat was een lang gezigte en beschouwinge van Gods liefde tot myn ziele; en dat hy bezig was met myne ziele te verlossen van deze pynigende ongerustheden/ die my zo moedeloos maakten in de weg van myn plicht. Dit wiert my gegeven vastelyk te gelooven; en wanneer moedeloosheden my wederom scheenen te zullen aanballen/ dan quamen deze woorden my met kragt voor: Ps. XLII: 6. Wat buigt gy u neder, o myne ziele, en zyt onrustig in my? Hoopt op God, want ik zal hem nog loven voor de verlossingen zyns aangezigts. En meenigmaal wierd dat woord in myn mond gelegd: Gy zyt regtveerdig, o Heere! O! dit vragt een groote verquikkelyke stilte en genoegen in myn ontroert gemoed; zo dat het niet uitgedrukt kan worden.

Wanneer ik quam ter plaatse van den openbaren

haren Godsdienst/ predikte een vzeemde Leeraar Mr. Bird ober Hoogl. II : 16. Myn Liefste is myn, ende ik ben zyn. **O** dit was vooz my een tydige en een bevestigende Leezreden! My dacht dat hy zo sprak aangaande myn toestand/ als of hy geweten had het geene geschied was tussen God en mynen ziele in 't verhoorgen; waar van niemand in de weereft wist. **O** de onuitspreekelyke troost/ die ik vond in myn aandeel aan Christus/ beide in 't verhoorgen en in het openbaar aan my ontdekt was groot! Nu scheen myn lang vertoogznde Heere wederom met my in vziendschap te zyn; en ik wierd geholpen te gelooven/ dat hy vzezig was om my van myn sterke vyand te verlossen/ en dat de verlossinge stond. te zyn/ gelyk het vlieden van vogelen; zeer snel/ haastig/ genoeglyk en tydig.

Op den Rustdag; zynde den dag van onze groote plichtigheid/ bevond ik in den morgenstand/ dat vzeze en moedeloozheit haar hooft begonnen op te steehen; doch dooz de genade wierd ik geholpen te gelooven/ dat zy my niet overmeesteren zouden. Ik quam ter plaatse van den openbaren Godsdienst/ alwaar Mr. Millar op een wonderlyke wyze predikte aangaande de liefde Gods. Doch ik vond een groote doodighent in myn geest/ zo dat ik niet behoorlyk konde hooren/ maar wierd stimmer/ en zeer ontroert. Doe begon ik de zaak dus te beredeneeren: Wat zal ik met deze myn verdorve natuur doen, die op den Heere niet wagten kan, zonder aftrekkinge? Alwaar ik zag dat het mynen plicht was/ alle deze zwakheden tot Christus te vzen; die dezelve alleen konde verbeteren. Ik quam aan de tweede Ca-

fel in een zeer flegte gèftalte/ doch ik begeerde van Christi gerechtigheit alleen gewag te maken; en niet van de myne; ik zag myn eige fnoothèit en magteloosheit; en in het geboel hier van/ zat ik aan de Tafel neder/ die van Mr. Bird bedient wierd/ alwaar ik noch fpreken/ noch denken konde; ebenwel was ik in een groote verwagtinge/ dat zelfs op deze tegenwoordige tyd/ de Heere my iets goeds zoude toezenden. Gemelde Teeraar had deze uitdrukkingen: Mogelyk zegt gy, geloovige, ik kan niet vinden het geen ik verwagtede. Dog ik moet u bekend maken, dat Hy een beter fchotel en beker voor u verzorgt heeft, dan gy in de hand hebt. Dit woort nu ging vergeselfchapt met een ongemene mate van des Heeren Geest en kragt. Ik wiert op een geboelige wyze een veranderinge gewaer; en deze twee woorden quamen met leden en kragt op my: Gy zult altoos met den Heere zijn. En wanneer gy door de valleye ende de fchaduwe des doods gaat, zal ik met u zijn. **O** hoe verlebendigde dit myn nederdukkende geest! Dit is alles het geen ik zoek/ voort tyd en eeuwigheit. Dit zal alle de uitgestelde beloften goed maken/ zo tydelijke als geestelyke; ik begere niets meer. Dit was voort my een gezegende tyd/ en den geheelen dag voort/ ging het met my zeer wel. En wanneer ik t'huis quam/ vond ik hem in 't verhoogen/ en verkreeg zoete bekentmakingen van zyne liefde. Dit was in der daat een dag van kracht aan myn ziele/ en gelyk ik hope/ aan vele andere/ zo wel als aan my/ zunde het den 3 April 1709.

De volgende morgen keerde ik weder tot den openbaren Godsdienst/ met een geboel van des

Hee-

Heeren liefde aan my ontdekt/ en hoorde zeer gepaste Leezredenen op gemelde plegtigheid. De week daar/ ontbrak het my niet aan verzoeken/ om wederom ongeloofbig te zyn/ dog ik begaf myn zelven zo ras niet tot den Midde- laar/ of zy bladen terstond weg.

De volgende Rustdag predikte onze Leeraar Mr. Millar over deze woorden: De Koning heeft my gebragt in zyne binnenkameren, Hoogl. 1:4. O wat reden heb ik om den Heere te loven daar deze Leezreden/ zynde dezelfde de binnenste taal van myn ziele! En in der daad/ de Koning bragt my in zyne binnenkameren. Ik ging 'er niet in uit myn eige beweeginge; maar hy bragt 'er my in. O! dit was daar my een zoete en verquikkelyke tyd. Want ik leefde een hemel op aerde/ in vergelykinge van de stormen/ die ik deze vyf jaren ondergaan hadde/ waar in ik gepynigt wierd tusschen de Beloften en de Voorzienigheden, kunnende dezelfde niet vereenigt krygen. Dog nu was 'er een groote verlossinge. Ik zag dat alle de beloften Gods/ in Christus ja en amen zyn/ en dat zy alle op zyn tyd vervuld worden.

Ik vergeleek myn zelven by een schip/ het welke vele stormen en rampen uitgestaan heb- bende/ nog daar een voorzichtig Lootsman in een veilige Haven gebragt wiert/ zo wierd ik ook van dien wyze Lootsman/ de Heere Je- sus/ in een veilige haven gebragt. Somsdyg quam de vyand my bespzingen/ zeggende: Gy moet wederom ter zee gaan, en een nieuwe storm ontmoeten. Dog my dacht/ dat ik my op God zelven konde beroepen/ dat ik op deze tyd/ geen nieuwe beproevingen konde onder- gaan

gaan/ tot dat ik beter in staat ware gestelt. Ik smeekte hem/ dat hy my bewaren wilde om wederom in 't strydperk te treden met nieuwe zwaarigheden/ tot dat ik genoegzame kragten ontfing om ze 't hooft te bieden. Ik was gelijk een onlangs in de kraam gekomene Vrouw/ wiens sterkte niet terstonds tot haar komt; doch zy is evenwel gevoelig van hare verlossinge/ schoon ze niet bequaam is om een zwaar stuk werk te ondernemen. Myn vriendelyke en medelydende Heere scheen my in deze zaak gehoor te geven. O welcke wonderen onderbindt ik! Niet tegenstaande deze zoete verlossinge/ die ik door myn ziele verhezen hadde/ wierd ik evenwel gewaar/ dat ik nog iets meer moest zoeken/ namelijk ook een tydelyke verlossinge; want hy heeft my de zegeningen van boven gegeven/ en zal hy my ook niet geven de zegeningen van beneden? Nu het geval was dus: In het Huysgezin/ daar ik woonde/ was een persoon die myn het leven zeer moeijelyk maakte in veel opzigten/ dog hoedanige deze moeijelykheden ook waren/ zy scheenen deze drie droevige gevolgen te hebben. 1. om my t'onbzedden te maken met myn lot en standplaats/ schoon andersints zeer wenschelyk zynde. 2. Ik scheen daar door zonder gebuyk en nutteloos te zullen worden; zo dat ik niet ten nutte konde zijn van die gene/ welkers zorgge my aanbevolen was. 3. De Godsdienst scheen te zullen lyden/ en de weg van God scheen om mynent wille te zullen gelastert worden. Deze dingen deden my grootelyk aan; weghalven ik den Heere smeekte om uit deze plaatse te mogen verlost te worden. Want ik zag zo klaar als de zon schynt/ dat niets anders

ders het doen zoude; want beide zagte en harde middelen wierden in 't werk gesteld om deze twisten weg te doen; dog niets konde een uitwerkzel bekomen. Ik riep dikwils om verlossinge in zyn eige weg/ en ik wierd geholpen te gelooven/ dat'er een verlossinge zeer naby was/ schoon ik niet wiste hoe/ of op wat wyze het geschiede zoude. Daar waren twee Schiztuurplaatsen/ die my gzoote grond gaven: Ik ben de Heere uwe God, die u uit Egyptelant, uit den diensthuyze uitgeleit hebbe. De andere was. Gewisselyk zal de Heere voleinden het geene my aangaat. O dit was voor my een zoete tyd! Enige weken geleden zeide ik/ dat ik niet wist/ wat de verhooringe des gebeds was; ik riep/ maar hy sloot de ooren voor myn gebed. Dog nu gevoel ik het anders.

Dit was voor my een zeer versterkende tyd/ waar in alle myne vorige onderbindingen en beloften aan my klaar gemaakt wierden/ dat zy geen bedziengeren/ maar waarlyk van den Heere waren. Op den agtiende dag van deze Maand/ begon my den byand te bestormen/ als of myn hoope van een tegenwoordige verlossinge ydel was. Ik in een gzoote ontsteltenis zynde/ ging na myn zoete voorspraak in 't gebed; alwaar ik byzheit kreeg om myn klagte in zyn boezem uit te storten. Ondertussen/ terwyle ik dus myn ziele voor hem uitstortede/ wiert'er aan de deur geklopt; dog ik was ongenegen om gestoord te worden. Eindelyk opende ik; byagende wat haar bootschap was/ zeiden zy my niet; dog in een korte tyd toonende de uitkomst/ dat zy tot my gezonden waren als een antwoord des gebeds.

Deze dingen zoude ik zo byzonderlyk niet verhalen;

halen; maar het is om ons te doen zien/ welk een zoog de Heere vooz syn arm volk heeft/ wanneer zy in ongelegentheit syn/ zelsz met opzigt op hare uiterlyke belangens; hy heeft een vaderlyk en teder herte/ hy toont syn medelyden en hulpe in de alleronbeguaamste tyden. Ik moet erkennen/ dat deze bedrelinge van de voozzienigheit aan my/ zynde de snoodste en de onweerdigste van alle zyne schepselen/ zeer merkenswaardig/ en naeuwkeuriglyk de beantwoordinge des gebeds was in alle deszelfs omstandigheden; zo dat ik alle dagen meer en meer my verwondere over het wyze beleid van des Heeren voozzienigheid/ niet alleen omtrent myn ziele/ waar aan hy gzoote dingen gedaan heeft; maar ook met betrekkinge op myn toestand in de werelt. Ik mag zeggen met den Psalmist: Hy is de God die alles voor my (wel) voleindigt, beide in 't geestelyke en in 't tydelyke. Ik ontfang niets/ dan daar hy my eerst om bidden dede/ en dan in zyn eige tyd beantwoord hy en voleindigt 't gene hy my heeft doen gelooven. O gelukkig syn zy/ die zo een goede God hebben/ om op hem te vertrouwen!

Doch om te komen tot het geene ik beoogde/ daar was een zeer gemeenzame vriendinne/ met wien ik in het gebed veel zoete en vermakelyke uren gehad hebbe. Wy konden met een gzoote byzheit malkanderen toeberouwen de geheimen onzer herten/ zonder vreeze/ als verzekert zynde van onze onderlinge ware en wezentlyke vrientschap. Deze persoon ontbied my/ en na eenige tyd met malkanderen verkeert te hebben/ stelde zy verscheide vzagen vooz aangaande de Godsdiens. Gave God dat wy alle beter in be-

ze gesondeert mogten zyn/ dan wy zyn! want daar wy wegens den tyd Leeraren van andere behoorden geweest te zyn/ hebben wy van noode om in de eerste beginselen der Godsdienst onderwezen te worden; tot onze schaamte mogen wy het zeggen. Daar is een woord in Jude, (het welke de Heere van ons eischt dat wy heden ernstig in agt nemen zouden) vs. 3. Stryd voor 't gelove dat eenmaal den heiligen overgelevert is. Daar zyn twee Lessen uit deze woorden te leeren.

1. Dat God het Geloof van hand tot hand aan zyn volk overgelevert hebbende/ het haar plicht is daar in zo vastgesteld en bevestigd te worden/ dat zy in staat mogen zyn om daar voer te stryden/ wanneer het in twijffel getrokken woerdt.

2. Mogen wy hier uit leeren/ dat'er in alle de eeuwen van de Kerk sommige geweest zyn/ die het geloof tegengesproken/ en daar tegen zich aangekant hebben; anderzins was'er geen nootzakelykheit om'er voer te stryden. Elk Chrysten behoorde een geloof te verkiezen/ het welke staande moet gehouden worden tegen alle tegenkanten. Verkiez een geloof/ en weest'er niet omtrent wankelende/ om heden van deze/ en morgen van een andere Godsdienst te zyn. Alleenlyk verkiez niet een Godsdienst/ waar voor gy volgens het woord niet stryden kunt. Dit behoort alleenlyk onze Regel te zyn/ indien wy een goede verkiezinge willen maken. Vraag nu/ hoe zullen wy weten/ welke Godsdienst men verkiezen moet? Daar zyn heden daags zo veel gevoelens in de werelt/ dat de eene zegt/ wy hebben het geloof; een andere zegt/ neen/ wy hebben het; een derde zegt/ neen/ wy alleen hebben het geloof/ en niemand anders. Nu wien van alle deze zullen wy gelooven? Het

Het is de waarheit dat het zyne moegelykheit heeft om te weten wat het beste is. Doch om byzonder te gaan/ daar is hedendaags een geschil tussen de Presbyterianen en de Bisschoppen; zy schynen beide een te zyn; zy dienen alle eenen God; zy hebben alle eenen Bybel; onder beide de soozten schynen 'er goede menschen te zyn/ en ebenwel konnen zy met malkanderen niet vereenigt worden; want zy stryden en twiſten zo zeer tegen malkanderen/ als eenige twiſtende Partynen in de werelt.

Nu/ dit doet ons in een engte zyn tussen beide; zo dat wy niet weten/ welke Godsdiensſt wy verkiezen zullen. Tot een antwoord op deze vrage dient/ dat'er ja zwaarigheden zyn; doch Gods Geest kan ze door zyn H. Woort gemakelyk wegnemen. Gy zegt/ dat'er vele gehoelens in de werelt zyn; doch dit is zo geweest in alle de reuten van de Kerck; daar hebben valsche Propheten/ valsche Priesteren/ en valsche Leeraren geweest/ dewelke haar volk in een verkeerde weg geleit hebben; en ebenwel deden zy haar gelooven/ dat zy op de regte weg waren. Laat ons daarom des Apostels raad aannemen/ 1 Joh. IV: 1. Geloof niet eenen ygeliken geeste, maar beproeft de geesten of zy uit God zyn. Doet gelyk de edelmoedige Bereen deden/ die de Schyftuur onderzochten/ en ziet of deze gehoelens op het woort van God gegront zyn of niet; en verkieſt die Godsdiensſt/ die het meeste bekand is van de vonden der menschen/ zegt niet/ ik ben opgebragt in de Godsdiensſt der Presbyterianen, en daarom bemin ik dezelve 't liefste. Of ik ben opgebragt in de Godsdiensſt der Bisschoppen, en daarom bemin ik dezelve 't liefste. Dit is geen goede rebekabeling. Gy moet

moet uw Godsdienst beproeven/ of zy goed zy of niet. Neemt uwe eigene gedagten omtrent den Godsdienst niet aan/ noch ook niet de gedagten van andere daar omtrent. Mogelyk zyn uwe vaderen door quade beginselen geleit geweest; moet gy dan daarom het zelve doen? Gy moet het voorbeeld van uwe Vaderen niet opvolgen/ indien ze den regten weg niet ingeslagen hebben/ gelyk gy zien moogt 2 Chron XXX: 8. Wy zyn gewoon te zeggen: Men moet beproeven, eer men betrouwt. Men neemt niets ter goeder trouwe aan/ behalven Godsdienst. Als men geld ontfangt/ men ziet of het goet is/ om dat'er veel quaad geld in 't Land omgaat. Wanneer men eet/ men ziet of onze spyze rein is. Als men ter zee gaat/ men zal beproeven/ of het schip goed is. Als men een rente koopt/ men zal zien of onze bozgtogt genaegzaam is. Maar helaas! de Godsdienst wort door onze voeten opgenomen/ daar ze evenwel van de grootste aangelegenheit boven eenig ding in de werelt behoorde te wezen. Daarom verkiest onpartydig die Godsdienst/ die het naaste met Gods Woort overeen komt/ en het meest bezyd is van menschelyke bonden/ welke geen vastigheid in de Schriftuur hebben. Bid/ dat God uwe oogen verligte/ om onderscheid te maken tusschen de rechte en de verkeerde weg; want indien uw voet uitghe in de verkeerde weg/ dan zyt gy in een grooter gebaar/ dan gy bewust zyt. Gy zegt/ dat gy geen onderscheid weet tusschen de Presbyteriaansche en Bisschoppelyke Godsdienst. Nog gewisselyk daar is een groot onderscheid/ zo dat zy noit met malkanderen zullen vereenigt worden. Deele dingen zyn

er/

halen; maar het is om ons te doen zien/ welk een zorg de Heere voor zijn arm volk heeft/ wanneer zij in ongelegenheit zijn/ zelfs met opzigt op hare uiterlyke belangens; hy heeft een vaderlyk en teder herte/ hy toont zijn medelyden en hulpe in de alleronbequaamste tyden. Ik moet erkennen/ dat deze bedravinge van de voorzienigheit aan my/ zynde de snoodste en de onweerdigste van alle zyne schepselen/ zeer merkenswaardig/ en naeuwkeuriglyk de beantwoordinge des gebeds was in alle deszelfs omstandigheden; zo dat ik alle dagen meer en meer my verwondere over het wyze beleid van des Heeren voorzienigheid/ niet alleen omtrent myn ziele/ waar aan hy groote dingen gedaan heeft; maar ook met betrekkinge op myn toestand in de werelt. Ik mag zeggen met den Psalmist: Hy is de God die alles voor my (wel) voleindigt, beide in 't geestelyke en in 't tydelyke. Ik ontfang niets/ dan daar hy my eerst om bidden dede/ en dan in zijn eige tyd beantwoordt hy en voleindigt 't gene hy my heeft doen gelooven. O gelukkig zijn zij/ die zo een goede God hebben/ om op hem te vertrouwen!

Voer om te komen tot het geene ik beoogde/ daar was een zeer gemeenzame vriendinne/ met wien ik in het gebed vele zoete en vermakelyke uren gehad hebbe. Wy konden met een groote vryheit malkanderen toevertrouwen de geheimen onzer herten/ zonder vrees/ als verzekert zynde van onze onderlinge ware en wezentlyke vrientschap. Deze persoon onthield my/ en na eenige tyd met malkanderen verkeert te hebben/ stelde zij verscheide vragen voor aangaande de Godsdienst. Gave God dat wy alle beter in be-

ze
daa
bek
om
we
het
we
err
't g
Da

aa
pli
de
str

de
he
aa
za
be
de
ti
tr
g
ly
bi
hy
g
h
fi
bi
bi
hy
a

ze gesondeert mogten zyn/ dan wy zyn! want daar wy wegens den tyd Leeraren van andere behoorzen geweest te zyn/ hebben wy van noode om in de eerste beginselen der Godsdienst onderwezen te worden; tot onze schaamte mogen wy het zeggen. Daar is een woord in Jude, (het welke de Heere van ons eischt dat wy heden ernstig in agt nemen zouden) vs. 3. Stryd voor 't gelove dat eenmaal den heiligen overgelevert is. Daar zyn twee Lessen uit deze woorden te leeren.

1. Dat God het Geloove van hand tot hand aan zyn volk overgelevert hebbende/ het haar plicht is daar in zo vastgesteld en bevestigd te worden/ dat zy in staat mogen zyn om daar voer te stryden/ wanneer het in twijffel getrokken wort.

2. Mogen wy hier uit leeren/ dat'er in alle de eeuwen van de Kerk sommige geweest zyn/ die het geloof tegengesproken/ en daar tegen zich aangekant hebben; andersins was'er geen noodzakelykheit om'er voer te stryden. Elk Chzisten behoorde een geloof te verkiezen/ het welke staande moet gehouden worden tegen alle tegenkanten. Verkiez een geloof/ en weest'er niet omtrent wankelende/ om heden van deze/ en morgen van een andere Godsdienst te zyn. Alleenlyk verkiez niet een Godsdienst/ waar voor gy volgens het woord niet stryden kunt. Dit behoort alleenlyk onze Regel te zyn/ indien wy een goede verkiezinge willen maken. Vraagt gy nu/ hoe zullen wy weten/ welke Godsdienst men verkiezen moet? Daar zyn hedendaags zo veel geboelens in de werelt/ dat de eene zegt/ wy hebben het geloof; een andere zegt/ neen/ wy hebben het; een derde zegt/ neen/ wy alleen hebben het geloof/ en niemand anders. Nu wien van alle deze zullen wy gelooven? Het

Het is de waarheit dat het zyne moepelykheit heeft om te weten wat het beste is. Doch om byzonder te gaan/ daar is hedendaags een geschil tussen de Presbyterianen en de Bisschoppen; zy schynen beide een te zyn; zy dienen alle eenen God; zy hebben alle eenen Bybel; onder beide de soozten schynen 'er goede menschen te zyn/ en evenwel konnen zy met malkanderen niet vereenigt worden; want zy stryden en twisten zo zeer tegen malkanderen/ als eenige twistende Partynen in de werelt.

Nu/ dit doet ons in een engte zyn tussen beide; zo dat wy niet weten/ welke Godsdienst wy verkiezen zullen. Tot een antwoord op deze vrage dient/ dat'er ja zwaarigheden zyn; doch Gods Geest kan ze door zyn H. Woort gemakkelijck wegnemen. Gy zegt/ dat'er veel geboelens in de werelt zyn; doch dit is zo geweest in alle de eeuwen van de Kerk; daar hebben valsche Propheten/ valsche Priesteren/ en valsche Leeraren geweest/ dewelke haar volk in een verkeerde weg geleit hebben; en evenwel deden zy haar gelooven/ dat zy op de regte weg waren. Laat ons daarom des Apostels raad aannemen/ 1 Joh. IV: 1. Geloof niet eenen ygelijken geeste, maar beproeft de geesten of zy uit God zyn. Doet gelijck de edelmoedige Bereen deden/ die de Schizistuur onderzogten/ en ziet of deze geboelens op het woort van God gegront zyn of niet; en verkiest die Godsdienst/ die het meeste bekijnd is van de vonden der menschen/ zegt niet/ ik ben opgebragt in de Godsdienst der Presbyterianen, en daarom bemin ik dezelve 't liefste. Of ik ben opgebragt in de Godsdienst der Bisschoppen, en daarom bemin ik dezelve 't liefste. Dit is geen goede rebekabeling. Gy moet

moet uw Godsdienst beproeven/ of zy goed zy of niet. Neemt uwe eigene gedagten omtrent den Godsdienst niet aan/ noch ook niet de gedagten van andere daar omtrent. Mogelyk zyn uwe vaderen dooz quade beginselen geleit geweest; moet gy dan daarom het zelfde doen? Gy moet het voorbeeld van uwe Vaderen niet opvolgen/ indien ze den regten weg niet ingeslagen hebben/ gelyk gy zien moogt 2 Chron XXX: 8. Wy zyn gewoon te zeggen: Men moet beproeven, eer men betrouwt. Men neemt niets ter goeder trouwe aan/ behalven Godsdienst. Als men geld ontfangt/ men ziet of het goet is/ om dat'er veel quaad geld in 't Land omgaat. Wanneer men eet/ men ziet of onze spyze rein is. Als men ter zee gaat/ men zal beproeven/ of het schip goed is. Als men een rente koopt/ men zal zien of onze bozgtogt genoegzaam is. Maar helaas! de Godsdienst wort dooz onze voeten opgenomen/ daar ze evenwel van de grootste aangelegenheit boven eenig ding in de werelt behoorde te wezen. Daarom verkieft onpartydig die Godsdienst/ die het naaste met Godz Woort obereen komt/ en het meest bezynd is van menschelyke banden/ welke geen vastigheit in de Schriftuur hebben. Bid/ dat God uwe oogen verligte/ om onderscheid te maken tusschen de rechte en de verkeerde weg; want indien uw voet uitghye in de verkeerde weg/ dan zyt gy in een grooter gebaar/ dan gy bewust zyt. Gy zegt/ dat gy geen onderscheit weet tusschen de Presbyteriaansche en Bisschoppelyke Godsdienst. Dog gewisselyk daar is een groot onderscheit/ zo dat zy noit met malkanderen zullen vereenigt worden. Veele dingen zyn

'er/

'er/ die malkanderen gelyken/ alhoewel ze in der daat zeer verschillen. Verguld is gelyk goud; staal is gelyk zilver/ en sommige steenen zyn gelyk Diamanten/ by die geene die daar in geen goede kennis hebben. Dog laat ons beide de Presbyteriaansche en de Bisschoppelyke Godsdienst by de Goudsmiden van de H. Schryfthuure brengen/ om daar getoetst te worden. Gy zegt/ dat de Presbyterianen ende Bisschoppen beide eenen God dienen. Dat is waar/ dog zy dienen hem niet op gelyke wyze. De wyze van onze Godsdienst moet zo wel/ als dezelsz voorwerp/ in agt genomen worden. Het is zoo een groote zonde/ de ware God op een verkeerde wyze te dienen/ als een valsche God te dienen; dit is klaar uit het eerste en het tweede gebod te zien. Dog, vraagt gy/ waar in verschillen zy dan in haar Godsdienst? Antw.

Daar is het zelsde onderscheit tusschen de Godsdienst der kinderen van Juda, en die der kinderen van Israël. De kinderen van Juda dienden God volgens zyn eige instellingen/ in den Tempel te Jeruzalem, daar de kinderen van Israël dezelve God dienden/ dog op een verkeerde wyze. Want zy volgden de nieuwe uitbindingen van den Koning Jerobeam, die twee goude kalveren maakte/ zettende het eene te Bethel, ende het andere te Dan; dewelke haar tot zonde en tot een strik wierden. Daarom God zeer vertoont was/ dat zy de ware Godsdienst verdozen hadden/ om haar Koning te behagen; want in de grond zeiden zy: Wy willen het gebod van onze Koning gehoorzamen, schoon het tegen Gods gebod komt te stryden. Hier in behaagde zy den Koning met haar eige conscientie/

scientie/ om dat hy zulk een gemakkelijke weg van Godsdienst had uitgebonden. De Koning neemt een welgeballen in haar veerdige gehoorzaamheit aan zyn nieuw uitgebonden Godsdienst/ en bevoorderde haar/ makende Priesteren van den geringsten des volks, die niet en waren uit den Zonen Levi, (schoon dit streed tegen Gods gebod) geluk wy lezen konnen/ 1 Kon. XII: 28—31.

Is het juist zo niet gelegen met de Presbyteriaansche en Bisschoppelyke Godsdienst? De Presbyterianen dienen God volgens zyn eigen bevel/ zonder eenige bonden en verbindingselen van menschen; daar de Bisschoppelyke staat zo vermengt is met menschelyke bonden/ dat zy beide in Leer en Zeden geheel verdoorven is: Weghalven de Presbyterianen nooit met haar zullen obereen komen. Veele dingen zyn 'er/ waar in zy nooit zullen obereen komen/ dog voornamelyk in deze zes dingen, welke alle zyn van haar eigen uitbindinge.

1. De Presbyterianen zullen nooit obereen komen met de Bisschoppen/ om dat zy een nieuw Hooft over de Kerk verzonnen hebben, willende dat de Koning het Hooft daar van zy; zo dat wat hy ook gebied/ moet gehoorzaamt worden/ op straffe van Rebelle of halstazrigheit. De Koning mag uitbinden/ wanneer het hem behaagt/ nieuwe wetten in de Kerk/ schoon zy tegen het bevel van God komen te stryden. En hier in gehoorzamen de Bisschoppen/ met haar aanhang/ den Koning/ doende al wat hy haar beveelt te doen/ verabende also Christus van zyn Koninklyke voorregt/ om Koning en 't Hooft te zyn van de Kerk/ dewelke is Koning der

der Koningen/ ende Heere der Heeren/ Ps. II : 6.
Ik dog hebbe mynen Koning gezalft over Sion,
den berg myner heilichheit. Nu/ de Presbyter-
ianen willen Christus hebben/ om alleenlyk het
Hoofd en de Wetgever van de Kerk te zyn. En
wie ook/ hy zy Koning of Prinz/ bestaan zal
de Kroon van Christi Hoofd te nemen/ om ze
op haar hoofden te stellen; zo oordeelen zy het
van haar pligt te zyn/ daar tegens met al haar
magt te stryden/ schoon zy mogten verraders en
wederspannige genaamt worden; ja schoon zy
daarom gekerkerd/ gebannen/ gevangen/ ont-
hoofd en gepynigt mogten worden/ gelyk ge-
schied is aan veele eerlyke lieden in Schotland,
om haar stryden voor Christi Koninklyke Au-
thoriteit. Zy maakten geen werk van de haat
nog van de gunst der Vorsten/ indien zy het
met geen goed gewisse konnen hebben. Zy ge-
loofden Gods Woort waarheit te zyn/ 't welk
hy sprek door de Propheet Samuel, 1 Sam.
XII : 25. Maar indien gy voortaan quaat doet,
zo zult gylieden, als ook uwe Koning ommeko-
men. Zy waren de beste onderdanen aan ha-
ren Koning/ willende hem beschermen en voor-
staan met haar leven en goederen/ dog alleen-
lyk in den Heere. En met dus te doen/ ka-
men zy na het gene God beveelt/ om de Magten
over haar gestelt, onderworpen te zyn. Goede
Koningen zyn een Koninkryk tot een zegen;
en zy zyn slimmer dan beesten/ dewelke hare
wettelyke bevelen niet gehoorzamen willen. Nu
laten wy ons gevoelen zeggen/ als in Gods
tegenwoordichheit/ of de Presbyterianen/ dan of
de Bisschoppelyke Godsdienst het naaste met
Gods Woort obereen komt? De eene wil de
Koning/

Kon
van
2
sch
niet
Biss
aan
pra
sch
En
elk
lie
Di
een
pre
ste
kon
ho
Pa
Da
ku
Op
Cy
ha
py
Joh
eer
tro
gr
nie
wa
de
lee
ste
my

Koning/ de andere wil Christus tot het Hoofd van de Kerk hebben.

2. De Presbyterianen zullen met de Bisschoppen nooit overeen komen/ om dat zy hebben nieuwe Amptenaars over de Kerk, namelvk Heer Bisschoppen. Deze eere doet haar de Koning aan/ dat zy groote Mannen zullen zyn in pragt en magt/ om te regeeren en te overheerschen hare onderhoorige/ die vooz haar prediken. En deze trotse en hoveerdige zielen moeten op elk woort gegroet worden/ Mylord, en wat belieft uw Lordschap? Zy wonden noch vooz Dienaren van Christus te zyn/ schoon zy in een geheel jaar niet twee of driemaal willen prediken/ en evenwel moeten zy zo veel inkomsten jaarlyks hebben/ om haar/ nevens haar koetsen en peerden/ en wat niet al/ te onderhouden. Dit lykt niet na een Bisschop/ die Paulus beschyft in zyn brieven aan Timotheus. Daar moet geen heersching zyn over Christi kudde/ terwyle Christus haar opperste Heere en Opziender is/ en niemant anders verdient dien Cytel. De Goddzuchtige hebben in alle eeuwen haar getuigenisse nagelaten tegens heerschappuen in de Kerk. Onze grote Reformateur Mr. Johannes Knox, wanneer Koning Hendrick hem een Bisdrom aanbood/ antwoorde/ dat de trotse Titel van Heeren, als hebbende een te groote vereeniging met den Antichrist de Paus, niet gedult behoorde te worden in de Gods Kerk, waar op de Bisschoppen en de overige van de Geestelyke tegen hem zeiden: Het doet ons leet, dat gy met onze Ordre niet wil overeenstemmen. Dag hy antwoorde: En het doet my leet, dat uwe Order niet wil overeenstemmen

met Christi Instelling. Het was het zeggen van Mr. Alexander Shiels: Een Heer Bisschop is nooit van God in de Kerk ingestelt; want alle de Amptenaren in de Kerk hebben nog een betrekkinge tot de Kudde, maar een Heer Bisschop heerscht zelfs over de Herders. Dog gy moogt zeggen/ dit zyn maar de gedagten van menschen/ en derhalven heeft men ze niet in agt te nemen. Dog hooft dan na Chzistus/ die een getuigenisse geeft tegen het heerschen in de Kerk/ Luc. XXII: 24, 25, 26. De Discipulen twisteden onder maskanderen/ wie van haar de meeste zoude zyn; doch haar vriendelyke Heere en Meester berispt haar/ zeggende: De Koningen der volkeren heerschen over haar; ende die magt over haar hebben, worden weldadige Heeren genaamt. Dog gy niet also: maar de meeste onder u, die zy gelyk de minste, ende die voorganger is, als een die dient. Zo dat/ de heerschappen in de Kerk zyn strydig tegen Gods Woort/ en behooren versoept te worden van alle ware Chzistenen. Hebben niet de Heer Bisschoppen de grootste plage geweest/ dewelke Schotland oit ontmoetede? De Bisschoppen hebben de Kerk door haar Leer en Zeden verontreinigen. Waren zy niet (door het grootste gebed) een party trotze/ eerzugtige en luie zielen? Indien zy maar haar huyd en bysk honden vergenoeven/ zo gaven zy'er niet om/ hoe het gien met het arme volk dat onder haar bediening stond. Zy waren gelyk zo meenige trotze Hens; om dat de arme Mordechaies haar niet eerbiedigen wilden/ zo rigteden zy galgen op/ en hongen/ en onthoofden zo ras als 't in haar magt was. Zy waren eer gelyk wolven om de

scha

scha
te
J
scha
Chz
wie
sche
3
len
dat
we
geb
Geb
te
daa
hoe
Gai
gees
Da
del
hoe
ma
phe
nie
ong
geb
Ho
den
wat
de
ke
for
ha
der
jus

schapen te verscheuren/ dan Herders om haer te beschermen en te weiden.

Nu/ de Presbyterianen zullen nooit met Heerschappijen in de Kerk overeen komen/ om dat Christus alleen is de Heere en Opziender. Nu/ wien van dezen is de beste/ de Presbyteriaansche/ of de Bisschoppelyke Godsdienst?

3. De Presbyterianen en de Bisschoppen zullen nooit met malkanderen overeen komen/ om dat de Bisschoppen hebben verzonnen een nieuwe wyze van God te aanbidden door Formuliergebeden/ het welke zy noemen/ Het gemeene Gebedeboek. Gewisselyk zy hebben het de regte naam gegeven; want het Boek heijst in der daat maar gemeene gebeden; het is niet het boek van geestelyke gebeden; derhalven kan het Gode niet aangenaam zyn: die alleenlyk in geest en in waarheit moet aangebeden worden. Van alle boeken in de werelt is het zelve het noodelooste/ en het is onredelyk te denken/ dat een boek ons leeren kan tot God te bidden/ nadeemaal het is het ampt van Christus/ als Propheet te onderwyzen. Wy behoeven Christus niet te gebzuiken/ als wy een boek hebben om ons te onderwyzen. O onredelyk ding/ dat men gebeden dzukt/ bidden bestaat niet in woorden/ Rom. VIII: 26. De Geest komt onze zwakheden mede te hulpe; want wy en weten niet wat wy bidden zullen gelyk het behoort, maar de Geest zelve bid voor ons met onuitsprekelyke zugtingen. De groote Mr. Samuel Rhetorfort zegt/ men kan geen zugtingen dzukken/ derhalven zijn gebzakte gebeden smaakeloos/ en zonder kragt. Johannes Knox, schryvende aan een juffrouw/ vermaant haar/ dat ze zig wagten

zoude vooz het gemeene Gebedeboek/ als zijnde maar het oberblijffel van 't Pauzdom. Het is een zeer onredelyk boek/ wanneer wy willen in aanmerkinge nemen de betrekkinge/ waar onder God tot zijn volk komt/ zynde haar Man en haar Vader. Wat heeft het wyf een boek van noden/ hoe ze zal spzeeken tegen haar man? Of wat behoeft het kind een boek om te spzeeken tegen zijn vader? De gemeenzaamheit die tussen haar is/ bzengt onderlinge verkeerlinge en ommevang voozt. Vog het schijnt/ dat de Bisschoppen en haar aanhang/ weinig gemeenschap met Christus hebben. Want gelijck een Godbzugtig Leeraar zeit/ zy spreken hem toe als of zy noit in al haar leven te voren hem toe gesproken hadden. Meenig zoet uur geniet Gods volk met Christus zonder een Gebedeboek. Maar kreeg Jacob zijn gebedeboek/ wanneer hy den gantschen nacht woztelde en overmagt? Gewisselyk gedrukte gebeden kunnen niet een worsteling genoemt worden/ en derhalven kunnen zy ook niet overwinnen. Want indien een man na een Geneesmeester ging met een ziek lichaam/ en iemand hem ontmoetende/ zeide/ ik zal u een boek geven/ het welke u zal leeren hoe gy uw kwaale aan den Doctoꝝ bekent moet maken? Wantwoozden zieken/ dat is onredelyk/ ik sien myn nood beter dan alle de boeken in de werelt my zeggen kunnen. Zo die geene die een ziek herte hebben/ behoeven geen gebedeboek. Derhalven in deze nieuwt uitgebondene wyze van Godsdienst zullen de Presbyterianen noit met de Bisschoppen ober een komen/ om dat ze niet is van Gods instelling. Nu welck van beide is het beste; God te dienen dooz een Formulier/ of den Geest?

De

De Presbyterianen zullen met de Bisschoppen nooit over een stemmen/ om dat ze sommige heilige dagen/ nergens in de gantsche Schryftuur bevolen/ verzonnen hebben/ zulkte als de 25 dag van December, welke men Kersmis noemt; op welke men zegt dat Christus geboren is; derhalven ten bewyze van haar dankbaarheid/ zullen zy de beste spyze eten/ en de beste drank/ die men bekomen kan/ drinken; en niet aldus te doen/ denken zy/ dat Christi geboortedag een eere woort aangedaan! Doch in der daat nemen zy dezen dag eerder waar/ om haar greeftige lust te voldoen/ dan eenige dankbaarheid voor zyn geboorte te bewyzen; doch die Godsdienst wil bestaan den man/ dewelke bestaat in wereltse pragt en vleeschelyke vermakelykheden. O dwaze/ denkt gy/ dat wy eten hem aangenaam zal zyn/ als gy tot overdaad zyne goede schepselen gebruiket? Maar hoe weet gy/ dat hy op dezen dag geboren was? Of waar hebt gy eenig uitgedrukt bevel voor de onderhoudinge daarvan op zulk een wyze?

Daarom zullen de Presbyterianen in dezen nooit over een komen met de Bisschoppen. En om dat zy niet weten de byzondere Geboortedag van Christus/ zo willen zy dagelyks met dankbaarheid daar aan gedenken/ als zynde het gezegenste nieuwt dat oit tot de werelt quam/ zo dat zy niet aan een jaarlyksche/ maar aan een dagelyksche gedachtenis gebonden willen wezen.

5. De Presbyterianen zullen met de Bisschoppen nooit over een komen/ om dat deze geslachte vyanden zyn van het werk van Reformatie/ en van Godzaligheid/ voornamentlyk van de verbonden/ zo voor den Koning/ als het volk bezwooren. En God getuigde mede op een uitste

stekende wyze/ met het geven van zyn H. Geest op die tyt/ wanneer het verbond met opgeheevde handen bezwooren wierd. Aldus wierd Schotland, en alle die'er in waren/ aan God in een verbond overgegeven. En dit was onze roem boven alle andere volkeren/ terwyl zy uit het Doozt Gods gebolmagtigt waren in het geene zy deden/ 1 Kon. XI : 17. 2 Chon. XXXIV : 31, 32. Nehem. IX : 38. Nog de Bisschoppen hebben een afkeer om met God in een verbond te zyn. Zo veel gaven zy te kennen/ om dat zy de veragtelijkste oneere/ die men bedenke konde/ daar aan deden/ verbyzandende het zelve verbond dooz de hant van den Scherpregher/ in het gezigt van de zonne/ op de Kruismarkt van Edenburg, zynde niet beschaaft over het gene zy deden/ eben als die geene/ daar van men leest in Jerem. VIII : 12. Welke onvergelykelyke wreetheit deden zy niet aan die gene/ die het verbond doozstonden? Daar was niet een godbzugtig persoon/ die wegens het zelve in ruste leven konde/ of hy wiert vervolgt na huilen en helen/ ja gebannen uit het Koningryk. Niemand doost met haar sprekken/ nog haar een maal eeten/ of een nagtlogement vergunnen. En wanneer zy eenige van dezelve in haar gewelt kzeegen/ zo hongen zy ze op/ zo wel vrouwen als mannen; terwyl de Scherpregher de handen vol werks had/ gelyk de Kruis en de Grasmart getuigen konnen. O hoe bzaakten zy haar senny uit tegen alle/ waar in zy het beest van God zagen! Men weet/ dat men gemeenelyk verlangt te hooren de laatste woorden van een sterbend persoon; maar zy waren zo booslyk gekant tegen de Dienaren des Heere/ wanneer zy haar ter doot bzagten/ zo uit

uit
wo
har
ven
war
in
ker
de
ma
lat
zel
der
M
na
ha
ste
ba
ga
Sh
zo
Ch
de
tr
in
S
da

o
L
3
r
r
h
3
r

Geest uit vreeze dat zommige door haar gestigt zouden worden/ de trommels lieten slaan; en dat zo hard dat niemand haar hooren konden/ gevende door reden/ dat zy uitzinnige menschen waren. En zy deden waarlyk alles het geen in haar magt was/ om haar uitsinnig te maken. (Salomon zegt Psed. VII: 7. Voorwaar de onderdrukkinge zoude wel eenen wyzen dul maken.) Zy namen hare goederen van haar/ latende hare huisgezinnen ontbloot van voetsel en bezit. Zy wierden gepynigt/ gebierende/ en hare ingewanden wierden opgescheurt. Nogtans was het hiermede niet gedaan. Want na dat zy haar onthooft/ en ter doot gebragt hadden/ namen zy hare hoofden en handen/ steekende dezelve op de poorten/ en andere openbare plaatsen/ op dat ze van alle de doorgaande mogten gezien worden. Mr. Alexander Shiels zegt/ dat de Bisschoppen en haar aanhang zo veel beleeftheit nog niet gebruikten omtrent Christi, als de Gadarenen deden, want zy baden hem om uit hare landpalen te willen vertrekken. Dog de Bisschoppen hebben Christus in zyn ledematen op een verwoede wyze uit Schotland willen uildryven. Dog God zy gedankt/ dat hy het verhoed heeft.

6. En ten laatsen/ zullen zy met haar ooit over een komen/ om dat zy een nieuwe wyze van Leere verzonnen hebben: Zy predikten van de zedelykheit/ als of ze Zaligmakende genade ware; zeggende: Dat als wy met onze naasten oprecht handelen, men dan voor de zaligheit niet behoeft te vrezen. 't Welk zo veel is als of zy zeiden/ dat men door de werken der wet geregteerdigt wort. 't Welke stryft tegen de geheele

heele hiez aan de Galateren. Meenige arme ziel is door deze Leere bedrogen geweest. Het is de waarheit/ daar kan geen ware Godsdienst zonder zedelykheit zyn/ als zunde volstrekt/ nootzakelyk; dog onze regtvaardigmaking is alleen gelegen in Christi gerechtigheit. Veele zyn goede Moralisten, of heijveraars van zeden geweest/ die nogtans aan zaligmakende genade te kort gekomen zyn. Men leest Marc. X : 20. van een jongeling/ en Luc. XVIII : 12, 13. Van een Phariseeuw welke beide bezre quamen dog misten ebenwel zaligmakende genade, Laaten de menschen nog zo veel zedelykheit hebben/ zoo zy niet weten/ wat het is/ zich zelve van natuure verloren te zien, en dat alle hare geregtigheden maar zyn als een wegwerpelyk kleet, het welke haar heeft doen loopen tot Christus om zaligheit; zo zal al de zedelykheit in de werelt haar niet behouden.

So ziet gy nu een onderscheit tussen de Presbyterianen en der Bisschoppen/ die zo weynig ober een komen als het ligt met de duisternis. Daarom mogen wy op een wettige wyze voor de Presbyteriaansche Godtsdienst stryden.

O looft God/ gy Schotlands inwoonderen/ dat hy dit arme Land van Paperp en van Bisschoppen bezynd heeft. En smeekt van God/ dat wy noit wederom mogen komen onder de magt van deze bloeddorstige Beulen. Daar zyn 'er heden veel in Schotland, die ook haar toestemming daar aan kunnen geven dat zy noit wisten/ wat het werk van Bekeeringe aan hare zielen was; tot dat de Presbyteriaansche Leera- ren onder haar quamen/ van haar zyn ze door Gods zegen/ in staat gestelt geworden om een
ber

verbond met Christus te sluiten; die om geen tien duizende weereelden zouden willen wederkeren tot de Bisschoppen.

Dog hier mag een vraag voorgesteld worden/ indien de Bisschoppelyke Godsdienst wederom onder ons komt, en de zaak zo verre geraakt, dat geen Presbyteriaansche Leeraar op straffe des doots mag gehoord worden, mogen wy dan niet hooren een curaat, of een ingedronge Predikant, die van een onbesprooke leven is? Het is immers beter groffe kost te eeten, dan van honger te sterven.

Antw. Maart gy oit overtuigt/ dat de Presbyteriaensche godtsdienst; de instellinge van God was; en hebt gy daarom met haar gecommuniceert; hebt gy ook het werk van Keesomatie/ door een plegtig verbond bevestigt/ en beswooren; om het zelve; schoon gebaren en verholgingen ontstaan zouden; aan te kleven! En na dit alles een ingedzonge Predikant te hooren/ is meinedigheid/ afval; en overspel.

1. Het is meinedigheid; daarom wagt'er u voor. En evenwel een ingedzongen Predikant te hooren/ is niet minder dan een verzweringe van uw zelve.

2. Het is afval; weest derhalven op u hoede. Want het beginsel mag schynen zeer gering te zyn om een ingedzonge Predikant te horen/ om dat hy een man is van een onbesprooke leven; dit zal u allengkens verleiden/ tot dat gy ten laastten geen zwaarigheid zult maken om een iegelyk van haar te hooren. En door dit middel zult gy van de waarheit afwyken/ met hare dwalingen/ die zeer veel zyn/ in te dzinken.

3. Het is overspel. Wanneer een vrouw een man getrouwt heeft/ en hy door een wyle ge-

noot-

nootzaakt is zyn Land te verlaten/ zal zy daarom in een kotselige blaag/ een ander in zyn plaats nemen? Neen? maar zy moet liever lytzaam zyn/ tot dat haar man wederkeere. Zo is het ook gelegen in 't stuk van Godsdiens; gy moet uw zelven reyn en onbesmet van alle andere bewaren; schoon alle vyande tegens u gekant waren/ zo moet gy evenwel zeggen: Ik heb een man getrouwt, en daarom kan ik geen andere nemen; ik wil liever myn leven verliezen, dan een overspeelster zyn. Gy behoeft voer geen gebreke te vreezen/ uwe goede Man/ Iesus (wiens zaak gy opgenomen/ en u daar aan verbonden hebt) zal u van geestelyk voetzels verzoorgen. En schoon gy aan openbare middelen gebreke hebt/ zo kan hy 't tog goed maken in 't verhoorgen. Het ontbrak Schotland, zelfs in de slimste tyden/ noit aan zuivere instellingen; schoon zy wierden verjaagt na hooen en huilen. Siet dan toe/ dat gy geen spyze/ met veyn vermengt/ komt te eeten/ om dat gy juist zo een groote overvloed niet kunt klyngen/ als gy geern zoudet willen hebben; geen wys mensch zal aldus doen.

Dog sommige mogen zeggen/ Schoon de ingedronge Predikanten niet zyn, als wyze mensche, nogtans hoopen wy dat het God ons zal vergeven, dat wy haar hooren. Antwoord hier op dient Ies. IX: 15. De leiders dezès volks zyn verleiders, ende die van haar geleidet worden, worden ingeslokt.

En waarlyk/ ingedronge Predikanten zyn zodanige personen/ daar God van spreekt door den Propheet Jeremia, Cap. VI: vs. 14. Zy genezen de breuke der dogter myns volks op 't

ligste,

ligste, zeggende, vrede, vrede, dog daar en is geen vrede. Wanneer zy iemand over hare zonde bekommert zagen/ zeide zy: O dat is maar dwaaze droefgeestigheid; God is barmhertig; gy hebt noit iemand eenig quaat aangedaan, wat behoeft gy dan zo bevreesd te zyn? En aldus geneegden zy de wonde op het ligste. Dog zy vergaten/ dat God meer dan eene eigenschap bezit; noit zeiden zy/ dat hy rechtvaardig en heilig was/ en dat zonder heiligmakinge zy noit God zouden zien. En met al dat te doen verklaarden zy niet den geheelen Raad van God. Laat iemand zyn geheele leven na zyn plaizier doorbrengen/ om een weinig gelts zullen zy een Lijkreden na zyn doot doen/ als of hy een heilige geweest ware; ja daar zyn sommige/ die Lijkreden zullen prediken ter eere van iemand/ nadat hy al vyftig jaren gestorven is. In dezen dwaalen zy ook. Niemand kan d' ingedzonge Predikanten met een goede consciëntie hooren want haar Leere is vol dwalingen. Zy willen het volk wys maken/ dat zy na den Hemel gaan/ om dat zy naar de gewoonlyke wyze eerlyk zyn: daar zy noit wisten wat het was/ door de enge poorte der bekeeringe in te gaan. De pynen der wedergeboorte zyn haar ganschelyk onbekent/ zonder welke niemant in het Koningryk der Hemelen zal ingaan, Joh. III: 3. Daar is een Boek/ het welke de ingedzongen Predikanten onder haar hebben/ noemende het zelve: De gantsche pligt van een mensch; welk boek is een klare ontdekkinge van hare dwalingen/ want'er niet dan op Zedelessen aangedzongen word. Die uitsteehende Dienstknecht van Christus/ Mr. Jacobus Kirkton, gaf zeer dikwils/ op de stoel/ zyn getui-

tuigenis tegen dit boek; zeogende/ dat het daar zo bezre van daan was/ van des menschen gantsche plicht te zyn/ dat het niet de helst daar van was/ want zyn oordeel was/ dat des menschen geheele pligt gelegen is in Christus aen te nemen; en dit gantsche boek meld niet een woord van Christus/ 't zy om hem aan te nemen/ of om hem in eenige zaak te gebruiken/ en ebenwel verheffen zy dit boek boven alle andere. Zy doen Christi gerechtigheit een oneere aan/ met de zedelykheit zo hemel hoog aan te pryzen. Het is wel waar/ dat'er geen ware Godsdienst zonder zedelykheit zyn kan/ gelijk blijkt uit Jacob. II: 24, 25, 26. Nog daar konnen'er veel zijn/ die zedelykheit en geen waare Godsdienst hebben/ ziet Phil. III: 3, 6.

Laat ons dan van de ingedzongen Predikanten/ een afkeer hebben/ want zy zyn zulke/ daer Christus van spreekt/ Matth. XV: 9. Te vergeefs eeren zy my, leerende leeringen, die geboden van menschen zyn. En laat ons gehoozamen des Apostels bemaninge/ Col. II: 21, 22. En raakt niet, nog en smaakt niet, nog en roert niet aan, welke dingen alle verderven door het gebruik, ingevoert na de geboden en leeringen der menschen. Laat nu een opmerkent persoon/ als in Gods tegenwoordigheit verklaren/ of der Presbyterianen Godsdienst/ van of die der Bisschoppen/ met Christi Anstellingen het naeste overeenkomt/ en welke van deze het meeste van menschelyke instellingen bezuyd is. Doch sommige zullen ligtelyk zeggen/ waar toe al dit gedaen/ omtrent het verkiezen van de Godsdienst? Wy mogen in die Godsdienst zyn/ die ons best aanstaat. Een dage des

oordeelſ zal niet gebraagt worden/ of gy Wiſſſchops van of Presbyteriaans gezint geweest zyt. Ik antwoorde hier op/ gelyk wy niet weten den dag/ nog de uure/ wanneer het oordeel zijn zal/ zo weten wy veel minder/ wat de regts handelingen van Chriſtus tegen de kinderen der menſchen zijn zal. Verhalven iſ deze wyze van redenkabeling een al te curieuſe en looze liſt om de conſcientie te ſuſſen/ ſchoon vol van dwalingen/ en moet met ſtilzwigen beantwoord worden/ gelyk Salomon zegt: Antwoord den dwazen niet na zyne dwaasheit: Nogtans om dat'er onder ons veele zyn die een quade bebatting hier van hebben/ zo iſ het nodig hier iets van te zeggen.

Vooreerst Indien de Godsdienſt zulk een onverschillige zaak ware/ wat dede de Godbzugtige Josua van zo ernſtig handelen met de kinderen van Iſraël, om te kiezen wien zy dienen zouden/ Jos. XXIV: 15. Het ſchijnt/ dat onder haar een vermengde menigte was/ die nooit tot een beſluit gekomen waren/ wien zy dienen zouden/ daarom hy ziende 't quaad hier van/ zeide tegens haar; Kiest u heden, wien gy dienen zult. Laat'er geen langer uitſtel wezen. Ik ſtel het u ter verkiezinge voor/ wien gy dienen wilt/ of de God van uwre Vaderen/ of de Goden der Amoriten. Ik zal u myn keuze zeggen: My ende myn huis aangaande, wy zullen den Heere dienen. Verhalven was Josua in 't ſtuk van Godsdienſt niet onverschillig. En dus was het ook gelegen met de Godbzugtige Elias in zyn tyd/ als wanneer het volk niet tot een beſluit komen wilde/ wien zy dienen zouden/ 1 Kon. XVIII: 21. Wel/ dagt hy dat de Godsdienſt een onverschillige zaak was? Neen/ maar hy zeide tegen

tegen haar: Hoe lange hinkt gy op twee gedagten? Zo de Heere God is, volgt hem na; ende zo het Baal is, volgt hem na. Komt eens tot een besluit/ wien gy dienen wilt. Nu/ indien eenige van haar zouden gezegt hebben: Daar is niet veel aan gelegen, wien wy dienen; het zal in den grooten dag niet gevraagd worden, of wy voor Baal, dan of wy God geweest zyn? Gewisfelyk wy zouden de zulkte hoor dwaze gehouden hebben. Waarom veroordeelen wy dan dat in andere/ het welke wy in ons zelven hoor goed houden? Verhalven indien der Biffchoppen Godsdienst de weg van God zy/ zo volgt ze; maar indien de Godsdienst der Presbyteriaanen de weg van God zy/ zo volgtze. Alleenlyk en hinkt niet langer op twee gedagten.

Ten tweeden. Gy zegt: Het zal ten dage des oordeels van u niet gebragt worden/ tot welke van deze twee gy behoort hebt; aanmerkt/ dat 'er veel dingen ten dien dage tot onzen laste zullen gelegd worden/ daar wy weinig om denken. Ten dezen einde moogt gy lezen/ Matth. XXV: 41, 42, 43. Alwaar Christus oordeelende die aan zyn linkerhand zyn/ haar dingen te laste legt/ waar zy nooit om dagten. Ik ben hongerig geweest, ende gy hebt my niet te eten gegeven, ik ben dorstig geweest, ende gy hebt my niet te drinken gegeven, enz.

O! zeggen zy/ Heere! wanneer hebben wy u aldus gezien? Veel dingen hadden wy konnen denken dat van ons zoude gebragt worden. Maar nooit dagten wy daar op. Verhalven wat de Heere van ons vragen zal/ weten wy niet. Maar dit weten wy/ dat wy rekenschap moeten geven van alle gedachten/

woor=

woozden en werken; en of wy gewandelt hebben na den regel/ welke hy ons tot onze bestieringe gegeven heeft/ dan of wy gewandelt hebben na de gewoonten en de verbodtselen der menschen. 't Is in deze plaats van Matth. XXV. zeer opmerkens waardig/ dat Christus tot die aan zyn linkerhand geplaatst waren/ niet zegt: Gy hebt my vervolgt, gy hebt my in de gevangnisse geworpen; gy hebt myn goed weggenomen, zo dat ik in een berooyde toestand gelaten wierd. Neen/ geen van deze dingen legt hy haar te laste/ maar dit alleenlyk: Gy hadt geen medelyden met myn arme volk, wanneer haar vervolgers dusdanige dingen haar aandeden.

Hier uit laat ons leeren 1. nooit te behyden/
nag te verkiezen/ of lief te hebben die Godsdiens/
die verholginge in 't werk komt te stellen.

2. Laat ons leeren/ dat de nalating van plichten aan des Heeren volk/ zodanige als haar te hoeden en te kleeden/ zo een groote zonde is/ als of wy haar vervolgt hadden. Zy zullen met Gods vervolgentheit vergolden/ en in de buitenste duisternisse/ ten dage des oordeels geworpen worden/ die het volk van God eenig quaad aangedaan hebben.

En hy zal het zelve doen aan die geene/ die het volk van God niet wel gedaan hebben/ wanneer het in nood was. Gewisselyk dan mogen de Bisschoppen wel blyzen voór den dag van Rekening/ wegens het geene zy gedaan hebben. Daarom wacht u voór de Bisschoppelyke Godsdiens/ want zy is aan dit arme land een plaag geweest. ¶ dat alle de Godbrugtige eenpariglyk deze drie dingen aangaande de Bisschoppelykheit wilde aanmerken.

I. Hebt een haat en afkeer van de Bisschoppe-
Ink.

lykheit/ maar haat niet de personen die ze be-
lyden/ doet haar niet/ 't geen zy u gedaan heb-
ben/ spyzigt/ kleeidet/ en verzoget haar/ zy
bezre als haar nood bozderet/ en bid voor haar
dat God op zyn tyd haar overtuige. En laa-
uwe Godbzugtige verkeering onder haar/ zoda-
nig zyn/ datze voor uwt zagtmoedig gedrag of
den regten weg gebzagt mogen worden.

2. Geloofst geen quaad van de Bisschoppe.
lykheit/ om dat andere het zeggen/ maar be-
proeft se aan de toetsteen van Gods Woort/ in
alle dezelsz deelen/ en indienze de rechte weg zy/
zo houdse/ maar zo niet/ zo wagt'er u van. Den
Apostel zegt Hebz. XIII : 9. En wordt niet omge-
voert met verscheide en vremde leeringeu. Hoe zal
ik de vremde leeringen kennen? beproeft ze; ende
en volgt niet na den raad van een mensch; maar
volgt die geene na/ die Christus navelgen.

3. Laten alle uwe booznemeng tegeng de
Bisschoppelykheit gedaan worden in de sterkte
van Christus/ andersing zullen u booznemeng
zyn gelyk de zeelen of touwen van Samson,
zussende op de eerste beproebinge verbozen wor-
den. Die staat, zie toe dat hy niet en valle.
Menige zyn zeer bezre gekomen in Belydenisse
die nogtang in haar Praktyk schandelyk afge-
weken zyn. Daarom neemt in Christi sterkte voor,
standvastig en onbeweeglyk in des Heeren weg
te zyn, 1 Cor. XV : 58. En daar kome van
wat wil/ stryd zo bezre als de Heere u in staat
stelt/ met over/ boozzigtigheit/ en Goddelyke
opregtigheit voor het geloof/ 't welk eenmaal
den heiligen overgelevert is.

Indien gy deze dingen weet, zalig zyt gy, zo
gy dezelve doet, Aoh. XIII : 17.

be
heb
' 31
aar
laa
nda
of

pe.
be.
/ in
zu/
den
ge-
zal
ide
aar

de
ite
ng
on,
n-
le.
ffe
e-
r,
eg
un
at
ie
al
co

**BIBLIOTHEEK
NED. HERV. KERK**

01521296 -

12 J 38

